

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

40 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Το ΕΑΜ «ομιλεί εκ του τάφου...»

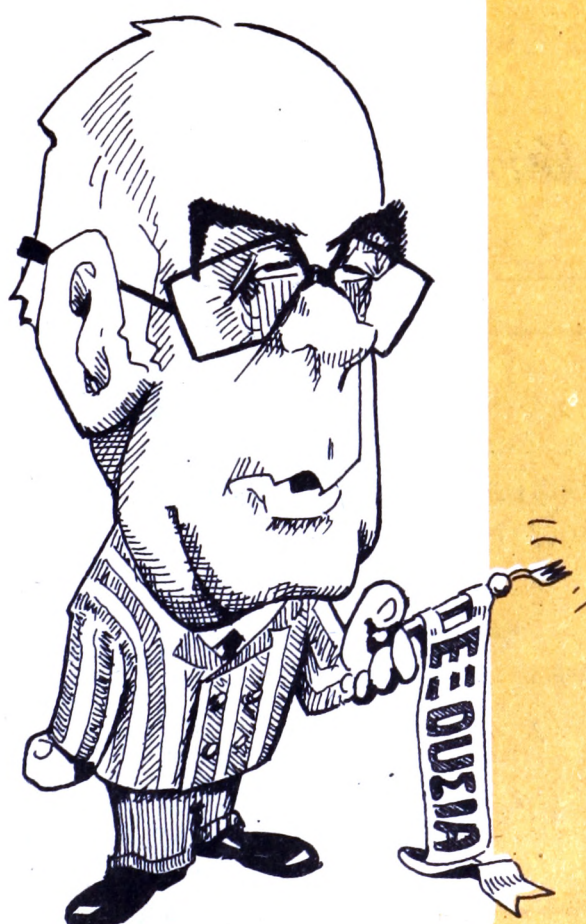
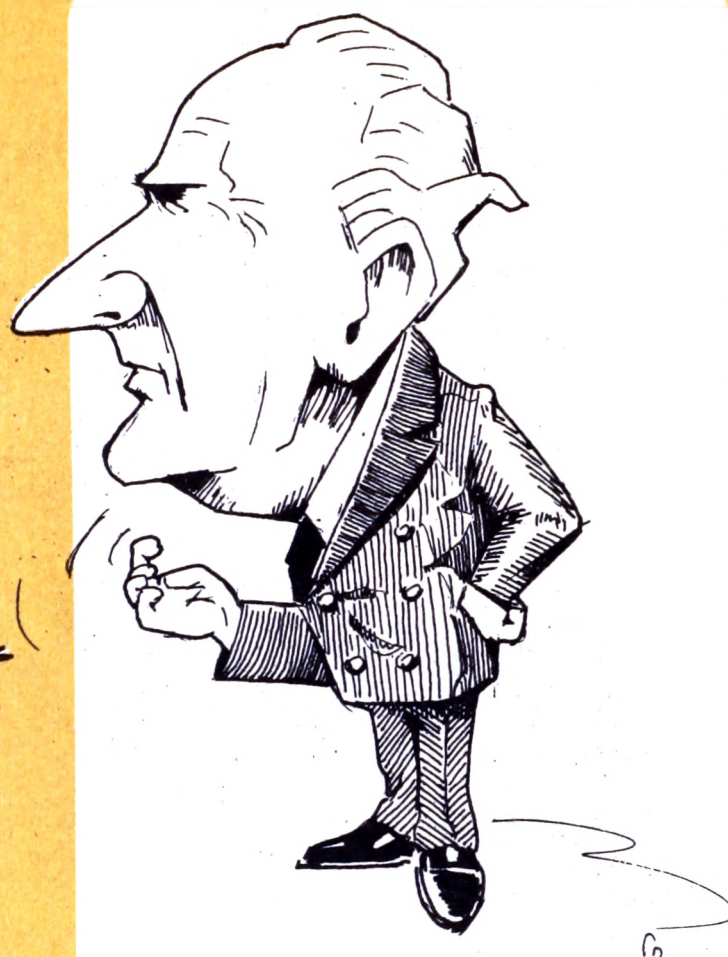
Δρχ. 30

Περίοδος Β', τεύχος 187

Παρασκευή

25 Σεπτεμβρίου

1981

● ΑΓΝΩΣΤΑ
ΕΑΜικά
ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

● ΕΚΛΟΓΙΚΑ
● ΤΥΠΟΣ
● ΕΡΓΑΤΙΚΑ
● ΥΓΕΙΑ
● LACAN

Γράφουν:

Γ. ΒΕΛΤΣΟΣ
Κ. ΖΟΥΡΑΡΙΣ
Γ. ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ
ΧΡ. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ
Γ.Κ. ΛΥΚΑΣ
Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ
Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ
Δ. ΦΛΑΜΠΟΥΡΑΣ

Διαβάστε όλοι στις 2 Οκτωβρίου το έκτακτο τεύχος του ΑΝΤΙ

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΟ

ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΟ

ΕΘΝΙΚΟ

Άλλοι μιλάνε για εκλογές. Εμείς τις χάνουμε.

*Ένα τεύχος που λύνει απορίες, γεννά ερωτήματα, δίνει απαντήσεις,
δίνει αδιέξοδα στη διέξοδο.*

Αναλύουν τα θέματα, εξηγούν και απαντούν στο
πρόβλημα, πιο καυτό
εκείνο της «Άλλης Αλλαγής», οι:

με σκίτσα,

Γ. Ακκοκαλίδης

Γήσης

Γιάννης Ιωάννου

Γιάννης Καλαϊτζής

Μηνάς

Κώστας Μητρόπουλος

Μίλτος Σκούρας

κ.ά.

και με κείμενα οι:

Γιώργος Ιωάννου

Γιώργος Καραμάνος

Μποστ

Χάρρυ Κλυνν και

Γιάννης Κακουλίδης

Διονύσης Σαββόπουλος

κ.ά παλιοί και νέοι

Ένα τεύχος για όλη την εθνική οικογένεια! Μια Οκτωβριανή επανάσταση ολίγο προ των εκλογών. Ποτέ το μετά δεν θα ήταν τόσο πριν όσο μετά απ' αυτό το τεύχος. Χωρίς το τεύχος της 2 Οκτώβρη κάθε ψήφος θα είναι μια χαμένη ψήφος.

ΑΠΟ ΤΟΝ Α'

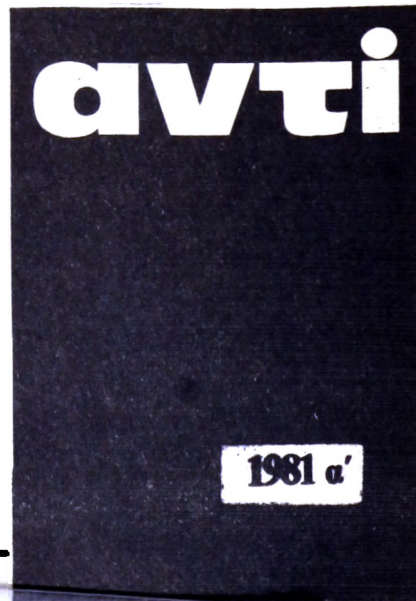
ΣΤΟΝ ΙΔ' ΤΟΜΟ

Από τον Α' ως τον ΙΔ' τόμο, πιστοί στην υπόσχεσή-
μας για αποκαλυπτική πληροφόρηση, ενημέρωση γύ-
ρω απ' τα σύγχρονα ελληνικά και διεθνή προβλήματα,
την καλλιτεχνική και πολιτιστική ζωή, την ιστορία
και τη λογοτεχνία του τόπου-μας.

Σε δεκατρείς τόμους που έχουν ήδη καταγράψει το
σφυγμό των γεγονότων της τελευταίας επταετίας και
που τόλμησαν την «άλλη» πληροφόρηση.

Πέρα από εξαρτήσεις, πολιτικές δεσμεύσεις και
κομματικές εντάξεις, το ΑΝΤΙ, σταθερά το αδέσμευ-
το πολιτικό περιοδικό της Αριστεράς.

Περίοδος Β'
Χρόνος 8ος
Τεύχος 187

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 737.713 - 732. 819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΑΝΤΗΝΩΡ:

Και η προεκλογική μάχη προχωρεί.	4
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ:	5
ΑΝΤΙ - ΘΕΣΕΙΣ:	6
ΑΝΤΙΔΙΑΦΗΜΙΣΗ:	
ΗΛ. ΡΑΓΚΟΥΣΗ: Σκοτώστε την πλά-	7
νη πριν μας σκοτώσει.....	10
Κ. ΣΗΜΙΤΗ: Διαφήμιση και πολιτική	14
Ι. ΙΩΑΝΝΟΥ: Ο Ευρωπαίος.....	15
Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΥ: Το ΠΑΣΟΚ και τα	16
δυο Κ.Κ.....	18
ΣΥΝΔ. ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Φάση εξελίξεων	20
ΑΡ. ΨΑΛΤΗ:	
Εξωκοινοβουλευτική Αριστερά....	23-32
Κ. ΖΟΥΡΑΡΗ:	
Ανανεωτικές Ανέντακτες Ανυπότα-	
κτες υπάρξεις και προτάσεις για	
μια ακραιφνή Αριστερά.....	
ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΕΑΜ — 40 χρόνια	
Επιμέλεια: ΔΙΟΝ. ΦΛΑΜΠΟΥΡΑ....	

Γ. ΚΑΤΗΦΟΡΗ:	
Η θεωρία των δυο πόλων.....	33
Γ. ΚΛ. ΛΥΚΑ: Ο γιατρός της βάσης.	36
Κ. ΚΑΡΥΩΤΗ: Ο Τύπος «αλλάζει»..	38
ΑΝΤΙ-ΘΕΜΑ:	
Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΟΥ:	
Αμ, στα Μέθανα καημένες.....	40
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ:	45
Γ. ΒΕΛΤΣΟΥ: Μνήμη LACAN.....	46
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ:	
(Θ. Πάγκαλος — Γ. Κατσάνεβας)...	49
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ:	49
ΔΙΑΛΟΓΟΣ:	52

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΓΗΣΗ

Σ.Σ. Δια τους μη γνωρίζοντας καλώς την σύγχρονη ελληνική ιστορία και φιλολογία, σημειώνουμε ότι ο κ. Γ. Ι. Ράλλης εξέδωσε και προλόγισε βιβλίο του πατρός-του Ιωάννη Ράλλη με τίτλο «Ο Ιωάννης Ράλλης ομιλεί εκ του τάφου». Το βιβλίο εγράφη εις την φυλακήν όπου εξέτιε την ποινήν-του ο τελευταίος κατοχικός πρωθυπουργός. Και τότε, εις την ελευθέραν Ελλάδα εκυβέρνησε μετ' αυτόν ο Γ. Παπανδρέου μέχρι και τον Δεκέμβριο του 1944...

Η ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΕΛΕΙΩΣΕ

Η ΕΠΙΣΗΜΗ έναρξη της εκλογικής εκστρατείας της «Νέας Δημοκρατίας», με το λόγο του κ. Ράλλη στη Θεσσαλονίκη, δεν αποτέλεσε φυσικά έκπληξη για κανέναν. Τον τελευταίο ιδίως χρόνο, η συμπεριφορά των επιτελών της «Νέας Δημοκρατίας» έμοιαζε όλο και περισσότερο με εκείνη ενός πανικόβλητου πληρώματος σκάφους που βυθίζεται και που πετά στη θάλασσα όλη τη «σαβούρα». Το χαρακτηριστικό της «Ν.Δ.» όμως είναι ότι σαν «σαβούρα» θεώρησε όλα εκείνα τα στοιχεία που θα διαφύλασσαν για το κόμμα αυτό κάποια ελάχιστα στοιχεία σοβαρότητας, κάποια εχέγγυα ύπαρξης ενός στοιχειώδους ιδεολογικού λόγου, κάποια ψήγματα πολιτικής δεοντολογίας και ηθικής.

ΤΟ ΑΚΡΟΑΜΑ και το θέαμα του κ. Ράλλη στην τηλεόραση δημιουργούσε, σε κάθε ψύχραιμο Έλληνα, εντυπώσεις που κυμαίνονταν από τη θλίψη μέχρι την οργή, και ορισμένες φορές χρωματιζόταν από μια έντονη αίσθηση γελοίου.

ΚΥΡΙΟ γνώρισμα του λόγου του κ. Ράλλη — που φαίνεται ότι θα σφραγίσει όλη την εκλογική καμπάνια της Δεξιάς — ήταν η συστηματική αποφυγή της προσφυγής σε επιχειρήματα. Ο κ. Ράλλης πραγματοποίησε κατεξοχήν αυτό για το οποίο κατηγορεί τους αντιπάλους-του: δεν αναφέρθηκε σε τίποτα το συγκεκριμένο και εξαντλήθηκε σε καταγγελίες, κατηγορίες, υποψίες, υποθέσεις και μάλιστα με μεθοδολογία πολιτικά ανέντιμη, καθώς διαχώρισε την πολιτική ζωή σε «εθνικό μέτωπο» και «μαρξιστικό μέτωπο», επιχειρώντας να συσκοτίσει την πραγματικότητα του πολιτικού σκηνικού, καταργώντας στην πράξη το σεβασμό στον πολυκομματισμό, μια και «τσουβάλιασε» όλα τα κόμματα σε μια στερούμενη σοβαρότητας διατύπωση.

ΤΟ μόνο που πρόκυπτε σαν ασφαλής δείκτης πολιτικής της «Νέας Δημοκρατίας» από το λόγο του κ. Ράλλη, ήταν όχι πια η χειρονομία προς την άκρα Δεξιά, αλλ' η συσσωμάτωση όλου του φάσματος των δυνάμεων της Δεξιάς στο κόμμα αυτό. Οι θέσεις του κ. Ράλλη, από τον κίνδυνο για την ιδιοκτησία μέχρι την αυτοκριτική για «υπερβολική ανοχή» που επιδείχτηκε έναντι των δημοκρατικών δυνάμεων, σημαδεύουν την οριστική μετατόπιση της Δεξιάς στις πιο αντιδραστικές, τις πιο στείρες και τις πιο επικίνδυνες θέσεις, που, μέχρι τώρα, με τέτοια σαφήνεια, μόνο η «Εθνική Παράταξη» και ο κ. Μαρκεζίνης είχαν διεκδικήσει.

ΟΛΑ αυτά βέβαια προδίδουν την υποδόρεια βεβαιότητα της επερχόμενης ήττας. Και ο κ. Ράλλης επέλεξε τον χειρότερο τρόπο για να οδηγηθεί στην ήττα αυτή. Φρονούμε μάλιστα ότι ο κ. Ράλλης με τη στροφή-του αυτή υπέγραψε και τον προσωπικό πολιτικό-του παραμερισμό, μια και την πολιτική που εξαγγέλλει άλλοι είναι πιο έτοιμοι «από καιρό» να την υπηρετήσουν.

ΕΤΣΙ, όταν ο κ. Ράλλης οδηγείται προς κάποια υπόσχεση μετεκλογικής αμνήστευσης των χουντικών του Κορυδαλλού, (μικρό βήμα άλλωστε αν αμνηστεύεις και επιβραβεύεις σήμερα τους συνεργάτες, γιατί όχι αύριο τους πρωταίτιους;), δεν θα πρέπει να ξεχνά ότι οι γέφυρες που αυτός τώρα διαβαίνει έχουν στηθεί ήδη από άλλους, που ετοίμαζαν πάντα μια τέτοια στιγμή...

ΤΟ μόνο που έχουμε να πούμε είναι πως πρέπει να αισθανόμαστε ευτυχείς και ασφαλείς καθώς ήρεμα και ώριμα ο λαός, στη συντριπτική-του πλειοψηφία, θα χαράξει τους νέους ορίζοντες μιας άλλης προοπτικής της χώρας απ' αυτή που φαίνεται να της επιφυλάσσει η «Νέα Δημοκρατία».

του Γιάννη Ιωάννου

22.9.81
10.4.80

anti

Και η προεκλογική μάχη προχωρεί...

ΤΕΛΙΚΑ, η Νέα Δημοκρατία πέτυχε την περασμένη Κυριακή, στη Θεσσαλονίκη, μια εξαιρετικά μεγάλη συγκέντρωση. Την οποία ο φιλοκυβερνητικός Τύπος εξακολουθεί ακόμη να σχολιάζει: Ήταν ανεπανάληπτη, ήταν συντριπτική, ήταν μια θριαμβευτική απογείωση, κτλ.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ είναι ότι η κυβέρνηση του κ. Ράλλη είχε ανάγκη από μια τέτοια συγκέντρωση: Για ν' αναπτερώσει το ηθικό των ψηφοφόρων-της... Για ν' αποδείξει ότι ο λαός εμπιστεύεται ακόμη «τη μεγάλη παράταξη της Νέας Δημοκρατίας»... Και, προπαντός, για να προωθήσει το κατάλληλο κλίμα επανόδου στην εμφυλιοπολεμική μισαλλοδοξία, τα «μιάσματα», το διχασμό... *Μην παίζετε* — συμβούλεψε ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας τον «λαό του ελληνικού Βορρά» — *στο πράσινο τραπέζι της Αλλαγής... Η Αλλαγή είναι η μάσκα που φορούν οι κομμουνιστές και το ΠΑΣΟΚ, για να στραγγαλίσουν την ιδιωτική πρωτοβουλία, να εγκαθιδρύσουν μονοκομματικό καθεστώς, να κομματικοποιήσουν το συνδικαλισμό και την τοπική αυτοδιοίκηση — κοντολογίς για να επιβάλουν τη δικτατορία του προλεταριάτου, καταργώντας κάθε έννοια δημοκρατίας!*

ΦΥΣΙΚΑ, οι διατυπώσεις αυτές δεν ήταν τυχαίες. Τη «γραμμή» και τα σύνθηματά της συγκέντρωσης, είχαν επεξεργασθεί, εβδομάδες πριν, οι ίδιοι οι οργανωτές-της, προσφεύγοντας — για να θυμηθούμε τον άλλοτε «κεντρώο» και τώρα «σοσιαλίζοντα» κ. Γ. Μαύρο... — στις γνωστές μεθόδους της λεωφόρου Μάντισον... Έτσι, μαζί με τα λάβαρα, τα πλακάτ, τα μπαλόνια, τα περιστέρια, τα καπελάκια, την κ. Λένα Ράλλη, που βγαίνει, σε μια στιγμή, στο μπαλκόνι και ασπάζεται τον σύζυγό-της (όλα θαυμάσια σκηνοθετημένα...), οι οργανωτές σκέφθηκαν πως έπρεπε να παίξουν — προπαντός αυτό — το χαρτί της κινδυνολογίας και του αντικομμουνισμού!

Και ολίγα τινά περί Ισλαμικής Δημοκρατίας...

ΔΕΝ ΗΤΑΝ η πρώτη φορά, βέβαια, που ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας εμφανίστηκε στο ρόλο του κινδυνολόγου. Αφότου ο κ. Αβέρωφ «εχρίσθη», από το τελευταίο έκτακτο συνέδριο του κυβερνητικού κόμματος, και αντιπρόεδρος, επανειλημμένα, ως σήμερα, ο κ. Ράλλης ζήλωσε δόξαν... Γεωργαλά, προκειμένου να σώσει το έθνος, δηλαδή το κόμμα. Όμως, τη φορά αυτή, στη Θεσσαλονίκη, ο αντικομμουνισμός είχε συγκεκριμένη στόχευση:

ΝΑ «ΔΙΑΜΗΝΥΣΕΙ» πρώτ' απ' όλα, σ' όλους τους ακροδεξιούς — χουντίσαντας και μη — πως η Νέα Δημοκρατία, παρά τις «προσωπικές-τους πικρίες», τις «παρεξηγήσεις», τις «ιδεολογικές διαφορές», είναι το κόμμα-τους — το κόμμα που πρέπει να ψηφίσουν! Γι' αυτό και τα «ανοίγματα» προς τους «πολίτες που συνεργάστηκαν με τη δικτατορία». Το στίγμα των ανθρώπων αυτών, είπε ο κ. Ράλλης, δεν μπορεί να τους παρακολουθεί εσαεί...

ΝΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΗΣΕΙ, δεύτερο, τα συντηρητικότερα στρώματα του εκλογικού σώματος, τους πολιτικά ανώριμους, τους ταλαντευόμενους: *Αν έλθουν το ΠΑΣΟΚ και οι κομμουνιστές στην εξουσία, ενδέχεται να μας επιβάλουν καθεστώς τύπου ισλαμικής δημοκρατίας. Και αν δεν πιστεύετε τον Γ. Ράλλη απλώς θυμηθείτε πως μας έφεραν εδώ, σαν προσκεκλημένους, τον υπουργό Εξωτερικών (της Περσίας), «ίσως για να μας εξηγήσει τη μεθόδευση των ομαδικών σφαγών και των καθημε-*

ρινών εκτελέσεων»...

ΣΤΗ ΣΤΟΧΕΥΣΗ αυτή του αρχηγού της Νέας Δημοκρατίας, αντέδρασαν αμέσως όλα τα κόμματα της δημοκρατικής αντιπολίτευσης, ενώ ο ίδιος ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, Α. Παπανδρέου, κατάγγειλε πως ο λόγος του πρωθυπουργού στη Θεσσαλονίκη διχάζει το έθνος, αναβιώνει ένα κλίμα καταδικασμένο στη συνείδηση του λαού και ανοίγει το δρόμο για την «ενότητα» της κοινοβουλευτικής με τη χουντική Δεξιά.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, και όπως άλλωστε αναμενόταν, η ομιλία του κ. Ράλλη στη Θεσσαλονίκη, εμψύχωσε όλους τους φασιστοειδείς. Η χουντική «Ελεύθερη Ώρα» έτσι, έσπευσε να δημοσιεύσει αμέσως ολοσέλιδο άρθρο, με αφορμή την «εθνική γιορτή του Μελιγαλά», για να διαβεβαιώσει πως «η επόμενη πηγάδα, αν χρειασθεί να σωθεί η Ελλάδα και η Ορθοδοξία, θα γίνει για τους κομμουνιστές και μόνον»!

Ανοησίες και παρενέργειες

ΩΣΤΟΣΟ, αν οι μέθοδοι της Λεωφόρου Μάντισον μπορούν να εξασφαλίσουν την επιτυχία μιας συγκέντρωσης, ιδιαίτερα όταν η στρατιά των πούλμαν εγγυάται όχι μόνον δωρεάν μετάβαση στη Θεσσαλονίκη, αλλά και επίσκεψη στη Διεθνή Έκθεση, δεν εξασφαλίζουν όμως και την αποδοχή της «γραμμής». Και όλες οι πληροφορίες των εκλογικών επιτελείων της Νέας Δημοκρατίας, αναφέρουν ότι η καταστροφολογία και η κινδυνολογία δεν πιάνουν! Το έγραψε και η κ. Ελένη Βλάχου στην «Καθημερινή», επισημαίνοντας πως όλες αυτές οι κατά συρροή ανοησίες — ότι αν έλθει το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία «θα βρεθούμε ξαφνικά πίσω από κάποιο παραπέτασμα», ότι «θα καταποντισθεί το δημοκρατικό πολίτευμα της χώρας», κτλ... — απλώς μας γελοιοποιούν στα μάτια της Ευρώπης, σε μια στιγμή, μάλιστα, που επιμένουμε να εμφανιζόμαστε Ευρωπαίοι...

ΠΕΡΑΝ όμως από τη γελοιοποίηση, υπάρχουν και άλλες παρενέργειες, που αποδείχθηκαν μπουμέραγκ, σε βάρος της χώρας. Μια πρώτη παρενέργεια λ.χ., είναι οι πωλήσεις ακινήτων σε τιμές μικρότερες από τις κανονικές και η φυγάδευση του προϊόντος πωλήσεων στο εξωτερικό... Μια δεύτερη είναι η μετατροπή ορισμένων καταθέσεων προθεσμίας, σε καταθέσεις ταμειυτηρίου (παρά τη διαφορά τόκου), για να μπορούν ν' αποσυρθούν αμέσως, αν το ΠΑΣΟΚ αποφασίσει να φορολογήσει άγρια τις καταθέσεις! Τα φαινόμενα αυτά όμως, δεν φαίνονται ν' ανησυχούν την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας που, έτσι είτε αλλιώς, είναι αποφασισμένη να παραδώσει στη διάδοχή της κυβέρνηση κενά τα μεϊά. Είναι και αυτή μια μέθοδος, για να καταρρεύσει η νέα κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ το ταχύτερο δυνατό, οπότε «επανερχόμαστε — εμείς οι δεξιοί, οι εθνόφρονες — για άλλα 40 χρόνια...

Συνδυασμοί με πολλά «αντίρροπα»

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ και ενώ η εκλογική μάχη φθάνει στο υψηλότερό-της σημείο, όλα τα κόμματα, το ένα μετά το άλλο, προχωρούν στη δημοσίευση των εκλογικών συνδυασμών-τους. Η Νέα Δημοκρατία αισθάνθηκε την ανάγκη, στο πλαίσιο της διαβόητης «αμφίπλευρης διεύρυνσης», να περιλάβει στους συνδυασμούς-της και 16 υποψήφιους από τη λεγόμενη «Εθνική Παράταξη», με πρώτον αστέρα τον απηνή διώκτη του εργατι-

κού και φοιτητικού κινήματος, γνωστό πρώην υπαρχηγό της Αστυνομίας, κομμουνιστοφάγο Χρ. Καραθανάση. Σαν «αντίρροπο», περιέλαβε στους συνδυασμούς-της και 36 κεντρώους (Στ. Μπίρης, Σ. Παπαπολίτης, Κ. Κωνιοτάκης κτλ.), με επικεφαλής τον πρώην επίτροπο του Στρατοδικείου Αθηνών και υποψήφιο της ΕΔΗΚ στις εκλογές του 1977, κ. Μ. Ζούβελος.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ «έκοψε» ορισμένους βουλευτές-του, τοποθέτησε τον Γεώργιο Παπανδρέου — γιο του προέδρου — επικεφαλής του συνδυασμού Αχαΐας και δέχθηκε, τελικά, τον «επαγγελματία διαλυτή κομμάτων» (ο χαρακτηρισμός δεν είναι δικός-μας) κ. Γ. Μαύρο, στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας. Σαν «αντίρροπο» στη συμπερίληψη ενός αστού πολιτικού, που συμβαίνει, μεταξύ άλλων, να είναι και εφοπλιστής, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ προσκάλεσε το Μανόλη Γλέζο ν' αγωνιστεί, με τους νέους συμμαχητές-του, για την Αλλαγή. (Για τη συμπερίληψη του κ. Μαύρου, υπήρξαν αρκετές αντιδράσεις μέσα στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ, ενώ για την συμμετοχή του Μανόλη Γλέζου, οι αντιδράσεις εντοπίστηκαν μέσα στην ίδια την ΕΔΑ, ακόμη και σε επίπεδο Εκτελεστικής Επιτροπής).

ΟΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ του ΚΚΕ δόθηκαν στη δημοσιότητα την περασμένη Κυριακή, μαζί με την εκλογική διακήρυξη της Κεντρικής Επιτροπής-του, με τίτλο «Ψήφο στο Κόμμα της πραγματικής Αλλαγής». Ένα μέρος των συνδυασμών αυτών, είχαν πρωτοδημοσιευθεί στο νεόκοπο «Έθνος», παράλληλα με τη δημοσίευση ενός γκάλοπ που διαβεβαίωνε πως «στο 22% που απομένει — μετά το 40% του ΠΑΣΟΚ, το 34% της Νέας Δημοκρατίας και το 4% της Εθνικής Παράταξης — κυριαρχεί βασικά το ΚΚΕ». Αργότερα έγινε γνωστό — αυτό πια, σήμερα, είναι κοινό μυστικό σ' όλα τα δημοσιογραφικά γραφεία — πως το γκάλοπ έδινε στο ΚΚΕ ποσοστό όχι ανώτερο από το ποσοστό που είχε συγκεντρώσει στις εκλογές του 1977 (9,36%) και ότι, ύστερα από άμεση συνεννόηση ανάμεσα στην ηγεσία του ΚΚΕ και τη διεύθυνση του «Έθνους», βρέθηκε η διατύπωση περί... «22%, που κυριαρχείται από το ΚΚΕ»! Ωστόσο, από τους συνδυασμούς του ΚΚΕ, απουσιάζουν πλήρως οι εξωκομματικές προσωπικότητες ή οι «συνεργαζόμενοι», όπως θα ήταν λ.χ. η περίπτωση του πρώην βουλευτή της ΕΔΑ, Στ. Ηλιόπου-

λου, πράγμα που δείχνει ότι είτε απότυχε η «Κίνηση για την Ενότητα της Αριστεράς», με συντονιστή το Μίκη Θεοδωράκη, είτε ότι, τελικά, εγκαταλείφθηκε από την ίδια την ηγεσία του κόμματος η συμπερίληψη — παρά τις κρούσεις που έγιναν — εξωκομματικών προσωπικοτήτων.

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΥΣ έδωσε στη δημοσιότητα, την περασμένη εβδομάδα, και το κόμμα του «δοτού» Σπ. Μακεζίνη — μια εφημερίδα έγραψε: «Δότε τω δοτώ»... — με κύριο χαρακτηριστικό το συνεχώς επαναλαμβανόμενο χρονικό επίρρημα «τέως» — *τέως* υπουργός, *τέως* στρατηγός, *τέως* αστυνομικός διευθυντής, *τέως* υποδιοικητής τράπεζας, κτλ. Μόνον που οι περισσότεροι από τους «τέως» αυτούς, είχαν ενεργοποιηθεί στα δισεκτα για το λαό, και εύφορα γι' αυτούς, χρόνια της επτάχρονης τυραννίας.

ΤΕΛΟΣ, μεθαύριο Κυριακή, το ΚΚΕ εσ. αναμένεται να δώσει στη δημοσιότητα τους πλήρεις πίνακες των υποψηφίων-του (ένα μέρος έχει ήδη ανακοινωθεί), ενώ μαζί με το ΚΟΔΗΣΟ και την ΕΔΗΚ, εντείνει τις προσπάθειές-του, για την αναθεώρηση της συμφωνίας Νέας Δημοκρατίας-ΠΑΣΟΚ, για την τηλεοπτική κάλυψη της προεκλογικής δραστηριότητας των κομμάτων. Η συμφωνία αυτή, υποστηρίζει το ΚΚΕ εσ., όχι μόνο μετέτρεψε το ως τώρα *μονοπώλιο* της Νέας Δημοκρατίας στην τηλεόραση, σε *ολιγοπώλιο*, αλλά και εκφράζει μια γενικότερη αντίληψη, για τη λειτουργία και στη χώρα-μας ενός δικομματικού συστήματος, το οποίο προωθούν, μ' όλες-τους τις δυνάμεις, ορισμένοι εγχώριοι και ξένοι κύκλοι...

ΚΑΙ ο προεκλογικός αγώνας, μέσα από τις συμπληγάδες της κινδυνολογίας, αλλά και κάποιων υπαναχωρήσεων από πλευράς ΠΑΣΟΚ (όπως λ.χ., η τελευταία δήλωση του Α. Παπανδρέου, που εγκαταλείπει ουσιαστικά την εφαρμογή της απλής αναλογικής, για να μην υπάρξει... «ακυβερνησία»!), προχωρεί. Με το φρόνημα του λαού υψηλό, με πίστη στη δημοκρατική αναγέννηση της πατρίδας, με το σύνθημα της Αλλαγής στην πρώτη γραμμή — *μιαν Αλλαγή που, για νά 'ναι στέρεη, δεν μπορεί να περνά μέσα από την διαταξική ενότητα σ' ένα κόμμα!*

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Τετάρτη 9

- Μέχρι και Τράπεζα Εργαζομένων υποσχέθηκε η κυβέρνηση λίγο πριν τη διάλυση της Βουλής.
- Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ Α. Παπανδρέου μίλησε σε προεκλογική συγκέντρωση στη Χαλκίδα.
- Στο συνέδριο της «Αλληλεγγύης» υπεβλήθη πρόταση για διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών.

Πέμπτη 10

- Πραγματοποιήθηκε συνάντηση μεταξύ του Γάλλου προέδρου Φ. Μιττεράν και της πρωθυπουργού της Μ. Βρετανίας Μ. Θάτσερ.
- Ενώ στην Τεχεράνη συνεχίζονται οι οδομαχίες ανάμεσα στους επαναστατικούς φρουρούς και τους αριστερούς αντάρτες Μουτζαχεντίν οι Μπάνι-Σάντρ και Ρατζαβί κάλεσαν τους Πέρσες σε εξέγερση.

Παρασκευή 11

- Την διακοπή των σχέσεων ΕΟΚ-Τουρκίας ζήτησαν τα ευρωπαϊκά συνδικάτα και άμεση

απελευθέρωση όλων των κρατουμένων μέχρι να αποκατασταθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα

Σάββατο 12

- Έγιναν τα εγκαίνια της 14ης Διεθνούς Έκθεσης στη Θεσσαλονίκη.

Κυριακή 13

- Με αφορμή την επίσκεψη Χάιγκ στη Δ. Γερμανία πραγματοποιήθηκε διαδήλωση 50.000 ατόμων στο Βερολίνο υπέρ της ειρήνης, του αφοπλισμού και εναντίον της Αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής.

Δευτέρα 14

- Απόρρητη έκθεση του κ. Αβέρωφ για την κατάσταση της οικονομίας της χώρας χαρακτηρίζει ψεύτικη την επίσημη εικόνα και αποκαλύπτει τα ελλείμματα.
- Ο πρωθυπουργός της Γαλλίας Μωρουά κάλεσε τους ευρωπαίους να σκεφθούν το ενδεχόμενο κοινής αυτόνομης άμυνας.

Τρίτη 15

- Αποχώρησε από τη Ν.Δ. ο Βουλευτής Π. Βαρδινογιάννης και

προσχώρησε ο Οικονομόπουλος της Ε.Π.

- Την απέλαση του Σοβιετικού πρέσβυ διέταξε ο πρόεδρος Σαντάτ με την κατηγορία της «αναμιξέως στα εσωτερικά της Αιγύπτου».

Τετάρτη 16

- Με πρωθυπουργό τον Γ. Ράλλη σχηματίστηκε η υπηρεσιακή κυβέρνηση για τις εκλογές.

Πέμπτη 17

- Δυο βόμβες τοποθετήθηκαν στην αμερικάνικη στρατιωτική βάση Ράιν-Μάιν στην πέμπτη επίθεση κατά αμερικάνικων στόχων στη Δ. Γερμανία.
- Ο Γιασέκ Κουρόν, ηγέτης της οργάνωσης «ΚΟΡ», ζήτησε σε άρθρο-του νέα δομή της εξουσίας στην Πολωνία και τη συγκρότηση Επιτροπής Εθνικής Σωτηρίας.

Παρασκευή 18

- Ως απλοί στρατιώτες εντάχθηκαν στο ΠΑΣΟΚ ο κ. Γ. Μαύρος, αρχηγός της ΕΠΑΚ, και ο κ. Μ. Γλέζος, γ.γ. της Διοικούσας Επιτροπής της ΕΔΑ.
- Με ομόφωνη απόφαση το Ευρωκοινοβούλιο ψήφισε την έκθεση Φουρκάντ, η οποία αναγνωρίζει τις ελληνικές θέσεις στο θέμα του Αιγαίου.

Σάββατο 18

- Οι ηγέτες της Λιβύης, Συρίας

και Αλγερίας αποφάσισαν να επιδιώξουν στενότερες σχέσεις με την Σοβιετική Ένωση.

Κυριακή 20

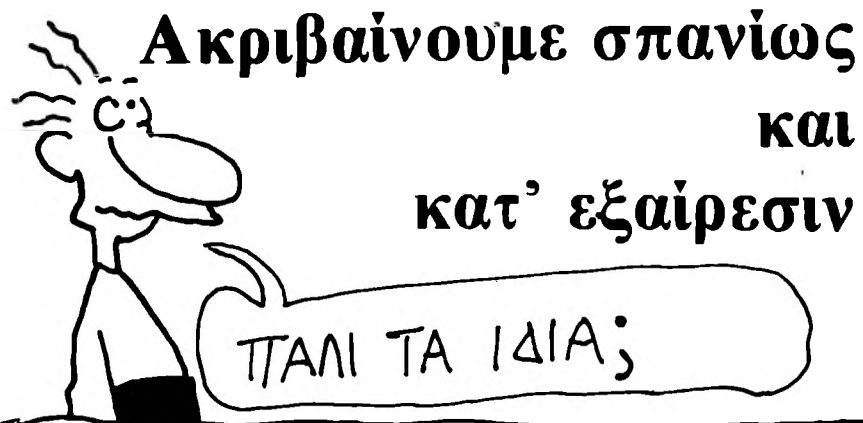
- Ο αρχηγός της «Ν.Δ.» Γ. Ράλλης μίλησε σε προεκλογική συγκέντρωση οπαδών-του στη Θεσ/νίκη, ενώ ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ συνεχίζοντας την προεκλογική-του περιοδεία μίλησε στη Λάρισα.

Δευτέρα 21

- Το πρακτορείο ειδήσεων «Tas» κατηγόρησε την «Αλληλεγγύη» ότι «προετοιμάζει τη δεύτερη φάση του συνεδρίου-της με απώτερο στόχο την κατάληψη της εξουσίας».
- Οι εκτελέσεις στην Περσία συνεχίζονται. Άλλα 147 άτομα εκτελέστηκαν την νύκτα της Κυριακής.

Τρίτη 22

- Θα απομακρύνει τα πυρηνικά όπλα από την Ελλάδα δήλωσε ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ Α. Παπανδρέου και θα καταβάλει κάθε προσπάθεια να πεισθούν και οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες να κάνουν το ίδιο.
- Επιστολή Ρήγκαν επιδόθηκε στον πρόεδρο Μπρέζνιεφ που εκφράζει την επιθυμία να «βρεθεί ένα πλαίσιο αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ Μόσχας και Ουάσιγκτον».

ΑΠΟ το επόμενο τεύχος (αρ. 188, ειδική έκδοση), το ANTI θα πουλιέται 40 δραχμές. Στην αύξηση αυτή μας εξανάγκασε η κατακόρυφη άνοδος, στο τελευταίο δεκάμηνο, όλων των συντελεστών κόστους της έκδοσης.

ΓΙΑ παράδειγμα, το κόστος του χαρτιού ανέβηκε κατά 45% (αύξηση που αιτιολογήθηκε εν μέρει από την μεταβολή της ισοτιμίας της δραχμής προς το δολλάριο, με βάση το οποίο γίνονται οι εισαγωγές). Το υπόλοιπο εκδοτικό κόστος, συμπαρασύρθηκε επίσης σε μια άνοδο της τάξης του 35%.

ΕΤΣΙ μας επιβλήθηκε η αύξηση της τιμής του περιοδικού κατά 10 δρχ. που αποτελεί μια αύξηση κατά 33% της τιμής-του.

ΘΑ θέλαμε να υπενθυμίσουμε ότι το ANTI, αντιστάθηκε με επιμονή και συνέπεια στους ραγδαίους αυξητικούς ρυθμούς όλων των άλλων εντύπων, και ότι υποχρεώθηκε σε αύξηση μόνο όταν διακυβευόταν η δυνατότητα της έκδοσής-του.

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ στην κατανόησή-σας και ότι θα συνεχίσουμε να βρίσκουμε στους αναγνώστες φίλους και υποστηρικτές της προσπάθειας για την απρόσκοπτη συνέχιση της έκδοσης του περιοδικού, τη διαφύλαξη και — ελπίζουμε — τη βελτίωση της ποιότητάς-του.

ΚΑΙ ΜΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Θα θέλαμε να σημειώσουμε πάντως, ότι μέχρι τις 2-10-81 ισχύει η προσφορά της εγγραφής για όσους αναγνώστες θα ήθελαν να γραφούν συνδρομητές, με τις τιμές που αναγράφονται στη σελ. 54 αυτού του τεύχους. Έτσι, και εσείς θα διευκολυνθείτε, και οπωσδήποτε βοηθιέται ουσιαστικά και το περιοδικό.

ΔΕΛΤΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗ*

Όνομα
 Διεύθυνση

 ΕΞΑΜΗΝΗ ☐ ΕΤΗΣΙΑ ☐

Υπογραφή

* Το ανάλογο ποσό, αν πρόκειται για ετήσια ή εξαμηνιαία συνδρομή, για την Ελλάδα ή για χώρα του εξωτερικού, θα βρείτε στη σελ. 54 αυτού του τεύχους.

ΑΜΦΙΠΛΕΥΡΗ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ — ΜΟΝΟΔΡΟΜΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

«Υπεροψίαν και μέθη» δεν είχαν οπωσδήποτε οι τρεις Δαρειοί της «Νέας Δημοκρατίας» (κ.κ. Ράλλης, Αβέρωφ, Παπακωνσταντίνου), όταν κατάρτιζαν τους συνδυασμούς του κόμματός-τους. Φόβο και άγχος όμως είχαν πολύ. Γι' αυτό και απεγκδύθηκαν και των ελάχιστων ιδεολογικών προσχημάτων, που τα τελευταία επτά χρόνια ψέλλιζαν στα διάφορα συνέδρια του κόμματος. Για ποιούς «ριζοσπαστικούς φιλελευθερισμούς» και για «κόμματα αρχών» να μιλάμε τώρα... Υπέρ του ντοθλετίου ο αγών! Τώρα δεν χρειάζονται πόζες, ούτε ιδέες, ούτε αρχές. Ένας ο υπέρτατος νόμος: η με κάθε τρόπο αδιαστακτη συλλογή ψήφων.

Έτσι, λοιπόν, οι τρεις σύγχρονοι Δαρειοί, στάθηκαν «ενώπιος ενωπίω». Και στράφηκαν στη μόνη αλήθεια που αναγνώριζαν για δική-τους: Την επιστροφή στην «καθαρόαιμη» Δεξιά, που, ως γνωστόν, πάντα εκοσμείτο με φιλελεύθερης προέλευσης «άλλοθι», ή, κοινότερα, «θιτρίνα». Έτσι, οι συνδυασμοί της «Νέας Δημοκρατίας» πιστοποιούν το τέλος μιας εποχής για το κόμμα αυτό. Ενδεχομένως όμως να σημάνουν και την αρχή μιας άλλης για το χώρο της Δεξιάς.

Γιατί η επερχόμενη εκλογική ήττα, θα δείξει και τα πεπερασμένα όρια εκλογικής απήχησης τέτοιων στροφών και επιστροφών. Και θα εξαναγκάσει σε αναζήτηση νέων σχημάτων εκπροσώπησης των ιδίων παλιών συμφερόντων.

Δεν θα ωφελήσει λοιπόν τη «Νέα Δημοκρατία» η στέγαση στους συνδυασμούς των χουντικών περιτριμμάτων. Ούτε η «αξιοποίηση» δοκιμασμένων εθνικοφρόνων τύπου Χρήστου Καραθανάση. Το θρυκολάκισμα των παλιών συνθημάτων και λαθάρων είναι καμώματα της «βαθιάς αγωνίας» εν τη σκοτία που αντιμετωπίζει η «Νέα Δημοκρατία».

Αλλ' ως γνωστόν, της νύχτας τα καμώματα, τα βλέπει η μέρα (των εκλογών) και γελάει...

Η ΔΙΚΗ ΤΗΣ ΟΤΟΕ

Η αθώωση των 35 συνδικαλιστών του Εκτελεστικού Συμβουλίου της ΟΤΟΕ από το Α' Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθήνας δεν πρέπει να περάσει χωρίς σχολιασμό. Η βασική κατηγορία με την οποία παραπέμφθηκαν ήταν ότι παραβίασαν τον ν. 3239/55 περί αναγκαστικής διαίτησας στην απεργία των 39 ημερών των τραπεζικών για το ωράριο, παίρνοντας απόφαση να συνεχίσουν την απεργία παρά τη ρητή απαγόρευση του άρθρου 18 του νόμου - γκιλοτίνα, που επιβάλλει διακοπή απεργίας όταν μια διένεξη εργατική παραπέμπεται στη διαίτησία. Κάτι που επανειλημμένα έχει χρησιμοποιήσει η Κυβέρνηση όταν κάποια απεργία ξέφευγε από τα όρια μιας απλής όχλησης.

Η βασική επιχειρηματολογία των κατηγορουμένων και της υπεράσπισης ήταν ότι ο νόμος 3239 του '55 είναι αντισυνταγματικός αφού το Σύνταγμα του '75 κατοχυρώνει το δικαίωμα της απεργίας και όπως τόνισε ένας κατηγορούμενος στην απολογία-του «το ακροτελεύτιο άρθρο του Συντάγματος επιβάλλει στους πολίτες να σέβονται το Σύνταγμα και τους νόμους που συνάδουν προς αυτό. Ο νόμος 3239 είναι αντισυνταγματικός, άρα συνεχίζοντας την απεργία-μας εκτελούσαμε συνταγματική επιταγή».

Η απόφαση του Α' Τριμελούς είναι πράγματι σημαντική. Ας ελπίσουμε όμως ότι η δίκη της ΟΤΟΕ είναι και η τελευταία του είδους.

Ο ΝΕΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Κύλησε, βέβαια, «πολύ νερό στο αυλάκι», από την εποχή που οι αμερικάνοι πρεσβευτές στη χώρα-μας αποτελούσαν τον «ύπατο ρυθμιστή» της πολιτικής ζωής της χώρας. Πέρασαν και επτά χρόνια από την εποχή που ο κ. Κίσειγκερ προανήγγειλε τις εξελίξεις της μεταπολίτευσης απ' την Ουάσιγκτον. Σίγουρα σ' αυτό το διάστημα κατακτήθηκε μια σχετική αυτονομία της ελληνικής πολιτείας ως προς τους όρους υπαγωγής-της στην αμερικάνικη επικυριαρχία. Και σίγουρα εξυπηρέτούσε την Ουάσιγκτον (μετά την αφειδή-της υποστήριξη στη χούντα) να ασκεί την πολιτική-της ηγεμόνευση εκ του αφανούς με την ασφάλεια του παρασκήνιου.

Παρ' όλ' αυτά, όμως, οι επερχόμενες εκλογές και ο σαφής κίνδυνος — αν όχι βεβαιότητα — της ήττας της «Νέας Δημοκρατίας» οδήγησαν τους συμμάχους-μας στα «παλιά-τους χνάρια». Έτσι, ο κ. Μάθιου Νίμιτς, τέ-

ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ
ΚΑΠΟΙΟΝ ΘΑ ΕΧΕΤΕ ΚΙ ΕΣΕΙΣ
ΝΑ ΤΟΝ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΟΥΜΕ ΝΑ ΡΘΕΙ
ΝΑ ΣΑΣ ΠΑΡΕΙ.
... ΚΑΝΕΝΑ ΟΠΑΔΟ;
... ΦΙΛΟ;
... ΣΥΓΓΕΝΗ;

ΠΑΣΟΚ
ΑΠΟΛΕΣΘΕΝΤΑ

A 18 P. 23
com 401

του Γιάννη Ιωάννου

ως υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ σε θέματα Ασφάλειας, αποδέχτηκε φιλόφρονα πρόσκληση της «Καθημερινής», να αρθρογραφήσει, (τί «τυχαία» στιγμή διάλεξε και η εφημερίδα και ο κ. υφυπουργός), για τη θέση της Ελλάδας στον κόσμο.

Με «λεπτότητα» και «προσοχή» αλλά με σαφέστατη στόχευση (σφάζει και το μπαμπάκι), ο κ. Νίμιτς απένειμε τα καλύτερα των ευσήμων στη «Νέα Δημοκρατία» και «προειδοποίησε τον ελληνικό λαό για τους «κινδύνους» που αντιμετωπίζει, («αθέβαιο και ανασφαλές μέλλον»), αν κάνει το λάθος να μην ξαναψηφίσει το προτιμώμενο κόμμα του Στέιτ Νη-πάρτμεντ. Και με «αφέλεια» χαρακτηριστική, μας υποδεικνύει τη βάση μιας πολιτικής που θα προφύλασσε τους Έλληνες: «Η σταθερή συμμαχία της Ελλάδος με τις Ευρωπαϊκές δυνάμεις, τις ΗΠΑ και τον Καναδά της προσφέρει μια ακλόνητη βάση ασφάλειας».

Λυπούμαστε που ο τόσο φιλέλλην κ. Νίμιτς θα δεχτεί σύντομα μια τόσο μεγάλη πίκρα από τους αγνώμονες Έλληνες. Μήπως κάποιος επιτελής-του θα 'πρεπε να τον πληροφορήσει από ποιόν αισθάνονται οι Έλληνες «ανασφαλείς»; Και μήπως η καλή εφημερίδα που τον φιλοξένησε σε τόσο ευαίσθητη στιγμή θα 'πρεπε να τον προειδοποιήσει με τη γνωστή και στην Αμερική παροιμία ότι «στο σπίτι του κρεμασμένου δεν μιλάνε για σκοινί»; Και ιδιαίτερα δεν μιλάνε — δεν πρέπει να μιλάνε — όσοι στήσαν την αγχώνη;

ΜΙΣΑΛΛΟΔΟΞΙΑ

Είστε υπάλληλος στον ΟΤΕ και συνδικαλιστής προσδευτικής ή, εν πάσει περιπτώσει, της μη κυβερνητικής παράταξης; Ταυτόχρονα έχετε εκλεγεί σαν κοινοτικός σύμβουλος κι είστε δυναμικός παράγοντας των πολιτιστικών εκδηλώσεων στην περιοχή-σας; Εκτός απ' αυτά είστε και πρόεδρος τοπικού εξωραϊστικού συλλόγου;

Αν διαθέτετε όλα ή έστω μερικά από τα παραπάνω προσόντα, τότε η Κυβέρνηση της «Νέας Δημοκρατίας» και οι παράγοντες του νομού, τύποι δραστήριοι όπως για παράδειγμα ο κ. Θανάσης Κανελλόπουλος, θα σας εξασφαλίσουν μια μετάθεση «λόγω υπηρεσιακών αναγκών» αφού σας χαρακτηρίσουν σαν «υπεράριθμο».

Τώρα, αν ήδη έχετε υπηρετήσει σε παραμεθόρια περιοχή, αν η σύζυγός-σας είναι δασκάλα και δεν της παρέχεται δυνατότητα να μετατεθεί, αν οι γονείς-σας ζουν μαζί-σας, στην ιδιαίτερη πατρίδα-σας, αυτά δεν έχουν σημασία. Όπως δεν έχει σημασία η διαμαρτυρία του προέδρου της Κοινότητας και των επαγγελματικών και πολιτιστικών-της φορέων, δεν έχει σημασία αν υποβάλατε αίτηση για ανάκληση της μετάθεσής-σας ούτε αν διαμαρτυρήθηκε ο συνδικαλιστικός φορέας στον οποίο, σαν εργαζόμενος, ανήκετε. (Αυτά μάλλον σας στέλνουν μακρύτερα).

Ο δρόμος θα είναι ανοιχτός για το Αργοςστόλι.

Με τις ευλογίες του υφυπουργού Συγκοινωνιών κ. Μούτσιου και του

ΑΝΤΙ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

Ο φίλος-μας **ΤΑΣΟΣ ΡΑΓΚΟΥΣΗΣ**, χημικός μηχανικός, μας επεσήμανε την διαφήμιση ενός «πρωτότυπου» προϊόντος που θεραπεύει «πάσαν νέφωσιν και ρύπανσιν». Βλέπετε, για τον ωραίο καταναλωτικό-μας κόσμο ακόμα και το **νέφος** αποτελεί κίνητρο για «νέες ανακαλύψεις», δηλαδή για κερδοφόρες επιχειρήσεις και διαφημιστικές εξορμήσεις.

Σκοτώστε την πλάνη πριν μας σκοτώσει

άναπνεύστε

**ΦΡΕΣΚΟ ΚΑΘΑΡΟ ΑΕΡΑ
ΑΚΟΜΑ ΚΙ ΑΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΓΥΡΩ ΣΑΣ
«ΣΥΝΝΕΦΟ» ΑΙΘΑΛΟΜΙΧΛΗΣ Ή ΤΣΙΓΑΡΩΝ.**

Μπορούμε να ζήσουμε 60 μέρες χωρίς τροφή και 7 μέρες χωρίς νερό. Αλλά χωρίς οξυγόνο δεν μπορούμε να ζήσουμε περισσότερο από 2 λεπτά.

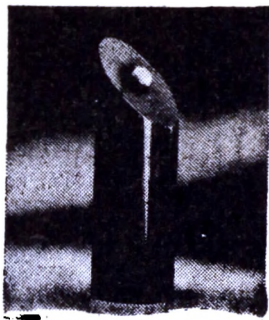
Αν έχετε μυρίσει τον αέρα μετά από μία καταιγίδα, θά ξέρετε ήδη, το ιονισμένο οξυγόνο.

Σας κάνει να αισθάνεστε αναζωογονημένοι, ευδιάθετοι και ζωηροί.

Γιατί οι άστρατες της καταιγίδας προσθέτουν ένα ηλεκτρόνιο σε κάθε μόριο οξυγόνου με μια διαδικασία που λέγεται ιονισμός. Τό ίδιο κάνει και η ΝΕΑ επαναστατική συσκευή ENERGAIRE. Με την φουντίτσα στην κορυφή της εκπέμπει ηλεκτρόνια που προσκολλούνται στα μόρια του οξυγόνου και το ιονίζουν. Γι'όλη, το ENERGAIRE «πλένει» την ατμόσφαιρα γύρω σας να αναπνεύετε φρέσκο, καθαρό αέρα όπου κι αν ζείτε ή εργάζεστε. Ακόμα και στην Όμορφα ή στην Έλευσινα. Γι'αυτό να καταλάβετε τις επαναστατικές δυνατότητες του ENERGAIRE πρέπει να το ζήσετε.

Τηλεφωνήστε στο **5246 275** να σας στείλουμε ΔΩΡΕΑΝ και χωρίς υποχρέωσή σας ενημερωτικό φυλλάδιο πληροφοριακό.

ENERGAIRE
η συσκευή που πλένει την ατμόσφαιρα

Ύψος: 23 εκ.

● Για να εξηγηθούμε: Το περίφημο σύννεφο της Αθήνας-μας, περιέχει SO₂, SO₃, H₂S, NH₃, CO, CO₂, Pb, Br₂, NO_x (οξειδία του αζώτου), O₃ και PAN (νιτρικό υπεροξυ-ακετύλιο) καθώς και αιωρούμενα σωματίδια, συνήθως C, Al₂O₃, Fe₂O₃, SiO₂, CaCO₃, τσιμέντο κτλ.*

● Η διαφημιζόμενη φουντίτσα μπορεί στ' αλήθεια να κάνει τον αέρα να «μυρίσει» και να απομακρύνει τα αιωρούμενα σωματίδια που βρίσκονται σε κολλοειδή μορφή. **Αλλά ΜΟΝΟ αυτό.** Για την υπόλοιπη «παρέα» των δολοφόνων... ουδέν.

● Έτσι το «σύννεφο» μπαίνει στη ζωή-μας (θέλω να πω στα πνευμόνια-μας) ακόμη κι αν έχουμε εξοπλίσει την «κιβωτό»-μας με energaire ή air condition ή ... ή... Από τον «από αέρος κατακλυσμό» δεν θα υπάρξει Νώε που θα επιβιώσει...

Εκτος αν...

* Στοιχεία από την πρόσφατη δημοσίευση του καθηγητή του ΕΜΠ Θ. Σκουλικίδη για την ατμοσφαιρική ρύπανση, στο περιοδικό «Επιστημονική σκέψη».

Από σήμερα και μέχρι τις εκλογές στο βδομαδιάτικο ΑΝ-ΤΙ.

ΜΙΚΡΑ-μικρά στιγμιότυπα, λεπτομέρειες καμιά φορά και πληροφορίες που όμως είναι δηλωτικές του γενικότερου κλίματος — αλλά και του ή-θους — του πολιτικού προσκή-νιου καθώς πλησιάζει η κρίσι-μη — για πολλά και πολλούς — ώρα των εκλογών.

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΟ... ΜΠΑΛΚΟΝΙ

ΑΡΧΗ με τη «γυναίκα στην πολιτική» ή καλύτερα στο... μπαλκόνι. Τα ... δυο περάσμα-τα της κ. Λένας Ράλλη απ' το μπαλκόνι της Θεσσαλονίκης ό-που μιλούσε ο αρχηγός της Ν.Δ., δημιούργησαν αναταρα-χή στους κόλπους του κόμμα-τος.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΑΝ π.χ. οι τασ-σόμενοι κατά της εμφάνισης της κ. Ράλλη ότι τον πρωθυ-πουργό έπρεπε να πλαισιώ-νουν οι επιτελείς την Ν.Δ. και ειδικά ο ουσιαστικός «συναρ-χηγός» κ. Αβέρωφ. «Διότι αυτό που συνέβη — έλεγαν —, να υποδεικνύει δηλαδή η κ. Ράλλη

στον πρωθυπουργό τις κινή-σεις-του πάνω στο μπαλκόνι (ό-πως έγινε με το σήμα της νί-κης) μειώνει το κύρος και το γόητρο του ίδιου, αλλά και του κόμματος» !!!

ΑΝΤΙΘΕΤΑ οι τασσόμενοι υ-πέρ, υποστήριζαν ότι η «οικο-γενειακή εμφάνιση» στο μπαλ-κόνι συγκινεί και «πιάνει» το μέσο έλληνα. Στις άλλες συγ-κεντρώσεις — πρόσθεταν — θα πρέπει να βγαίνουν στο μπαλκόνι και οι κόρες του κ. Ράλλη, όπως επίσης και ο γαμ-πρός της οικογένειας, ο κ. Ανα-στάσιος Παπαληγούρας...

Ο,ΤΙ ΟΜΩΣ και να λένε οι «ε-πιτελείς» δεν είναι αυτοί που θα αποφασίσουν αλλά οι αμε-ρικόνοι και άλλοι ειδικοί που η Ν.Δ. μετεκάλεσε για να της σχεδιάσουν την προεκλογική-της καμπάνια...

Τ' ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ στις 18 Οκτωβρίου...

ΓΛΙΣΤΡΗΜΑ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ... ΑΛΛΑΓΗ

ΕΝ ΑΡΧΗ ην μωσαϊκό. Μετά έγινε Παρ-κέ. Και λίγο πριν αυ-γατίσει η ΕΠΑΚ επεσυνέβη κά-ποιο «γλίστρημα» και από Παρ-

υπουργού Γεωργίας κ. Κανελλόπουλου, έπειτα από «ενέργειες» των κομματάρχων της «Νέας Δημοκρατίας» κι αφού οι εκλογές έρχονται και κανείς δεν σας θέλει «στα πόδια»-του.

Η μετάθεση, κατ' ουσία δίωξη, του υπάλληλου του ΟΤΕ κ. Ι. Σταθό-πουλου αποδεικνύει όλα αυτά.

Όπως και η απάντηση (στις αναφορές των κατοίκων των Κρεσται-νων) του κ. Μούτσιου: «Ζήτησαν την άμεση πλήρωση των 4 κενών θέσε-ων του τηλεφωνικού κέντρου Αργοστολίου εντός της τρεχούσης θερι-νής περιόδου», δείχνει τον κρετινισμό, καιροσκοπισμό και μικροκομμα-τισμό των κρατούντων (ακόμη) της «Νέας Δημοκρατίας».

«ΚΟΜΜΑΤΑ ΑΡΧΩΝ» ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Η ιστορία των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα δεν μπορούσε φυσικά να διαφοροποιηθεί από τις γενικότερες συν-θήκες που προσδιόρισαν την κοινωνική και πολιτική εξέλιξη της χώρας. Τα πολιτι-κά κόμματα ήταν πάντα συνώνυμα της δυ-σπλασίας που κυριάρχησε στη διαμόρφω-ση της πολιτικής ζωής του τόπου. Είτε σαν ευκαιριακοί συνασπισμοί ομάδων και ηγετίσκων, είτε σαν ιμάντες τοπικής δια-πραγμάτευσης των ξένων συμφερόντων, είτε σαν γενικευμένοι μηχανισμοί μεσολά-βησης ανάμεσα στον πολίτη και το κρά-τος, σπάνια τα κόμματα διαδραμάτισαν αυτοδύναμο ρόλο ως κοινωνικοί και πολι-τικοί οργανισμοί, φορείς υποτίθεται της λαϊκής εντολής.

Υπήρξε μέχρι πρόσφατα στην Ελλάδα άγνωστη πρακτικά η έννοια του «κόμμα-τος αρχών». Εκτός από το ΚΚΕ, κανένα κόμμα μέχρι τη μεταπολίτευση του '74. δεν θα μπορούσε να διεκδικήσει με πειστι-κότητα έναν ανάλογο ορισμό. Βέβαια, το ι-στορικό ΚΚΕ δεν υπήρξε το λαμπρότερο παράδειγμα μιας λειτουργίας που θα απο-δέσμευε στους κόλπους-του τη λαϊκή δυ-ναμική, θα δρούσε ως «συλλογικός δια-νοούμενος» αρθρώνοντας από τα επιμέ-ρους το γενικό, αναγορεύοντας τις κοινω-νικές δυνάμεις σε προσδιοριστικά στοι-χεία των πολιτικών εξελίξεων. Αλλά, ο-

πωσδήποτε, οι αιτίες της κακοδαιμονίας του ΚΚΕ αποτελούν άλλης τάξεως πρό-βλημα.

Το σίγουρο είναι ότι το '74 για πρώτη φορά στη νεώτερη πολιτική-μας ιστορία, το αίτημα για τη συγκρότηση «κομμάτων αρχών» υιοθετήθηκε από όλο το φάσμα των πολιτικών δυνάμεων, οπωσδήποτε για λόγους διαφορετικούς και από διαφο-ρετικές λογικές. Το κοινό στοιχείο, όμως, που οδηγούσε προς αυτή την κατεύθυ-ση, είναι η λιγότερο ή περισσότερο συνει-δητή αντίληψη, ότι τα πολιτικά κόμματα δεν είναι μόνο συνασπισμοί συμφερόντων ή οργανωτικοί μηχανισμοί «αποτελεσματι-κότητας». Η εμπειρία της δικτατορίας έ-δειξε ότι τα κόμματα είναι, πρέπει και μπο-ρούν, να αποτελέσουν μια θεσμική λει-τουργία, ότι στα κόμματα και δια των κομ-μάτων πρέπει να συμπυκνώνεται η λαϊκή αυτενέργεια, να διαμορφώνεται μιας άλ-λης ποιότητας συλλογική συνείδηση, να διασφαλίζονται οι βασικές πολιτειακές ε-πιταγές όχι με τους απρόσωπους μηχανι-σμούς του κράτους, αλλά στη συγκεκριμέ-νη ατομική και συλλογική δραστηριότητα, στις «ελεύθερες ενώσεις» πολιτών, που συγκροτούν τα κόμματα.

Η λειτουργία «κομμάτων αρχών» αποτε-λεί πράγματι το θεμέλιο της Δημοκρατίας.

Είναι όμως και η «Λυδία λίθος», ο δείκτης της ποιότητας αυτής της Δημοκρατίας. Και αν η εφτάχρονη διαδρομή απ' το '74 μέχρι σήμερα έχει να παρουσιάσει άλυτα ακόμα βασικά προβλήματα που σχετίζον-ται με την ουσιαστική λειτουργία της πο-λιτικής δημοκρατίας, η ευθύνη γι' αυτό δεν αναλογεί μόνο στη Δεξιά. Αυτή βέ-βαια έχει τον πρώτο και κύριο λόγο. Αλλά η αντιδημοκρατική λογική της Δεξιάς εί-ναι και φυσική και αναμενόμενη, καθώς εκπροσωπεί ταξικά συμφέροντα, που η διαιώνισή-τους προϋποθέτει την επιβολή μηχανισμών διακρίσεων, την ανοιχτή ή έμμεση περιφρόνηση των δικαιωμάτων των άλλων. Το αντίθετο όμως ισχύει για τα κόμματα της Αριστεράς. Γιατί, υποτίθε-ται, ότι ακριβώς επειδή θέλουν να ανατρέ-ψουν αυτή την καταπίεση, όχι για να την ε-πιβάλουν στους άλλους, αλλά για να απε-λευθερώσουν συνολικά την κοινωνία από τα κάθε λογής δεσμά-της, θά 'πρεπε, τα κόμματα της Αριστεράς, να αποτελούν κρυστάλλινο και διαυγές πρότυπο στις εσωτερικές-τους λειτουργίες και στη γενι-κότερη πολιτική-τους των εξαγγελιών-τους για μια άλλη οργάνωση της ζωής.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι έγιναν ση-μαντικά βήματα στην οργάνωση των κομ-μάτων της Αριστεράς αυτά τα 7 χρόνια. Εί-ναι όμως σαφές πως πολλές φορές, οι

κέ ο κ. Γεώργιος Μαύρος βρέθηκε «απλός» μεν «στρατιώτης της Αλλαγής» αλλά στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας του ΠΑΣΟΚ.

ΛΙΓΟ περίπλοκη η πορεία του κ. Γ. Μαύρου προς την... Αλλαγή. Περιλαμβάνει μάλιστα και ποικίλες μεταμορφώσεις που δεν μπορεί να σκιασεί η ομολογουμένως «συγκινητική» αλληλογραφία-του με τον Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ. Ας μείνουμε όμως στα πιο πρόσφατα: Δεν έκλεισε ούτε μήνας από τότε (2 Σεπτ.) που στο γραφείο-του έκλεινε η συμφωνία για την ίδρυση της ΕΠΑΚ (Ενωμένη Παράταξη Κέντρου) με τη συγχώνευση της Παρ-κέ, των φιλελευθέρων και της Ενωτικής Κίνησης Κέντρου, ενώ γίνονταν επαφές και με το Κόμμα Αγροτών-Εργαζομένων.

ΟΜΩΣ φαίνεται πως ο κ. Μαύρος το έπαιζε δίπορτο, κρατούσε πάντα ανοικτή την πόρτα προς το ΠΑΣΟΚ και προς κάποιο κρίσιμο Υπουργείο της «κυβέρνησης της Αλλαγής»... Υψηλή επιθυμία, λένε...

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΘΕΣΗ

ΤΟ ΤΕΛΙΚΟ «Οκέυ» για την προσχώρηση του κ. Μιχάλη Ζούβελου στη «Νέα Δημοκρατία» και την περίληψή-του στους συνδυασμούς του κόμματος δόθηκε από τον κ. Ευάγγελο Αβέρωφ.

ΟΠΩΣ είναι γνωστό υπήρξε

στο παρελθόν μια σοβαρή διαμάχη ανάμεσα στον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης και τον πρώην στρατιωτικό Επίτροπο. Η διαμάχη εκείνη είχε ψυχράνει τόσο πολύ τις σχέσεις-τους ώστε, να φανταστείτε, λεγόταν πως κάποιος από τους δυο «έκρυβε» διάφορα έγγραφα του πάλαι ποτέ αρχείου της ΕΣΑ...

ΣΕ ΚΑΘΕ περίπτωση όμως — λένε οι πληροφορίες-μας — οι «παρεξηγήσεις» έχουν αρθεί ύστερα από αμοιβαίες εξηγήσεις σε κάποια συνάντηση. Ο κ. Ζούβελος δήλωσε και προσωπικά στον κ. Αβέρωφ (όπως έκανε στην «Απογευματινή») ότι «ήτο ζήτημα ζωής και θανάτου»... Ότι δηλαδή το ΠΑΣΟΚ ήθελε να τον εξοντώσει πολιτικά και ότι η μόνη σωστική οδός ήταν το ψηφοδέλτιο της Ν.Δ.

ΟΠΩΣ μαθαίνουμε ο κ. Αβέρωφ έδειξε «κατανόηση» και όχι μόνο συμφώνησε «να σώσει» τον κ. Ζούβελου, αλλά του εξασφάλισε και τιμητική θέση στο ψηφοδέλτιο της Α' Αθήνας:

— Δίπλα ακριβώς από τον Καραθανάση...

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ...

ΠΟΛΛΑ σχέδια ανέτρεψε η προσχώρηση του Μανόλη Γλέζου στο ΠΑΣΟΚ. Μέχρι τη στιγμή της προσχωρήσεως δι' αλληλογραφίας, πολλοί υπολόγιζαν στην υποψηφιότητά-του στην Α' Αθηνών.

ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΤΑΝ π.χ. ότι θα τον ψήφιζε η ΕΔΑ και ορισμένοι απ' τους ανένταχτους της

ΑΝΤΙ και ΕΚΛΟΓΕΣ

Οι εκλογές έρχονται ήδη με βήμα ταχύ...

Το ΑΝΤΙ για να παρακολουθήσει συστηματικότερα και για να ενημερώσει πληρέστερα τους αναγνώστες-του για τις πολιτικές εξελίξεις θα πυκνώσει και σ' αυτές τις εκλογές την έκδοσή-του.

Έτσι, οι προσεχείς εκδόσεις του ΑΝΤΙ θα ακολουθήσουν την εξής σειρά:

- **τεύχος 188** (το επόμενο) στις **2 Οκτώβρη**. Πρόκειται για την ειδική έκδοση του ΑΝΤΙ με σκίτσα και κείμενα γνωστών γελοιογράφων και συγγραφέων, για την «άλλη» διάσταση των εκλογών. (Περισσότερες λεπτομέρειες σε άλλη σελίδα).

- **τεύχος 189**, στις **9 Οκτώβρη**.

- **τεύχος 190**, στις **16 Οκτώβρη**, προπαραμονή των εκλογών.

Στη συνέχεια το ΑΝΤΙ θα ξαναρχίσει να κυκλοφορεί κάθε δεύτερη Παρασκευή, δηλαδή το

- **τεύχος 191**, θα κυκλοφορήσει στις **30 Οκτώβρη**.

Αυτή είναι η δική-μας αλλαγή για τις εκλογές.

Θέλουμε να πιστεύουμε ότι θα συμβάλουμε, σ' ό,τι μας αναλογεί, για να επέλθουν στην πολιτική-μας ζωή οι πολλές και ουσιαστικές αλλαγές για τις οποίες πιστεύουμε και αγωνιζόμαστε όλοι μαζί.

Αριστεράς. Γίνονταν συνεννοήσεις με την επαναστατική Αριστερά, την Β' Πανελλαδική, την εκδοτική ομάδα «εργασία» και βολιδοσκοπήσεις σε ομάδες οκολόγων και αντιπυρηνιστών. Ισχυρή υποστήριξη αναμενόταν επίσης από κινήματα κοινωνικής κριτικής, το κίνημα για τις φυλακές, τις αυτόνομες

γυναίκες. Ορισμένοι υπολόγιζαν και στις τοπικές παροικίες των Ναξίων.

ΔΕΝ ξέρουμε τί θα απογίνουν όλοι αυτοί που επένδυσαν στην ανεξάρτητη υποψηφιότητα του Μανόλη Γλέζου. Πάντως τώρα πια περισσεύουν ως εκλογική δύναμη στην Α' Αθήνας.

Ο Ψηφοθήρας

ρυθμοί αυτής της προόδου ήταν αντιφατικοί και διαψευστικοί των ελπίδων και των αρχών. Η πορεία ήταν διδαλώς, «ένα βήμα μπρος και δύο πίσω». Και δυστυχώς, πρόσφατα, αυτή η παθολογία των «κομμάτων αρχών» βρήκε σε δυο περιπτώσεις την επαλήθευσή-της.

Αναφερόμαστε, συγκεκριμένα, στο γεγονός της προσχώρησης των κ. Μαύρου και Γλέζου στο ΠΑΣΟΚ, «για τη Νίκη της Αλλαγής». Και βέβαια κατανοούμε τη στάση του ΠΑΣΟΚ που δέχτηκε τις προσχωρήσεις αυτές και το εμφανές πολιτικό πλεονέκτημα που δημιουργούν σ' αυτές τις εκλογές. Δεν κατανοούμε όμως πως η προσχώρηση σε κάποιο κόμμα ενός Προέδρου και ενός Γραμματέα δυο άλλων κομμάτων, δεν δημιουργεί πρώτης τάξεως θέμα αρχής, δηλαδή ουσίας. Δεν κατανοούμε πως είναι δυνατό να παρακάμπτονται θέματα που σχετίζονται άμεσα με το νόημα αυτής της «Αλλαγής» που, όπως διακηρύχθηκε, είναι και το βαθύτερο κίνητρο της πράξης των δύο ανδρών.

Ο μεν κ. Μαύρος μέχρι το πρωί της ημέρας που ανταλλάχθηκαν οι κρίσιμες επιστολές, ως επικεφαλής της «ΕΠΑΚ», (διάδοχο σχήμα της ΠΑΡ.ΚΕ), διακήρυξε τον «αναντικατάστατο, στρατηγικό, αντιπολιτικό ρόλο του Κέντρου» και καλούσε σε

συσπείρωση υπό την ηγεσία-του όλων των «γγήσιων κεντρικών δυνάμεων». Στην πρόσκλησή-του ανταποκρίθηκαν εκατοντάδες στελέχη του κέντρου, δυο βουλευτές (οι κ. Βενιζέλος και Μπαντουβάς) αποχώρησαν γι' αυτό το λόγο απ' την ΕΔΗΚ, ένας (ο κ. Βαρδινολιάννης) απ' τη «Ν.Δ.», και ξαφνικά, ενώ ετοιμαζόταν η μεθόδευση της εκλογικής μάχης, χωρίς καμιά δέσμευση προς κανέναν, ο κ. Μαύρος δια μιας επιστολής προσχωρεί στο ΠΑΣΟΚ! Δυο μέρες μετά, πληροφορηθήκαμε από τον Τύπο ότι συνεδρίασε η «Κ.Ε. της ΕΠΑΚ», και «ομόφωνα» ενέκρινε (και αυτή εκ των υστέρων βέβαια) την προσχώρηση του κ. Μαύρου στο ΠΑΣΟΚ...

Ο κ. Μανόλης Γλέζος, Γραμματέας της ΕΔΑ, ενός κόμματος με συγκεκριμένο πρόγραμμα, καταστατικό, όργανα και λειτουργίες, προετοιμάζε εδώ και ένα χρόνο το πολιτικό έδαφος για μια κάθοδό-του στην Α' Αθηνών, που η ΕΔΑ διαφύλαξε σαν το χώρο όπου θα διεκδικούσε την κατάδειξη της ιδιαιτερότητάς-της, την ανάδειξη της πολιτικής-της φυσιογνωμίας δηλαδή. Δεκάδες συσκέψεις πραγματοποιήθηκαν για την πλαισίωση αυτού του ψηφοδέλτιου από ευρύτερες δυνάμεις, ακόμα και της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς, με βάση της συζήτησης ότι κανένα από τα υπάρχοντα κόμματα δεν ικανοποιεί αυτές

τις ιδιαιτερότητες. Και πάλι ξαφνικά, ενώ λίγες μέρες πριν διαβάζαμε στον Τύπο ότι συγκροτήθηκε επιτροπή «ανένταχτων αριστερών» για την υποστήριξη της αυτοδύναμης καθόδου του Μανόλη Γλέζου, μια νέα επιστολή, ανακοίνωσε τη νέα προσχώρηση στο ΠΑΣΟΚ. Δεν ξέρουμε προς το παρόν αν η πράξη αυτή θα βρει εκ των υστέρων την κάλυψη των αντίστοιχων οργάνων της ΕΔΑ.

Αυτό που ξέρουμε όμως είναι, ότι ανεξάρτητα από τις προθέσεις, τα κίνητρα και τις εκτιμήσεις, που οδήγησαν σ' αυτή την πολιτική πρακτική, η έννοια των κομμάτων αρχών και της συνέπειας της πολιτικής συμπεριφοράς στις ανάλογες δεσμεύσεις, δέχεται μ' αυτές τις ενέργειες ένα βαρύ πλήγμα. Γιατί εντείνει αυτή την - όχι αδικαιολόγητη — λαϊκή δυσπιστία, ότι όλα είναι ευκαιριακά, τίποτα δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο, ότι κάθε φορά οι μακρόπνοες συλλήψεις συνθλίβονται στις συγκυριακές σκοπιμότητες.

Θέλουμε να πιστεύουμε ότι οι δυο πολιτικοί άνδρες θα στρατευθούν με συνέπεια στο κόμμα στο οποίο εντάχθηκαν, ώστε να υπηρετήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το πράγματι τόσο δύσκολο έργο της «Αλλαγής» που καθοδήγησε τις ενέργειές-τους.

Διαφήμιση και πολιτική

του Κώστα Σημίτη

Η απότομη εισβολή της διαφήμισης στην ελληνική πολιτική, όλο και πιο ορατή τις μέρες τούτες της προεκλογικής περιόδου, θέτει το ερώτημα για τη χρησιμότητα της διαφήμισης στην πολιτική. Μπορεί να προωθηθεί ένα πολιτικό μήνυμα όπως ένα απορρυπαντικό; Μπορεί να εξασφαλίσει η διαφήμιση την πολιτική επιτυχία; Για να δώσουμε την απάντηση στα ερωτήματα αυτά θα ξεκαθαρίσουμε πρώτα απ' όλα ποιά είναι η προσφορά της διαφήμισης.

Η πολιτική έχει όπως η διαφήμιση σκοπό να επηρεάσει αντιλήψεις, να διαμορφώσει παραστάσεις, να καθορίσει συμπεριφορές. Τόσο οι πολιτικοί όσο και οι διαφημιστές, αν θέλουν να είναι πετυχημένοι, πρέπει να ξέρουν σε ποιους απευθύνονται, τι πιστεύουν οι αποδέκτες των μηνυμάτων-τους, τι ελπίζουν. Προϋπόθεση επιτυχίας είναι η όσο το δυνατόν πληρέστερη γνώση του ανθρώπινου περιβάλλοντος, στο οποίο θα ενεργήσει το μήνυμα. Τα πολιτικά κόμματα για να γνωρίσουν το περιβάλλον και να συλλέξουν τις απαραίτητες για την τακτικότη τους πληροφορίες διαμορφώνουν ειδικές διαδικασίες, οργανώσεις βάσεις, πελατειακά δίκτυα, εσωκομματικές συζητήσεις. Η γνώση των αντιλήψεων και των αντιδράσεων του κοινού δεν κερδίζεται όμως μόνο μ' αυτόν τον τρόπο. Η διαφήμιση (το μάρκετινγκ) έχει αναπτύξει τεχνικές, τις έρευνες αγοράς, τις δημοσκοπήσεις, που επιτρέπουν την ακριβή πληροφόρηση για τις αντιλήψεις του κοινού. Η συνηθισμένη από πολλούς συνομιλία με τον ταξιτζή ή στο καφενείο όχι μόνο αποτελεί σε σύγκριση με τις τεχνικές αυτές αρχαϊκό αλλά και τελείως ακατάλληλο όπλο.

Τα περισσότερα κόμματα στα κοινοβουλευτικά συστήματα των καπιταλιστικών χωρών προσπαθούν με τη βοήθεια δημοσκοπήσεων να διερευνήσουν τις αντιλήψεις του κοινού, στο οποίο θα αναπτύξουν τα προγράμματα και συνθήματά-τους. Το Χριστιανοδημοκρατικό κόμμα της Γερμανίας, σύμφωνα με μια έκθεση του ινστιτούτου δημοσκοπήσεως του Άλλενσπαχ, προτού ξεκινήσει τον εκλογικό αγώνα του 1976, προσπάθησε να διευκρινίσει με δημοσκοπήσεις, ποιά δοσμένα θα έπρεπε να λάβει υπ' όψη-του. Πρώτο ερώτημα που θέλησε ν' απαντήσει ήταν: ποιά προβλήματα θα ήσαν αποφασιστικά για την έκβαση των εκλογών κατά την κρίση των εκλογέων. Για να βρεθεί η απάντηση μοιράστηκαν σε ένα προσεκτικά επιλεγμένο δείγμα ψηφοφόρων 27 κάρτες. Πάνω στην κάθε μια ήταν σημειωμένο ένα κοινωνικό πρόβλημα. Στο δείγμα τέθηκε το ερώτημα «Εδώ υπάρχουν διαφορετικά πολιτικά προβλήματα. Ποιό πρόβλημα βρίσκετε πιο σημαντικό; Διαλέξτε τη σχετική κάρτα». Από τις απαντήσεις προέκυψε ότι οι εκλογείς ενδια-

φέρονταν κατά κύριο λόγο για τη σταθερότητα των τιμών και τη μείωση της ανεργίας. Τα θέματα εξωτερικής πολιτικής, που οι ίδιοι οι Χριστιανοδημοκράτες ήθελαν να θέσουν στο επίκεντρο της εκλογικής καμπάνιας-τους, δεν ενδιέφεραν παρά ελάχιστα τους εκλογείς. Το ενδιαφέρον των εκλογέων αποτελεί μια ένδειξη για το τι πρέπει να προσέξει ένα κόμμα. Δεν δίνει απάντηση στο ερώτημα, ποιά σημαντικά προβλήματα είναι κείνα στα οποία θα βασίσει το κόμμα την εκλογική τακτικότη του. Για να εντοπισθούν τα από τακτική άποψη κρίσιμα σημεία ρωτήθηκαν οι εκλογείς, πώς εκτιμούν, σε σχέση με τὰ θέματα που είχαν εντοπίσει ως σημαντικά, τη στάση των δύο κύριων κομμάτων. Ένα κόμμα είναι τρωτό στα σημεία στα οποία, κατά την άποψη των οπαδών-του, παρουσιάζει αδύνατες πλευρές και υπερτερεί το αντίπαλο κόμμα. Στην εκλογική μάχη πρέπει να υπερτονισθούν τα επιχειρήματα που έλκουν τους οπαδούς του αντίθετου κόμματος και να υποβαθμισθούν τα προβλήματα, όπου το κόμμα υστερεί. Ως αδύνατο σημείο των Χριστιανοδημοκρατών εντοπίστηκαν τα θέματα κοινωνικής πολιτικής.

Το σύντομο τούτο παράδειγμα δείχνει ότι υπάρχουν μέθοδοι συστηματικής επιστημονικής διερεύνησης των απόψεων του κοινού. Ο Κέννεντυ υπήρξε από τους πρώτους που με δοκιμαστικό έλεγχο των αντιδράσεων του κοινού προσπάθησε το 1960 να διαπιστώσει, αν θα έπρεπε ή όχι να αποκρύψει το γεγονός ότι ήταν καθολικός σε μια χώρα όπου η πλειοψηφία των εκλογέων ήσαν διαμαρτυρόμενοι. Θα κέρδιζε ή θα έχανε ψήφους; Τετρακόσιες ογδόντα δοκιμές του επέτρεψαν το συμπέρασμα, ότι ο καθολικισμός-του αποτελούσε για τους εκλογείς θετική ιδιομορφία. Για τούτο δεν απέκρυψε αλλά πρόβαλε το θρήσκευμά-του. Ο Ρήγκαν, προτού ανακοινώσει ποιός θα είναι συνυποψήφιος-του αντιπρόεδρος, δημοσίευσε έναν κατάλογο από δεκαπέντε υποψηφίους ώστε να διαπιστωθεί με σφυγμομετρήσεις ποιός θα του εξασφάλιζε το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων.

Το συμπέρασμα όμως, ότι η δημοσκόπηση αποτελεί πανίσχυρο όπλο, που επιτρέπει πάντα τη σωστή χάραξη της εκλογικής τακτικής, θα ήταν λαθεμένο. Το 1964 οι δημοσκοπήσεις έδειξαν στους άγγλους εργατικούς, ότι η απήχησή-τους ήταν περιορισμένη στο γυναικείο εκλογικό σώμα. Οι διαφημιστές του κόμματος για ν' αντιμετωπίσουν το φαινόμενο σχεδίασαν αφίσα, στην οποία μια πολύ όμορφη κοπέλα καλούσε τις γυναίκες να ψηφίσουν κι αυτές εργατικούς. Το δείγμα των γυναικών ψηφοφόρων, στο οποίο επεδείχθη η μακέτα, αντέδρασε αρνητικά. Βρήκαν την κοπέλα προκλητική και άσχετη με τα δικά-τους προβλήματα. Τους θύμιζε διαφήμιση καλλυντικών

και οδοντόκρεμες και όχι το εργατικό κόμμα. Τα στοιχεία που συγκεντρώνει η δημοσκόπηση δεν αρκούν για να χαραχθεί η εκλογική τακτική. Χρειάζεται η σωστή πολιτική εκτίμηση και επεξεργασία-τους. Δεν φτάνει να ξέρουμε τι σκέπτεται το κοινό κατά ηλικία, φύλο, κοινωνική προέλευση, περιφέρεια: αν ένας υποψήφιος αρέσει, γιατί αρέσει, γιατί δεν αρέσει και υπό ποιές συνθήκες θα μπορούσε να έχει μεγαλύτερη απήχηση: πώς αντιδρούν οι υπάλληλοι ή οι ελεύθεροι επαγγελματίες, οι Πελοποννήσιοι και οι Μακεδόνες. Τα στοιχεία αυτά επιτρέπουν στο πολιτικό κόμμα να γνωρίζει ποιά τα αδύνατα και ποιά τα δυνατά σημεία-του, δεν διαμορφώνουν όμως μια πολιτική, δεν συνιστούν μια πολιτική αντίληψη.

Για να εκτιμήσουμε το ρόλο της διαφήμισης στην πολιτική πρέπει να προσέξουμε ένα δεύτερο σημείο. Στην πολιτική όπως και στη διαφήμιση παίζει ρόλο ο τρόπος παρουσίασης, η εικόνα, η μορφή. Η πολιτική συνδυάζεται με μύθους. Το κοινό πιστεύει ότι ο α' πολιτικός είναι δυναμικός, ότι το β' κόμμα διαθέτει καλύτερα στελέχη, ότι το γ' κόμμα έχει άριστη οργάνωση. Η πίστη αυτή βασίζεται πολλές φορές σε εντυπώσεις και όχι σε χειροπιαστά στοιχεία. Μπορεί να ανταποκρίνεται μερικώς μόνο στην πραγματικότητα. Η εμφάνιση, που προσδίδεται στο μήνυμα, μπορεί να συνδυασθεί με τους μύθους και τις παραστάσεις, τις οποίες έχει κι όλος ο εκλογέας και να ενισχύσει ή να απαλύνει τις υπάρχουσες εντυπώσεις. Ο τρόπος παρουσίασης του μηνύματος μπορεί να δημιουργήσει νέους μύθους, μπορεί να συγκαλύψει δυσάρεστες πλευρές, να υπερτονίσει τα θετικά σημεία, να ωραιοποιήσει. Κλασικό παράδειγμα αποτελούν οι φωτογραφίες των υποψηφίων που έχουν ξεπεράσει τα εβδομήντα και εμφανίζονται κατά είκοσι χρόνια νεώτεροι. Κατά τις πρόσφατες ευρωπαϊκές εκλογές, οι γάλλοι διαφημιστές άλλαξαν στις αφίσες το χρώμα των ματιών της Simone Veil, ώστε να εμφανίζεται πιο μαλακιά και πιο σύμφωνη με την παράσταση των εκλογέων γι' αυτήν. Ο Φινλανδός πρόεδρος Κεκκόνεν δέχτηκε να φωτογραφηθεί γυμνός στη σάουνά-του στα 79-του χρόνια για ν' αποδείξει τη ζωτικότητα-του. Η εμφάνιση των περισσότερων δυτικοευρωπαϊκών πολιτικών στην τηλεόραση είναι προετοιμασμένη και στις τελευταίες-της λεπτομέρειες για να προληφθούν αντιδράσεις και να καλλιεργηθεί η εικόνα, που επιδιώκεται να διοχετευτεί στο κοινό. Όπως παρατηρήθηκε, μια πολύ χτυπητή γραβάτα, που τραβά την προσοχή του κοινού, αποτελεί στην τηλεόραση όχι αισθητικό λάθος αλλά πρώτου μεγέθους πολιτικό λάθος. Για να αποφασίσουν οι Χριστιανοδημοκράτες το '76, ποιά φωτογραφία του υποψηφίου πρωθυπουργού Κολ θα χρησιμοποιούσαν, μοίρασαν σε επιλεγμένο δείγμα ψηφοφόρων δύο φωτογραφίες. Στη μία παρουσιάζονταν ο υποψήφιος γελαστός, στην άλλη αν και χαρούμενος σοβαρός. Το δείγμα ρωτήθηκε για τη γνώμη-του σχετικά με τις φωτογραφίες αυτές. Οι αντιδράσεις των ψηφοφόρων οδήγησαν στην επιλογή της πιο σοβαρής φωτογραφίας.

Οι διαφημιστικές αυτές τεχνικές ανταποκρίνονται σε διαπιστωμένες από καιρό αρχές της πολιτικής επικοινωνίας. Βασική επικοινωνιακή αρχή αποτελεί για παράδειγμα ο κανόνας ότι πολιτικό μήνυμα που θέλει να γίνει αποδεκτό πρέπει να δοθεί με μορφή και τρόπο ώστε να είναι ευχάριστο, ελκυστικό, να μην αντιτίθεται ριζικά στο πολιτιστικό σύστημα που ισχύει. Όσο πιο σύμφωνο είναι με τις ιδιαιτερότητες της κοινωνίας, όσο περισσότερο ανταποκρίνεται στο μέσο όρο των αντιλήψεων τόσο ευκολότερα και πιο αποτελεσματικά θα περάσει. Η φωτογραφία του υποψηφίου με την οικογένειά-του, τα χαρούμενα παιδιά-του, είναι ένα «κατάλληλο μέσο επικοινωνιακής υποστήριξης», διαφήμισης, σε μια κοινωνία όπως η βορειοαμερικανική, όπου η μεγάλη και ευτυχισμένη οικογένεια θεωρείται προϋπόθεση ισορροπημένης προσωπικότητας και γνώσης των προβλημάτων του μέσου ατόμου. Η ίδια φωτογραφία σε μια κοινωνία που δεν έχει μάθει ακόμη να επιδεικνύει δημόσια την

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

Στη Σειρά Ξένη Λογοτεχνία Κυκλοφόρησε

Κυκλοφόρησε

Ντίνο Μπουτσάτι:

Ο σκύλος που είδε το Θεό

«... Πρόκειται για μια απέραντη ικανοποίηση, δοκιμάζοντας κάποια φορά να πατήσεις και με τα δυο-σου πόδια πάνω στη γη, νάχεις για συντροφιά ένα συγγραφέα τόσο γενναίο όσο και πανέξυπνο».

Μ' αυτά τα λόγια τελειώνει μία από τις πολλές κριτικές που έχουν γραφτεί για τον Ντίνο Μπουτσάτι.

Μπορούμε όμως ν' ανατρέξουμε, πέρα από τα «αποδεικτικά στοιχεία» των ιδίων των γραφτών-του, και στο προσωπικό-του ημερολόγιο του Μπελλούνο, γενετήρας-του, που, λίγες μέρες προτού μπει στην κλινική, όπου και πέθανε στο 1972, καθισμένος στον ήλιο σε μίαν άκρη του κοιμητηρίου, στον τάφο της μάνας-του μπροστά, σημείωσε στην τελευταία-του σελίδα: «Έλαβα την εντολή και είμαι έτοιμος για αναχώρηση». Σε μια από τις προηγούμενες σελίδες-του θα διαβάσουμε το ειρωνικό και πικρό «Αντίο» σε στίχους:

«Θεέ που δεν υπάρχουν σε ικετεύω / τουλάχιστον σ' αυτό το μεγάλο καράβι / που θα με πάρει μακριά / οι καμπίνες ας είναι... ας είναι καλά αερισμένες»... /

Το ίδιο και στο έργο-του, το χιούμορ το διαδέχεται ο σαρκασμός, ειδικά σε κομμάτια κοφτά και σύντομα όπως είναι «Ο αρχηγός»: «Πιστεύει πως είναι σπουδαίος. Είναι σπουδαίος. Είναι πολύ σπουδαίος. Κάνει μονάχα σπουδαία. Νομίζει τον εαυτό-του απαραίτητο. Είναι απαραίτητος. Η κηδεία θα γίνει αύριο στις 14.30 τόπος αναχώρησης το σπίτι του μακαρίτη».

Η γραφή-του χαρακτηρίζεται κύρια από την ικανότητα της «τομής» και την τελειότητα του «μέτρου». Κατέχει στην εντέλεια την τέχνη της επιλογής άσχετων μεταξύ-τους στοιχείων που όμως στο τέλος δένονται τόσο αναπάντεχα όσο και φυσιολογικά.

Η λέξη που ταιριάζει στον Ντίνο Μπουτσάτι είναι ευρηματικός. Θα το διαπιστώσουμε σ' όλα-του τα διηγήματα, γραμμή προς γραμμή, και ειδικότερα στο κεντρικό διήγημα του βιβλίου «Ο σκύλος που είδε το Θεό».

Εκδόσεις Στοχαστής
Ιπποκράτους 6, Ε' όροφος
τηλ. 36.01.956, Αθήνα

ΤΑΒΕΡΝΑ "ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΟΥ ΡΟΔΟΛΦΟΥ."

ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ 59 ΚΑΙ ΑΓ. ΖΩΝΗΣ Τηλ: 86.48.659

ιδιωτική ζωή δεν θα ήταν σύμφωνη με τις αντιλήψεις και την αναμονή της κοινωνίας αυτής. Θα επιδρούσε αρνητικά.

Το ρόλο της φωτογραφίας ως μέσου παρουσιάσεως ενός πολιτικού μηνύματος κατά «εμπορεύσιμο» τρόπο έχει περιγράψει πολύ πετυχημένα ο γάλλος συγγραφέας Ρολάν Μπαρτ. «Ο υποψήφιος δεν προσφέρει στην κρίση-τους μονάχα ένα πρόγραμμα, προτείνει ένα προσωπικό κλίμα, ένα σύνολο από καθημερινές επιλογές που εκφράζονται με μια μορφολογία, με ένα ντύσιμο, με μια στάση... Η φωτογραφία αποτελεί ένα αντι-διανοητικό όπλο, τείνει να εξαλείψει με ένα τέχνασμα την "πολιτική" (δηλαδή, ένα σύνολο από προβλήματα και λύσεις) προς όφελος ενός "τρόπου ύπαρξης", μιας κοινωνικο-ηθικής θέσης... Η φωτογραφία είναι ένας καθρέφτης, δείχνει κάτι το οικείο, το γνωστό, προσφέρει στον ψηφοφόρο την ίδια-του την εικόνα, ξεκάθαρη, σε μεγέθυνση, μια εικόνα που τον ανυψώνει περίτρανα σε πρότυπο».

Η αποτυχία του Ντ' Εσταίν και η επιτυχία του Μιττεράν στις τελευταίες γαλλικές προεδρικές εκλογές αποδόθηκε από πολλούς διαφημιστές στο ότι ο πρώτος αυτοσχεδίασε διαφημιστικά και δεν είχε εξ αρχής σε αντίθεση με το δεύτερο μια σταθερή διαφημιστική αντίληψη του προγράμματός-του και του προσώπου-του. Το σλόγκαν του Μιττεράν «η ήσυχη δύναμη» θεωρήθηκε εξαιρετικά πετυχημένο γιατί ανταποκρινόταν κατά άριστο τρόπο στην παράσταση του κοινού τόσο για το πρόσωπο του υποψήφιου όσο για την προσωπικότητα που οφείλει να έχει ο πρόεδρος. Ως απόδειξη αναφέρεται, ότι και οι διαφημιστές του Ντ' Εσταίν είχαν καταλήξει, ανεξάρτητα βέβαια από του διαφημιστές του Μιττεράν, στο σλόγκαν «μια χώρα δυνατή και ήσυχη», δηλαδή, σ' ένα σύνθημα παραπλήσιο, σύνθημα που δεν δέχτηκε ο Ντ' Εσταίν. Θα ήταν παρ' όλα αυτά λάθος να πιστέψουμε, ότι η εκλογική μάχη κρίθηκε από τα διαφημιστικά συνθήματα. Κρίθηκε από την μεγάλη ανεργία, τα άλυτα οικονομικά προβλήματα και την αυταρχικότητα του απερχόμενου προέδρου. Ο διαφημιστής του Ντ' Εσταίν παρατήρησε πολύ έξυπνα για τον ισχυρισμό ότι το σύνθημα του Μιττεράν αποτέλεσε τον αποφασιστικό παράγοντα της νίκης: «Όταν ο υποψήφιος χάνει είναι από λάθος-του, όταν κερδίζει τούτο οφείλεται σε μας τους διαφημιστές». Η διαφήμιση δεν είναι το μαγικό ραβδί, που ανοίγει διάπλατα τις πόρτες της πολιτικής επιτυχίας.

Η διαφήμιση προϊόντος έχει αποκλειστικό σκοπό την πώλησή-του, για την πραγματοποίηση κέρδους. Ο στόχος της πολιτικής δεν είναι τόσο περιορισμένος. Στην πολιτική δεν υπάρχουν κριτήρια τόσο απλά, όπως η αύξηση των πωλήσεων για να προσδιορισθεί πού έγκειται και πώς πραγματοποιείται η επιτυχία. Ένα κόμμα για παράδειγμα μπορεί να μην ενδιαφέρεται για αύξηση της εκλογικής δύναμής-του, αλλά να ενδιαφέρεται πολύ περισσότερο στη διάδοση των απόψεών-του, την καλλιέργεια μιας αντίληψης. Μπορεί να μη θέλει να είναι αρεστό αλλά να είναι σύμφωνα με τη δικιά-του νοοτροπία ειλικρινές. Η οποιαδήποτε διαφήμισή-του θα έχει τότε διαφορετικούς στόχους από τη διαφήμιση των κομμάτων που επιδιώκουν κατά κύριο λόγο ψήφους.

Θα ήταν λάθος επίσης να θεωρήσουμε, ότι επειδή τα κόμματα ενδιαφέρονται για πολιτική εξουσία δεν έχουν παρά να επιλέξουν ένα απλό κριτήριο για να προσδιορίσουν την διαφημιστική δραστηριότητά-τους: ό,τι χαρίζει η εξουσία. Ένα τέτοιο απλό κριτήριο ούτε μπορεί να υπάρξει ούτε μπορεί να εξασφαλίσει την επιτυχία. Η πορεία για την κατάκτηση της εξουσίας δεν εξαρτάται μόνο από την εξωτερική εμφάνιση και τις διαφημιστικές τεχνικές. Εξαρτάται από την ουσία, το περιεχόμενο της ακολουθουμένης πολιτικής. Η μορφή, η παρουσίαση παίζουν δευτερεύοντα ρόλο. Η επιτυχία εξαρτάται από το ποιά συμφέροντα υπερασπίζεται η πολιτική, για όφελος ποίων, με ποιά κοινωνικά προγράμματα επιδιώκεται το αποτέλεσμα, α-

πό τους συσχετισμούς των κοινωνικών δυνάμεων σε δεδομένη ιστορική στιγμή. Γι' αυτό και το κόμμα με τη μεγαλύτερη πολιτική επιτυχία δεν είναι οπωσδήποτε εκείνο που πετυχαίνει να δώσει την πιο ελκυστική εμφάνιση στα μηνύματά-του. Η διαφήμιση μπορεί να βελτιώσει την απήχηση ενός κόμματος αλλά δεν μπορεί να του χαρίσει εκείνο που δεν του προσφέρει η κοινωνική δυναμική.

Η διαφήμιση δεν μπορεί να συγκαλύψει τους κοινωνικούς στόχους της πολιτικής κι αν ακόμη το θελήσει. Τα μηνύματα των πολιτικών φορέων μορφοποιούνται τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς την εμφάνισή-τους σε διαδικασίες που προσδιορίζονται από τα κοινωνικά συμφέροντα ομάδων, στρωμάτων, τάξεων. Η πραγματική επιδίωξη αργά ή γρήγορα θα εκδηλωθεί φανερά. Ένα συντηρητικό κόμμα μπορεί να εμφανισθεί φιλολαϊκό, προοδευτικό. Παρ' όλα αυτά δεν πρόκειται να κερδίσει παρά περιορισμένο ποσοστό των ψηφοφόρων εκείνων, που έχουν συνειδητοποιήσει ότι το κόμμα τούτο δεν εκφράζει τα συμφέροντά-τους, εκείνων που έχουν διαμορφώσει κι όλες μια εικόνα για το ποιο κόμμα εκπροσωπεί στο πολιτικό φάσμα, ποιούς και για ποιο λόγο.

Ένα προϊόν, που έχει μια συγκεκριμένη ιστορία δύσκολα πουλιέται με μια διαφορετική ιστορία. Αν είναι γνωστή στο κοινό η χαμηλή ποιότητά-του ή η αδυναμία-του να ικανοποιήσει τις συνήθειες ανάγκες των καταναλωτών η οποιαδήποτε διαφήμιση δύσκολα μπορεί να διορθώσει την αμαυρωμένη εικόνα-του. Ο διαφημιστής θα συστήσει στον εκδότη μιας εφημερίδας που δεν έχει απήχηση να εκδόσει μια καινούργια που και να διαφημίσει παρά να ξοδέψει τα χρήματά-του για τη διαφήμιση της παλιάς. Τα κόμματα και οι πολιτικές ιδέες έχουν μια προϊστορία, προσδιορίζονται από τις κοινωνικές δυνάμεις που στέκονται πίσω-τους. Η εικόνα, η αντίληψη του κοινού δεν διαμορφώνεται μόνο στη διάρκεια των προεκλογικών εκστρατειών ή μιας διαφημιστικής καμπάνιας. Διαμορφώνεται από τη μακροχρόνια στάση των πολιτικών φορέων απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα, από την πολιτική πρακτική-τους, από τα αποτελέσματα των έργων-τους. Ο πολιτικός λόγος, οι παραστάσεις, οι μύθοι, που καλλιεργεί ένα κόμμα, μπορούν να εντυπωσιάσουν, να παρασύρουν να συγκαλύψουν αλλά μόνον βραχυπρόθεσμα. Μακροπρόθεσμα τα γεγονότα, τα χειροπιαστά αποτελέσματα των πολιτικών τοποθετήσεων, επενεργούν ως διορθωτικοί παράγοντες, απομυθοποιούν, δείχνουν τα παραπλανητικά στοιχεία του λόγου. Οι πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις τοποθετούν το κόμμα στη σωστή-του θέση στο πολιτικό φάσμα και διαμορφώνουν για το κοινό την «πραγματική»-του εικόνα που μπορεί να είναι αρκετά διαφορετική από εκείνη την οποία επεδίωξε να παρουσιάσει. Η οικονομική και κοινωνική πολιτική, τα μέτρα για την απασχόληση, για την ανάπτυξη της οικονομίας, την υγεία ή την παιδεία είναι για το κοινό μακροπρόθεσμα πολύ πιο πειστικές ενδείξεις για τις επιδιώξεις ενός κόμματος από τις δηλώσεις της ηγεσίας-του ή τους ισχυρισμούς των διαφημιστών-του.

Η διαπίστωση, ότι η πολιτική καθορίζει την ουσία του διαφημιστικού μηνύματος, σημαίνει ότι το διαφημιστικό μήνυμα θα είναι τόσο πιο αποτελεσματικό στο χώρο του κόμματος όσο καλύτερα εξωτερικεύει τη νοοτροπία και πολιτική γραμμή του χώρου τούτου. Υπάρχουν βέβαια κόμματα που ακολουθούν πολυσυλλεκτικές τακτικές με σκοπό να προσεταιριστούν οπαδούς από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες και με διαφορετικές πολιτικές πεποιθήσεις. Τα μηνύματά-τους γίνονται γενικότερα και χάνουν τον έντονο πολιτικό χρωματισμό-τους. Αλλά και η ουδετεροποίηση του μηνύματος έχει ένα όριο. Αν τα μηνύματα χάσουν οποιαδήποτε πολιτική αιχμή, αν παύσουν να είναι πολιτικά μηνύματα, αναγγελίες για στόχους κοινωνικής δράσης, θα χάσουν προοδευτικά και την απήχηση-τους. Είναι διαπιστωμένο, ότι οι διαφημίσεις των απορρυπαντικών που

ρησιμοποιούν την ίδια ορολογία και θεματολογία απλώς συν-
ηρούν τις πωλήσεις και δεν κερδίζουν νέους πελάτες. Το κοι-
νό δεν πείθεται με μηνύματα που είναι από κάθε άποψη κενό-
λογα.

Η πολιτική βούληση είναι και παραμένει λοιπόν το αποφαι-
ντικό στοιχείο της πολιτικής διαφήμισης. Το πολιτικό μήνυμα
δεν μπορεί να υποκατασταθεί από τη διαφημιστική τεχνική. Η
πολιτική δεν είναι προϊόν που μπορεί να πουληθεί όπως ένα εμ-
πόρευμα. Η διαφήμιση δεν μπορεί να τοποθετήσει πολιτικά έ-
να κόμμα. Το κόμμα αντίθετα πρέπει να προσδιορίζει με κρι-
τήριο τους πολιτικούς-του στόχους τη διαφήμισή-του.

Παρ' όλο το συμπέρασμα τούτο δεν πρέπει να υποτιμήσουμε
τον κίνδυνο που αποτελεί η διαφήμιση, τις δυνατότητες παρα-
πλανητικής πολιτικής επικοινωνίας που ανοίγει. Το σχήμα, η
φόρμα που είναι προσεγμένη, ελκυστική μπορεί να συγκεντρώ-
σει την προσοχή του αποδέκτη, ο οποίος να μην αποδώσει ση-
μασία στην ουσία του πολιτικού προβλήματος. Ο τονισμός του
σχήματος και της εμφάνισης στρέφει την προσοχή στα επιφα-
νειακά στοιχεία του μηνύματος, προάγει την αντίληψη ότι δεν
έχει τόσο σημασία ο κατατοπισμός και η πληροφόρηση της
κοινής γνώμης όσο η δημιουργία εντυπώσεων, η χειραγώγηση,
η παραπλάνησή-της. Η όλο και εντονότερη διαφήμιση προάγει
τον κίνδυνο της άνειλικρίνειας, της υποκατάστασης της γνώ-
σης των κοινωνικών καταστάσεων με τεχνητά καλλιεργημένες
ιδεολογίες. Η διαφήμιση όπως στο χώρο της παραγωγής έτσι
και στην πολιτική προκαλεί καταστάσεις κρίσεως, πολλαπλα-
σιάζει τις δυσκολίες ένταξης του ατόμου στο κοινωνικό περι-
βάλλον με το να δημιουργεί και να καθιερώνει εικόνες που δεν
ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Γι' αυτό και είναι επι-
βεβλημένος ο περιορισμός-της. Ο περιορισμός μπορεί να επι-
τευχθεί με ολόπλευρη πληροφόρηση από τα μέσα ενημέρωσης,
με κατάργηση των διαφόρων περιορισμών στη χρήση του ρα-
διοφώνου και της τηλεόρασης από τα πολιτικά κόμματα, με
περιορισμό και κατάργηση εκλογικών συστημάτων, που προ-
σωποποιούν τους πολιτικούς αγώνες, όπως είναι για παράδειγ-
μα η μέθοδος του σταυρού, με έλεγχο και περιορισμό των ε-
κλογικών δαπανών.

Υπάρχει διαδεδομένη η αντίληψη, ότι η πολιτεία έχει τη δυ-
νατότητα να ορίσει το μέτρο, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί η
διαφήμιση στην πολιτική. Με κοινή συναίνεση των πολιτικών
κομμάτων θα μπορούσε ακόμη και να εξοστρακισθεί από την
πολιτική ζωή. Πρόκειται για ψευδαισθήση. Η διαφήμιση είναι
φαινόμενο σύμφυτο με την αναπτυγμένη βιομηχανική καπιτα-
λιστική κοινωνία. Μια που υπάρχει στο χώρο της παραγωγής
και αποτελεί μοχλό για τη λειτουργία του οικονομικού συστή-
ματος θα υπάρχει και στο χώρο της πολιτικής. Οι τεχνικές ε-
πικοινωνίας αποτελούν «κατακτήσεις» του συστήματος όπως
οι τεχνολογικές επινοήσεις. Η χρήση-τους δεν μπορεί να πε-
ριορισθεί σε αυστηρά καθορισμένους τομείς, όταν μάλιστα αρ-
χή λειτουργίας της κοινωνίας αποτελεί η ελεύθερη χρήση όλων
των προϊόντων που προσφέρονται στην αγορά.

Η διαφήμιση είναι τεχνική προβολής και επηρεασμού στενά
συνδεδεμένη με τις δημόσιες σχέσεις και την προπαγάνδα.
Προσπάθειες διαφοροποίησης όμως ανάμεσα σε αποδεκτές
και καταδικαστέες μορφές διαφήμισης με τη βοήθεια του όρου
προπαγάνδα δεν οδηγούν πουθενά. Τι αποτελεί προπαγάνδα
είναι ασαφές. Και η προπαγάνδα όπως η διαφήμιση μπορεί να
περιέχει τόσο το θετικό στοιχείο της πληροφόρησης όσο και το
αρνητικό στοιχείο της παραπλάνησης.

Στόχος μιας δημοκρατικής πολιτικής διαδικασίας πρέπει να
είναι η λήψη αποφάσεων μέσα από διαδικασίες πληροφόρησης
και διαλόγου χωρίς καταναγκασμούς. Η πολιτική διαφήμιση
στο μέτρο που αποτελεί καταναγκασμό και όχι πληροφόρηση
αποτελεί αρνητικό στοιχείο για τη δημοκρατική διαμόρφωση
της κοινωνίας. ●

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΪΟΛΟΣ

Κυκλοφορούν

ΜΠΟΧΟΥΜΙΑ ΧΡΑΜΠΑΛ

- Ο κόσμος το αυτόματο
- Θέλετε να δείτε τη Χρυσή Πράγα;

Βασικό χαρακτηριστικό στο Χράμπαλ είναι το χιούμορ-του, ένα
χιούμορ λαϊκό, γνήσια τσέχικο, που μας θυμίζει πολύ συχνά το
μεγάλο Χάσεκ, τον πατέρα του «Καλού στρατιώτη Σβέικ». Σαν το
Χάσεκ, κι ο Χράμπαλ δε βάζει γάντια για να κοροϊδέψει. Το
χιούμορ-του δεν είναι σαλονίστικο, έχει την απλότητα και την α-
μεσότητα της λαϊκής καυστικότητας. Μα δεν έχει ποτέ την παρα-
μικρή διάθεση να θίξει με κακία. Είναι γεμάτος αγάπη για τον άν-
θρωπο, πιστεύει στον άνθρωπο, μεταχειρίζεται όμως τη δύναμη
της πέννας-του για να καυτηριάσει καθετί ψεύτικο, υποκριτικό,
ταρτούφικο. Ο ίδιος λέει: «... ξέρω πως οι άνθρωποι που αγαπώ
δείχνουν χοντροκομμένοι, άξεστοι και πολλές φορές καταφεύ-
γουν σε καραγκιοζίστικα φερσίματα για να κρύψουν, από σεμνό-
τητα, τα αισθήματά-τους. Μα είναι με τέτοιους ανθρώπους που μ'
άρεσε το πιο πολύ να δουλεύω και να ζω. Γιατι αυτοί, κάποια
στιγμή, ξέσκισαν το πουκάμισό-τους και μ' αφήσανε να δω την
καρδιά-τους. Και τότε είδα πως πάνω στην καρδιά-τους είχαν
γραμμένα με διαμαντένια γράμματα αυτό που ψάχνουν και στοχά-
ζονται οι φιλόσοφοι. Μ' αρέσουν οι τόποι που συγκεντρώνουν
πολλούς ανθρώπους, εκεί όπου σφυρηλατιέτ' η γλώσσα-μας, εκεί
όπου γεννιούνται καινούριες λέξεις, εκεί όπου αποχτάνε νόημα οι
καινούριες εκφράσεις, εκεί όπου ρωτάν' οι άνθρωποι ο ένας τον
άλλο ποιός είναι ή ποιός θά 'θελε νά 'ναι. Κι όποιος γνωρίζει τους
ανθρώπους, αυτός ξέρει πως δεν είν' έτσι απλό, γιατί ο λόγος εί-
ναι σκέψη, σκέψη που ξεχύνεται απ' το στόμα και σκοπεύει στην
κατανόηση και στη σιωπή...».

«Ο Κόσμος το Αυτόματο» και το «Θέλετε να δείτε τη Χρυσή
Πράγα;» είναι μια συλλογή από διηγήματα με κεντρικό άξονα την
αλλοτρίωση, αλλοτρίωση που σακατεύει δυστυχώς τα λαϊκά
στρώματα. Σκόπιμα μπερδεύει το χτες με το σήμερα για να δείξει
πως η πηγή της αλλοτρίωσης, η μισθωτή εργασία, παραμένει και
κυριαρχεί.

Αΐολος

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Ιπποκράτους 6 — Ε' όρ.

Βιβλιοπωλείο: Σόλωνος 114

Τηλ. 363.8624 - 363.0214

Αθήνα

Atlantis

Τά πίο φίνα πουκάμισα,
στίς πίο χαμηλές τιμές θά τά βρεΐτε
στή βιοτεχνία μας

Ποιότητα καί καλό γούστο

ΠΑΡΑΣΙΟΥ 41-43 ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

τηλ. 88.39.323

Το ΠΑΣΟΚ και τα δύο Κ.Κ.

του Θόδωρου Πάγκαλου

Η ΣΤΑΣΗ των δύο Κ.Κ. απέναντι στο ΠΑΣΟΚ είναι ταυτόσημη στις γενικές γραμμές. Αποτελεί ένα από τα σοβαρά προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει ο δημοκρατικός εκλογέας σ' αυτές τις εκλογές. Και ταυτόχρονα ένα ζήτημα που ασφαλώς θα καθορίσει σε μεγάλο βαθμό τις ιδεολογικές και οργανωτικές εξελίξεις στο χώρο της ευρύτερης Αριστεράς.

ΒΕΒΑΙΑ δεκάδες χιλιάδες παλιοί αριστεροί σε όλη τη χώρα, εκατοντάδες γνωστά στελέχη της Εθνικής Αντίστασης, της ΕΔΑ και των Λαμπράκηδων ταύτισαν τον αγώνα-τους για την κοινωνική και πολιτική αλλαγή με την Εθνική Λαϊκή Ενότητα που πρότείνει το ΠΑΣΟΚ. Πολλοί από αυτούς — ιδιαίτερα στην επαρχία — έχουν ενταχθεί στο σοσιαλιστικό κίνημα και αναδειχθεί σε πρωτεργάτες-του. Όταν λοιπόν μιλάει κανείς σήμερα για Αριστερά, ακόμα και από την άποψη της παράδοσης, δεν θα πρέπει είτε από λάθος ή εσκεμμένα να ταυτίζει το χώρο ολόκληρο με τα δύο Κ.Κ.

ΟΠΩΣΔΗΠΟΤΕ τα δύο αυτά κόμματα υπάρχουν. Αντιπροσωπεύουν ένα 10-12% του εκλογικού σώματος και τα δύο μαζί (ας μας επιτραπεί να μην συμμεριζόμαστε ανεργάτιστους προεκλογικούς ενθουσιασμούς και συνθηματολογίες), χιλιάδες αφοσιωμένα μέλη και μερικές δεκάδες βετεράνων επαγγελματιών της πολιτικής ζωής, με ηρωικό παρελθόν και ακλόνητα αποφασισμένων να υπερασπίσουν τους στελεχικούς-τους θώκους.

ΟΙ ΔΥΟ ηγεσίες εκδηλώνουν την άποψη — οι λεπτομέρειες διαφέρουν αλλά η ουσία είναι η ίδια —, και την εκλαϊκεύουν με συνθήματα και κινητοποιήσεις, ότι η «αλλαγή» θα επέλθει μόνο εάν το ΠΑΣΟΚ πλαισιώνεται και κατά κάποιο τρόπο νουθετείται από μια ισχυρή κοινοβουλευτική εκπροσώπηση του ενός ή του άλλου κόμματος. Για το ΚΚΕ-Φλωράκη ισχυρή θα ήταν μια κοινοβουλευτική ομάδα σαράντα περίπου βουλευτών. Το ΚΚΕ-Δρακόπουλου θα ήταν ασφαλώς ικανοποιημένο με δύο ή τρεις.

ΚΑΙ ΚΑΝΕΙΣ βέβαια δεν είναι δυνατό να ασκήσει κριτική «εν θερμώ» σε επιλογές που στηρίζονται όχι μόνο σε ταξικές και θεσμικές αναλύσεις αλλά και σε συναισθηματικές ή αισθητικές αναφορές που από τη φύση-τους δεν είναι συζητήσιμες.

Η ΕΝΤΑΞΗ ή η υποστήριξη του ενός ή του άλλου Κ.Κ. αυτή καθ' αυτή δεν είναι λοιπόν δυνατόν να γίνει αυτή τη στιγμή αντικείμενο συζήτησης. Ο πολιτικός λόγος όλων των κομμάτων όμως, πρέπει να αποσαφηνιστεί: Να επισημανθούν οι αντιφάσεις-του, να αναλυθούν οι ιστορικές και κοινωνικές αιτίες που οδηγούν σ' αυτές και να αποκαλυφθεί η πραγματική πρόταση που αποκρύπτεται πίσω από τις διάφορες ιδεολογικές (με τη μαρξιστική έννοια του όρου) κατασκευές.

ΕΤΣΙ ΛΟΙΠΟΝ πρέπει να επισημάνουμε ότι οι δύο όροι της πρότασης «ΑΛΛΑΓΗ — ΙΣΧΥΡΟ ΚΚΕ» είναι σαφέστατα και ανεπίτρεπτα αντιφατικοί.

Ο ΛΑΟΣ έχει σήμερα πολωθεί σε δύο παρατάξεις που διεκδικούν μαζί το 80% του εκλογικού σώματος. Το ΠΑΣΟΚ έχει κερδίσει την πρώτη θέση. Το εκλογικό σύστημα δίνει στο πρώτο κόμμα αυτοδύναμη πλειοψηφία στη Βουλή αν το χωρίζουν από το δεύτερο τουλάχιστον 6 έως 7%. Κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι μια περίοδος ακυβερνησίας, που θα έδινε σε κάθε είδους εξωκοινοβουλευτικούς παράγοντες τη δυνατότητα να προωθήσουν ύποπτες ρυθμιστικές παρεμβάσεις, θα διασφάλιζε την «αλλαγή».

ΟΙ ΟΡΟΙ λοιπόν του εκλογικού παιχνιδιού, που δημιουργήθηκαν από τους θεσμούς — που δημιούργησε η ίδια η Δεξιά για να τους δει τελικά, όπως στη Γαλλία, να στρέφονται εναντίον της — και από τις γενικότερες εξελίξεις στον πολιτικό κόσμο της χώρας-μας (διάλυση του Κέντρου, διάσπαση της Κομμουνιστικής Αριστεράς και της Άκρας Δεξιάς κ.α), οδηγούν σε ένα και μόνο συμπέρασμα: μοναδικός τρόπος για να διασφαλιστεί η Αλλαγή είναι η υπερψήφιση του ΠΑΣΟΚ.

ΑΥΤΟ εκφράζεται ακόμα πιο συγκεκριμένα στις εκλογικές αυτές περιφέρειες όπου παραδοσιακά τα Κ.Κ. δεν διαθέτουν παρά περιορισμένες δυνάμεις και όπου μερικές εκατοντάδες ψήφων κρίνουν την τύχη μιας βουλευτικής έδρας (συχνά της μοναδικής).

ΔΥΟ ΛΟΙΠΟΝ, με αυτά τα δεδομένα, ήταν δυνατό να είναι οι συνεπείς και ολοκληρωμένες θέσεις μπροστά στις εκλογές που έρχονται:

- ή να θεωρηθεί ότι το ΠΑΣΟΚ δεν αποτελεί κανενός είδους «αλλαγή». Να επαναληφθεί δηλαδή η γνωστή από το παρελθόν τοποθέτηση «άσπρος σκύλος - μαύρος σκύλος, όλοι οι σκύλοι μια γενιά» και να αναληφθεί βέβαια και το πολιτικό κόστος και οι ευθύνες που συνεπάγεται μια τέτοια θέση. Και να επιδιωχθεί η υπερψήφιση των Κ.Κ. αδιαφορώντας για το συνολικό αποτέλεσμα, δηλαδή για το αν θα διαιωνισθεί η εξουσία της Δεξιάς.

- ή να θεωρηθεί ότι το ΠΑΣΟΚ αποτελεί μια κάποια επιθυμητή «αλλαγή», οπότε παράλληλα με την ενίσχυση της κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης των Κ.Κ. — όπου κάτι τέτοιο είναι εφικτό — θα έπρεπε να αποσυρθούν όλοι οι άλλοι συνδυασμοί και να κληθούν οι ψηφοφόροι της παραδοσιακής Αριστεράς να υπερψηφίσουν το ΠΑΣΟΚ. Κι αυτό βέβαια δεν θα εσήμαινε ότι θα έπρεπε τα δύο Κ.Κ. να εξαφανίσουν την ιδιόρρυθμη φυσιογνωμία-τους και τις μεταξύ-τους αντιθέσεις ακόμα και σ' αυτές τις περιφέρειες. Θα μπορούσαν να διεξαγάγουν τον ιδιαίτερό-τους εκλογικό αγώνα ακόμα και ασκώντας κριτική στο ΠΑΣΟΚ και δίνοντας έτσι στην τελική-τους ψήφο το πραγματικό-της νόημα.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ θέση των δύο Κ.Κ. αποκρύπτει ή αλλοιώνει μια σειρά από πραγματικά γεγονότα. Προσπαθεί να εκβιάσει μια πολιτική συναίνεση από παραπλανημένους εκλογείς, μια απελπισμένη ψήφο που θα πηγάζει από συναισθηματικά και ιδεολογικά προσωπικά αδιέξοδα κι όχι από μια συλλογική διαύγεια. Και σαν τέτοια είναι παλαιοκομματική και απορριπτέα.

ΠΟΛΥ φοβόμαστε ότι την επομένη των εκλογών όσοι προσπάθησαν να υποτάξουν για μιαν ακόμη φορά τη δυναμική του λαϊκού κινήματος στην ψυχρή λογική της ανάγκης επιβίωσης των κομματικών μηχανισμών θα υποστούν μιαν ακόμα ιστορική αποδοκιμασία. Κι αυτοί μεν χωρίς φρόνηση και χωρίς αιδώ θα βρουν τον τρόπο να ξεφύγουν από τις ευθύνες-τους με μιαν ακροβατική αυτοκριτική από αυτές που τόσο καλά έχουν μάθει να κατασκευάζουν. Άλλοι όμως, μερικοί απλοί αγωνιστές που για μια φορά ακόμα πήρανε τη ζωή-τους λάθος, ίσως θα αλλάξουνε ζωή. Θα οδηγηθούν στην απογοήτευση και θα ιδιωτεύσουν εγκαταλείποντας κάθε μορφής στράτευση. Κι αυτό θα είναι μεγάλο κρίμα.

□

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

μέθοδος εκμάθησης
της ισπανικής γλώσσας

η μοναδική γραμματική
της ισπανικής

ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ
ΙΣΠΑΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Έκδοση του ισπανικού
λατινοαμερικάνικου κέντρου
AL ANDAR

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Μ.Γ. ΜΕΡΑΚΛΗΣ

**Ρομαντικοί -
Εποχή Παλαμά
Μεταπαλαμικοί
ποιητές**

από τη σειρά
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΟΚΟΛΗ

Γραβιάς 10 - 12 τηλ. 36.05.520

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Φάση εξελίξεων

**του συνδικαλιστικού
Ρεπόρτερ**

Ο Οκτώβρης του 1981 θα είναι σημαδιακός για τους εργαζόμενους και τον ελληνικό λαό: Στις 18 οι βουλευτικές κάλπες μπορεί να μη βγάλουν αυτοδύναμη κυβέρνηση αλλαγής, σίγουρα όμως δεν θα βγάλουν κυβέρνηση της Δεξιάς. Αυτό το ξέρουν όλοι και, φυσικά, ο κύριος Λάσκαρης και ο κύριος Καρακίτσος που μετά το '74 ανέλαβαν με την αποφασιστική στήριξη ντόπιων και ξένων κέντρων αποφάσεων να ποδηγετήσουν το ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα, και σε μεγάλο βαθμό το πέτυχαν. Ξέροντας πολύ καλά και οι δύο ότι μετά τις 18 Οκτώβρη είναι τελειώς απίθανο να έχει η Δεξιά αυτοδύναμη κοινοβουλευτική πλειοψηφία, φρόντισαν έγκαιρα από πολύ καιρό πριν, να στήσουν εκείνες τις καταστάσεις που θα επιτρέψουν στις ντόπιες και ξένες αντιδραστικές δυνάμεις μετά τις 18 Οκτώβρη να βρίσκονται στην καλύτερη δυνατή θέση για να αντιμετωπίσουν όλα τα σενάρια των μετεκλογικών πολιτικών και συνδικαλιστικών εξελίξεων. Έτσι με μια σειρά από συνέδρια σε ομοσπονδίες και εργατικά κέντρα μέσα στο '81, καθώς και με ένα έκτακτο καταστατικό συνέδριο της ΓΣΕΕ τον Απρίλη του '81, δημιούργησαν τις αναγκαίες εκείνες προϋποθέσεις ώστε στην Κασσάνδρα της Χαλκιδικής στις 3, 4 και 5 Οκτώβρη, 15 μέρες πριν τις βουλευτικές εκλογές, ένα «στημένο» τακτικό συνέδριο της ΓΣΕΕ (που κι αυτό συγκαλείται ένα ολόκληρο χρόνο πριν από την κανονική λήξη θητείας της σημερινής διοίκησης της ΓΣΕΕ) να αναδείξει μια «νέα» διοίκηση που, ελπίζεται, θα «εκπροσωπεί» τους Έλληνες εργαζόμενους μέχρι το 1985!

Τα μετεκλογικά σενάρια που στήνονται στο συνδικαλιστικό κίνημα από τις δυνάμεις της αντίδρασης είναι μεθοδικά και προσεκτικά διατυπωμένα. Το πρώτο, χρονολογικά, σενάριο αποτελεί συνέχεια των όσων επιχειρήθηκαν στο προσκήνιο και το παρασκήνιο στους τελευταίους ειδικότερα 12 μήνες με μερική μόνο επιτυχία: οι δεξιές συνδικαλιστικές δυνάμεις, οχυρωμένες πίσω από την ανανεωμένη «νομιμότητα» του συνεδρίου της Κασσάνδρας και αυτοανακηρυσσόμενες σε υπέρμαχους του ανεξάρτητου κι ακομμάτιστου συνδικαλισμού, θα «παλαιψουν» για τα δίκαια αιτήματα της εργατικής τάξης προτείνοντας ταυτόχρονα στις μη δεξιές δυνάμεις

διάφορες «κοινές προσπάθειες» για εξυγίανση του συνδικαλιστικού κινήματος. Αν αυτές οι προσπάθειες δεν τελεσφορίσουν τότε η Δεξιά έχει έτοιμη εναλλακτική λύση: οι «ανεξάρτητες» κι «ακομμάτιστες» οργανώσεις (δηλαδή η τέως κυβερνητική συνδικαλιστική Δεξιά) και με την στήριξη ορισμένων διεθνών πολιτικών και συνδικαλιστικών κέντρων θα προχωρήσει στην τυπική διάσπαση του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος, ελπίζοντας έτσι να εξασφαλίσει για πολλά ακόμη χρόνια ένα αδύναμο ελληνικό εργατικό κίνημα, παθητικό θεατή και δέκτη των επιλογών της αντιδραστικής άρχουσας τάξης, ανίκανο να στηρίξει (στην καλύτερη περίπτωση) μια συνειδητή προσπάθεια κοινωνικών και πολιτικών αλλαγών στον τόπο.

Η προοπτική αυτή των μετεκλογικών εξελίξεων βάζει επιτακτικά το πρόβλημα της πορείας που πρέπει να ακολουθήσει το ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα μετά τις 18 Οκτώβρη. Που σημαίνει, σε τελευταία ανάλυση, εξέταση της πορείας του συνδικαλιστικού κινήματος από το 1974 μέχρι σήμερα, σε συνάρτηση με τα πραγματικά πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα της τελευταίας επταετίας. Κι αυτό γιατί η ανάλυση της μέχρι σήμερα πορείας επιτρέπει ν' αντληθούν ορισμένα συμπεράσματα για τις θέσεις κι απόψεις μερικών βασικών παραγόντων που θα επηρεάσουν αύριο την μετεκλογική πορεία του συνδικαλιστικού κινήματος.

★ ★ ★

Η πτώση της δικτατορίας το 1974 βρήκε τον εργαζόμενο λαό σε μια ανήσυχη «κινητικότητα» που φυσικό ήταν να ανησυχεί την άρχουσα τάξη. Η απόλυτη ανικανότητα της δικτατορίας να στήσει βιώσιμες καταστάσεις μακρόχρονου ελέγχου του λαϊκού κινήματος σήμαινε ότι η πολιτική Δεξιά είχε μπροστά της πολλή δουλειά: έπρεπε να επανδρώσει όλους εκείνους τους μηχανισμούς ελέγχου του συνδικαλιστικού κινήματος με πρόσωπα εμπιστοσύνης τα οποία θα ήξεραν να χειριστούν σωστά (από τη σκοπιά της Δεξιάς) όλο το οπλοστάσιο των αντεργατικών νομικών και οργανωτικών μηχανισμών που δεκαετίες πριν τη δικτατορία χρησιμοποιούσε η πολιτική Δεξιά για να ελέγχει και να καθοδηγεί το συνδικαλιστικό κίνημα.

Η Δεξιά μετά το '74 πέτυχε οχεύον απο-
λυτα στους στόχους-της. Και ανθρώπους
βρήκε πρόθυμους να υπηρετήσουν τα
σχέδιά-της και τους μηχανισμούς βελτίω-
σε όπου έκρινε ότι κάτι τέτοιο της ήταν α-
παραίτητο. Μπορεί, κατά συνέπεια, να α-
τενίζει τις μετεκλογικές εξελίξεις στο
συνδικαλιστικό τομέα με άνεση.

Η άνεση όμως αυτή είναι επιφανειακή
γιατί οι εργαζόμενοι στη μεγάλη-τους
πλειοψηφία παρέμειναν συνειδησιακά αν-
τίθετοι με τους μηχανισμούς καταστολής
των αγώνων-τους. Σε ορισμένες περιπτώ-
σεις μάλιστα αντιδρώντας δυναμικά και ε-
ξαναγκάζοντας την κυβέρνηση να χρησι-
μοποιήσει, σε βάρος της ευρωπαϊκής-της
βιτρίνας, ανοιχτά τους μηχανισμούς βίαι-
ης κατάπνιξης των εργατικών διεκδικήσε-
ων. Η όλη εξέλιξη δείχνει ότι στο μέλλον
οι εργαζόμενοι όλο και λιγότερο θα είναι
διατεθειμένοι να ανεχθούν την κατάστα-
ση που διαμορφώθηκε στην επταετία που
πέρασε.

Οι δυνάμεις της αντιπολίτευσης στην ε-
πταετία '74 - '81 ακολούθησαν μία τακτική
που ιδιαίτερα μετά το '78 - '79 αντικειμενι-
κά βοήθησε το κυβερνητικό έργο στο συν-
δικαλιστικό επίπεδο. Ειδικότερα, οι ποιο-
τικές και οργανωτικές αδυναμίες στο συν-
δικαλιστικό τομέα του ΠΑΣΟΚ, σε συν-
δυασμό με ορισμένα κρίσιμα στρατηγικά
λάθη, άφησαν ελεύθερο πεδίο δράσης
στον κυβερνητικό συνδικαλισμό που, με
την ενεργητική «ανοχή» του ΚΚΕ, εδραίω-
σε την ηγετική ομάδα της ΓΣΕΕ, όχι βέ-
βαια στη συνείδηση των εργαζομένων,
αλλά στους θώκους της συνδικαλιστικής
εξουσίας. Στα τελευταία χρόνια, η συνδι-
καλιστική αντιπολίτευση (όπως συνηθίζε-
ται να αποκαλείται) δεν καθοδήγησε ούτε
ενθάρρυνε καμιά μαζική αντιπαράθεση
του εργατικού κινήματος με την κυβερνη-
τική πολιτική της μονόπλευρης λιτότητας
και της εξαθλίωσης των εργαζομένων.
Μεμονωμένοι αγώνες αναμφίβολα υπήρ-
ξαν και πολλές φορές με σημαντικά απο-
τελέσματα. Μαζική όμως και ολοκληρωμέ-
νη αντιπαράθεση της εργατικής τάξης, με
την ενεργητική καθοδήγηση της συνδικα-
λιστικής αντιπολίτευσης, δεν υπήρξε. Οι
γιγαντιαίες κινητοποιήσεις των εργαζομέ-
νων το 1976 ενάντια στον νόμο 330, το
1978 ενάντια στη μονόπλευρη λιτότητα,
το 1979 - 80 μεμονωμένων κλάδων (εκπαι-
δευτικοί, τραπεζικοί, ΔΕΗ, ΟΤΕ και άλλοι)
ήταν αποτέλεσμα έντονης πίεσης της
συγκεκριμένης βάσης και, αντίστοιχα,
των συνδικαλιστικών οργανώσεων που
την εξέφραζαν κι όχι συγκεκριμένου σχε-
διασμού της συνδικαλιστικής αντιπολί-
τευσης, όπως αυτή εκφραζόταν από τις
συνδικαλιστικές παρατάξεις του ΠΑΣΟΚ,
του ΚΚΕ και του ΚΚΕ εσωτερικού.

Μ' αυτά τα δεδομένα είναι φανερό ότι
οι μετεκλογικές πολιτικές εξελίξεις δη-
μιουργούν, στο χώρο της αντιπολίτευσης,
αντίστοιχους προβληματισμούς γύρω α-
πό την μετεκλογική συνδικαλιστική πο-
ρεία. Το κοινωνικό υπόβαθρο της Ελλά-
δας του '81 - '82 δεν διαφέρει πολύ από
πλευράς λαϊκής δυσαρέσκειας από την

κατάσταση του '73 - '74. Και φυσικά διαφο-
ροποιείται έντονα στις προοπτικές-της α-
πό το βάθαιμα της οικονομικής κρίσης ελ-
λαδικά και παγκόσμια. Με δεδομένη την
προοπτική απώλειας κοινοβουλευτικής
πλειοψηφίας από τη Δεξιά, η άρχουσα τά-
ξη στη δυσκολία-της να βρει πράσινους
«λασκάρηδες» και «καρακίτσους» θα προ-
χωρήσει στα δύο σενάρια που αναφέρθη-
καν παραπάνω: πρώτα σε μια προσπάθεια
εγκλωβισμού της σημερινής αντιπολίτευ-
σης για ωραιοποίηση δομών και, σε περι-
πτωση αποτυχίας, σε διάσπαση του συνδι-
καλιστικού κινήματος. Αφού βέβαια ενδιά-
μεσα ο Καρακίτσος (που δεν θα μπορεί να
χαρακτηρίζεται πια κυβερνητικός) προ-
σπαθήσει να δώσει δείγματα «ανεξάρτη-
του» συνδικαλισμού.

Αν αυτά είναι τα διαγραφόμενα από τη
συνδικαλιστική Δεξιά μετεκλογικά σενά-
ρια, οι συγκεκριμένες προοπτικές δράσης
των κομμάτων της αντιπολίτευσης παρα-
μένουν αδιευκρίνιστες. Τα εκλογικά προ-
γράμματα των κομμάτων έχουν αναμφίβο-
λα πολλές σωστές θέσεις για το συνδικα-
λιστικό κίνημα, δεν απαντούν όμως στο
κρίσιμο ερώτημα του πώς και με τί μεθό-
δους θα προχωρήσουν στην εξυγίανση
των αρωστημένων δομών του ελληνικού
συνδικαλιστικού κινήματος. Είναι φανερό
ότι η εξυγίανση δεν μπορεί να γίνει από
τα πάνω και οπωσδήποτε δεν μπορεί να α-
φορά μόνο τη ΓΣΕΕ. Είναι φανερό ακόμη
ότι η πίεση των εργαζομένων για εξυγίαν-
ση του συνδικαλισμού θα ενταθεί. Ο σω-
στός δρόμος για εξυγίανση κι εκδημοκρα-
τισμό θα πρέπει να περνά μέσα από ένα
νέο θεσμικό πλαίσιο και από τη λήψη εκεί-
νων των μέτρων που θα επιτρέψουν ένα
γνήσιο εκδημοκρατισμό, που θ' αρχίζει α-
πό τα πρωτοβάθμια σωματεία και θα κατα-
λήγει στη ΓΣΕΕ.

Κατά συνέπεια, μια κυβέρνηση αλλα-
γής θα πρέπει θαρρετά να προχωρήσει,
σε στενή συνεργασία με τους γνήσιους
εκπροσώπους των εργαζομένων, στη χά-
ραξη αυτού του νέου θεσμικού πλαισίου
και στη λήψη όλων εκείνων των μέτρων
που θα επιτρέψουν στους ίδιους τους ερ-
γαζόμενους να διαφεντεύουν τις συνδικα-
λιστικές-τους οργανώσεις, δηλαδή να
προασπίζουν και να προάγουν τα
συμφέροντά-τους.

Αν δεν ακολουθηθεί αυτός ο δρόμος τό-
τε θα έχουμε βάθαιμα της κρίσης που μα-
στιάζει το ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα
με τελική κατάληξη είτε την τυπική διά-
σπαση σε πολλές ιδεολογικοπολιτικές συ-
νομοσπονδίες, ομοσπονδίες και εργατικά
κέντρα, είτε, εναλλακτικά, την ύπαρξη εκ-
τεταμένης κοινωνικής αναταραχής.

Η προοπτική αυτή αναμφίβολα βολεύει
τις αντιδραστικές δυνάμεις. Δεν βολεύει
όμως τους εργαζόμενους, ούτε και βοηθά
την υπόθεση της αλλαγής. Αντίθετα την
υπονομεύει καθοριστικά μέσα από τους
δοσμένους συσχετισμούς δυνάμεων που
υπάρχουν στην σημερινή συνδικαλιστική
αντιπολίτευση και στην σημερινή και αυ-
ριανή συνδικαλιστική Δεξιά.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

Κυκλοφόρησε
σε δεύτερη έκδοση

λουκᾶς ἄξελός

Αντίο

γ. σκληρός

σταθμοί καί ὄρια
στή διαμόρφωση
τῆς κοινωνικῆς συνείδησης
στήν ἑλλάδα

Εκδόσεις Στοχαστής
Ιπποκράτους 6, Ε' ὄροφος
Τηλ. 36.01.956, Αθήνα

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΚΩΣΤΑΣ

ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ

Η ανανεωμένη
παράδοση

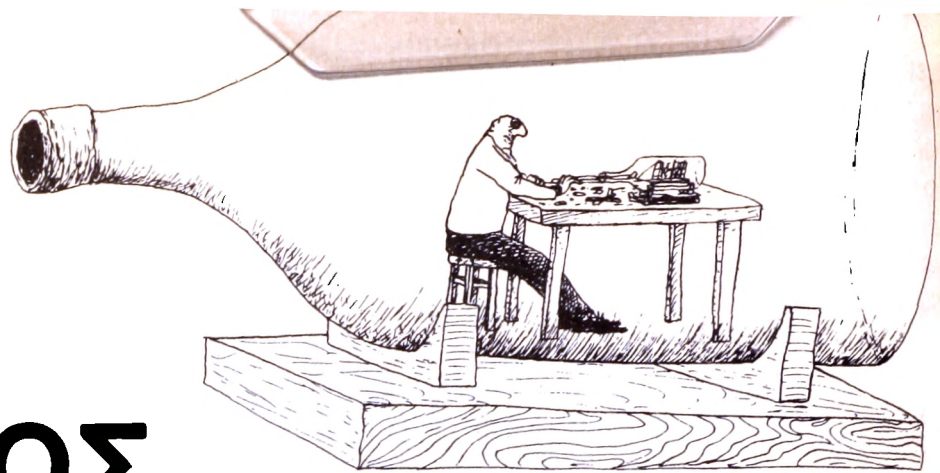
από τη σειρά

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΟΚΟΛΗ

Γραβιάς 10-12 τηλ. 36.05.520

Διαπιστώνοντας τα αδιέξοδα — ΕΝΤΟΣ και ΕΚΤΟΣ

του Αριστ. Ψάλτη

ΑΝ ΕΙΝΑΙ αλήθεια ότι οι ερχόμενες εκλογές έχουν καταστήσει δυσχερή την θέση και την προοπτική των μικρότερων πολιτικών δυνάμεων, τότε αυτό συμβαίνει σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό για τις... πολύ μικρές. Όταν μάλιστα για τις τελευταίες το κοινοβούλιο και οι εκλογές δεν αποτελούν καθόλου ένα προνομιακό πεδίο παρέμβασης, τα πράγματα γίνονται ακόμα πιο δύσκολα. Ο λόγος για τις οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς, που η παρουσία-τους στις εκλογές του '77, παρ' ότι συνοδεύτηκε από μικρά εκλογικά αποτελέσματα, εν τούτοις πλούτισε την πολυφωνία της πολιτικής-μας ζωής και τις κατέγραψε σαν ιδιαίτερες, έστω και περιθωριακές, παρουσίες στην εκλογική μάχη.

ΜΠΑΙΝΟΝΤΑΣ από τότε σε μια φάση εσωτερικής κρίσης, που οξύνθηκε τα δύο-τρία τελευταία χρόνια, οι δυνάμεις αυτές εμφανίζονται και φέτος με μικρές παραλλαγές, αλλά σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις με πολύ μικρότερες αξιώσεις.

Το ΚΚΕ μ-λ (που με το σχήμα της ΛΔΕ είχε εξασφαλίσει 7.839 ψήφους το 1977) σε συνεργασία με τον «Μαχητή» (321 ψήφους) δημιούργησε πριν από λίγες μέρες την πολιτική κίνηση «Επαναστατική Αριστερά» και θα παρουσιαστεί στις εκλογές μ' αυτό τον τίτλο.

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη πλευρά παρουσιάζεται ο συνασπισμός των ΕΚΚΕ — ΜΛ ΚΚΕ. Στις προηγούμενες εκλογές το ΕΚΚΕ είχε κερδίσει την μάχη στον εξωκοινοβουλευτικό χώρο με 11.895 ψήφους, ενώ το ΜΛ ΚΚΕ είχε προτείνει τη λύση του άκυρου ψηφοδέλτιου.

Αδιευκρίνιστη παραμένει μέχρι σήμερα η στάση που θα τηρήσουν οι τροτσκιστικές οργανώσεις. Όπως είναι γνωστό ορισμένες απ' αυτές κάλεσαν τα μέλη και τους οπαδούς-τους και το '74 και το '77 να ψηφίσουν το ΚΚΕ, ενώ η Εργατική Διεθνιστική Ένωση (ΕΔΕ) είχε αποσπάσει 1.032 ψήφους το 1977.

ΜΙΑ ΠΡΟΪΟΥΣΑ ΚΡΙΣΗ

ΑΝ ΤΑ πρώτα μεταπολιτευτικά χρόνια η πλειοδοσία σε επαναστατικές θέσεις απέδιδε κάποια αποτελέσματα, η σημερινή περίοδος — λιγότερο πλούσια σε κινητοποιήσεις και με αυξημένο τον ρόλο των κοινοβουλευτικών διαδικασιών στις εξελίξεις — απαιτεί για κάθε πολιτική δύναμη ικανοποιητική ανάλυση της κατάστασης και περισσότερο προσαρμοσμένη στα πράγματα πολιτική.

ΤΟ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ πέρασμα από την «οπαδοποίηση» των ενεργών πολιτικά ατόμων στο σημερινό φαινόμενο των ανένταχτων που αποτελούν την μεγάλη πλειοψηφία και του εξωκοινοβουλευτικού χώρου, επιβάλλει με την σειρά-του ξεπέρασμα των στενών κομματικών αντιλήψεων και ευρύτερες μορφές συνεργασίας.

Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ προσαρμογής στα νέα αυτά δεδομένα, είναι οπωσδήποτε μια βασικότερη αιτία για την φθίνουσα πορεία των εξωκοινοβουλευτικών οργανώσεων. Σαν ένας επιπλέον λόγος πρέπει να θεωρηθεί η κρίση και η φθίνουσα πορεία του φοιτητικού κινήματος (φ.κ.), που τις αποστέρησε από ένα προνομιακό χώρο παρέμβασης και άντλησης δυνάμεων.

ΝΕΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ που αναδειχτήκαν μέσα από το φ.κ. (όπως οι καταλήψεις για τον ν. 815) ή με αφετηρία αυτό (οικολογικές και γυναικείες ομάδες, αντιτρομοκρατικές κινητοποιήσεις κτλ.) τις

ξεπέρασαν σε κοινωνικό ριζοσπαστισμό και δυναμισμό.

ΤΕΛΟΣ την χαριστική βολή έδωσαν εξελίξεις μέσα στο διεθνές κομμουνιστικό κίνημα, με κορυφαίο σημείο την μεταμοϊκή στροφή της Κίνας. Ακολούθησε μια πορεία συνεχών διασπάσεων, διαγραφών ή αποχωρήσεων που συνεχίζεται σε ορισμένους φορείς μέχρι σήμερα με αμείωτη ένταση.

ΑΓΟΝΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

ΟΙ ΔΥΟ εκλογικές προτάσεις που προέρχονται από αυτόν τον χώρο, προήλθαν μετά μια πορεία σχετικά μακρόχρονων συζητήσεων και διαπραγματεύσεων. Στις αρχικές συζητήσεις συμμετείχαν το ΚΚΕ μ-λ, ο Μαχητής, το ΕΚΚΕ και το ΜΛ ΚΚΕ, η ΟΚΔΕ και η ΟΣΕ. Ύστερα από λίγο καιρό οι δύο τελευταίες αποχώρησαν εκτιμώντας ότι η δυνατότητα συμμετοχής στις εκλογές είναι περιορισμένη ή ανύπαρκτη.

ΣΕ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ συζητήσεις συμμετείχε και η ΕΚΟΝ-ΡΦ (Β' Πανελλαδική), η οποία σήμερα και ύστερα από τρία και πλέον χρόνια αυτόνομης πολιτικής παρουσίας, αντιμετωπίζει εξαιρετικά έντονα το πρόβλημα των από 'δω και στο εξής προοπτικών-της.

ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ της Β' Πανελλαδικής είχαν εκφραστεί σε μεγάλη έκταση, και με τον πιο συγκροτημένο τρόπο, ερωτηματικά για την αναγκαιότητα και ιδιαίτερα την δυνατότητα εκλογικής παρέμβασης «των δυνάμεων αριστερά από το ΚΚΕ και το ΠΑΣΟΚ που οριοθετούνται και από την λογική της κριτικής υποστήριξης στο ΚΚΕεσωτ.».

ΜΙΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ συγκρότησης μιας κίνησης με φιλοδοξίες συμμετοχής στις εκλογές και επέμβασης στις μετεκλογικές πολιτικές εξελίξεις, στηρίχτηκε σε μια εξαιρετικά ισχυρή πλειοψηφία, στο ΚΣ της οργάνωσης (8 ψήφοι έναντι 7, που από διαφορετικές αφετηρίες απόρριπταν την ιδέα της συμμετοχής στις εκλογές), και τελικά δεν μπόρεσε να υλοποιηθεί, με αποτέλεσμα την αποχή της Β' Πανελλαδικής από τις διαβουλεύσεις. Οι εναπομείναντες (μετά τις αποχωρήσεις, Β' Πανελλαδική, ΟΚΔΕ, ΟΣΕ) επικαλούμενοι πολιτικές διαφωνίες (θα αναφερθούμε αναλυτικότερα παρακάτω) δεν κατάφεραν να συμφωνήσουν σε μια κοινή εκλογική παρουσία με αποτέλεσμα τις δύο λύσεις που αναφέραμε.

Η ΚΙΝΗΣΗ «ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ»

ΤΟ ΣΧΗΜΑ αυτό, πέρα από την συμμετοχή των λιγοστών δυνάμεων του «Μαχητή» και του πρόσφατα αποφυλακισθέντος Κ. Ζυρίνη, στηρίζεται στις δυνάμεις του ΚΚΕ μ-λ. Είναι εδώ χαρακτηριστικό ότι στο εκλογικό πρόγραμμα της κίνησης περιλαμβάνονται αυτούσια και σε μεγάλη έκταση κομμάτια από την διακήρυξη της ΚΕ του ΚΚΕ μ-λ για τις εκλογές.

ΠΡΕΠΕΙ να σημειωθεί ότι το ΚΚΕ μ-λ δεν μπόρεσε, παρά την πραγματοποίηση του 2ου συνεδρίου-του πριν από μερικούς μήνες, να συμπυκνωθεί ιδεολογικά και ν' ανακόψει την μείωση της επιρροής-του και τις συνεχείς αποχωρήσεις στελεχών και μελών από τον κομματικό μηχανισμό και την ΠΠΣΠ. Είναι ακόμα γνωστό ότι στο εσωτερικό-του διατυπώθηκαν διαφωνίες για την ορθότητα της γραμμής για συμμετοχή στις εκλογές. Τέτοιες απόψεις όμως δεν εκφράστηκαν παρά ελάχιστα στον διάλογο για τις εκλογές, που πραγματοποιήθηκε μέσα από τις στήλες της νέας εφημερίδας-του «Αριστερή Πολιτική».

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ από όλα αυτά, το πρόγραμμα της κίνησης δεν

χει καταφέρει μια αξιόλογη ανάλυση της σημερινής κοινωνικής και πολιτικής συγκυρίας, από την οποία να προκύπτει μια σαφής ολιτική για τις εκλογές. Αντίθετα στηρίζεται στο γνώριμο μοτίβο ανάλυσης όλων σχεδόν των εξοκοινοβουλευτικών οργανώσεων, εκτιμώντας μια αποδέσμευση μαζών από την δεξιά, οι οποίες (καλές) μάζες εγκλωβίζονται με κάποιο αθέατο μηχανισμό από το (κακό) ΠΑΣΟΚ και τα υπόλοιπα (κακά) κόμματα της παραδοσιακής αριστεράς και «καναλιζάρονται» στον ρεφορμισμό. Αλλά με την πάροδο του χρόνου θα αποκαλυφθούν οι αντιφάσεις ανάμεσα στις διακηρύξεις και την πρακτική των ρεφορμιστών και τότε οι μάζες θα στραφούν (πού αλλού) αριστερότερα, όπου μέλλει συναντήσουν την (καλή) επαναστατική αριστερά, η οποία μέχρι τότε πληρεί στάση αναμονής και πιο συγκεκριμένα σήμερα προσπαθεί να μην διαλυθεί.

ΣΥΜΦΩΝΑ με το ίδιο το πρόγραμμα, η «εκλογική παρέμβαση» δεν είναι προσανατολισμένη προς το εκλογικό αποτέλεσμα, αλλά το δυνάμωμα της πολιτικής κίνησης (σ.σ. εννοείται μέσα από τις δυνατότητες πολιτικής προπαγάνδας που δίνουν οι εκλογές), της οποίας «το κύριο χαρακτηριστικό» στην φυσιογνωμία-της είναι «η επαναστατική αλλαγή σε αντιδιαστολή από τις διάφορες αλλαγές που επαγγέλλονται τα κόμματα της αντιπολίτευσης», η οποία σήμερα υλοποιείται με το άνοιγμα του «επαναστατικού δρόμου».

ΜΕ ΒΑΣΗ αυτά οι στόχοι της κίνησης είναι «πρώτο να φύγει πραγματικά η δεξιά και όχι μόνο οι υπουργοί-της, να χτυπηθεί η πολιτική-της στην ουσία-της και σε όλα τα επίπεδα. Δεύτερο, η ανάπτυξη μαζικού επαναστατικού κινήματος. Τρίτο, σαν συνέπεια του παραπάνω, η διάλυση της αυταπάτης ότι η σημερινή κοινοβουλευτική μάχη θα φέρει την αλλαγή».

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΕΚΚΕ — ΜΛ ΚΚΕ

ΟΤΙ ΕΧΕΙ απομείνει από το ΕΚΚΕ (μετά τις δύο πρόσφατες διασπάσεις-του) μαζί με το ΜΛ ΚΚΕ (από το οποίο ως γνωστόν αποχωρίστηκε το «ΜΛ ΚΚΕ ανασυγκροτημένο») ξεπέρασε για μια ακόμα φορά τον εαυτό-του, προτείνοντας σε κοινή διακήρυξη των δύο οργανώσεων «την συνεργασία με άλλες δημοκρατικές δυνάμεις της αριστεράς, όπως, ΕΔΑ ΚΚΕεσωτ., ΚΚΕ μ-λ, όπως επίσης και με άλλους ανεξάρτητους αγωνιστές, για μια από κοινού κάθοδο στις εκλογές».

ΜΕ ΒΑΣΗ την ίδια διακήρυξη, «ο βασικός στόχος των ΕΚΚΕ — ΜΛ ΚΚΕ» είναι «η απομάκρυνση της δεξιάς», η οποία όμως για να «αποβεί προς όφελος του λαού», «πρέπει πρώτα απ' όλα να αποκαλυφθεί ο ύπουλος ρόλος του ψευτοΚΚΕ» και δεύτερο ν' αποκαλυφθούν «οι επικίνδυνες δημαγωγίες του ΠΑΣΟΚ», προϋποθέσεις που μπορούν να εκπληρωθούν καλύτερα με την συνεργασία των δημοκρατικών και αριστερών δυνάμεων. Φυσικά η πρόταση

δεν βρήκε απήχηση κι έτσι ΕΚΚΕ και ΜΛ ΚΚΕ συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις με το ΚΚΕ μ-λ.

ΣΑΝ ΑΙΤΙΑ της διαφωνίας που πρόκυψε μεταξύ-τους, ΚΚΕ μ-λ και «Μαχητής» τονίζουν «την ύπαρξη δύο σαφέστατα διαφορετικών αντιλήψεων», μιας «που αντιμετωπίζει την εκλογική παρέμβαση με σημείο αναφοράς τις ανάγκες και τις διαθέσεις του αντιρεφορμιστικού χώρου και μιας άλλης που έβλεπε... ένα παζάρι θέσεων των οργανώσεων αφήνοντας ανοιχτή την πόρτα σε κάθε λογής ρεφορμιστικά κόμματα».

Η ΑΛΛΗ πλευρά καταλογίζει με την σειρά-της στο ΚΚΕ μ-λ ηγεμονιστικές τάσεις, δηλαδή ότι «θέλησε να επιβάλει και δικές του στρατηγικές αντιλήψεις» για να εμφανίσει την ενότητα «σαν υλοποίηση του αντιρεφορμιστικού μετώπου».

ΟΤΑΝ ΟΛΕΣ ΟΙ ΛΥΣΕΙΣ ΑΠΟΡΡΙΠΤΟΝΤΑΙ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ πάντως από το ποιός έχει περισσότερο και ποιός λιγότερο δίκιο, γεγονός παραμένει ότι στον χώρο αυτό, για μια ακόμα φορά, οι μικροκομματικές λογικές και η διύλιση του κώ-νωπα επικράτησαν κι από αυτήν την ανάγκη της πολιτικής επιβίωσης.

ΑΥΤΗ η ανάγκη φαίνεται ότι αποτέλεσε το καθοριστικό κίνητρο αυτών των οργανώσεων για την επιλογή-τους να συμμετάσχουν στις εκλογές.

ΟΠΩΣ σημειώσαμε και στην αρχή, στην προηγούμενη εκλογική αναμέτρηση κατάφεραν να αρθρώσουν τον δικό-τους πολιτικό λόγο και να «δικαιολογήσουν» την ιδιαίτερη παρουσία-τους. Βρισκόμαστε, όμως, στα 1981 και η επανάληψη περίπου των ίδιων ιδεών και θέσεων που εκτέθηκαν το 1977 καταντά, εκτός από ανιαρή, και πολιτικά εντελώς ανεπαρκής. Η ιστορία — όπως είναι γνωστόν — δεν επαναλαμβάνεται παρά σαν φάρσα, που φοβόμαστε ότι μπορεί να πάρει διαστάσεις, σε μια πολιτική συγκυρία σύνθετη, όπως η σημερινή.

ΧΩΡΙΣ ικανά προγράμματα, με την μεγάλη μερίδα των ανένταχτων να παραμένει αδιάφορη ή να μην συμμετέχει, οι παραπάνω εκλογικές προτάσεις παρουσιάζονται όχι μόνο αφερέγγυες, αλλά και με δυσοίωνο μέλλον. Παρ' ότι και η μια και η άλλη δεν παύουν ν' ασκούν κριτική στην «κριτική υποστήριξη του ΚΚΕ εσωτ.», στην ουσία επιζητούν κι αυτές μια «άδηλη» κριτική υποστήριξη όλων εκείνων που θέτουν τον εαυτό-τους στον εξοκοινοβουλευτικό χώρο και αρνούνται τις άλλες υπαρκτές εκλογικές εκδοχές που κυκλοφορούν στην Αριστερά.

ΜΕΣΑ σ' αυτές τις συνθήκες (και για τον κόσμο που προαναφέραμε) το ερώτημα αν είναι προτιμότερη μια ψήφος διαμαρτυρίας προς όλες τις υπάρχουσες λύσεις, όταν τα κριτήρια της ιδεολογικής συγγένειας, της πολιτικής αποτελεσματικότητας ή της χαμένης ψήφου χάνουν για την περίπτωση τη σημασία-τους, είναι όχι μόνο υπαρκτό, αλλά και επίκαιρο.

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ....

ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΛΙΑΔΑ

ΣΤΗΝ ΚΕΜΟΠΟΛΗ ΑΔΙΝΑ

ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΓΑΖΙ
ΠΟΥ ΠΟΥΛΑ ΣΤΕΡΕΟ-
ΦΩΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

ΑΝΙΧΤΕ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ
ΚΑΙ ΠΟΥ ΠΑΡ'ΕΝΟ ΠΟΥ ΠΟΛΙΟΡΚΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΑΣΗΣ ΚΡΑΤΗΣΕ ΚΛΕΙΣΤΗ ΤΗΝ
ΠΟΡΤΑ.....

...ώστε να
εξακολουθήσει
να εξυπηρετεί
ταύς ιδιοκτήτες
με την ίδια
βονέπεια και
φιλική διάθεση
όπως και παλιά

ΣΤΕΡΕΟΦΩΝΟ
ΜΙΣΑΥΧΟ
ΣΤΕΡΕΟΦΩΝΟ

Ένας Φυσικός-Ηλεκτρονικός και
Ένας Ηλεκτρολόγος-Ηλεκτρονικός
επίς περιμένουν για να διαλέξετε
μαζί το καλύτερο Stereo και τα
λεφτά σας να πιάνουν τόπο
STUDIO HI FI ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΑΘΗΝΑ 706
ΤΗΛ 3602697 - 3627858

ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΓΙΑ ΤΑ STEREO ΚΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΑ ΕΛΕΓΕ -

του Κώστα Ζουράρι

Ανανεωτικές Ανέντακτες Ανυπότακτες

Υπάρξεις και προτάσεις για μια ακραιφνή Αριστερά

και όλως όλον τον νουν χουν απετέλεσα.
Ακολουθία του Μεγάλου Κανόνα

Η ζωή τραβά την ανηφόρα και η Αριστερά την κατηφόρα. Εννοώ τη μόνη Αριστερά, αυτόχθονα και αυθεντική, που διαθέτει η χώρα, εφόσον το ΚΚΕ ανήκει αλλού κι ο Α. Παπανδρέου επιστρέφει πλησιςτιος εκεί που θα φθάσει: στην Έλκωση του μη προνομιούχου Κέντρου.

Η μόνη ρηζικέλευθη Αριστερά είμαστε εμείς του ΚΚΕ εσωτερικού και οι άλλοι, των οποίων το γνήσιο όνομα θα ήταν «κλύδων και τρικυμία» ή «θερμασία ψυχής», αλλά στην τρέχουσα διάλεκτο καλούνται ανέντακτοι κομμουνιστές - αριστεροί της ανανέωσης. Όταν λέω κατηφόρα, εννοώ την οργα-

νωτική κατηφόρα. Διότι ως προς την ιδεολογία και την ψυχολογία τους οι ανανεωτικές δυνάμεις βρίσκονται σε καλύτερη μοίρα απ' ό,τι στην άμεση μετεκλογική περίοδο του 1977. Η βελτίωση όμως δεν οφείλεται τόσο σ' αυτές, όσο στην περιρρέουσα ατμόσφαιρα και τη σήψη-της.

Πράγματι, λίγο η προσφυγιά απ' το Βιετνάμ, λίγο η σφαγή των νηπίων από σοσιαλιστικά ελικόπτερα στο Αφγανιστάν, λίγο η Πολωνία και πολύ τα καπελώματα, έπεισαν τους καλόπιστους ότι ίση απόσταση δεν μπορεί να υπάρξει ανάμεσα στο ΚΚΕ εσωτερικού και στο θυγατρικό ηχείο του ΚΚΕ, που μαίνεται, ρουφώντας επί πίνακι την κεφαλή του Μιτεράν, του Βαλέσα, των Αφγανών νηπίων και των αποσκιρτησάντων εξακοσίων ή μυρίων-του.

Πράγματι, λίγο τα εκτός ΕΟΚ, λίγο τα εντός ΕΟΚ, λίγο και επί τα αυτά κεντρώα ανοίγματα, οι ...στεγανοποιημένες βάσεις και οι υπνώττουσες οργανώσεις βάσης, όλα αυτά τα τερπνά πασοκικά πείθουν τους σοσιαλιστές, ότι η εξ εφόδου κατάληψη υπουργικών χαρτοφυλακίων δεν είναι ταυτόσημη με την κοινωνικοποίησή-τους...

Γόνιμη και ευκαταία λοιπόν ζύμωση, αλλ' ανεπαρκής, διότι η Ανανέωση δεν κατόρθωσε ακόμη, αφ' εαυτής, να βρει έναν οργανωτικό τρόπο ή έστω ψευδο-τυπο, που να της δώσει την αξιοπιστία που της λείπει. Η πανθομολογούμενη κοινότητα του κινδύνου δεν επιτρέπει ακόμη την υπέρβαση των αμοιβαίων δυσπιστιών, η απάμβλυνση των εικαζομένων διαφορών δεν φέρνει ακόμη την οργανωτική συσπείρωση, ο αναμνηρασμός της αμοιβαίας κρυψιβουλίας δεν οδηγεί σε μια κοχλάζουσα εκκαθάριση.

Η Ανανέωση νεάζει χωρίς ν' ανανεώνεται, ανανεώνει εκεχειρίες των μερών-της, που δεν κατασιγάζουν την αριστερή какоφωνία του ΚΚΕ και του ΠΑΣΟΚ. Αρκείται στη λαθροβίωσή-της και δεν τολμά να υπάρξει ως νεογέννητη ένταση, που θα καθαρίσει από την αρχαία σκουριά, το αριστερό τέμενος.

Τι φταίει και τι να κάνουμε;

ΚΚΕ εσωτερικού: ανανεωτική ύπαρξη και ιδεοληψία

Απώλεσα το πρωτόκτιστον κάλλος ...και άρτι κείμαι γυμνός

Ακολουθία του Μεγάλου Κανόνα

Το ΚΚΕ εσωτερικού διασκέπτεται άρα υπάρχει.

Διασκέπτεται αλλά δεν σκέπτεται.

Τι δεν σκέπτεται;

Αυτά που προσπαθούν να σκέπτονται όσοι διάγουν την ίδια πενιχρή ζωή με μας, δηλαδή οι Ισπανοί και οι Πολωνοί κομμουνιστές, οι μεν Ισπανοί διότι θέλουν την ανανέωση, οι δε Πολωνοί για να την αποφύγουν... ή για να αποφύγουν την μήνιν της Μεγάλης Γεροντοκόρης...

Το ΚΚΕ εσωτερικού απώλεσε το πρωτόκτιστο ανανεωτικό κάλλος μετά τη συντριβή της Συμμαχίας και την αποσύνθεση που επακολούθησε στη νεολαία-του, την άνοιξη του 1978.

Οι σταθμοί της απώλειας υπάρχουν σ' εκείνες τις αλήστου μνήμης κακόφημες

συντομογραφίες ΕΑΔΕ, ΑΣΔΜΣ ή στον μεταφυσικό παιδισμό της διχοστασίας μεταξύ «διαρθρωτικών αλλαγών» και «ρήξης» στο Ρήγα Φεραίο.

Και τα μεν παιδιά, παίζοντα εν ου παικτοίς, φανατίστηκαν τόσο, ώστε τα πιο πολλά μεγάλωσαν κι έφυγαν, τα δε απο-παιδια προβιάστηκαν, με τόνο, στην κεντρική επιτροπή των μεγάλων ...και παρέμειναν.

Οι συντομογραφίες λοιπόν και οι άλλες πολιτικές ανορθογραφίες στη νεολαία, στο «ανοιχτό χέρι» επαιτείας προς την «άλλη όχθη» της φλωρακικής Στυγός, στην αναζήτηση των διάσπαρτων ανανεωτών, που δεν καταλήγει σε ανεύρεση βιωσίμου σχήματος, όλες δηλαδή τούτες οι απώλειες, κατέστησαν γυμνό το Εσωτερικό και άκτιστη την ανανέωση.

Και όμως κινείται...

Το Εσωτερικό ή η ανανέωση;

Και το ένα και η άλλη. Μόνο που και οι δυο κινούνται χωρίς να συναντιούνται, χωρίς να πετύχουν την πολιτική μορφοπλασία που θα ντύσει τη γύμνια και θα χτίσει τη νέα αξιοπιστία.

Το Εσωτερικό διακατέχεται από την ιδεοληψία του μοναδικού φορέα της ανανέωσης και αναδιπλώνεται δογματικά στην ψευδαισθηση του αυτόκεντρου πολλαπλασιασμού-του.

Η καταθλιπτική αυτή στένωση κατατρώχει κυρίως τα ηγετικά-του κλιμάκια

και οδηγεί αφευ... σε δύο απειλικά
αδιέξοδα, που είναι:

α) Η εσωκομματική στείρωση

Το ΚΚΕ εσωτερικού υπολειτουργεί, όπως όλα τα αριστερά κόμματα, σημείο βέβαια των καιρών αλλά και σήμα του οργανωτικού-τους πρωτογονισμού, που είναι η υλική εκδήλωση του ιδεολογικού-τους συντηρητισμού. Όλα στο ΚΚΕ εσωτερικού είναι περίπου πλασματικά: οι αριθμοί, η δραχμή, οι ενθουσιασμοί, η πυγμή...

Το οργανωτικό σχήμα του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού, που διαπλάθει άβουλους φλύαρους στη βάση και μαυνοκαταθλιπτικούς συνωμότες στην κορυφή, επιτρέπει στο ΚΚΕ εσωτερικού τη ληθαργική-του επιβίωση και την, εν ζωή, ταρίχευση της ανανέωσης.

Το σύνθημα εδώ και τρία χρόνια είναι «ανασκουμπωθείτε γιατί χανόμαστε». Η έκταση της ήττας του 77-78, δεν επέτρεψε τη νηφάλια ανατοποθέτηση της προοπτικής και υποβάθμισε κάθε οργανωτική αναζήτηση σε εσωκομματική κινησιοθεραπεία.

Αποτέλεσμα: για τα μεν πρακτικά, όπως π.χ. η επανεκλογή του ενός ή των δύο βουλευτών, υπάρχει ο γνωστός ενθουσιασμός που συνοδεύει κάθε αγγαρεία, για τα δε υψηλά και τα ωραία, δηλαδή ποιοί είμαστε και τί θέλουμε, υπάρχει η επίσης γνωστή κατατονία της επομένης του σεισμού και της παραμονής του καταποντισμού...

Το ΚΚΕ εσωτερικού δεν μπόρεσε να διαπιστώσει ότι, περιέργως, το πολιτικό πρόβλημα για την Ανανέωση στο σύνολό-της, ήταν και είναι η οργανωτική-της προοπτική: από τότε που όλοι-μας καταλάβαμε τα εκλογικά τουλάχιστον όρια των ανανεωτικών δυνάμεων, κανένας δεν μπορεί να γαλβανίσει το συνταρακτικό όραμα της επανεκλογής του μονακριβού-μας ή, έστω, του αναδιπλασιασμού-του. Εξ ου και η καχεξία των οργανώσεων βάσης, εξ ου η μουδιασμένη συμμετοχή και η χλιαρή στράτευση. Διότι το διαυγές ερώτημα που υποφώσκει ως πολιτική δυσπιστία, η ηγεσία του ΚΚΕ εσωτερικού δεν το θέτει ποτέ, έστω ως πολιτικό αίνιγμα, στα παρόντα μεν, ανενεργά δε μέλη του:

«Και μετά τί γίνεται;».

Η αναντικατάστατη μονοτονία περί του αναντικατάστατου Εσωτερικού δεν αποτελεί βέβαια αρχή απαντήσεως.

β) Η πολιτική στείρωση

Η πολιτική στείρωση στο ΚΚΕ εσωτερικού εμφανίζεται κυρίως ως οργανωτική ακαμψία και κατ' αυτόν τον τρόπο, επανεμφανίζεται η γενικότερη αγκύλωση, που παιδεύει την ανανέωση.

Δηλαδή: όλη η ανανέωση ξέρει τι δεν θέλει, τί ακριβώς τη χωρίζει ανεπιστρεπτι από το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ και αυτή ακριβώς η αποθετική σύγκλιση αποτελεί την πολιτική κατάκτηση του χώρου. Αυτό είναι δεδομένο ενώ όλα τα άλλα είναι ζητούμενα, υπό ζύμωση και, επειδή βρισκόμαστε στη σφαίρα της πολιτικής, αναπόδεια.

Το ΚΚΕ εσωτερικού έπρεπε επομένως να θεωρεί ότι στις σχέσεις-του με τους ανέντακτους και υπόλοιπους αδέσποτους αριστερούς, τα πάντα θα είναι ανοικτά. Αυτό όμως, που επιτρέπει στα πάντα τα πολιτικά, τα ιδεολογικά, τα θεωρητικά, να παραμένουν ανοικτά, είναι ένα οργανωτικό πλαίσιο, που δεν θα έθετε ως ιεροκρατικό προαπαιτούμενο το Άβατο του κόμματος.

Η ηγεσία του ΚΚΕ εσωτερικού έχει δικιο: οι υψήγοροι ανακαινιστές, ανυπόστατοι εδαίτες, ανεργματίστοι αριστεριστές, απονενοημένοι φλωρακινοί, οι αποκρηύσσοντες μετά βδελυγμίας ή μη τον ανδρεοκεντρισμό και τας παραφυάδας αυτού, είναι αρκετοί, θα γίνονται οσημέραι υπεραρκετοί.

Η ηγεσία του ΚΚΕ εσωτερικού δεν έχει δικιο: εκτός των ήδη προκατασκευασμένων «κομματόσκυλων», κανείς από τους ασύντακτους, δηλαδή κανείς ζωηρός, περιπετειώδης, παθιάρης, κανείς από όσους δοκίμασαν στο πετσί-τους την κομμουνιστική ή σοσιαλίζουσα οργανωτική στυνγνότητα, δεν πρόκειται να επανενταχθεί σε κομματικό μανωλειό, έστω ανακαινισμένο. Η ηγεσία του ΚΚΕ εσωτερικού πλανάται και παραπλανά τους πιστούς: η λεόντειος εταιρία μεταξύ Εσωτερικού και διακεκαυμένων αριστερών, αποκλείεται. Επομένως;

Ισπανικές τάσεις, Πολωνικές οριζοντιώσεις, Ελληνικές ιδιολατρείες

Στο 2ο (10ο) συνέδριο του ΚΚΕ εσωτερικού, η κομματική οργάνωση Παρισιού «ανέβασε» θέσεις, μία των οποίων προέβλεπε την αναγνώριση των οριζοντίων διασυνδέσεων μεταξύ κομματικών οργανώσεων. Η απλή μνεία τούτης της θέσης στο συνέδριο, προκάλεσε την αφροτόκο διέγερση των ημετέρων αφγανών της ανανέωσης, οι οποίοι, εν μια κακοφωνία, βρυχήθηκαν ότι προτιμούν την κάθετη μαλάκυνση του κόμματος, από την οριζόντια αναζωογόνηση του κομμουνιστικού κινήματος.

Τρία χρόνια μετά, έρχονται οι Πολωνοί κομμουνιστές και στην προσπάθειά-τους να διασωθούν, επανεισάγουν, συνεπικροτούσης ηδυπαθώς και της Αυγής, την κοινή λογική, δηλαδή τις οριζόντιες επαφές, επικοινωνίες, εφημερίδες, δια-

δηλώσεις κτλ., μεταξύ των κομματικών οργανώσεων. Αποδέχονται δηλαδή έναν οργανωτικό τύπο που μετριάζει την πυραμίδα της άγνοιας, της ακρισίας, της τυραννίας και ξαναμπολιάζει το κόμμα εκεί όπου έπρεπε πάντα να θάλλει: στην επιφάνεια των ζυμώσεων, μέσα στα γεγονότα. Και η ζωή γύρω - γύρω από το κόμμα, να το γονιμοποιεί, να το δυναμώνει και ταυτόχρονα να το μετριάζει, επιβάλλοντάς-του το σεβασμό της πολυμορφίας και τον ασκητισμό της αποχής.

Στο πρόσφατο συνέδριο των Ισπανών κομμουνιστών, το ένα τρίτο των συνέδρων πρότεινε, για να διευρυνθεί η εσωκομματική δημοκρατία και να σταματήσει η ακατάσχετη διαρροή των μελών προς την ...πραγματική ζωή, την θεσμική αναγνώριση των τάσεων μέσα στο κόμμα, όπως ακριβώς στον καιρό του Λένιν.

Η ηγετική ομάδα κατόρθωσε, για τελευταία, υποθέτω, φορά πριν από τον μαρασμό του κόμματος ή την αποδοχή των τάσεων, να αποτρέψει το φόβητρο αυτό, όχι τόσο διότι έπεισαν τα παιδαριώδη επιχειρήματα που αντέτεινε, αλλά διότι οι σύνεδροι προτίμησαν ένα πρόσκαιρα κολοβό συμβιβασμό, από την οριστική διάσπαση.

Το σοσιαλιστικό κόμμα π.χ. στη Γαλλία, ζει και βασιλεύει με τέσσερις επίσημες τάσεις, προς δόξαν της κοινής λογικής και μεγάλη αμηχανία των ανανηψάντων καρεκλοκενταύρων ...και χωρίς δημοκρατικό συγκεντρωτισμό.

Ο δημοκρατικός συγκεντρωτισμός συνίσταται στην, δια μαγείας, εξάλειψη των διαφορών, και αποτελεί τον ειδικό εκείνον οργανωτικό τύπο, που εγκαθιδρύει ένα διαρκές πολιτικό - ιδεολογικό παραλήρημα των ηγετών: η αδράνεια των μελών είναι θεσμικά κατοχυρωμένη (ο εγκλωβισμός των μελών μέσα στον πυρήνα βάσης), ενώ η «κάθετη» παντοδυναμία της ηγεσίας, της επιτρέπει, επ' αόριστον και προς κάθε ορίζοντα, τη χειραγωγή της ζωής-μας στο όνομα της μιας και βέβαιης επικρεμάμενης σωτηρίας...

Οι επίσημες τάσεις ή οι οριζόντιες επικοινωνίες είναι ο μάντας, που επιτρέπει την φυσιολογική κυκλοφορία των συγκρούσεων και τον ελεγχόμενο μετριάσμό-τους μέσα από τη θεσμικά κατοχυρωμένη αποδοχή-τους.

Η άρνηση των οργανωμένων συγκρούσεων είναι η αποδοχή της άμορφης ζούγκλας, όπου κερδίζει πάντοτε ο πιο βάνανσος, όχι με το συγκεκριμένο, αλλά με τον καταβροχθισμό των αντιπάλων απόψεων.

Και το ΚΚΕ εσωτερικού;

Ιδιολατρικό και απροσδιόνυσο. Εξακολουθεί να λατρεύει, με την ίδια κενό-

σπουδη τελετουργία, την κάθετη στειρότητα της κομμουνιστικής πυραμίδας. Θύει τις ελάχιστες χυμώδεις εντάσεις του, εντός και εκτός κόμματος, στο βωμό του ολοκληρωτικού συγκεντρωτισμού.

Π.χ. η παρασημαντική των εκφράσεων στην Αυγή: «έγκυροι κύκλοι του ΚΚΕ εσωτερικού» ...που σημαίνει ότι υπάρχουν και άκυροι κύκλοι στο Εσωτερικό. Ποιοί άκυροι; Όλοι οι κύκλοι, που ανακυκλώνουν τη φλύαρη τυπολαγνεία της βάσης, τα όρια της οποίας σταματούνε στο αμέσως προϊστάμενο Γραφείο ...Και εκεί ακριβώς, ανεξέλεγκτος λόγω θεσμικής εμπλοκής, ψηλαφητός λόγω δυσκινησίας στην πληροφορία, αρχίζει ο αυθαίρετος μικρόκοσμος ...των εγκύρων κύκλων...

Είναι αλήθεια ότι το ΚΚΕ εσωτερικού δεν μαστιγείται σήμερα από διαμάχες απόψεων: αυτό οφείλεται ακριβώς στην άριστη λειτουργία του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού, η οποία οδηγεί στη γενική ατονία των μελών και στο συνολικό λήθαργο της εσωκομματικής ζωής.

Όσο καλύτερα δυναστεύει το κόμμα ο δημοκρατικός συγκεντρωτισμός, τόσο εντονότερα μαραίνεται η πολιτική ιδιότητα των μελών της βάσης και εκτραχύνεται ο παραγοντισμός της κορυφής. Τόσο περισσότερο πέφτει σε κομματική νάρκη το μέλος της βάσης, εντεινόνται οι δειλές ή δεδηλωμένες διαρροές, και τόσο πιο άγονη γίνεται η ιδιολατρεία των «εγκύρων κύκλων»...

Το ΚΚΕ εσωτερικού προτιμά να ατονήσει ή να νεωτερίσει;

«Ρήγας Φεραίος» και Γυναίκες: από το περιθώριο στην ευστοχία

Αρχή απαντήσεως, λαμπρή, πρωτότυπη, ήρθε από τους περιθωριακούς μέσα στο κόμμα, δηλαδή τους νέους και τις γυναίκες.

Η σημερινή ΕΚΟΝ «Ρήγας Φεραίος», ελάχιστη σχέση έχει, ευτυχώς, με τους παλιούς ρηγάδες, νεοσσούς στην κομματική σκευωρία και πρωταθλητές στον «επιστημονικό» τραγέλαφο που αντιπαραθέτει τη «ρήξη», στις «διαρθρωτικές αλλαγές» και ... τανάπαλιν...: εννοώ, βεβαίως, και τους κομματόφρονες και τους κατσαπλιάδες.

Τι έπραξαν οι ανακαινισμένοι ρηγάδες για το τελευταίο-τους Συνέδριο; Απλούστατα, σκέφτηκαν να κολυμπήσουν όπως το ψάρι στο νερό: δεν τήρησαν το σπαστικό Τελετικό των ταριχευμένων συνελεύσεων, οι προσυνεδριακές τους ολομέλειες και οι ψηφοφορίες για την επιλογή αντιπροσώπων και «θέσεων» υπήρξαν ανοιχτές στους περαστικούς...

Κανείς δεν έπαθε τίποτε, ούτε τα ενεργά μέλη, ούτε οι περαστικοί, εκτός ίσως από τη νευρωτική συνωμοτιτίδα των ακραιφνών δεινοσαύρων, που επιβιώνουν ακόμη στην εν γένει Αριστερά. Απλώς, βελτιώθηκαν οι αναλύσεις της κομμουνιστικής νεολαίας και οι σχέσεις των εντός και των εκτός. Μια αρχή για την θεωρητική-μας εγκυρότητα, μια αρχή για την οργανωτική αξιοπιστία όλων των ανανεωτών.

Οι γυναίκες του κόμματος, διέπραξαν το ίδιο νεωτερικό ολίσθημα: σκέφτηκαν και οργάνωσαν σύσκεψη γυναικών, όπου πήρε μέρος όποια ήθελε, όπως ήθελε, ανεξαρτήτως προελεύσεως και εντάξεως. Όλα εκεί υπήρξαν εκρηκτικά γόνιμα: οι αγορεύσεις, οι διαβουλεύσεις, οι ψηφοφορίες.

Το Εσωτερικό έχει, λοιπόν, ανανεωτική τη συνταγή: ας παραλάβουν την αφγανίζουσα ανανέωση του κόμματος, τα νήπια και τα θήλεα, δηλαδή όλοι όσοι νοιάζονται δυναμικά για την οργανωτική ισχύ του χώρου, χωρίς τυπολατρείες, χωρίς ιδιολατρείες, αδιαφορώντας για τα ληθαργικά μέλη, αγνοώντας τα ισόβια στελέχη.

Οι ευρωκομμουνιστές οργανώνουν συχνά - πυκνά ημερίδες με «ανοιχτές πόρτες», όπου συμπαθούντες και δυστροπούντες, περαστικοί ή περιεργοί, συμμετέχουν στην εσωκομματική ιεροτελεστία. Εφ' άπαξ.

Θα ήταν ευχής έργον, αν το ΚΚΕ εσωτερικού, λόγω των ελληνικών στενώσεων, έκανε κάτι απλούστερο: να καταργήσει τις πόρτες. Επ' αόριστον.

Ας δοθεί ο κομματικός τύπος απλόχερα στους επιδέξιους της γραφίδας. Ας εμφανισθούν στις συνελεύσεις-μας οι δεξιότητες της θεωρητικής κροτίδας. Ας μας υπονομεύσουν οι παιδαγωγοί της αρχαίας πρωτοπορίας, ας μας στηλιτεύσουν οι ψυχοπομποί της νέας αυτονομίας.

Είναι αβέβαιο αν όλοι μαζί θα χειροτερεύσουμε, ενώ είναι βέβαιο ότι όλοι χωριστά θα εκπνεύσουμε...

Ανέντακτοι: ανανεωτική αχθηδών και ιδεοφορία

πίε το νάμα του νόμου

ρυνέν τή αποθλίψει του γράμματος.

Ακολουθία του Μεγάλου Κανόνα

Οι ανέντακτοι σκέπτονται άρα υπάρχουν.

Σαν να αρκούσε ποτέ η καλή σκέψη για μια άρτια ύπαρξη.

Όντως, οι ανέντακτοι αποτελούν το πιο δυναμικό σκέλος της αριστερής σκέψης στην Ελλάδα. Στους ελάχιστους δε χώρους όπου έχουν μια στοιχειωδώς μαζική παρουσία, επιφέρουν

ευοίωνες πολιτικές αλλοιώσεις στην ανανεωτική Αριστερά, και επιβάλλουν γόνιμο ανταρτοπόλεμο στην κεντροδεξιά Αριστερά, δηλαδή το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ.

Δυστυχώς όπως όλοι οι καθαρολόγοι, μεταφυσικοί, χιλιαστές, μαρξιστές, σοσιαλιστές, οι ανέντακτοι ιδεοφορούν με όλη την άκαμπτη βλοσυρότητα, που τους παραχωρεί η θεωρητική-τους συνοχή και η ιδεολογική-τους καθαρότητα. Αποτελούν ήδη μια κρίσιμη συνιστώσα στην πολλαπλή αριστερή ανακαίνιση, διότι συνήθως, πρώτοι αυτοί, ως άτομα ή ομάδες, διακίνησαν την πάλη μέσα στη θεωρία, επισήμαναν τους αναχρονισμούς και άλλους συντηρητισμούς μέσα στη δράση και φυσικά ήρθαν στα χέρια με τις παραδοσιακές ηγεσίες σε κάθε χώρο, όπου βρέθηκαν.

Η ιδεοφορία όμως, όπως κάθε σταυροφορία, δεν προτείνει πολιτική πρακτική. Παράγει συνήθως αναθέματα, αποτρέπει τον αναγκαίο μετριασμό των *πεποιθήσεων*, που στην πολιτική επέχουν θέση *αποδείξεων*, και υποθάλλει την αυτάρεσκη αδιαλλαξία.

Τους ανέντακτους τους χωρίζει από το ΚΚΕ εσωτερικού *μόνον* ο οργανωτικός παλαιοημερολογισμός της ηγεσίας-του και η ηδονή που τους προσφέρει η δική-τους άνεση στην διαμόρφωση αρτίων θεωρητικών συλλογισμών.

«Εμπαθής λογισμός δεικνύς τα ηδέα» στους ανέντακτους ...και αυτό τους χορταίνει, αλλά η ανανέωση καρκινοβατεί. Όλα όμως τα άλλα τους ενώνουν με το Εσωτερικό: η κοινή ικανότητα να πούνε επιτέλους ότι η εισβολή είναι εισβολή, ότι, «πιστεύομεν και εις την Λιβύην και εις τας στεγανάς Βάσεις και εις τον σοσιαλισμόν αλλά και εις τον εφοπλισμόν», σημαίνει ότι πιστεύουμε μόνο στα χαρτοφυλάκια. Η κοινή άρνηση της συνθηματολογίας, η καινή — για αριστερούς — επιδίωξη της δημοκρατίας.

Η οποιαδήποτε θεωρητική διαφωνία, εάν δεν κρύβει ανυπέρβλητες, διότι υλικές, αλλεργίες προσώπων ή συγκρούσεις για την ενδοκομματική εξουσία, δεν αποτελεί *επίμαχο πολιτικό* κώλυμα. Διότι οποιαδήποτε διαφωνία σε διακηρυκτική διαπίστωση, είναι πολιτικά ανυπόστατη, αφού κάθε διακηρυκτική διαπίστωση είναι *πολιτικά μη αποδείξιμη*. Στην πολιτική διάσταση της ζωής δεν υπάρχει ποτέ η δυνατότητα για πειραματική επαλήθευση μιας θεωρίας, ή «επιστημονικής ανάλυσης» των τεκταινομένων. Αν π.χ. για τους ανέντακτους επείγει η επικαιρότητα του σοσιαλισμού, ενώ στα κείμενα του ΚΚΕεσ. επείγουν τα γνωστά χωματοουργικά έργα που αφορούν τη δημοκρατία (πλάταιμα, βάθαιμα), η ορθότητα ή ακυρότητα του ι-

Η συνέχεια στη σ. 44

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ
ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΑΘΕ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ
ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΕΑΜ

40 χρόνια

Κλείνουμε φέτος σαράντα χρόνια από τότε που στις 27 Σεπτεμβρίου 1941, ιδρύθηκε το ΕΑΜ, πρωτότακτη και πρωταγωνίστρια της τέτταχρονης Εθνικής Αντίστασης του Ελληνικού λαού ενάντιον των ξένων κατακτητών.

Συμμετέχοντας στον γιορτασμό των σαράντα χρόνων του ΕΑΜ το «ΑΝΤΙ» παρουσιάζει σήμερα μια σειρά από αλυσίδα γνωστά ή και ολότελα άγνωστα ντοκουμέντα της Εθνικής Αντίστασης που έχουν, πιστεύουμε, ενδιαφέρον. Τα ντοκουμέντα αυτά καλύπτουν ένα ευρύ χρονολογικό φάσμα της αντιστασιακής πάλης του λαού μας αλλά και κανένα από ποικίλες μορφές που πήρε κατά καιρούς ο αγώνας του στα σκληρά, αλλά και τόσο προβάλλοντα χρόνια.

Η επέμβαση του «ΑΝΤΙ» στην παρουσίαση των ντοκουμέντων αυτών περιτριγρίζεται σ' έναν σύντομο κάθε φορά σχολιασμό που βοηθά στην καλύτερη κατανόηση των συνθηκών κάτω από τις οποίες γεννήθηκε το καθένα απ' αυτά.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ — ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΔΙΟΝΥΣΗ ΦΛΑΜΠΟΥΡΑ

Ο γιορτασμός των Δίχρονων του ΕΑΜ στην σκλαβωμένη Αθήνα. Σεπτέμβρης 1943

Η δεύτερη επέτειος της ίδρυσης του ΕΑΜ γιορτάστηκε στη σκλαβωμένη Αθήνα κατά τρόπο μεγαλειώδη. Η προετοιμασία του γιορτασμού έγινε με τον συντονισμό όλων των εκδηλώσεων από την Κ.Ε. του ΕΑΜ. Δημοσιεύουμε εδώ για πρώτη φορά την σχετική εγκύκλιο της Κ.Ε. που κυκλοφόρησε δέκα μέρες πριν απ' τον γιορτασμό, μια εγκύκλιο όπου γίνεται και ένας σύντομος αλλά πυκνός απολογισμός της αντιστασιακής δράσης και των επιτευγμάτων-της.

Ε.Α.Μ.
Κ.Ε. 17/9

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΡΟΝΩΝ ΤΟΥ Ε.Α.Μ.

Στις 27/9 τό Ε.Α.Μ. κλείνει την δίχρονη δράση. Την ημέρα αυτή πρέπει να γιορτάσουμε σαν 'Εθνική Λαϊκή Γιορτή με τούς εξής τρόπους: 1) Την έκλαϊκευση ακόμα περισσότερο του έργου του Ε.Α.Μ. καί 2) Την μαζικότερη οργάνωση στις γραμμές του του 'Ελληνικού Λαού, τό μεγαλύτερο δυνάμωμα του αγώνα του για τή Λευτεριά — Λαοκρατία πού θά φέρουν τήν εύτυχία καί τήν πρόοδο του 'Εθνους μας.

Σύντομος απολογισμός δράσης. 1) 'Αγώνας κατά της πείνας. 'Ανω τῶν 15 μεγάλων ἀπεργιών με ἀμεση αὐξηση τῶν μισθῶν καί συσσιτίων τῶν ἐργαζομένων. 'Αγώνας γιά τή διατήρηση τῶν συσσιτίων ἰδίως τῶν λαϊκῶν — Πανεστιική καί 6 Παλλαϊκές διαδηλώσεις 'Αθήνα-Πειραιᾶ καί λιγώτερες στίς ἐπαρχίες γιά οἰκονομικά ζητήματα

Ε.Α.Μ.

Κ.Ε. 17/9

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΡΟΝΩΝ ΤΟΥ Ε.Α.Μ.

Στις 27/9 τό Ε.Α.Μ. κλείνει την δίχρονη δράση. Την ημέρα αυτή πρέπει να γιορτάσουμε σαν 'Εθνική Λαϊκή Γιορτή με τούς εξής τρόπους: 1) Την έκλαϊκευση ακόμα περισσότερο του έργου του Ε.Α.Μ. καί 2) Την μαζικότερη οργάνωση στις γραμμές του του 'Ελληνικού Λαού, τό μεγαλύτερο δυνάμωμα του αγώνα του για τή Λευτεριά — Λαοκρατία πού θά φέρουν τήν εύτυχία καί τήν πρόοδο του 'Εθνους μας.

Σύντομος απολογισμός δράσης.

1. 'Αγώνας κατά της πείνας. 'Ανω τῶν 15 μεγάλων ἀπεργιών με ἀμεση αὐξηση τῶν μισθῶν καί συσσιτίων τῶν ἐργαζομένων. 'Αγώνας γιά τή διατήρηση τῶν συσσιτίων ἰδίως τῶν λαϊκῶν — Πανεστιική καί 6 Παλλαϊκές διαδηλώσεις 'Αθήνα-Πειραιᾶ καί λιγώτερες στίς ἐπαρχίες γιά οἰκονομικά ζητήματα

2. 'Αντίσταση κατά του κατακτητή 5 μεγάλες παλλαϊκές διαδηλώσεις 'Αθήνα - Πειραιᾶ καί πολλῶν 'Επαρχιῶν ὅπως Θεσσαλονίκης, Βόλου κ.λ.π. γιά τήν πολιτική ἐπιστράτευση, ὁμηρία, ἐκτελέσεις, τήν παράδοση τῆς Μακεδονίας στούς Βουλγάρους με ἀμεσες νίκες του Λαοῦ

3. 'Ενοπλη ἀντίσταση. Δημιουργία ἀντάρτικου (Ε.Λ.Α.Σ.) με τή βοήθεια του Λαοῦ μας στήν ἀρχή. Περίλαμπρη δράση του, Δημιουργία περιοχῶν ἐλεύθερης 'Ελλάδας. 'Ανέβασμα 'Ελληνικού Λαοῦ στήν πρώτη γραμμή ἀνάμεσα στούς ἄλλους ὑποδούλους λαούς. 'Επέκταση του σ' ὅλη τήν 'Ελλάδα. Τά 9/10 του σημερινοῦ ἀντάρτικου ἀνήκουν στόν (Ε.Λ.Α.Σ.). 'Αμεση βοήθεια ἀγῶνα συμμάχων (Γοργοπόταμος, 'Ασωπός). Καθήλωση πολλῶν Γερμανοϊταλικῶν Μεραρχιῶν ἐδῶ. Συμβολή στή νίκη 'Αφρικῆς, Σικελίας καί 'Ιταλίας. 'Αναγνώριση ὑπηρεσιῶν του ἀπό ἐπίσημες δηλώσεις ἀρχιστρατήγου συμμάχων 'Αιζενχάουερ, Ουίλσον. 'Επίσημη συμμαχία με 'Αρχηγεῖον Μέσης 'Ανατολῆς. Ε.Λ.Α.Σ. εἰλικρινῆς καί πιστός φίλος τῶν συμμάχων

4. 'Εξύψωση ἠθική καί ἀγωνιστική του Λαοῦ. Στηγματισμός, ἀποκάλυψη καί ἐξόντωση προδοτῶν. Ξεσκέπασμα ψευδοπατριωτικῶν προδοτικῶν κυβερνήσεων, Τσολάκογλου, Λογοθετοπούλου, Ράλη. Μόνο στή χώρα μας ἀναγκάσαμε τούς κατακτητές ν' ἀλλάξουν 3 φορές κυβερνήσεις μέχρι σήμερα. 'Εμπύχωση καί διάφωτιση του Λαοῦ μας γιά τήν ἀντίσταση καί ὄχι τήν μοιρολατρική ὑποταγή. 'Αποτυχία ἀποστολῆς ἐργατῶν στή Γερμανία. 'Αποτυχία σχηματισμοῦ ἐθελοντικοῦ στρατοῦ γιά τό ἀνατολικό Μέτωπο. 'Αποτυχία στρατολογίας γιά τάγματα ἀσφαλείας, δολοφονικά στρατοδικεῖα κ.λ.π.

5. 'Εφαρμογή ἐλευθέρου λαοκρατικοῦ καθεστώτος γιά πρώτη φορά στίς ἐλεύθερες περιοχές. 'Εφαρμογή τῆς αὐτοδιοίκησης καί ἐκλογή τῶν ὀργάνων της ἀπό τόν Λαόν. Λογοδοσία πραγματική καί τακτικά τῶν ὀργάνων στό Λαόν. 'Εμπέδωση πραγματικῆς ἀσφαλείας καί τάξεως στήν ὑπαιθρο. 'Εξαφάνιση ληστείας, αἰσχροκερδεῖας καί ἐκμετάλευσης του λαοῦ στήν ὑπαιθρο. Πανηγυρική ἀναγνώριση του πολιτικοῦ έργου του Ε.Α.Μ. ἀπό τό Λαόν καί τούς συμμάχους (ἐκπομπές Λονδίνου - Καΐρου κ.λ.π.)

6. Περιφρούρηση τῆς νίκης. 'Αγρυπνη περιφρούρηση του Λα-

οῦ μας ἀπό τούς ἐχθρούς του. Ξεσκέπασμα τῶν διαφόρων προδοτικῶν καί διασπαστικῶν ὀργανώσεων πού ἐμφανίζονται με τή μάσκα πατριωτικῆς ὀργάνωσης. 'Αμείλικτη καταδίωξη τους στό βουνό, στήν ὑπαιθρο καί στήν πόλη. 'Αγῶνα κατά δικτατορίσκων καί δικτατορικῶν ὀργανώσεων (Πάγκαλος, Ε.Δ.Ε.Σ. κ.λ.π.)

7. 'Ανύψωση Λαοῦ μας στήν πρώτη θέση παγκοσμίου ἐθνοαπελευθερωτικοῦ καί ἀντιφασιστικοῦ ἀγῶνα. 'Ηθική ἐπιβολή καί παγκόσμια ἀναγνώριση ἠθικοῦ σθένους ἐλληνικοῦ Λαοῦ, ἀγωνιστικοῦ σθένους, ἐκλογή δρόμου Ε.Α.Μ. πού σημαίνει ἀγῶνας οὐσία καί ὄχι δρόμου προδοτῶν πού ζητοῦσε τάξη, ἡσυχία. Μέ τήν τωρινή δράση του ὁ ἐλληνικός Λαός κατάκτησε τήν μεγαλύτερη δόξα ὁλόκληρης τῆς 'Ιστορίας του, γιατί ποτέ δέν εἶχε γνωρίσει τέτοια ἄγρια σκλαβιά

8. 'Οργανωτικά κατορθώματα Ε.Α.Μ. 'Οργάνωσε ἑκατομμύρια μέλη εἰς ὅλη τήν 'Ελλάδα με τρόπο συνομοτικό ὥστε νά μή βροῦν θέση στίς γραμμές του χαφιέδες καί προδότες. "Ετσι ἀποφύγαμε προδοσίες καί ζημιές ἀπό τά μέσα πού συνετέλεσε στήν ἐμπιστοσύνη του Λαοῦ στήν ὀργάνωση μας

9. Θυσίες στόν ἀγῶνα. Τά 9/10 τῶν ἐκτελεσθέντων καί φυλακισθέντων γενικά εἶναι μέλη του Ε.Α.Μ. 'Αγρία λύσσα του κατακτητή καί τῶν ὀργάνων του μόνον ἐναντίον τῆς ὀργάνωσης μας. Αὐταπάρνηση τῶν μελῶν μας. 'Ηρωϊκή στάση τῶν ἀγωνιστῶν μας στά ἐκτελεστικά ἀποσπάσματα καί ἀκαμπτη πίστη στόν ἀγῶνα μας ὅλων τῶν θυμάτων. 'Ενίσχυση τῶν οἰκογενειῶν των με ἐθνική ἀλληλεγγύη. "Ορκος γιά τή συνέχιση του ἀγῶνα

10. Συμπεράσματα. Δόξα καί τιμή στά μέλη του Ε.Α.Μ. πού εἶναι οἱ πρωταγωνιστοὶ του ἀπολογισμοῦ, τά καλύτερα καί ἡρωϊκότερα παιδιά του 'Ελληνικοῦ Λαοῦ.

11. Προοπτική. 'Ο ἀγῶνας μας πλησιάζει στό νικηφόρο τέρμα του. 'Ολοκλήρωση προσπάθειῶν σ' ὅλους τούς τομεῖς γιά ἐκμηδένιση παντός κινδύνου. "Ολοι οἱ "Ελληνες πατριῶτες στό Ε.Α.Μ. "Ολοι οἱ 'Εαμίτες στόν Ε.Λ.Α.Σ. γιά τήν ἱστορική ὥρα τῆς νίκης καί τῆς Λευτεριᾶς.

Τρόπος Γιορτῆς. Πανηγυρικές συνεδριάσεις σ' ὅλους τούς τομεῖς με μελετημένους εἰσηγητάς στίς συνοικίες καί στήν ὑπαιθρο νά γίνουν με τή μεγαλύτερη δημοσιότητα. Στόν ἀπολογισμό γενικά νά γίνεται καί ὁ ἀπολογισμός του τομέα. "Αφθονες προκηρύξεις καί πλημμύρα ἀπό τρῖκ με διανομή στούς δρόμους, σέ κάθε σπίτι, μαγαζί κ.λ.π. Συνθήματα. "Οσο μπορούμε περισσότερα στούς δρόμους ὅπως: ΖΗΤΩ ΤΟ Ε.Α.Μ. — Ε.Α.Μ. Λευτεριά — Λαοκρατία — 27.9.41 - 27.9.43 δύο χρόνια του Ε.Α.Μ. — 27.9.41 ἡμέρα δράσεως του Ε.Α.Μ. — 27.9.41 ὁλοκλήρωση τῆς 25ης Μαρτίου 1821. Γιορτή Ε.Α.Μ. "Ορκος γιά ἀγῶνα. Γιορτή Ε.Α.Μ. εἶναι γιορτή Λαοῦ. Τό Ε.Α.Μ. θά τσακίσῃ τούς δικτάτορες. Ε.Α.Μ. Θάνατος στούς προδότες καί κατακτητές — Ε.Α.Μ. Ε.Λ.Α.Σ. ἐκδικητές του Λαοῦ — Ε.Α.Μ. Ε.Λ.Α.Σ. φρουροί του Λαοῦ καί Ε.Α.Μ., Ε.Λ.Α.Σ. σύμβολον Λευτεριᾶς — Λαοκρατίας.

Χαιρετισμούς στούς συμμαχικούς λαούς καί στρατοῦς, στούς λαούς τῶν σκλαβομένων χωρῶν, στόν ἡρωϊκόν Ε.Λ.Α.Σ.

Ο γιορτασμός των Τρίχρονων του ΕΑΜ στην Αθήνα. Σεπτέμβρης 1944

Η τρίτη επέτειος της ίδρυσης του ΕΑΜ γιορτάστηκε στην Αθήνα μέσα σε κλίμα διπλής ευφορίας. Απ' τη μια γιατί διαφαίνεται η πολύ σύντομη ημέρα της απελευθέρωσης και απ' την άλλη γιατί σχηματίσθηκε, μέσα από την υπερνίκηση πολλών δυσκολιών, η Εθνική Κυβέρνηση στην οποία μετείχε το ΕΑΜ με εφτά υπουργούς και υφυπουργούς. Τον τόνο του γιορτασμού τον δίνει και πάλι η αντιπροσωπεία Αθήνας της Κ.Ε. του ΕΑΜ και δημοσιεύεται σε δυο συνεχόμενα φύλλα του παρόνομου «ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΗ», που αντικατάστησε την «Ελευθερή Ελλάδα», όταν από τον Απρίλη του 1944 αυτή η τελευταία μετέφερε την έκδοσή-της στα ελεύθερα πια ελληνικά βουνά.

Τα δυο ανυπόγραφα σχέδια που περιλαμβάνονται στο δημοσίευσμά-μας, νομίζουμε ότι είναι του Ν. Καστανάκη το πρώτο, και του Φωκίωνα Δημητριάδη το δεύτερο, που είχανε προσχωρήσει από νωρίς — μαζί και με πολλούς άλλους καλλιτέχνες — στο ΕΑΜ.

ΣΤΑ ΤΡΙΧΡΟΝΑ ΤΟΥ Ε.Α.Μ. ΕΛΕΥΘΕΡΩΝΕΤΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΑΣ

ΒΕΟΡΜΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Τό ΕΑΜ γιορτάζει σήμερα τα τρίχρονα της ίδρυσης του. Μαζί του δλόκληρος ο ελληνικός λαός, συσπειρωμένος κάτω από τις ένδοξες σημαίες του, γιορτάζει και χαιρείται την λευτεριά της Ελλάδας, που πραγματοποιείται από την Κρήτη και τα νησιά του Ιονίου και του Αιγαίου, μέχρι την τελευταία γωνιά της Ελλάδας, που πραγματοποιείται από την Κρήτη και τα νησιά της Μακεδονικής και Θρακικής γής. Ανυπόμονος ο λαός της Αθήνας και του Πειραιά είναι σε πολεμικό συναγερμό και περιμένει την στιγμή της δικής του λευτεριάς. Ας ρίξουμε τώρα μια ματιά στα περαημένα. Σαν τέτοια ημέρα, στις 27-9-1941, με πρωτοβουλία του Κ.Κ.Ε. συγκροτήθηκε στην ήρωική μας πρωτεύουσα ή σύγχρονη φιλική Έταιρεία, το ΕΑΜ. Από τότε και μέχρι σήμερα μια δλόκληρη, μια ένδοξη ιστορία γράφεται από τον ελληνικό λαό και την οργάνωσή του. Το Έθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο, επί κεφαλής του λαού μάχεται σε πόλεις και σε χωριά, σε πολιτείες και βουνά κατά του κατακτητή και της ντόπιας βρωμερής εθνοπροδοτικής σαπίλας, που ρίχνει τα συνθήματα της ύποταξης και της συμφιλίωσης με τον έχθρο της Πατρίδας. Ανεμίζουν από τις 27-9-41 ξεδίπλωτες οι σημαίες του ΕΑΜ στον ελληνικό ορίζοντα. Το ΕΑΜ βρήκε την χώρα στην μεγαλύτερη εθνική συμφορά, που δημιούργησε ή 5φαλαγγίτικη κλίμα με την προδοσία της και έφερε στην χώρα την

τριπλή σκλαβιά. Στην απελπισμένο τότε λαό, το ΕΑΜ δείχνει το δρόμο του εθνικού καθήκοντος, για το ξεσκάβωμα της πατρίδας. Δύσκολος και μαρτυρικός ο δρόμος. Μα ο λαός σήκωσε το κεφάλι του και ακολούθησε. Απόκτησε αυτοπεποίθηση τον σκληρόν αγώνα, χωρίς να απολογιστεί θυσίες. Με το άφθοιο αίμα του αγωνίζεται για την Έθνική ένότητα, την ζωή, την λευτεριά και την λαοκρατία. Στους σκοπούς αυτούς βλέπει, για πρώτη φορά ο λαός, ότι ολοκληρώνονται οι πόθοι του. Ξεσηκώνεται όλη η Ελλάδα. Η Αθήνα γράφει σελίδες άφθαστου ήρωισμού. Μαζικά συλλαλητήρια και απεργίες. Αγωνίζεται ο λαός με το ΕΑΜ επί κεφαλής για τα συσσίτια, για την ακρίβεια, για τα μεροκάματα και τους μισθούς. Η επιστράτευση και το μοίρασμα της Μακεδονίας και Θράκης φλογίζουν τις καρδιές των στελεχών, των μελών και των οπαδών του ΕΑΜ. Ρίχνονται σε μεγαλειώδεις εκδηλώσεις κατά της επιστράτευσης και κατά της Βουλγαρικής κατοχής, κατά των εκτελέσεων, κατά των συλλήψεων ομήρων, Έλλήνων πατριωτών. 16 Ιουλίου του 42, 5 του Μάρτη, 22 Ιουλίου του 43 κλπ. είναι αξέχαστες ήμερομηνίες για το λαό της Αθήνας. Ταυτόχρονα με το ξεσκάωμα και τους αγώνες στην Αθήνα και τον Πειραιά. Το ΕΑΜ οργανώνει την άνοπλη αντίσταση κατά του κατακτητή και των εθνοπροδοτών. Δημιουργεί τον υπέροχο λαϊκό στρατό, τον ΕΛΑΣ

ΣΤΑ ΤΡΙΧΡΟΝΑ ΤΟΥ Ε.Α.Μ. ΕΛΕΥΘΕΡΩΝΕΤΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΑΣ

ΒΕΟΡΜΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Τό ΕΑΜ γιορτάζει σήμερα τα τρίχρονα της ίδρυσης του. Μαζί του δλόκληρος ο ελληνικός λαός, συσπειρωμένος κάτω από τις ένδοξες σημαίες του, γιορτάζει και χαιρείται την λευτεριά της Ελλάδας, που πραγματοποιείται από την Κρήτη και τα νησιά του Ιονίου και του Αιγαίου, μέχρι την τελευταία γωνιά της Ελλάδας, που πραγματοποιείται από την Κρήτη και τα νησιά της Μακεδονικής και Θρακικής γής. Ανυπόμονος ο λαός της Αθήνας και του Πειραιά είναι σε πολεμικό συναγερμό και περιμένει την στιγμή της δικής του λευτεριάς. Ας ρίξουμε τώρα μια ματιά στα περαημένα. Σαν τέτοια ημέρα, στις 27-9-1941, με πρωτοβουλία του Κ.Κ.Ε. συγκροτήθηκε στην ήρωική μας πρωτεύουσα ή σύγχρονη φιλική Έταιρεία, το ΕΑΜ. Από τότε και μέχρι σήμερα μια δλόκληρη, μια ένδοξη ιστορία γράφεται από τον ελληνικό λαό και την οργάνωσή του. Το Έθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο, επί κεφαλής του λαού μάχεται σε πόλεις και σε χωριά, σε πολιτείες και βουνά κατά του κατακτητή και της ντόπιας βρωμερής εθνοπροδοτικής σαπίλας, που ρίχνει τα συνθήματα της ύποταξης και της συμφιλίωσης με τον έχθρο της Πατρίδας. Ανεμίζουν από τις 27-9-41 ξεδίπλωτες οι σημαίες του ΕΑΜ στον ελληνικό ορίζοντα. Το ΕΑΜ βρήκε την χώρα στην μεγαλύτερη εθνική συμφορά, που δημιούργησε ή 5φαλαγγίτικη κλίμα με την προδοσία της και έφερε στην χώρα την

Τό ΕΑΜ γιορτάζει σήμερα τα τρίχρονα της ίδρυσης του. Μαζί του δλόκληρος ο ελληνικός λαός, συσπειρωμένος κάτω από τις ένδοξες σημαίες του, γιορτάζει και χαιρείται την λευτεριά της Ελλάδας, που πραγματοποιείται από την Κρήτη και τα νησιά του Ιονίου και του Αιγαίου, μέχρι την τελευταία γωνιά της Ελλάδας, που πραγματοποιείται από την Κρήτη και τα νησιά της Μακεδονικής και Θρακικής γής. Ανυπόμονος ο λαός της Αθήνας και του Πειραιά είναι σε πολεμικό συναγερμό και περιμένει την στιγμή της δικής του λευτεριάς. Ας ρίξουμε τώρα μια ματιά στα περαημένα. Σαν τέτοια ημέρα, στις 27-9-1941, με πρωτοβουλία του Κ.Κ.Ε. συγκροτήθηκε στην ήρωική μας πρωτεύουσα ή σύγχρονη φιλική Έταιρεία, το ΕΑΜ. Από τότε και μέχρι σήμερα μια δλόκληρη, μια ένδοξη ιστορία γράφεται από τον ελληνικό λαό και την οργάνωσή του. Το Έθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο, επί κεφαλής του λαού μάχεται σε πόλεις και σε χωριά, σε πολιτείες και βουνά κατά του κατακτητή και της ντόπιας βρωμερής εθνοπροδοτικής σαπίλας, που ρίχνει τα συνθήματα της ύποταξης και της συμφιλίωσης με τον έχθρο της Πατρίδας. Ανεμίζουν από τις 27-9-41 ξεδίπλωτες οι σημαίες του ΕΑΜ στον ελληνικό ορίζοντα. Το ΕΑΜ βρήκε την χώρα στην μεγαλύτερη εθνική συμφορά, που δημιούργησε ή 5φαλαγγίτικη κλίμα με την προδοσία της και έφερε στην χώρα την

ΜΑΤΙΑ ΜΑΣ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΗΝ ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ

Τό ΕΑΜ γιορτάζει σήμερα τα τρίχρονα της ίδρυσης του. Μαζί του δλόκληρος ο ελληνικός λαός, συσπειρωμένος κάτω από τις ένδοξες σημαίες του, γιορτάζει και χαιρείται την λευτεριά της Ελλάδας, που πραγματοποιείται από την Κρήτη και τα νησιά του Ιονίου και του Αιγαίου, μέχρι την τελευταία γωνιά της Ελλάδας, που πραγματοποιείται από την Κρήτη και τα νησιά της Μακεδονικής και Θρακικής γής. Ανυπόμονος ο λαός της Αθήνας και του Πειραιά είναι σε πολεμικό συναγερμό και περιμένει την στιγμή της δικής του λευτεριάς. Ας ρίξουμε τώρα μια ματιά στα περαημένα. Σαν τέτοια ημέρα, στις 27-9-1941, με πρωτοβουλία του Κ.Κ.Ε. συγκροτήθηκε στην ήρωική μας πρωτεύουσα ή σύγχρονη φιλική Έταιρεία, το ΕΑΜ. Από τότε και μέχρι σήμερα μια δλόκληρη, μια ένδοξη ιστορία γράφεται από τον ελληνικό λαό και την οργάνωσή του. Το Έθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο, επί κεφαλής του λαού μάχεται σε πόλεις και σε χωριά, σε πολιτείες και βουνά κατά του κατακτητή και της ντόπιας βρωμερής εθνοπροδοτικής σαπίλας, που ρίχνει τα συνθήματα της ύποταξης και της συμφιλίωσης με τον έχθρο της Πατρίδας. Ανεμίζουν από τις 27-9-41 ξεδίπλωτες οι σημαίες του ΕΑΜ στον ελληνικό ορίζοντα. Το ΕΑΜ βρήκε την χώρα στην μεγαλύτερη εθνική συμφορά, που δημιούργησε ή 5φαλαγγίτικη κλίμα με την προδοσία της και έφερε στην χώρα την

και μια σειρά εθνικοαπελευθερωτικών οργανώσεων, την ΕΠΟΝ, το ΕΑΜ, τη σημερινή Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος, την Έθνική Αλληλεγγύη. Σε λίγο ή αντίστασή μας πέρνει ένοπλη μορφή. Στους καινούργιους αυτούς εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες ή Αθήνα και ο Πειραιάς πέρνουν ξεχωριστή πάλι θέση. Ο λαός τους, με οδηγό το ΕΑΜ—ΕΛΑΣ και τις άλλες εθνικοαπελευθερωτικές οργανώσεις αντιμετωπίζουν τις κτηνώδεις επιθέσεις των Ούλων και των ορδών των Γερμανοτσολιάδων, της Ειδικής, της Γενικής και του έσμου των «Εθνικιστών» εθνοπροδοτών. Σύγχρονες Θεομοπίλες, Μεσολόγγια και Αρκαδία γίνονται ή Καισαριανή, ή Κοκκινιά, ο Βύρωνας, ή Καλλιθέα και οι άλλες συνοικίες. Η ελληνική αντίδραση, στην άρχη είρωνεύτηκε τον αγώνα μας, κατόπιν άρνήθηκε την συνεργασία μαζί μας και τελικά σε συνεργασία με τον κατακτητή οργανώνει τα τάγματα του Πλυντζανού. Τελικά όμως ο αγώνας μας αναγνωρίζεται. Με σεβασμό στάθηκε μπροστά στον αγώνα του ένοπλου και άοπλου λαού με το διάγγελμά της ή Έθνική Κυβέρνηση. Και οι Συμμαχικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί μιλάνε από ήμερες για το ξεσκάωμα στην πόλη και στην ύπαιθρο. Οι αρχές μας, που έχουν γίνει συνείδηση όλου του Ελληνικού λαού και αποτέλεσαν

την σημαία της λαοπρόβλητης ΠΕΕΑ, υιοθετήθηκαν ως έπλησιμο πρόγραμμα της Πανεθνικής Κυβέρνησης. Η ίδια ή Πανεθνική Κυβέρνηση είναι το έπιστέγασμα του ίδιου του σκληρού εθνικού αγώνα που έκανε το ΕΑΜ. Αδέλφια, Φέτος, τα τρίχρονα του ΕΑΜ, τα γιορτάζουμε λίγες στιγμές πριν την μεγάλη μας νίκη. Ο ΕΛΑΣ μας απελευθερώνει την μια μετά την άλλη τις πόλεις μας, εξασφαλίζει την ήσυχία, την τάξη και παραδίνει στον λαό τις εξουσίες, σύμφωνα με τις διαταγές της Έθνικής Κυβέρνησης. Η ίδια μεγάλη στιγμή πλησιάζει και για την Αθήνα. Όμως τα σκουλίκια της προδοσίας και του μαυραγρισμού, κινούνται δήθεν για την τάξη, αλλά στην ουσία για να διασπάσουν την ένότητα, να δημιουργήσουν αναρχία, να βοηθήσουν τον κατακτητή και αποβλέπουν σε αντιλαϊκές λύσεις. Όλοι επί ποδός πολέμου! Ενωμένου ως εκτελέσουμε πιστά τις διαταγές της Πανεθνικής Κυβέρνησης, δηλ. την απελευθέρωση της Αθήνας, την διάλυση των ταγμάτων, την αποφυλάκιση των κρατουμένων και το τσάκισμα του κατακτητή και των εθνοπροδοτών. Ζήτω ο ήρωικός και αδοίωτος λαός της Αθήνας-Πειραιά. Ζήτω το ΕΑΜ. 27-9-44 Κ.Ε. ΕΑΜ Αντιπροσωπεία Αθήνας

**Ο ΛΑΟΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΜΕ ΠΑΡΕΛΑΣΕΙΣ, ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΙΣ, ΧΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΓΙΟΡΤΑΣΕ ΤΑ ΤΡΙΧΡΟΝΑ ΤΟΥ Ε.Α.Μ.
ΑΠΟ ΑΚΡΗ ΣΕ ΑΚΡΗ ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ**

Τά τρίχρονα του Ε.Α.Μ. γιορτάστηκαν από τό λαό της 'Αθήνας μέ απεριόριστο πατριωτικό ένθουσιασμό, μέσα σ' ένα λαϊκό πανηγύρι χαράς και έθνικης περηφάνειας. Στίς 27 του Σεπτεμβρη ο αθηναϊκός λαός γιόρτασε τήν 3η επέτειο της ίδρύσεως του Ε.Α.Μ. 'Αγώνες τριών χρόνων θυσίας και μάχης, τραγουδήθηκαν από τήν μίαν έως τήν άλλη άκρη της 'Αθήνας μέ τή συμμετοχή όλου του κόσμου.

Συνθήματα στους τοίχους, γιορταστικές άφίσες, γαλανόλευκες σημαίες και προκηρύξεις έδιναν στήν 'Αθήνα τήν δψη έθνικου γιορτασμού. Τά μαγαζιά και τά γραφεία κλείσανε κι όλος ο κόσμος πήγε στή συνοικία του γιά νά γιορτάση τή μεγάλη μέρα του ελληνικού λαού. Σ' όλες τίς συνοικίες παραστάσεις μέ τό τρίχρονο έθνικό και λαοκρατικό έργο του Ε.Α.Μ., σημαίες και σημαϊούλες, τηλεβόες, χοροί, ξεσπάσματα χαράς, ζητωκραυγές, κι' άπάνω άπ' όλα ο δρκος του Ε.ΛΑΣ ν' αγωνιστή και νά εκδικηθή.

Τά τρίχρονα του Ε.Α.Μ. συνδέουν τόν αθηναϊκό λαό σ' ένα έθνικό πανηγύρι, πού ξεπρόβαλλε από τήν αδάμαστη ψυχή του γιά νά στεφανώση τούς αγώνες και τίς θυσίες των παιδιών του, πού από τήν ημέρα της ίδρύσεως του Ε.Α.Μ. ύψωσαν τό μέτωπο, έσπασαν τίς αλυσίδες και πάλεψαν σκληρά τρία χρόνια ολόκληρα, δίνοντας στό βωμό της λευτεριάς τή ζωή τους. Καί γιόρτασε τά τρίχρονα του Ε.Α.Μ., πάνω στήν ώρα της λευτεριάς, ενώ ο ήχος των βημάτων των συμμαχικών στρατών φτάνει στά σύνορά μας κι' ο θρυλικός ΕΛΑΣ είνε έξω άπ' τήν 'Αθήνα μας.

Κανείς δέν τόν έμπόδισε νά γιορτάση τήν έθνική του γιορτή. Οι διάδοσεις των έχθρων του λαού κ' οι «πατριωτικές» έφημερίδες πού κάπως όψιμα βγήκαν γιά νά τόν κατατοπίσουν στόν αγώνα του, βρήκαν κλειστή τήν πόρτα των συνοικιών. Σέ μερικές συνοικίες ή ανθρωποθάλασσα πού παρήλασε στούς δρόμους έδειχνε πόσο τό Ε.Α.Μ. έγινε χτήμα του λαού, συνειδησή του, ζωή του, έτσι πού τά τρίχρονα νά γιορταστούν σάν έθνική γιορτή, αύθόρμητα, κάτω από τό μάτι του κατακτητή και τό επίβουλο χέρι του ένθοπροδότη.

“Ας δούμε πιό κοντά τή γιορτή του λαού μας, πού σ' όλη τήν κατο-

πινή ζωή του ένθους θά σημαδεύη τό δρόμο της λευτεριάς και της λαϊκής κυριαρχίας.

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ

‘Αψίδες, σημαίες, προκηρύξεις, παραστάσεις γιορταστικές γιά τά τρίχρονα του Ε.Α.Μ. στόλιζαν όλους τούς δρόμους της ήρωϊκής συνοικίας. Οι νοικοκυράδες καθάρισαν και κατάβρεξαν τούς δρόμους, λές και ξημέρωνε άνάσταση. Μόλις ξημέρωσε σάλπιγγες παίζοντας πολεμικά θούρια γυρίσαν σ' όλα τά τετράγωνα και ξεσήκωσαν τόν κόσμο. Στίς 9 τό πρωί σ' όλες τίς εκκλησίες έγινε δοξολογία και όμιλητές μίλησαν γιά τό έργο του Ε.Α.Μ. Οι παπάδες καυτηρίασαν τούς ένθοπροδότες και κάλεσαν όλον τό λαό ένωμένο ν' αγωνιστή ως τήν τελική νίκη. Στίς 10 κατατέθηκαν στεφάνια στόν τάφο των 'Ελασιτών πού έπεσαν πολεμώντας τούς κατακτητές κ' ένθοπροδότες, ύπερασπίζοντας τή συνοικία τους. ‘Εκδικητική σιγή λεπτού άπλώθηκε σ' όλο τό πλήθος. “Υστερ’ αληθινή ανθρωποθάλασσα μέ σημαίες, πλακάτ, ζητωκραυγάζοντας και τραγουδώντας ξεχύθηκε στούς δρόμους. Δέν έμεινε ούτ' ένας πού νά μήν πάρη μέρος στήν έθνική γιορτή.

Τ' άπόγευμα ο ΕΛΑΣ όρκίστηκε στούς τάφους των 'Ελασιτών και στίς 6 έγινε παλλαϊκό προσκύνημα στό «Θυσιαστήριο της Λευτεριάς» — έτσι ονομάστηκε τό Σκοπευτήριο. Κεϊ πού ο κατακτητής και τά όργανά του εξετέλεσαν χιλιάδες λαϊκών αγωνιστών, μπροστά σ' ένα σεμνό κενοτάφιο, σκεπασμένο μέ σημαίες, ο λαός προσκύνησε κι' όρκίστηκε εκδίκηση. Στή μνήμη της εκτόμβης των θυμάτων κατέθεσαν στεφάνια μιλώντας σχετικά πολλές συνοικίες της 'Αθήνας κι' αντιπροσωπεΐες των, καθώς και ή 'Επιτροπή πόλης του Ε.Α.Μ. και τό Α' Σ.Σ. “Όταν ο τηλεβόας άνήγγειλε ότι ή 'Επ. πόλης του Κ.Κ.Ε. καταθέτει στέφανο, ζητωκραυγές τάρáξαν τό πλήθος κ' ή άτμόσφαιρα ήλεχτρίστηκε από άπερίγραπτο ένθουσιασμό. Στό «Θυσιαστήριο» της Καισαριανής όρκίστηκε μέ σφιγμένα τά δόντια και τίς γροθιές. “Υστερα έγινε παρέλαση στήν πλατεία, όπου τά αετόπουλα πήραν θέση παρατάξεως. Πέρασε πρώτα ο ΕΛΑΣ μ' έπικεφαλής τόν παπά του συντάγματος και τή σημαία ακολουθούσε τό τάγ-

μα κατά λόχους, κατόπιν λόχος από άντάρτισσες μέ τά όπλα τους, ο λόχος γερόντων, έφεδρικό ΕΛΑΣ, έθνική πολιτοφυλακή, νοσοκόμες μέ στολή, τραυματιοφορείς και ή ΕΠΟΝ, ένω ο κόσμος δάκρυζε και χειροκροτούσε.

ΚΑΛΛΙΘΕΑ

Οι συχνές έπισκέψεις του κατακτητή δέν έμπόδισαν τόν λαό νά ξεχυθή στούς δρόμους και νά γιορτάση. Άδφνες και σημαίες στολίζανε τήν πόλη. Οι προκηρύξεις πέφτανε σά χιόνι και χρωματιστές άφίσες δείχναν τό τρίχρονο έργο του Ε.Α.Μ. ‘Ο «'Απελευθερωτής» πουλήθηκε έλεύθερα στούς δρόμους. Τούλάχιστο τριάντα όμιλητές άνέπτυξαν τό έργο του Ε.Α.Μ. στίς χιλιάδες των διαδηλωτών.

Στά Ν. Σφαγεία και στό μνημείο του Φιλοπάππου τοποθετήθηκαν φωτεινά σήματα.

ΚΥΨΕΛΗ

‘Η Κυψέλη είχε κι' αυτή τήν ίδια γιορταστική όψη. ‘Ο ΕΛΑΣ έκανε παρέλαση στήν πλατεία Κυψέλης και στή Φ. Νέγρη. ‘Ομιλητές μέ τηλεβόα μίλησαν στόν κόσμο πού χειροκροτούσε κατασυνκινημένος. Τήν ώρα της γιορτής οι Κυψελιώτες κρεμάσαν στήν πλατεία πάμπολλα πλακάτ μέ συνθήματα. ‘Από τό Περδικάρι κατέβηκε ο κόσμος στήν πλατεία και μέ χορούς και τραγούδια γιόρτασε τήν έθνική μας γιορτή. ‘Απ' τήν ‘Αγία Ζώνη και τά Καραγιαννείκα τεράστια φωτεινά σήματα ύψώθηκαν μέ τά γράμματα Ε.Α.Μ. ‘Ο ΕΛΑΣ έκανε παρέλαση στή Ν. Κων/πολι και στό Περδικάρι. Στό τέλος της γιορτής τραγουδήθηκε ο έθνικός ύμνος.

Στίς 10 τό πρωί κι' ένω ο ΕΛΑΣ περιφρουρούσε μέσα στήν πλατεία ‘Εξαρχείων, όμιλητές μίλησαν στόν κόσμο γιά τή μεγάλη επέτειο. Τά μαγαζιά κλείσανε και από τά μπαλκόνια ο κόσμος χειροκροτούσε συγκινημένος. “Ενας άστυφύλακας άγόρασε από ένα αετόπουλο τά «Νειάτα» κι' έδωσε 400 έκατ. Τραγουδήθηκε ο ‘Εθνικός ‘Υμνος και ή διαδήλωση ξεχύθηκε στούς δρόμους.

ΓΚΙΖΗ

Οι ‘Εαμίτες μέ τή βοήθεια όλων των κατοίκων στόλισαν τή συνοικία

μέ συνθήματα και σημαίες. Τηλεβόες ξεσήκωσαν τή γειτονιά και τό πρωί κοπέλλες μ' άσπρογάλαζες ταινίες καρφίτσωσαν στά πέτα σημαϊούλες. Τ' άπόγευμα γίνηκε αληθινό πανηγύρι. Κορίτσα, γυναίκες, άντρες, παιδιά χορεύανε μέ τούς σκοπούς έθνικών τραγουδιών. Οι ‘Επονίτες πουλούσαν τύπο, σκόρπιζαν προκηρύξεις κι' ο τηλεβόας έδινε τή φωνή του Ε.Α.Μ., της ΕΠΟΝ, της Ε.Α. ‘Ο κόσμος κατέκλυσε τήν πλατεία πέρνοντας μέρος στή γιορτή.

Τά μπαλκόνια μαυρίζαν από κόσμο πού παρακολουθούσε τή γιορτή. ‘Η παρέλαση του ΕΛΑΣ έφερε αληθινό πανδαιμόνιο. Κάποιοι πατριώτης σταμάτησε τό διμοιρίτη και τόν φίλησε. “Ως άργά τό βράδυ ο γιορτασμός άκουγόταν ακόμα.

ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ — ΜΠΑΡΟΥΤΑΔΙΚΟ

‘Αψίδες και σημαίες είχαν στολίσει τίς λαϊκές αυτές συνοικίες. ‘Από τό πρωί ή ΕΠΟΝ μέ τραγούδια σκορπούσε τή χαρά της γιορτής. Οι κάτοικοι φορέσανε τά γιορτινά τους κ' ήρθαν νά πάρουν μέρος στή γιορτή. Τό Περίστερι έχει στολιστή μέ συμμαχικές σημαίες. ‘Η γιορτή αρχίζει μέ τραγούδια. Πάμπολλοι όμιλητές του Ε.Α.Μ., της ΕΠΟΝ, της Ε.Α., του ΚΚΕ μπροστά σέ 25 χιλιάδες κόσμου άνέλυσαν τό τρίχρονο έργο του ΕΑΜ.

Στό Μπαρουτάδικο ή πλατεία του Δημαρχείου, πού γίνηκε ή γιορτή, είνε σημαιοστολισμένη. Σαλπίσματα λευτεριάς δώσαν τό σύνθημα της γιορτής, ένω ή γαλανόλευκη ύψώνονταν περήφανη. ‘Επιτροπές και Σωματεία πέρναν τό λόγο κάτω από ατελείωτες ζητωκραυγές. Κάποια στιγμή στίς χιλιάδες του κόσμου μίλησαν ο πατέρας κ' ή μάνα του ‘Ελασίτη “Εκτορα πού σκοτώσαν οι φασίστες πρίν 10 μέρες. ‘Ο ήρωϊκός πατέρας κρατάει σφιγμένα τά δόντια, ο λαός δακρύζει κ' όρκίζεται εκδίκηση.

Χιλιάδες κόσμου μέ άνεμίζουσες τίς σημαίες ξεχύθηκε στούς δρόμους μέ ζητωκραυγές και τραγούδια.

ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ

Τά Πετράλωνα, ή λαϊκή συνοικία της 'Αθήνας, πού από τήν πρώτη μέρα της σκλαβιάς βρίσκεται σ' ά-

Συνέχεια στη σελ. 29

Οι Έλληνες καλλιτέχνες στις γραμμές του ΕΑΜ

Από τους πνευματικούς ανθρώπους του τόπου οι εικαστικοί καλλιτέχνες είναι ίσως εκείνοι που ενταχθήκαν, κατά ένα πολύ μεγάλο ποσοστό-τους, στην Εαμική αντίσταση. Και παλέψανε κατά τρόπο αξιοθαύμαστο. Γιατί όχι μόνο τροφοδοτήσανε τον παράνομο τύπο με σχέδια, σκίτσα και χαρτικά, αλλά κατεβήκανε επανειλημμένα σε «νόμιμους» διεκδικητικούς και συνδικαλιστικούς αγώνες, με υπομνήματα και μαζικές παρουσιάσεις σε υπηρεσίες και αρμόδιους. Την διπλή αυτή αντιστασιακή παρουσία των καλλιτεχνών μας υπογραμμίζει με έμφαση η «Προκήρυξη» που δημοσιεύουμε παρακάτω. Μαζί με την προκήρυξη δίνουμε και δύο θαυμάσια δείγματα αντιστασιακών χαρακτηρισμών της εποχής:

α) Κουπόνι για έναν έρανο της Κ.Ε. του ΕΑΜ στα 1943.

β) Ένα «μπλοκ» τεσσάρων κουπονιών εράνου της «Επιμελητείας του Αντάρτη» του 1944.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΤΟΜΕΑΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΕΑΜ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥΣ ΓΛΥΠΤΕΣ ΧΑΡΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΕΣ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥΣ :

Πέρασαν δυό περίπου μήνες απ' την ημέρα που ο υπουργός Λούβαρης υποσχέθηκε να λύσει τα οικονομικά και επαγγελματικά ζητήματα δίνοντας άμεση διέξοδο στα προβλήματα των μηνιαίων επιδομάτων.

Όσοτερό τελευταία μονάχα στις εφημερίδες γράφτηκε πώς η οικονομική βοήθεια στους καλλιτέχνες είναι πιά γεγονός. Άκόμα διαβάσαμε στις εφημερίδες ποσά εκατομμυρίων που διατέθηκαν και θά διατεθούν για την ενίσχυση των καλλιτεχνών. Ο σκοπός αυτών των δημοσιευμάτων είναι ή εξαπάτηση του κοινού και ή δημιουργία μιάς τεχνητής ατμοσφαιρας ευτυχίας στην τάξη των καλλιτεχνών. Αντίθετα με τα παραπάνω, τό ποσό των δώδεκα εκατομμυρίων τόκανε έξη ή βλαβερή διεύθυνση των καλών τεχνών. Τό ποσό των πέντε εκατομμυρίων για την ενίσχυση της χαρακτηριστικής και τό άνοιγμα των εργαστήριων απορίφτηκε από τό ύπουργείο των Οικονομικών επειδή ο άριβίστας Τόμπρος δέ δίνει καμιά σημασία στά οικονομικά των καλλιτεχνών. Επίσης μέ διαταγές του Ράλλη ή Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών κ' οι αίθουσες εκθέσεως γίνονται Ταχυδρομείο... Επιτροπή καλλιτεχνών που πήγε στό Λούβαρη δέν έγινε δεκτή γιατί πήγαινε νά διαμαρτηρηθεί κι' ο Τόμπρος διάταξε την άμεση παράδοση του Μουσείου. Έτσι οι καλλιτέχνες βρίσκονται στό δρόμο. Στην κρατική 'Επιτροπή για την ύποστήριξη των πνευματικών αξιών του τόπου μας ο Τόμπρος διώρισε καλλιτέχνες που δέν έχουν καμιά σχέση μέ τή μάζα των καλλιτεχνών. Έτσι είναι φανερό πώς ο Τόμπρος συνειδητά ένεργεί ενάντια στό γενικό συμφέρο της τάξης μας. Άκόμα όλος ο καλλιτεχνικός κόσμος πρέπει νά μάθει πώς αντικαλλιτεχνική διεύθυνση των Καλών Τεχνών που τή διευθύνει ο Φασίστας και συντάχτης του «Κουαδρίβιο» Μ. Τόμπρος άπασχολείται καθώς έδηλωσε μέ μιά δήθεν αναδιοργάνωση της Σχολής Καλών Τεχνών. Μετά θά άσχοληθεί μέ την αναδιοργάνωση της Πινακο-

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΤΟΜΕΑΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΕΑΜ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥΣ ΓΛΥΠΤΕΣ ΧΑΡΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΕΣ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥΣ :

Πέρασαν δυό περίπου μήνες απ' την ημέρα που ο υπουργός Λούβαρης υποσχέθηκε να λύσει τα οικονομικά και επαγγελματικά ζητήματα δίνοντας άμεση διέξοδο στα προβλήματα των μηνιαίων επιδομάτων.

Όσοτερό τελευταία μονάχα στις εφημερίδες γράφτηκε πώς η οικονομική βοήθεια στους καλλιτέχνες είναι πιά γεγονός. Άκόμα διαβάσαμε στις εφημερίδες ποσά εκατομμυρίων που διατέθηκαν και θά διατεθούν για την ενίσχυση των καλλιτεχνών. Ο σκοπός αυτών των δημοσιευμάτων είναι ή εξαπάτηση του κοινού και ή δημιουργία μιάς τεχνητής ατμοσφαιρας ευτυχίας στην τάξη των καλλιτεχνών. Αντίθετα με τα παραπάνω, τό ποσό των δώδεκα εκατομμυρίων τόκανε έξη ή βλαβερή διεύθυνση των καλών τεχνών. Τό ποσό των πέντε εκατομμυρίων για την ενίσχυση της χαρακτηριστικής και τό άνοιγμα των εργαστήριων απορίφτηκε από τό ύπουργείο των Οικονομικών επειδή ο άριβίστας Τόμπρος δέ δίνει καμιά σημασία στά οικονομικά των καλλιτεχνών. Επίσης μέ διαταγές του Ράλλη ή Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών κ' οι αίθουσες εκθέσεως γίνονται Ταχυδρομείο... Επιτροπή καλλιτεχνών που πήγε στό Λούβαρη δέν έγινε δεκτή γιατί πήγαινε νά διαμαρτηρηθεί κι' ο Τόμπρος διάταξε την άμεση παράδοση του Μουσείου. Έτσι οι καλλιτέχνες βρίσκονται στό δρόμο. Στην κρατική 'Επιτροπή για την ύποστήριξη των πνευματικών αξιών του τόπου μας ο Τόμπρος διώρισε καλλιτέχνες που δέν έχουν καμιά σχέση μέ τή μάζα των καλλιτεχνών. Έτσι είναι φανερό πώς ο Τόμπρος συνειδητά ένεργεί ενάντια στό γενικό συμφέρο της τάξης μας. Άκόμα όλος ο καλλιτεχνικός κόσμος πρέπει νά μάθει πώς αντικαλλιτεχνική διεύθυνση των Καλών Τεχνών που τή διευθύνει ο Φασίστας και συντάχτης του «Κουαδρίβιο» Μ. Τόμπρος άπασχολείται καθώς έδηλωσε μέ μιά δήθεν αναδιοργάνωση της Σχολής Καλών Τεχνών. Μετά θά άσχοληθεί μέ την αναδιοργάνωση της Πινακο-

Κουπόνι εράνου της Κ.Ε. του ΕΑΜ. Όλα τα κουπόνια έχουν στο πίσω μέρος τη σφραγίδα της Κ.Ε. (Φυσικό μέγεθος).

θήκης και μετά αν δέν παρουσιαστεί τίποτ' άλλο μέ τά επαγγελματικά και οικονομικά ζητήματα των καλλιτεχνών.

Καταγγέλλοντας τά παραπάνω καλούμε όλους τούς καλλιτέχνες νά παρακολουθούνε καλά τόν Τόμπρο που βρίσκεται ακόμα στην αρχή της άτιμης και αντικαλλιτεχνικής δράσης του, και μέ επιτροπές νά ζητήσουνε:

- Τήν άμεση χορήγηση των μηνιαίων επιδομάτων σ' όλους τούς καλλιτέχνες.
- Τή δίκαιη διανομή των διάφορων κοντυλιών για την αγορά έργων.
- Τήν εξασφάλιση καλλιτεχνικής Στέγης για εκθέσεις κ.τ.λ.
- Τήν ενίσχυση των Νέων έχτός σωματείων καλλιτεχνών,
- και τήν άμεση ίδρυση του «Συνδικάτου καλλιτεχνών».

Η ΤΟΜΕΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ (Ε.Α.Μ.) ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ 7-8-1943

νομα στην αρχή της άτιμης και αντικαλλιτεχνικής δράσης του, και μέ επιτροπές νά ζητήσουνε :

- Τήν άμεση χορήγηση των μηνιαίων επιδομάτων σ' όλους τούς καλλιτέχνες.
- Τή δίκαιη διανομή των διάφορων κοντυλιών για την αγορά έργων.
- Τήν εξασφάλιση καλλιτεχνικής Στέγης για εκθέσεις κ.τ.λ.
- Τήν ενίσχυση των Νέων έχτός σωματείων καλλιτεχνών,
- και τήν άμεση ίδρυση του «Συνδικάτου καλλιτεχνών».

Η ΤΟΜΕΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ (Ε.Α.Μ.) ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ 7 - 8 - 1943 .

29

**Εκλογές για το «Εθνικό Συμβούλιο» στην κατεχόμενη Αθήνα.
Απρίλιος 1944**

ΑΛΕΞ. ΣΒΩΛΟΣ Καθηγητής τῷ Συνταγματικῷ Δικαίου
στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν.

ΠΤΟΛ. ΣΑΡΡΗΓΙΑΝΝΗΣ Στρατηγός, τέως Αρχηγός τῆς
Γεν. Ἐπιτελείου τοῦ Στρατοῦ.

ΕΥΡΙΠ. ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ Στρατηγός, Πρόεδρος της ΠΕΕΑ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΕΥΓΟΣ Μέλος του Πολιτικού Γραφείου του ΚΚΕ

ΓΕΩΡ. ΓΕΩΡΓΑΛΑΣ Καθηγητής της Γεωλογίας στο Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν.

ΝΕΟΚ. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ Στρατηγός, τέως αντιπρόεδρος
της Γερουσίας, Πρόεδρος της ΚΕ
του ΕΛΑΣ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΑΡΑΦΗΣ Στρατηγός, τοῦ Γενικοῦ Στρατη
γείου τοῦ ΕΛΑΣ.

ΑΓΓΕΛ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Καθηγητής της Δημοσ. Οικονομίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

ΠΕΤΡΟΣ ΚΟΚΚΑΛΗΣ Καθ. γητής τής Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο Αθ. νών.

ΚΩΣΤΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ Παιδαγωγός, τέως Γεν. Γραμμ. του Υπουργείου Παιδείας.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ Δημοσιογράφος. Λογοτέχνης
ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΗΣ Γραμματέας της Κεντρικής Έπιτροπής
του ΕΑΜ.

ΜΗΤΣΟΣ ΜΑΡΓΙΟΛΗΣ Σιδηροδρομικός, μέλος της Γραμματείας του Έθνικου ΕΑΜ.

ΔΗΜ. ΣΤΡΑΤΗΣ Σιδηροδρομικός Γερουσιαστής Γραμμα-
τεας του Σοσιαλισ. Κόμματος.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ Γερουσιαστής, Γραμματέας του
Σοσιαλ. Έργατικού Κόμματος.

ΚΩΝ. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΣ Δικηγόρος

ΧΡΗΣΤ. ΚΑΛΑΤΖΗΣ Δημόσιος Υπόλληλος Διευθυντής του
Υπουργ. Έσωτερικῶν.

ΜΗΤΣΟΣ ΒΛΑΤΑΣ Γραμματέας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου
τῆς ΕΠΟΝ.

MARIA ΣΒΩΛΟΥ Κοινωνιολόγος.

ΚΑΙΤΗ ΝΙΣΣΥΡΙΟΥ Παιδαγωγός 'Αντιπρόσωπος Γυναι-
κείων όργανώσεων.

Η ΠΕΕΑ ΕΙΝΕ ΕΓΓΥΗΣΗ ΤΑΞΗΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΥΝΟΜΙΑΣ. ΨΗΦΙΣΤΕ ΟΛΟΙ ΑΝΔΡΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

χικό ψηφοδέλτιο περιλάμβανε τις εξής προσωπικότητες:

ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
ΠΤΟΛ. ΣΑΡΙΓΙΑΝΝΗΣ
Γ. ΖΕΥΓΟΣ
ΕΥΡ. ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ
ΝΕΟΚ. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ
ΓΕΩΡΓΑΛΑΣ
ΑΓΓ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ
Π. ΚΟΚΚΑΛΗΣ
ΣΩΤΗΡΙΟΥ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Α. ΧΑΤΖΗΣ
Δ. ΣΤΡΑΤΗΣ
ΣΤ. ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΑΡΓΙΩΛΗΣ
ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΣ
Γ. ΒΛΑΤΑΣ
ΧΡ. ΚΑΛΑΝΤΖΗΣ
ΚΑΙΤΗ ΝΥΣΙΡΙΟΥ
ΜΑΡΙΑ ΣΒΩΛΟΥ
ΗΛ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Ο ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΗΣ

ORGANO TOY S. A. M. THY AΘΗΝΑΙ - ΠΕΙΡΑΙΑ (ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΤΗΣ Κ. Ε.)

ΑΘΗΝΑΙ
19 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1944
'Αρ. Φύλ. 32 Περίοδος: Β
Τιμή Δραχμῶν 5.000

**Ο ΠΟΘΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ
ΕΙΝΑΙ ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟ Ε.Α.Μ.**

[illegible][illegible][illegible]

ΤΗΕ Ε.Ε. ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ
 ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΚΑΙ ΤΟΝ
 ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ

ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ
ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΛΑΟΥ
ΓΙΑ ΤΟ
ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΑΛΕΞ. ΞΩΔΑΟΙΣ Κορυθινή; τὸν Συναγωγὴν τὸν ἄλλον τὸν
ΠΤΟΛ. ΖΑΡΙΓΓΙΑΝΝΟΣ Στρατιωτὴς νέος; ἀδελφὸς τοῦ Γα-
βριηλίου τοῦ Νικολάου τοῦ Ἰωάννου τοῦ ΠΑΝ-
ΕΥΡΥ. ΜΠΑΚΙΩΤΙΝΗΣ Στρατιωτὴς, Πρωτοβ. τοῦ Π.Ε.Α.
ΓΕΩΡΓ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Μουσικὸς, ἑταῖρος τοῦ ΚΚΕ.
ΓΕΩΡΓ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Κορυθινή; τοῦ Γεωργίου τοῦ Παν-
τοκλή τοῦ Ἀθηνῶν.
ΝΕΟΚ. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ Στρατιωτὴς, κατὰ ΚΕ. τοῦ ΕΛΑΣ.
ΙΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΑΒΑΝΟΣ Στρατιωτὴς, τὸν Γεωργίου Στρα-
τιωτὴ τοῦ ΕΛΑΣ.
ΑΓΓΕΛ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Στρατιωτὴς τοῦ Ἀθηνῶν; Οἰ-
κιστὴς τοῦ Παντοκλή τοῦ Ἀθηνῶν.
ΠΕΤΡΟΣ ΚΟΚΚΑΛΗΣ Κορυθινή; τοῦ Ἰωάννου τοῦ Παν-
τοκλή τοῦ Ἀθηνῶν.
Κ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ Παιδαγωγὸς τοῦ Γ. Γ. Γραμματέως τοῦ Ὑ-
πουργείου Παιδείας.
ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ ὁμιλητικὸς, Ἀντισημ. τοῦ
ΘΑΝ. ΧΑΤΖΗΣ Γραμματέας τοῦ Κέντρου Ἀντισυν. τοῦ
ΜΗΤΩΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΣ ὁμιλητικὸς τοῦ Κέντρου τοῦ Γεν. Γραμ-
ματέως τοῦ Ὑπουργείου Π.Ε.Α.
ΑΝΗ. ΣΤΡΑΤΗΣ Στρατιωτικὸς, Γραμματέας τοῦ Γεν. Γραμ-
ματέως τοῦ Στρατιωτικοῦ Κόμβου.
ΓΙΑΝ. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ Γραμματέας τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Σο-
σιαλιστοῦ Ἀντισημ. Κόμβου.
ΧΡΗ. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΣ Ἀντισημ. τοῦ
ΚΡ. ΚΑΛΑΤΙΝΗΣ Ἀντισημ. τοῦ Γ. Γ. Γραμματέως τοῦ Ὑ-
πουργείου Παιδείας.
ΜΗΤΩΣ ΒΑΛΑΣ Γραμματέας τοῦ Κέντρου Σοσιαλιστοῦ τοῦ
ΚΕ. ΕΠΟΝ.
ΜΑΡΙΑ ΞΩΔΑΟΥ Κατοικίαν τοῦ Κέντρου τοῦ Γεν. Γραμ-
ματέως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.
ΚΑΙΤΗ ΞΩΔΕΡΙΟΥ Παιδαγωγὸς, Ἀντισημ. τοῦ Γεν. Γραμ-
ματέως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

ΥΠΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΠΙΣΤΑΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΕΜΜ. ΜΑΥΤΑΚΗΣ Στρατός, Γραμματέας της Στρατιωτικής ΗΜΕΔ

ΓΕΩΡΓ. ΣΜΗΤΗΣ Στρατός, Αρχηγός της Α. Έκτακτης Προσόδου

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Στρατός, Αρχηγός της Α. Έκτακτης Προσόδου

ΠΕΤΡΟΣ ΠΟΥΡΟΣ Στρατός, Αρχηγός της Α. Έκτακτης Προσόδου

ΚΩΝΣΤΑΣ ΚΑΤΣΕΒΑΣΙΑΚΟΥ Στρατός, Αρχηγός της Α. Έκτακτης Προσόδου

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ Στρατός, Αρχηγός της Α. Έκτακτης Προσόδου

ΑΝΔΡ. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ Στρατός, Αρχηγός της Α. Έκτακτης Προσόδου

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΡΤΣΗΣ Στρατός, Αρχηγός της Α. Έκτακτης Προσόδου

[illegible][illegible]

Πάνω αριστερά: Το εκλογικό φύλλο του «Απελευθερωτή» αρ. 32 της 19/4/1944. Πάνω δεξιά το ψηφοδέλτιο του Αθηναϊκού λαού για το Εθνικό Συμβούλιο.

Στις 10 Μαρτίου 1944 υπογράφηκε η Ιδρυτική Πράξη δημιουργίας της «Πολιτικής Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης». (Π.Ε.Ε.Α.), της προσωρινής δηλαδή κυβέρνησης της χώρας που είχε την έδρα-της στα ελεύθερα ελληνικά βουνά. Με την Πράξη 1 της 13/3/44, η Π.Ε.Ε.Α. αναγγέλλει την «Σύγκλιση Εθνικού Συμβουλίου» από εκλεγμένους αντιπροσώπους του ελληνικού λαού, ενώ με την Πράξη 6, ίδιας ημερομηνίας, καθόριζε τον τρόπο εκλογής των εθνοσυμβούλων, καθώς και τον αριθμό-τους για κάθε εκλογική περιφέρεια. Για την Αθήνα ο αριθμός-τους ορίστηκε σε 20, ενώ για τον Πειραιά σε 7.

Ένα ειδικό σώμα εκλεκτόρων θα επέλεγε τα άτομα που θα περιληφθούν στο ψηφοδέλτιο της κάθε περιοχής με κριτήριο διπλό: την προσωπικότητα του υποψηφίου και την συμμετοχή-του στους αγώνες του λαού για την ελευθερία.

Στην Αθήνα-Πειραιά οι εκλογές γίνανε μέσα σε πανηγυρική ατμόσφαιρα τον Απρίλη του 1944, το δε αρ-

500
3.5.44
Το παρόν ψηφοδέλτιο
παρατίθεται
αντίστοιχα
Ν. 42.646

ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΛΑΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

- 1. ΑΛΕΚΟΣ ΣΒΩΛΟΣ : Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου Πανεπιστημίου Αθηνών
- 2. ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ΣΑΡΡΗΓΙΑΝΝΗΣ : Στρατηγός τέως Αρχηγός Γεν. Επιτελείου Στρατού.
- 3. ΕΥΡΙΠΠΙΔΗΣ ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ : Στρατηγός. Πρόεδρος ΠΕΕΑ.
- 4. ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΕΒΓΟΣ : Μέλος Πολιτικού Γραφείου Κ.Κ.Ε.
- 5. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ : Καθηγητής Γεωλογίας Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 6. ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ : Καθηγητής Δημοσίας Οικονομίας Πανεπιστημ. Αθηνών
- 7. ΝΕΟΚΟΣΜΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ : Στρατηγός, τέως Αντιπρόεδρος Γερουσίας, Πρόεδρος Κεντρ. Επιτροπής ΕΛΑΣ.
- 8. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΑΡΑΦΗΣ : Στρατηγός Γενικού Στρατηγείου ΕΛΑΣ.
- 9. ΠΕΤΡΟΣ ΚΟΚΑΛΗΣ : Καθηγητής Ιατρικής Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 10. ΚΩΣΤΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ : Παιδαγωγός, τέως Γενικός Γραμματέας Υπουργείου Παιδείας.
- 11. ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ : Δημοσιογράφος - Λογοτέχνης.
- 12. ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΗΣ : Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής ΕΑΜ.
- 13. ΜΗΤΕΟΣ ΜΑΡΓΙΩΛΗΣ : Σιδηροδρομικός, μέλος της Γραμματείας του Εργατικού ΕΑΜ.
- 14. ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ : Γερουσιαστής, Γραμματέας του Σοσιαλιστ. Εργατ. Κόμματος.
- 15. ΔΗΜΗΤΡ. ΣΤΡΑΤΗΣ : Σιδηροδρομικός, Γερουσιαστής, Γραμματέας του Σοσιαλιστ. Κόμματος.
- 16. ΚΩΣΤΑΣ ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΣ : Δικηγόρος.
- 17. ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ : Διευθυντής Υπουργείου Εσωτερικών.
- 18. ΜΗΤΕΟΣ ΒΛΑΤΑΣ : Γραμματέας του Κεντρικού Συμβουλίου της ΕΠΟΝ.
- 19. ΜΑΡΙΑ ΣΒΩΛΟΥ : Κοινωνιολόγος.
- 20. ΚΑΙΤΗ ΝΗΕΥΡΙΟΥ : Παιδαγωγός, αντιπρόσωπος Γυναικείων Οργανώσεων

Στο παραπάνω ψηφοδέλτιο ο Έλληνικός Στρατός αντιπροσωπεύεται με τα ένδοξα μέλη του στοιχείου, όπως ο Μακεδονομάχος Στρατηγός Νεόκομος Γρηγοριάδης, ο παλαιός Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου μας και πραγματική στρατιωτική κορυφή για τα Βαλκάνια Στρατηγός Σαρρηγιάννης Πτολεμαίος, ο διαπρεπότερος Αξιωματικός του πυροβολικού μας Στρατηγός Ευριπίδης Μπακιρτζής, και ο πρωτοπόρος του Εθνικού μας Απελευθερωτικού ενόπλου αγώνα επίλεκτος Στρατηγός Στέφανος Σαράφης.

Όλοι μας και ιδιαίτερα οι Έλληνες Αξιωματικοί να ψηφίσουν με φανατισμό το ψηφοδέλτιο της Εθνικής Ενότητας.

Ε Λ Α Σ

Πάνω: Το ψηφοδέλτιο όπως δημοσιεύτηκε στην παράνομη εφημερίδα «Λαός και Στρατός» (όργανο του 3ου Συντάγματος ΕΛΑΣ Αθηνών). Δεξιά: 5 τρυκ για τις εκλογές.

Κάτω δεξιά: Το ψηφοδέλτιο του Πειραιά.

Το αρχικό αυτό ψηφοδέλτιο τροποποιήθηκε όμως ελαφρά και πήρε την μορφή που δημοσιεύουμε εδώ από παράνομο αντίτυπο της εποχής. Όμως και αυτό το ψηφοδέλτιο τροποποιήθηκε ελαφρά όταν μερικά άτομα που είχαν περιληφθεί σ' αυτό κρίθηκε σκοπιμότερο να είναι υποψήφιοι στον τόπο καταγωγής-τους. Έτσι ο μεν Στέφανος Σαράφης εκλέχτηκε τελικά στα Τρίκαλα, ενώ οι Ευριπίδης Μπακιρτζής και Νεόκομος Γρηγοριάδης στη Μακεδονία (αντίστοιχα Θεσσαλονίκη και Έδεσσα).

Στους υποψήφιους του Πειραιά αντίθετα, δεν έγινε καμία αλλαγή και εκλέχθηκαν όσοι είχαν περιληφθεί στο αρχικό ψηφοδέλτιο (βλ. σχετική φωτογραφία).

Όπως είπαμε οι εκλογές γίνανε σε ατμόσφαιρα γιορταστική, ολόκληρη δε η Αθήνα πλημμύρισε από έντυπα που δίνανε τον τόνο της εκλογής: παραρτήματα αντιστασιακών εφημερίδων, ψηφοδέλτια, προκηρύξεις, τρυκ και συνθήματα. Μια εκλογή από τέτοια παράνομα έντυπα δημοσιεύουμε σήμερα.

ΕΛΛΗΝΕΣ,

Η Αθήνα θα αντιπροσωπευθεί από όλους τους αντιπροσώπους των μαθηματικών, καθηγητών, υπαλλήλων, εργατών και επαγγελματιών εις Εθνικό Συμβούλιο της ΠΕΕΑ.

ΕΑΜ

ΕΛΛΗΝΕΣ & ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ,

Όλοι οι Αθηναίοι και Αθηναίες, που αγαπούν την Ελλάδα και τη Λευτεριά, πρέπει να πάρουν μέρος στις Εκλογές του Εθνικού Συμβουλίου της ΠΕΕΑ.

ΕΑΜ

ΕΛΛΗΝΕΣ,

Όλοι στις Εκλογές του Εθνικού Συμβουλίου, για να δώσουμε λαϊκό κύρος και να ενισχύσουμε το ιστορικό έργο της ΠΕΕΑ.

ΕΑΜ

ΕΛΛΗΝΕΣ,

ΠΕΕΑ = Συντονισμένος Έθναπελευθερωτικός αγώνας κατά των ξένων καταχτητών και έθνοπροδοτών. Τάξη, ήσυχία και Λευτεριά στην Ελλάδα.

ΕΑΜ

ΕΛΛΗΝΕΣ,

Πάρτε μέρος στις εκλογές του Εθνικού Συμβουλίου ΠΕΕΑ, που θα συνέλθει στην Ελεύθερη Ελλάδα.

ΕΑΜ

ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΪΚΟΥ ΛΑΟΥ

ΕΜΜ. ΜΑΝΤΑΚΑΣ Στρατηγός, Γραμματέας των Στρατιωτικών της ΠΕΕΑ.
ΓΕΩΡΓ. ΣΗΜΙΤΗΣ καθηγητής της Αν. Εμπορικής, Πρόεδρος Δικηνομικού Συλλόγου Πειραιώς
ΠΕΤΡΟΣ ΡΟΥΣΣΟΣ μέλος του Π.Γ της Κ. Ε. του Κ.Κ.Ε.
ΧΡΥΣΑ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ εκπρόσωπος των γυναικείων οργανώσεων.
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ Αντιπρόσωπος του Εργατικού ΕΑΜ.
ΑΝΔΡ. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ εργάτης, Συνδικαλιστικό στέλεχος.
ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΡΤΖΗΣ Σιδηροδρομικός.

ΠΑΤΡΙΩΤΕΣ

Ψηφίστε όλοι με φανατισμό τους υποψήφιους για το Εθνικό Συμβούλιο. Με την ψήφο σας σφυρηλατείτε την Εθνική Ενότητα, τσακίζετε την αντίδραση.

Σημειώστε κάπου τον αριθμό με τον οποίο θα ψηφίσετε. Τό Ε. Α. Μ. μετά την απελευθέρωση θα μοιράσει ειδικό σήμα αναγνώρισης της συμβολής στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα σε κάθε ψηφοφόρο.

Ψηφίστε όλοι, για να είστε αήραιο περήφανοι.

Μία ιστορική εκπομπή του Β.Β.Σ για την Εθνική Αντίσταση

Στα μέσα Μαρτίου 1944 αγγλικά αεροπλάνα σκορπίσαν κατά χιλιάδες στην κατεχόμενη Ελλάδα προκηρύξεις στις οποίες δημοσιευότανε ένα μεγάλο απόσπασμα από την ελληνική εκπομπή του Β.Β.Σ. του Λονδίνου της 13 Μαρτίου 1944. Η εκπομπή αυτή αποτελούσε απάντηση σε μια συντονισμένη καμπάνια δυσφήμισης της Εθνικής Αντίστασης που είχαν αρχίσει λίγο καιρό πριν οι Γερμανοί κατακτητές, η προδοτική κυβέρνηση της Αθήνας και η ντόπια αντιδραση.

Η εκπομπή αυτή του Β.Β.Σ παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον γιατί είναι από τις λίγες φορές που οι Βρετανοί «σύμμαχοι»-μας τότε, παίρνανε ξεκάθαρη θέση υπέρ της ελληνικής αντίστασης και εναντίον των Ταγμάτων Ασφαλείας. Σ' αυτήν εξ άλλου την εκπομπή περιλαμβάνεται και η αναγνώριση, από συμμαχικής πλευράς μάλιστα, ότι «οι κομμουνιστάι προς αιωνίαν-των τιμήν κατήλθον εκ των πρώτων εις τον πατριωτικόν αγώνα», ενώ συγχρόνως γίνεται παραλληλισμός ανάμεσα στην αντίσταση του 1941-44 και το σηκωμό του 1821.

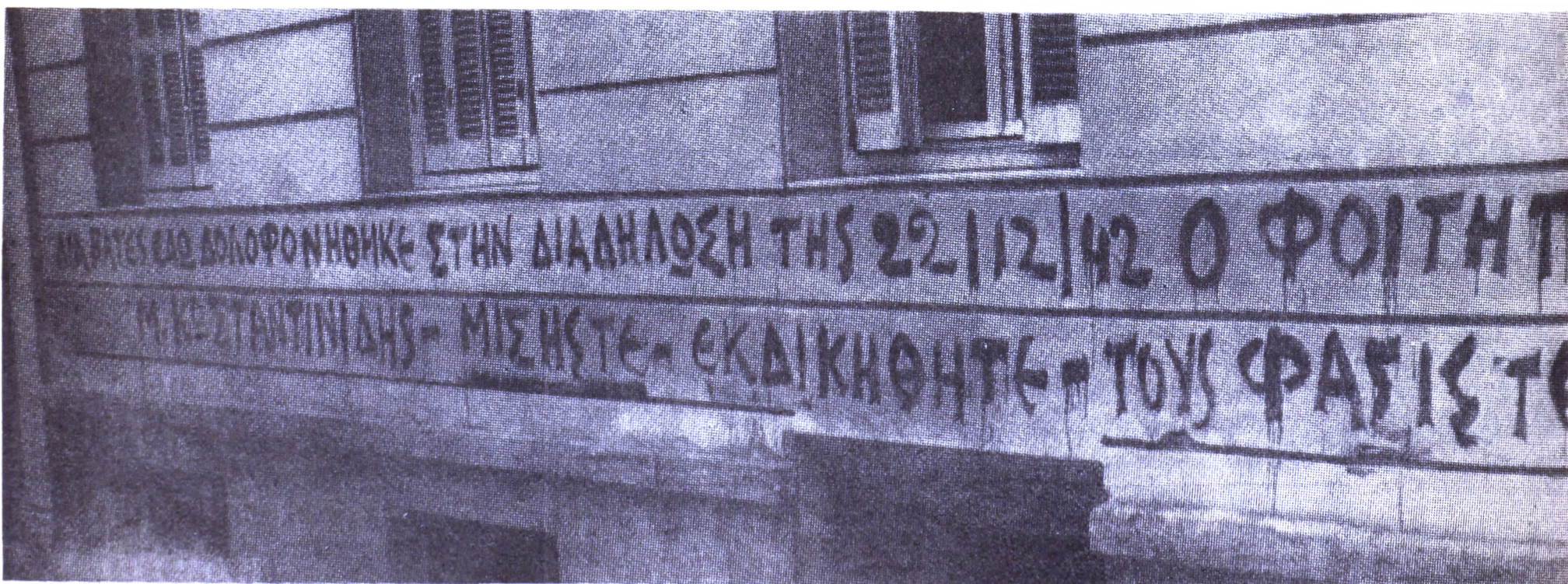
ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟ ΜΑΣ ΑΓΩΝΑ

Εκπομπή 13ης Μαρτίου 1944

«... Μέχρι σήμερα το ραδιόφωνο του Λονδίνου δεν κατεδέχθη να λογομαχήση με το ραδιόφωνο των Αθηνών διότι γνωρίζει ότι η φωνή του δεν είχε φωνή ελληνική και διότι γνωρίζει ότι δεν υπάρχει ανάγκη να διαφωτίση τη νοημοσύνη των ελλήνων απέναντι της ξετσιπωτής γερμανικής προπαγάνδας. Τον τελευταίο όμως καιρό το ραδιόφωνο των Αθηνών κατά το σύστημα που εφαρμόζουν παντού οι γερμανοί, διασπείρει ύβριστικές ψευδολογίας εναντίον των ανταρτικών οργανώσεων. Έτσι παρουσιάσθη προ ημερών ένας Κουτράκος ο οποίος ισχυρίσθη ότι ανήκε πρότερον εις ανταρτικήν οργάνωσιν, ήμεις όμως αμφιβάλλομεν αν το υποκείμενον αυτό υπήρξε πράγματι αντάρτης, διότι ένας πραγματικός Έλλην ούτε προ της απειλής του πλυβόλου θα ήτο δυνατόν να προδώση έτοι την πατρίδα του, και ο οποίος όπως και οι πάτρωνές του γερμανοί επεχείρησε να πείση τους ακροατάς του ότι οι αντίρται δεν είναι πατριώται αλλά κομμουνιστάι οί οποίοι ενδιαφέρονται μόνον διά την επικράτησιν της ιδεολογίας των. Μολοντί δέ οι ανταρτικές οργανώσεις έχουν ως σκοπόν πρωταρχικόν την απελευθέρωσιν, εν τούτοις οι γερμανοί προσπαθούν να πείσουν τους Έλληνας ότι δεν αγωνίζονται παρά μόνον διά τον κομμουνισμόν, αποβλέποντες ούτω εις τον κλονισμόν του ήθικου του λαού, και την διαφθοράν της ελληνικής συνειδήσεως και την φθοράν των εθνικών δυνάμεων διά του έμμευλίου πολέμου, έχοντες προς τούτο καλούς συμμάχους των και τους βουλγάρους.

Εις τούτο απέβλεψε και η συγκρότησις των λεγομένων Ταγμάτων Ασφαλείας. Αλλά οι γερμανοί έκαμαν ένα μεγάλο λάθος. Έφαντιάσθησαν ότι είχε δυνατόν να πιστευθή ότι η ανταρτική εξέγερσις έχει πολιτικήν μάλλον χρείαν και προσπάθησαν να υποβάλουν την ιδέαν ότι αι πατριωτικάι οργανώσεις κινούνται υπό των κομμουνιστών οί οποίοι αποβλέπουν εις την εγκαθίδρυσιν κομμουνιστικού καθεστώτος. Έκ των πραγμάτων όμως δέ αποδεικνύεται παρομοία πρόθεσις. Είναι αλήθες ότι οι κομμουνιστάι, προς αιωνίαν των τιμήν, κατήλθον εκ των πρώτων εις τον πατριωτικόν αγώνα. Ο εθνικός όμως αγών δεν απορρέει από κόμματα, από κανένα κόμμα, διότι κατ' ουσίαν είναι μια ελληνική πανεθνική κίνησις όπως και το 1821 και αποβλέπει εις δύο σκοπούς: Εις την εθνικήν απελευθέρωσιν και εις την μεταπολεμικήν εγκαθίδρυσιν μιας αληθινής Δημοκρατίας απορροούσης από την θέλησιν του λαού. Όλοι οι Έλληνες που αγωνίζονται καθένας με τον τρόπο του, ο ψαράς που δεν παραδίδει τα ψάρια του στους γερμανούς, ο εργάτης που δεν προσφέρει την εργασία του, ο διδάσκαλος που κηρύσσει την ελευθερία, ο παπας που έγινε πνευματικός των ανταρτών, ο δημοσιογράφος που δεν ανέχτηκε να γράφη καθ' υπαγόρευσι του κατακτητή, γιατί πολεμούν όλοι αύτοί; Γιατί αντιμετωπίζουν τα έκτελεστικά αποσπάσματα, υπομένουν τας έριμώσεις, την πείνα, την δυστυχία; Διότι όλοι αντιλαμβάνονται ότι απειλείται η εθνική ύπόστασις της Ελλάδος. Διότι γνωρίζουν ότι ο άνθρωπος όφείλει ν' αγωνίζεται διά την ελευθερίαν του και να μην άφιση τον έαυτό του ν' αποθάνη άτιμασμένος. Διότι το πνεύμα των ελλήνων είναι άκατανίκητον. Διότι ο Έλλην πιστεύη και θέλει να ζήση ελεύθερος και θα ζήση ελεύθερος...»

Σύνθημα που γράφτηκε στη θέση της δολοφονίας του Μ. Κωνσταντινίδη (όδος Μεταξά - Έξαρχεια). Από το λεύκωμα του Κ. Παρισάκη «Η κατοχή» Εκδόσεις ΕΡΜΗΣ 1973

Ο Πέτρος Ρούσσος - Σκίτσο του Μεγαλίδη.

ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΠÓΛΩΝ

του Γιώργου Κατηφόρη

Ο Ν. Ζαχαριάδης - Σκίτσο του Πρωτοπάτη.

Σε συνέντευξή-του στο τεύχος 180 του «Αντί» (19 Ιουνίου 1981), ο παλιός αγωνιστής και σήμερα μελετητής της ιστορίας του ΚΚΕ (έχει επιμεληθεί την έκδοση του πέμπτου τόμου «ΚΚΕ: Επίσημα Κείμενα») Αλέκος Παπαπαναγιώτου, γράφει τα ακόλουθα για τη θέση του Ζαχαριάδη τη γνωστή με το όνομα «Θεωρία των δύο πόλων»:

«Αμέσως μετά τον ερχομό-του από το Νταχάου, τον Ιούνιο του 1945, ο Ζαχαριάδης παρουσιάζει τη θεωρία των δύο πόλων και της ουδετερότητας της Ελλάδας. Αυτό, στην ουσία, είναι η βάση της αδέσμευτης πολιτικής από την πλευρά του κομμουνιστικού κινήματος. Είναι ο πρώτος, ας πούμε, τουλάχιστον μεταπολεμικά, δεν ξέρουμε την ιστορία όλων των ΚΚ, μπορεί βέβαια κάποιος να το είπε παλιότερα. Αλλά, τουλάχιστον αμέσως μετά τον πόλεμο, είναι ο πρώτος στην Ευρώπη που βάζει το σύνθημα των δύο πόλων για μια αδέσμευτη πολιτική. Γιατί καταλαβαίνει πως η Ελλάδα βρίσκεται σ' ένα σύνορο των δύο κόσμων. Είναι μεν στο εσωτερικό του καπιταλιστικού κόσμου, αλλά έχει ισχυρότατο κίνημα που της δίνει περιθώρια να έχει δεσμούς και με τους άλλους. Η Ελλάδα μπορεί να πάψει να είναι στρατιωτική βάση αγγλική, όμως, δεν μπορεί και δεν πρέπει να γίνει ούτε σοβιετική στρατιωτική βάση. Αυτό είναι το μεγάλο πρόβλημα της στρατηγικής μετά τον πόλεμο. Πρέπει να γίνει κάποιος συμβιβασμός, κι αυτό το αντιλαμβάνεται ο Ζαχαριάδης. Με τους «δύο πόλους» ο Ζαχαριάδης στην ουσία λέει ότι η δημοκρατική Ελλάδα δεν πρόκειται να γίνει σοβιετική βάση και αφήνει καθαρότατα να εννοηθεί ότι σε περίπτωση πιέσεων και κινδύνου μπορεί να στηριχτεί και στη βοήθεια που θα της προσφέρουν από τη Δύση για τη διατήρηση της αδέσμευτης θέσης-της. Το ίδιο στην ουσία ζήτημα, αλλά με την ηπιότερη μορφή της ουδετερότητας, ο Ζαχαριάδης το θέτει και αργότερα, το φθινόπωρο του 1946. Όμως, οι Σοβιετικοί το απέκλεισαν κατηγορηματικά».

Η άποψη ότι ο Ζαχαριάδης είναι ο πρώτος και μόνος μέσα στο ελληνικό κίνημα που έχει διατυπώσει τη θεωρία των δύο πόλων αποτελεί μέχρι σήμερα, απ' όσο ξέρω, τη γενικά δεκτή γνώμη. Αυτή η ομοφωνία οφείλεται, πιθανόν, στο ότι η θεωρία, που χαρακτηρίστηκε αργότερα αντισοβιετική, ήταν ένας από τους λόγους που δόθηκαν για να δικαιολογήσουν την καθαιρέση, το 1956, του άλλοτε πανίσχυρου γραμματέα. Η δραματικότητα μιας τέτοιας καθαιρέσης συγκέντρωσε την προσοχή όλων στο τί είπε ή τί δεν είπε, τι εννοούσε ή τί δεν εννοούσε ο Ζαχαριάδης, αφήνοντας στη σκιά το τί είπαν άλλοι.

Στις παρακάτω γραμμές θα υποστηρίξω, παραθέτοντας δύο κείμενα, ότι η πατρότητα της αρχικής ιδέας της θεωρίας των δύο πόλων δεν ανήκει στο Ζαχαριάδη και δεν χρονολογείται από τον Ιούνιο του 1945. Ανήκει στον Πέτρο Ρούσσο και χρονολογείται από το Σεπτέμβρη του 1944. Η αποκατάσταση της, κατά τη γνώμη-μού, ορθής ιστορικής εικόνας στο σημείο αυτό, αποτελεί την κύρια προσπάθεια του άρθρου. Συμπληρωματικά θα διατυπώσω και μερικές γνώμες για την πιθανή σημασία της θεωρίας των δύο πόλων. Ας δούμε, όμως, πρώτα τα κείμενα, αρχίζοντας, για να έχουμε μέτρο σύγκρισης, από το κείμενο του Ζαχαριάδη. (Εισήγηση στη 12η Ολομέλεια της Κεντρικής

Επιτροπής του ΚΚΕ, 25-27 Ιουνίου 1945. Δημοσιεύεται στο «Δέκα Χρόνια Αγώνες, 1935-1945», σελ. 273, εκδόσεις Πορεία, Αθήνα, 1977).

«Έτσι καταλήγουμε στο συμπέρασμα», λέει ο Ζαχαριάδης, «όπως διαμορφώθηκε η κατάσταση και η θέση της Ελλάδας σ' αυτή, μέσα στις συνθήκες του 2ου Παγκόσμιου Πολέμου, ότι μια ρεαλιστική εξωτερική πολιτική από μέρους του ΕΑΜ και της ΠΕΕΑ θάπρεπε να κινηθεί ανάμεσα σε δύο κύριους πόλους: Τον ευρωπαϊκό - βαλκανικό με κέντρο τη σοβιετική Ρωσία. Και το μεσογειακό με κέντρο την Αγγλία. Σωστή εξωτερική πολιτική θάτανε κείνη που θ' αποτελούσε έναν ελληνικό άξονα, που θα συνέδεε αυτούς τους δύο πόλους. Και αυτό, από την πλευρά πάντα που ενδιέφερε τα ελληνικά συμφέροντα, διατηρώντας ένα είδος ισορροπίας ανάμεσά-τους, με την κεντρική πάντα σκέψη ότι το στήριγμα στον προς βορρά πόλο θάπρεπε ν' αποσκοπεί στο ν' αντισταθμίζει και ν' αμβλύνει τις αιχμές που κρατά στην Ελλάδα ο νότιος. Θάταν σαν ένα αντίρροπο για να λύνονται και να κανονίζονται προς το συμφέρον του λαού, πολλά από τα κοινωνικά, κυρίως, προβλήματα — στην πρώτη γραμμή αυτά που σχετίζονται με τα εξωτερικά-μας χρέη, το διεθνές οικονομικό έλεγχο, τα αποικιακά προνόμια που έχουν εγγλέζικες εταιρίες στην Ελλάδα και άλλα παρόμοια που βαραίνουν τις αγγλοελληνικές σχέσεις. Αυτά από τη μια μεριά. Και από την άλλη για να στερεώνονται οι θέσεις και τα σύνορά-μας προς βορρά. Μια τέτοια πολιτική θα πατούσε στέρεα το έδαφος της ελληνικής πραγματικότητας και ήτανε και είναι πραγματοποιήσιμη». (Οι υπογραμμίσεις στο κείμενο έχουν γίνει από το Νίκο Ζαχαριάδη).

Ας δούμε τώρα το κείμενο του Πέτρου Ρούσσου. (Άρθρο με τίτλο «Έλληνες και Σύμμαχοι» — Κομμουνιστική Επιθεώρηση, Σεπτέμβρης 1944, σελ. 908-909, στο «Κομμουνιστική Επιθεώρηση της Εποχής της Φασιστικής Κατοχής, 1941-1944», Β' τόμος, εκδόσεις Καζαντζά, Αθήνα 1976).

«Αλλά οι κομμουνιστές», γράφει ο Ρούσσος, «είναι πριν απ' όλα ζωντανοί πολιτικοί, ρεαλιστές, δηλαδή άνθρωποι της συγκεκριμένης πραγματικότητας. Όποιο πολιτικό καθεστώς κι αν πρεσβεύουν, αυτό θα κινηθεί μέσα σε συγκεκριμένο οικονομικό, πολιτικό και γεωγραφικό περιβάλλον και δυνατότητες...

Ξέρουμε ότι η Ελλάδα, σαν χώρα βαλκανική, δηλαδή ηπειρωτική, δεν μπορεί παρά να στηρίζει την πολιτική-της σε μια στενή συνεργασία με τα βαλκανικά κράτη και τη μεγάλη Σοβιετική Ένωση, τον κύριο παράγοντα της συντριβής των χιτλερικών δυνάμεων και των συμμάχων-τους. Ξέρουμε επίσης ότι η Ελλάδα σαν χώρα μεσογειακή, ναυτική, θάχει την ανάγκη στενής συνεργασίας με τις υπερπόντιες χώρες και ιδιαίτερα με τη Μ. Βρετανία. Η στενή συνεργασία με τις μεγάλες δυνάμεις είναι απαραίτητη για τη μεταπολεμική ανοικοδόμηση της Ελλάδας». (Οι υπογραμμίσεις έχουν γίνει από τον Πέτρο Ρούσσο).

Οι ομοιότητες στα δύο κείμενα

Έπεσα πάνω στο κείμενο του Πέτρου Ρούσσου φυλλομετρώντας κάποτε την ΚΟΜΕΠ της Κατοχής, χωρίς τίποτε να με

έχει προϋποθέσει ότι θα 'βρισκα εκεί την πρώτη διατύπωση της θεωρίας των δύο πόλων. Το διάβασμα του «Έλληνες και Σύμμαχοι», άμεσα, τελείως αυθόρμητα, μου υπέβαλε αυτή την ιδέα. Δεν ξέρω ποιές θα είναι οι αντιδράσεις άλλων αναγνωστών, αλλά πιστεύω ότι και πολλοί άλλοι θα εντυπωσιασθούν από την ομοιότητα που έχει το κείμενο του Ρούσσου με κείμενο του Ζαχαριάδη.

Η δύναμη της πρώτης εντύπωσης ενισχύεται, νομίζω, και από την προσεκτικότερη παραβολή των δύο κειμένων. Ας σημειώσουμε τα ακόλουθα στοιχεία ομοιότητας μεταξύ-τους.

(α) Και τα δύο είναι κείμενα «γεωπολιτικής», δηλαδή κείμενα που βγάζουν πολιτικά συμπεράσματα από τη γεωγραφική θέση της χώρας.

(β) Το γεωπολιτικό επιχείρημα όχι μόνον είναι ταυτόσημο στα δύο κείμενα, διατυπώνεται με τους ίδιους, ουσιαστικά, τεχνικούς όρους. Ειδικότερα: και οι δύο συγγραφείς τονίζουν τη ρεαλιστικότητα της θέσης-τους. «Οι κομμουνιστές είναι πριν απ' όλα ρεαλιστές», γράφει και υπογραμμίζει ο Ρούσσος. «Μια ρεαλιστική εξωτερική πολιτική από μέρους του ΕΑΜ και της ΠΕΕΑ θάπρεπε να κινηθεί ανάμεσα σε δύο κύριους πόλους», γράφει ο Ζαχαριάδης. Και παραπέρα: ο Πέτρος Ρούσσος συνδέει την ανάγκη συνεργασίας με την ΕΣΣΔ στο γεγονός ότι η Ελλάδα είναι χώρα βαλκανική, «δηλαδή ηπειρωτική», που σημαίνει εδώ ότι είναι χώρα της ευρωπαϊκής ηπείρου, ότι συνδέεται εδαφικά με τον κορμό της Ευρώπης, όπου επικρατεί, κατά τη γνώμη του συγγραφέα και ως ένα βαθμό και πραγματικά, η Σοβιετική Ένωση.

Ο Ζαχαριάδης, κρατώντας το ίσο, περιγράφει το βόρειο από τους δύο πόλους, τον «ευρωπαϊκό - βαλκανικό με κέντρο τη σοβιετική Ρωσία». Αντίστροφα, ο Ρούσσος στηρίζει την ανάγκη της συνεργασίας με την Αγγλία στο γεγονός ότι η Ελλάδα είναι χώρα μεσογειακή, και ο Ζαχαριάδης περιγράφει το δεύτερο πόλο τον «μεσογειακό με κέντρο την Αγγλία».

(γ) Ο Ζαχαριάδης έχει υπογραμμίσει το τμήμα του κειμένου που θεωρεί σημαντικότερο, γιατί θεμελιώνει την όλη ανάλυση. Αλλά ακριβώς το τμήμα αυτό δεν είναι παρά απλή παράφραση από το κείμενο του Ρούσσου.

Όλες αυτές οι ομοιότητες στην έννοια, αλλά και στη διατύπωση, πείθουν, εμένα τουλάχιστον, ότι τα δύο κείμενα συνδέονται στενά μεταξύ-τους. Ο Ζαχαριάδης, πριν αναλάβει ξανά την καθοδήγηση του κόμματος το 1945 (η 12η Ολομέλεια τον Ιούνιο του 1945 είναι η πρώτη — μετά την επιστροφή-του από το Νταχάου — όπου εμφανίζεται εισηγητής) θα πρέπει οπωσδήποτε να μελέτησε τα κομματικά ντοκουμέντα της περιόδου της απουσίας-του. Άρθρα μελών του Πολιτικού Γραφείου και μάλιστα ενυπόγραφα στην ΚΟΜΕΠ αποτελούν μέρος του σχετικού υλικού. Η υπόθεσή-μου είναι ότι ο Ζαχαριάδης βρήκε τον πυρήνα της θεωρίας των δύο πόλων στο άρθρο του Πέτρου Ρούσσου και τον υιοθέτησε. Αλλά υιοθετώντας τη θέση του Ρούσσου δεν περιορίστηκε στη διατύπωση του αρχικού συγγραφέα. Την ανέπτυξε παραπέρα.

Οι διαφορές ανάμεσα στα δύο κείμενα

Ο Ζαχαριάδης προσθέτει στο κείμενο του Ρούσσου τέσσερα νέα στοιχεία:

(α) Τη μεταφορική εικόνα των δύο πόλων και του άξονα ανάμεσά-τους που θα 'πρεπε να είναι η ρεαλιστική πολιτική του ΕΑΜ και της ΠΕΕΑ. Το στοιχείο αυτό, μολονότι δίνει στην αρχική ιδέα μια δραματικότητα που τη ζωντανεύει και στη θέση των Ρούσσου-Ζαχαριάδη το όνομά-της («θεωρία των δύο πόλων»), από την πλευρά της ουσίας είναι καθαρά εξωτερικό στοιχείο και γι' αυτό δεν πρέπει να επηρεάσει την κρίση-μας σχετικά με το δεσμό των δύο κειμένων.

(β) Ο Ζαχαριάδης εισάγει στην αρχική ιδέα του Ρούσσου το στοιχείο της «ισορροπίας» ανάμεσα στους δύο πόλους ή του

«αντίρροπου» (και οι δύο λέξεις βρίσκονται στο κείμενο του Ζαχαριάδη). Ο Ρούσσος δεν έχει χρησιμοποιήσει τέτοιες εκφράσεις, που υπαινίσσονται ασφαλώς κάποια χρησιμοποίηση, από τη σκοπιά των ελληνικών συμφερόντων, της αντιπαλότητας ανάμεσα στους δύο πόλους. Η δική-του έκφραση είναι «στενή συνεργασία» τόσο με τη Σοβιετική Ένωση, όσο και με τους Δυτικούς. Η διατύπωση του Ζαχαριάδη τροποποιεί στο σημείο αυτό σοβαρά την αρχική ιδέα του Ρούσσου.

(γ) Ο Ζαχαριάδης δίνει μερικές σημαντικές εξηγήσεις για το περιεχόμενο της ισορροπίας ανάμεσα στους δύο συνασπισμούς. Απέναντι στην Αγγλία υποστηρίζει ότι η πίεση από την πλευρά της ΕΣΣΔ θα μπορούσε να βοηθήσει την Ελλάδα να απαλλαγεί από την καθαρά οικονομική διείσδυση του Αγγλικού ιμπεριαλισμού. Απέναντι στην ΕΣΣΔ και τις Βαλκανικές χώρες — το βόρειο πόλο του σχήματος — ότι η πίεση της Αγγλίας θα μπορούσε να εγγυηθεί τα βόρεια σύνορά-μας. Τέτοιες διευκρινήσεις δεν υπάρχουν στο κείμενο του Ρούσσου. Θα πρέπει, όμως, να λάβουμε υπ' όψιν ότι ο Ρούσσος πιεζόταν από την ανάγκη να συμπυκνώσει το κείμενό-του για λόγους διαθεσιμότητας χώρου στην φυσικά χειμαζόμενη για χαρτί κατοχική ΚΟΜΕΠ.

(δ) Ο Ρούσσος μιλάει καθαρά για πολιτική του ΚΚΕ, των κομμουνιστών. Ο Ζαχαριάδης, επιφυλακτικός στο σημείο αυτό, μιλάει για Πολιτική της ΠΕΕΑ και του ΕΑΜ, όχι του ΚΚΕ.

Η σημασία των διαφορών

Από τα παραπάνω τέσσερα σημεία, το (α) και το (δ) δε σημαίνουν ουσιώδεις διαφορές. Περισσότερο ουσιαστικά είναι το (β) και το (γ). Στα σημεία αυτά ο Ζαχαριάδης αναπτύσσει και διευκρινίζει την αρχική ιδέα του Ρούσσου αλλά, κατά τη γνώμη-μου, δεν αλλοιώνει τη βάση-της. Για να το θεμελιώσω αυτό θα ήθελα πρώτα να τοποθετήσω ιστορικά το κείμενο του Πέτρου Ρούσσου.

Το κείμενο δημοσιεύεται το Σεπτέμβριο του 1944. Ο μήνας αυτός μπορεί να χαρακτηριστεί μήνας της μεγαλύτερης συνεργασίας του ΕΑΜ με την πολιτική των Άγγλων. Αρχίζει με την προσχώρηση των ΠΕΕΑ - ΕΑΜ - ΚΚΕ στην κυβέρνηση Παπανδρέου (1-2 του Σεπτέμβρη) και τελειώνει με την υπογραφή της Συμφωνίας της Γκαζέρτας (26 του Σεπτέμβρη). Οι ενέργειες αυτές επισφραγίζουν τις διαπραγματεύσεις και την τελική αποδοχή από την ηγεσία του ΚΚΕ της Συμφωνίας του Λιβάνου.

Σχετικά με τη συμφωνία αυτή το ΚΚΕ έχει ήδη ακούσει αρκετά σχόλια από σοβιετικές πηγές ώστε να έχει πεισθεί ότι οι σοβιετικοί δε βλέπουν για τον εαυτό-τους ρόλο κύριου ενδιαφερόμενου στον ελληνικό χώρο. Το ρόλο αυτό τον έχουν εκχωρήσει στους Άγγλους. Η πληρέστερη γνωστή διατύπωση των σοβιετικών απόψεων έχει γίνει στον ίδιο τον Πέτρο Ρούσσο από τον πρώτο σύμβουλο της Σοβιετικής Πρεσβείας στο Κάιρο, στις αρχές Ιουλίου του 1944, ύστερα από ερώτημα του Ρούσσου για τις αντιδράσεις της σοβιετικής κυβέρνησης πάνω στα ελληνικά ζητήματα. Στο Ρούσσο λέχθηκαν τα εξής:

«Η Σοβιετική κυβέρνηση δεν απάντησε επί του θέματος. Ο πρεσβευτής όμως σας διαβιβάζει την ακόλουθη προσωπική-του γνώμη: (α) Η συμφωνία του Λιβάνου ανταποκρίνεται προς τη σημερινή κατάσταση των πραγμάτων, (β) η στάση της αντιπροσωπείας-σας είναι σωστή, (γ) πρέπει να μπειτε στην κυβέρνηση και (δ) να φροντίσετε να γίνει γνωστή η γνώμη αυτή στα βουνά».

Αυτά, σε συνδυασμό με το περιεχόμενο του Λιβάνου, σήμαιναν καθαρά ότι το ΚΚΕ δεν μπορούσε να περιμένει σοβιετική παρουσία στην Ελλάδα. Βγάζοντας τα συμπεράσματα που του φαινονταν αναγκαία από τη στάση των σοβιετικών για τη διεθνή τοποθέτηση της χώρας-μας, ο Ρούσσος, με το κείμενό-του, πρότεινε την ακόλουθη λύση. Η Ελλάδα, μετά τον πόλεμο, δεν θα γινόταν αποκλειστικός σύμμαχος της ΕΣΣΔ. Αλλά δε θα 'μενε ούτε στη σφαίρα της Αγγλικής επιρροής. Θα γινό-

ταν μια χώρα ουδέτερη και θα ασκούσε εξωτερική πολιτική ενεργούς ουδετερότητας και ίσης φιλίας, όπως θα λέγαμε σήμερα. Η θέση του Ρούσσου, στις συγκεκριμένες συνθήκες που διατυπώθηκε, δεν περιέχει οποιαδήποτε απόπειρα να αποσπασθεί η Ελλάδα από τη σοβιετική επιρροή, για τον απλούστατο λόγο ότι τότε η Σοβιετική Ένωση δεν διεκδικούσε τέτοια επιρροή στην Ελλάδα. Αποτελεί προσπάθεια συμβιβασμού με την Αγγλία που της προσφέρεται η ελληνική ουδετερότητα με αντάλλαγμα τη μη επέμβασή-της στις ελληνικές εσωτερικές υποθέσεις.

Το ίδιο, νομίζω, ισχύει και για την περίοδο (Ιούνιος 1945) που ο Ζαχαριάδης διατυπώνει τη θεωρία των δύο πόλων. Ούτε τότε η Σοβιετική Ένωση φαίνεται, απ' όσα τουλάχιστον μας είναι μέχρι σήμερα γνωστά, να διεκδικεί αποφασιστικό ρόλο ή παρουσία — και μάλιστα στρατιωτική, όπως υπαινίσσεται στη συνέντευξη που αναφέραμε στην αρχή ο Αλέκος Παπαπαναγιώτου — στην Ελλάδα.

Από τα πράγματα, λοιπόν, ο Ζαχαριάδης δεν έχει κανένα λόγο να θέλει να χρησιμοποιήσει την αγγλική επιρροή για να αποκρούσει σοβιετικές αξιώσεις. Η θέση της ελληνικής ουδετερότητας, μέσα σε τέτοιες συνθήκες, στρέφεται ουσιαστικά εναντίον της Αγγλίας και μόνον. Η Αγγλία, που στο μεταξύ έχει επικρατήσει όχι μόνον διπλωματικά, αλλά και δυναμικά στον ελληνικό χώρο, είναι εκείνη που έχει να χάσει από την τοποθέτηση της Ελλάδας στην ομάδα των αδέσμευτων χωρών. Όχι η Σοβιετική Ένωση, γιατί, στη φάση αυτή, δεν προβάλλει διεθνώς οποιεσδήποτε ελληνικές βλέψεις. Εκτός αν τις προβάλλει εσωκομματικά. Αν, δηλαδή, έχει μηνύσει μυστικά στο Ζαχαριάδη, ότι έπρεπε να τεθεί θέμα για τη διεθνή τοποθέτηση της Ελλάδας, πράγμα που, μετά το Δεκέμβριο του 1944, μπορούσε να επιχειρηθεί μόνον με νέα ένοπλη σύγκρουση. Και ο Ζαχαριάδης, προσπαθώντας να αποφύγει τη νέα σύγκρουση, προβάλλει, προς την κατεύθυνση των Σοβιετικών, τη θεωρία των δύο πόλων. Τότε θα μπορούσε να μιλήσει κανείς και για πρώιμο «Τιτοϊσμό» του Ζαχαριάδη. Αλλά δεν νομίζω ότι υπάρχουν στοιχεία που να στηρίζουν τόσο απίθανη εκδοχή.

Φυσικά, στην ελάχιστη πιστευτή περίπτωση που η Αγγλία — μετά μάλιστα τη νίκη-της στα Δεκεμβριανά — θα δεχόταν ουδετεροποίηση της Ελλάδας με κομμουνιστική κυβέρνηση, θα άνοιγε η δυνατότητα μιας διαφοροποίησης ή και σύγκρουσης ακόμη με τους σοβιετικούς. Γι' αυτό, όμως, θα χρειαζόταν καινούργια πρωτοβουλία από την πλευρά του ελληνικού κόμματος, πρωτοβουλία ανταρσίας απέναντι στη σοβιετική υπεροχή, που κατά κανένα τρόπο δεν υπάρχει στη θεωρία των δύο πόλων το 1945. Ούτε καν σαν πρόθεση, κατά τη γνώμη-μου, του Ζαχαριάδη, που το βρίσκω πολύ δύσκολο να έχει τόσο πολύ προτρέξει από την εποχή-του ώστε να έχει συλλάβει — με ηττημένο κίνημα στα χέρια-του — τη δυνατότητα τιτοϊκού τύπου ανταρσίας, όταν ούτε ο Τίτο μπορούσε, στις αντικειμενικές συνθήκες εκείνης της στιγμής, να διανοηθεί τη μετά λίγα χρόνια εξέλιξή-του.

Άλλο ζήτημα αν, μετά την έναρξη του εμφύλιου πολέμου, οπότε η Σοβιετική Ένωση, από τα πράγματα πια, θέλει, ή τουλάχιστον δέχεται, να τεθεί θέμα για τη διεθνή ένταξη της χώρας-μας, αντιδρά ο Ζαχαριάδης, αντιπροτείνοντας τότε ουδετερότητα. Ο Αλέκος Παπαπαναγιώτου μιλάει για σχετική πρόταση του Ζαχαριάδη το φθινόπωρο του 1946, που οι σοβιετικοί, κατά τον Παπαπαναγιώτου, απέκλεισαν κατηγορηματικά. Δεν ξέρω σε τι ακριβώς αναφέρεται ο μελετητής των κομματικών αρχείων. Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον αν μπορούσε να διευκρινίσει το σημείο αυτό.

Η αντιπαλότητα των δύο πόλων

Απομένει να εξηγήσουμε γιατί ο Ζαχαριάδης υπογραμμίζει το στοιχείο της αντιπαλότητας ανάμεσα στους δύο πόλους. Η

εξήγηση, κατά τη γνώμη-μου, βρίσκεται στις εδαφικές αξιώσεις που είχαν αρχίσει να προβάλλονται προς την Ελλάδα από τη Γιουγκοσλαβία και τη Βουλγαρία σε διάφορα επίπεδα (μέχρι που έφθασαν να διατυπωθούν και σε ανώτατο επίπεδο, από το Δημητρώφ στη συνδιάσκεψη της Ειρήνης). Σε όλο το διάστημα της νόμιμης ύπαρξής-του, πριν από τον εμφύλιο πόλεμο, το ΚΚΕ αντιτάχθηκε συστηματικά στις αξιώσεις που ακούγονταν από τους βόρειους γείτονές-μας. Τέτοιες νύξεις είχε υπ' όψη-του ο Ζαχαριάδης, γι' αυτό και μίλησε για στερήωση των βορείων συνόρων-μας με τη βοήθεια του πόλου των Δυτικών. Η αιχμή-του δεν κατευθύνεται προς τη Σοβιετική Ένωση, γιατί η τελευταία δεν είχε εδαφικές βλέψεις απέναντι στη χώρα-μας. Δεν είχαμε θέμα συννοριακών διαφορών μαζί-της. Οι φιλοδοξίες-της, σε περίπτωση που θα αποκτούσε φιλοδοξίες στον ελληνικό χώρο, θα έπαιρναν τη μορφή ένταξης ολόκληρης της χώρας στο σοβιετικό μπλοκ, αλλά όχι συννοριακών διεκδικήσεων. Φαίνεται απίστευτο ότι ο Ζαχαριάδης θα αντιδρούσε σε τέτοιου είδους σοβιετικά σχέδια, χρησιμοποιώντας το Δυτικό αντίβαρο. Μπορούσε, όμως, να επισείει το δυτικό ενδιαφέρον για μια ουδέτερη Ελλάδα — στην περίπτωση που θα είχαμε πρώτα κερδίσει την ουδετερότητα — για να αποθαρρύνει ενοχλήσεις από τη Βουλγαρία ή τη Γιουγκοσλαβία. Ένας τοπικός ανταγωνισμός, όχι σύγκρουση με την ηγετική κομμουνιστική δύναμη, βρίσκεται, νομίζω, στη ρίζα της οξύτερης, σε σχέση με το κείμενο Ρούσσου, διατύπωσης της θεωρίας των δύο πόλων από το Ζαχαριάδη.

Τελειώνοντας θα ήθελα να σημειώσω ότι ο Πέτρος Ρούσσος, στο βιβλίο-του «Η Μεγάλη Πενταετία», τόμος Β', σελ. 433, καταδικάζει το 1978 τη θεωρία των δύο πόλων, που πιστεύω ότι ο ίδιος λάνσαρε το 1945. Το απόσπασμα της «Μεγάλης Πενταετίας» λέει τα εξής:

«Η άποψη που υποστήριξε ο Ζαχαριάδης στη νηφαλιότερη ώρα-του μετά το γυρισμό-του από το στρατόπεδο του Νταχάου, στη 12η Ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ (1945) ήταν πως το εαμικό κίνημα έπρεπε να υπολογίσει σωστότερα τον παράγοντα Αγγλία και να προετοιμαστεί καλύτερα να την αντιμετωπίσει, τόσο στον πολεμικό, όσο και στο διπλωματικό τομέα, πράγμα σωστό. Η άποψη εκείνη περιείχε όμως και το σοβαρότατο λάθος, όπως λ.χ. εκεί που συνιστούσε ένα είδος πολιτικής της "ισορροπίας" ανάμεσα στην Αγγλία και τη Σοβιετική Ένωση στη Μεσόγειο (θεωρία των "δύο πόλων")».

Αλλά τέτοια ισορροπία δε συστήνει και ο Πέτρος Ρούσσος με το άρθρο-του στην ΚΟΜΕΠ, το Σεπτέμβριο του 1944; Θα απέκρησε, άραγε, και τη δική-του τότε θέση, χαρακτηρίζοντάς-την «σοβαρότατο λάθος»;

Βιβλία — αφίσες — περιοδικά

- Ποίηση
- Πεζογραφία
- Δοκίμιο
- Φιλοσοφία
- Επαναστατικά κινήματα
- Περιθωριακή Σκέψη

αΐολος

Βιβλιοπωλείο: Σόλωνος 114 — τηλ: 363.0214

Εκδόσεις: Ιπποκράτους 6, Ε' ορ. — τηλ: 363.8624

Ο γιατρός της βάσης

Τού Γεωργ. Κλ. Λύκα

Το σχέδιο νόμου (λέγεται πως μπήκε στο χρονοντούλαπο) εισάγει το Γενικό γιατρό. Πραγματικά ο Γενικός γιατρός ή γιατρός της Βάσης, ή της εμπιστοσύνης ή οικογενειακός, πέστε-τον όπως θέλετε, είναι απαραίτητος στην ΠΟΛΗ και το ΧΩΡΙΟ, στην Αθήνα και τη Φουρνά Ευρυτανίας. Αυτό δέχεται η σημερινή παγκόσμια επιστημονική κοινότητα.

Τί ζητάει, τί περιμένει από ένα υγειονομικό σύστημα ο γιατρός της βάσης;

Αν δεν κάνω λάθος, θέλει:

- ΚΑΛΥΤΕΡΗ ιατρική μόρφωση για να είναι η ειδικότητά-του ΙΣΑΞΙΑ των άλλων ειδικοτήτων της βάσης.

- Λίγο ΚΑΛΥΤΕΡΗ αμοιβή, για να έρθει σε θέση να παρακολουθεί, να προφυλάσσει και να θεραπεύει καλύτερα, ΛΙΓΟΤΕΡΟΥΣ πολίτες.

Σήμερα, άλλα Ταμεία Υγείας πληρώνουν μισθό (π.χ. Ι.Κ.Α.), άλλα την κάθε πράξη.

Τα πρώτα, αν δεν κάνω λάθος, σκέφτονται κάπως έτσι: ναι, εμείς σας αμοιβόμε λίγο, αλλά σε αντιστάθμισμα κλείνουμε τα μάτια-μας.

Τα άλλα: ναι, σας αποζημιώνουμε λίγο την κάθε πράξη (εξαιρούνται οι νέες εξετάσεις, π.χ. αξονική τομογραφία), αλλά σας συμφέρει, γιατί προσφέρουμε πολλούς ασφαλισμένους, που μπορείτε να τους προσελκύσετε και να έχετε τελικά ΚΑΛΕΣ εισπράξεις. Βεβαιότατα και έχουν καλές εισπράξεις, αλλά με αντάλλαγμα μια ανυπόφορη, και βραχύτερη θα πρόσθετα, ζωή για το γιατρό (σύμφωνα με τον ERDMAN PALMORE, Predicting Longevity «Gerontology» 1969) και μια χαμηλής ποιότητας υγειονομική φροντίδα για τον ασφαλισμένο.

Το σ.ν., αν δεν κάνω λάθος, προβλέπει ανώτατο όριο μηνιαίων αποδοχών για το ιατρικό προσωπικό με πλήρη απασχόληση και για το γιατρό της βάσης (άρθρα 20 § 3 και 42 § 1-3). Προβλέπει δηλαδή μια «οροφή».

Συμφέρει το γιατρό (και την πολιτεία) η αρχή της οροφής, γιατί θα του επιτρέψει να ζητήσει την αυτόματη διόρθωση της διαβρωμένης από τον πληθωρισμό αμοιβής-του. Αυτονόητο είναι πως η αμοιβή πρέπει να συναποφασισθεί με τους ενδιαφερομένους.

Χρήσιμο επίσης είναι να συζητηθεί τι κατά μέσο όρο εισπράττει τώρα ο γιατρός της βάσης. Τι έξοδα έχει; Τι φόρο πληρώνει; Τι εισπράττουν οι αντίστοιχοι ξένοι; Παράδειγμα, ο γιατρός της Αγγλικής Υγειονομικής Υπηρεσίας εισπράττει 3.200 - 3.400 δραχμές το χρόνο κατά κεφαλήν, δηλαδή 3.200X1.000 πολίτες που παρακολουθεί = 3.200.000 δραχμές το χρόνο.

Ο Ιταλός γιατρός της βάσης παίρνει 850 δραχμές το χρόνο κατά κεφαλήν, δηλαδή 850X1.000 πολίτες = 850.000 το χρόνο, συν ένα πάγιο ποσό 200.000 δραχμών περίπου για τα ετήσια έξοδά-του (πηγή: Δελτίο Ιατρικού Συλλόγου Μπολώνιας, Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1979)¹. Αγγλία και Ιταλία είναι χώρες της Ε.Ο.Κ., όπως και μεις.

Τη χρονιά που στην Αγγλία ξοδεύτηκαν για υγεία 12.300 δραχμές το χρόνο για κάθε Άγγλο, στην Ιταλία (πριν από την ίδρυση της Εθνικής Υπηρεσίας Υγείας) ξοδεύτηκαν για υγεία 15.000 δραχμές το χρόνο για κάθε Ιταλό. Από το ποσό που ξοδεύτηκε στην Ιταλία, ένα μεγάλο μέρος καταβροχθίστηκε από τις συχνές και δίχως λόγο επαναλήψεις εργαστηριακών εξετάσεων. Δηλαδή από άχρηστες ή βλαπτικές επαναλήψεις. Στην Ιταλία το 1979 έγιναν π.χ. ογδόντα επτά εκατομμύρια ακτινογραφίες.

* * *

Δεν είναι μόνο τα μεγέθη των αμοιβών που χρειάζονται διορθώσεις. Και πολλά άλλα πρέπει να αλλάξουν.

Πρέπει π.χ. να ορισθεί ο ανώτερος αριθμός πολιτών για κάθε γιατρό της βάσης. Λέγεται πως 800 πολίτες ανά γιατρό είναι η ιδανική σχέση. Από πολλούς είναι αποδεκτός ο αριθμός 1.000 πολίτες ανά ένα γιατρό της βάσης. Η καθιέρωση αυτής της «οροφής» και η εφαρμογή-της είναι ένα θέμα ουσιαστικό για την ποιότητα δουλειάς και ζωής του γιατρού, που ολοφάνερα συμφέρει και τους πολίτες που εξυπηρετεί. Το ανώτερο όριο πολιτών ανά γιατρό συμφέρει και τους νέους γιατρούς. Νέοι γιατροί θα πάνε στις επαρχίες που υπάρχει έλλειψη γιατρών και στις οποίες υπάρχουν και γιατροί με μεγάλες πελατείες.

Γενικότερα, πρέπει να επανεκτιμηθεί η θέση του γιατρού της βάσης, για να τον βλέπει ο κόσμος διαφορετικά, για να πα-

ρακολουθεί σωστά-τους ασθενείς-του και τους πολίτες που φροντίζει.

Αυτά σημαίνουν λιγότερες επισκέψεις σε ειδικότητες, λιγότερα εισιτήρια για άχρηστες εισαγωγές σε νοσοκομεία, λιγότερες άχρηστες εργαστηριακές αναλύσεις, λιγότερα φάρμακα, για να αναφέρω τέσσερις γνωστές «πληγές» του υγειονομικού-μας συστήματος. Όλα ποσά ελέγχιμα. Αν ο γιατρός της βάσης υποχρεωθεί να κρατάει π.χ. βιβλίο διαγνώσεων και θεραπειών, σελιδοποιημένο και σφραγισμένο από αρμόδια υπηρεσία στην οποία και να παραδίνεται, τότε εύκολα θα γίνεται η εκτίμηση της συχνότητας προσφυγής του γιατρού στις ειδικές εξετάσεις, τις αναλύσεις και ακτινογραφίες, στις νοσοκομειακές εισαγωγές, στα φάρμακα. Τώρα, τί ποσοστό εξόδων πηγαίνει στη γενική ιατρική; Στο νοσοκομείο; Στις ειδικότητες; Στα φάρμακα;

Θεσμοποιημένος ή όχι ο γιατρός της βάσης καταπιέζεται και αιφνιδιάζεται από τα άπειρα προβλήματα που ο πελάτης τα «φορτώνει» πάνω-του, μια και οι άλλες δομές είναι ακατάλληλες να τον ακούσουν ως ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ. Είναι ο μόνος γιατρός που καθημερινά «ικανοποιεί» την υγειονομική φροντίδα που του ζητιέται.

Οι γιατροί που αντιτίθενται στον αξιοπρεπή μισθό, στον περιορισμό του αριθμού των πολιτών ανά γιατρό, στη ΜΟΝΟΘΕΣΙΑ του γιατρού, στη μία ΣΥΝΤΑΞΗ (πόσο ορθότερη είναι μια αξιοπρεπής στην κυριολεξία σύνταξη, π.χ. από το Τ.Σ.Α.Υ., προσαυξημένη με τα χρόνια, τα προσόντα και τη θέση του καθενός, μια και η μέρα έχει πάντοτε 24 ώρες), είναι αντίθετοι σε κάθε αλλαγή, σε κάθε μεταρρύθμιση. Βρίσκονται ανάμεσα σε κείνους που υπενθυμίζουν στον Υπουργό Κοινωνικών Υπηρεσιών την ιατρική-του ιδιότητα και όχι του υπουργού (ας πούμε) της Υγείας.

Οι άλλοι γιατροί που είναι οι περισσότεροι και οι νεώτεροι, ας συζητήσουν δημόσια, και όχι σε κονκλάβια, ένα σχέδιο νόμου για να βοηθήσουν π.χ. τη ΔΙΑΛΥΣΗ των Ταμείων Υγείας, την ίδρυση του Ενιαίου Φορέα Υγείας σε εθνική κλίμακα με ΜΙΚΤΗ χρηματοδότηση, με σύγχρονες επιστημονικά κατευθύνσεις, όπως βασική ιατρική με πρωτοβάθμια και δευτεροβάθ-

μια πρόληψη, δίχως να καταφευγουν ευκολα στις απεργίες που θίγουν ΚΥΡΙΩΣ τους αρρώστους των αδύνατων κοινωνικών τάξεων.

Σ' αυτή-τους την προσπάθεια καλό θα είναι να θυμούνται:

● Πως η κρίση του κράτους ευημερίας (= Welfare state) είναι ένα πραγματικό γεγονός.

● Πως δεν είναι βέβαια ο «αυταρχικός λαϊκισμός» της Θάτσερ, όπως λέει ο Jan Gongh, καθηγητής του πανεπιστημίου Manchester, ή η Ρηγκανιανή «Θρησκεία του κεφαλαίου», όπως λέει Jim O' Connor, καθηγητής του πανεπιστημίου California, που θα λύσουν τους πολύπλοκους κόμβους των οικονομιών σε κρίση, μετά την κρούση μιας αύξουσας κοινωνικής ζήτησης.

Αυτοί οι γιατροί αισθάνονται πως μια πραγματική υγειονομική μεταρρύθμιση, θα γίνει η ευκαιρία που θα ξαναδώσει αξιοπιστία σε ένα επάγγελμα που από καιρό την έχει χάσει. Αισθάνονται πως θα οδηγήσει και στην πρόληψη, πως θα καθορίσει έναν κόμβο ανάμεσα στην υγεία και το περιβάλλον, πως θα εξανθρωπίσει την Ιατρική καλυτερεύοντάς-την στην ποιότητα και την ποσότητα. Αισθάνονται επίσης πως έτσι θα συμβάλουν και στην εξυγίανση της οικονομίας-μας.

★ ★ ★

Μέχρι τώρα, δεν ξέρω αν από ανεπάρκεια ή άλλους λόγους, οι γιατροί δουλεύουν με τρόπο που ευνοείται η ιδιωτική ιατρική σε βάρος της Δημόσιας ή Ασφαλιστικής. Βέβαιο όμως είναι πως κάθε υγειονομική μεταρρύθμιση πρέπει να σφραγίζεται από αντίθετες διεργασίες.

Μια πραγματική υγειονομική μεταρρύθμιση της βασικής ιατρικής, το υγειονομικό-της ΚΥΤΤΑΡΟ (= Τομέας Υγείας με τα Κέντρα-του Υγείας), θα το δημιουργούσε ταυτόχρονα στις ΠΟΛΕΙΣ και τα ΧΩΡΙΑ. Ναι, σ' όλη την Ελλάδα, αυξάνοντας τον αριθμό των πολιτών στους Τομείς Υγείας των πυκνοκατοικημένων περιοχών και ΔΙ-ΝΟΝΤΑΣ-τους αρμοδιότητες που η σύγχρονη υγειονομική αντίληψη απαιτεί. Όπως, ιατρική της βάσης (γενικός γιατρός), νοσοκομείο πρωτοβάθμιο ή δευτεροβάθμιο, ιατρεία ειδικοτήτων για τους κατοίκους του Τομέα, Ιατρικής Εργασίας, Δημό-

σια Υγιεινή, Ψυχιατρική φροντίδα, Συμβουλευτικά Κέντρα για τη Γυναίκα, τη μητρότητα, το παιδί, τους ηλικιωμένους, Κοινωνικές Υπηρεσίες για τους καθυστερημένους, Κτηνιατρική Υπηρεσία (π.χ. για να παράγομε, να εισάγομε και να τρώμε υγιεινό κρέας), Γεωπονική Υπηρεσία κατά της αγροτικής ρύπανσης (π.χ. χρήση εντομοκτόνων, ζιζανιοκτόνων, λιπασμάτων), που μπορεί να έχει σχέση με εκφυλιστικές αρρώστιες κτλ.

Το ότι πολλές από αυτές δεν είναι τώρα αρμοδιότητες του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών, δεν σημαίνει πως δεν μπορούν και δεν πρέπει να γίνουν αρμοδιότητες μιας νέας Εθνικής Υγειονομικής Υπηρεσίας.

Αυτές οι δομές πρέπει να είναι ευαίσθητοποιημένες στα υγειονομικά προβλήματα ώστε να βοηθάνε τους γιατρούς να ενεργούν και ως πολλαπλασιαστές της γνώσης και της συνείδησης ανάμεσα στους πληθυσμούς-τους.

Αυτές οι δομές πρέπει επίσης να ενθαρρύνουν τους ειδικευμένους να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στη δημόσια δραστηριότητα. Η καλύτερη αμοιβή θα βοηθήσει. Αλήθεια, τί πρέπει να παίρνει ένας ειδικευμένος για 30, π.χ., ώρες τη βδομάδα; Η σχέση μεταξύ οικονομικής μεταχείρισης των ειδικών και της ποιότητας της επαγγελματικής εργασίας πρέπει να είναι αποφασιστικής σημασίας.

★ ★ ★

Η υγειονομική μεταρρύθμιση πρέπει να ενδιαφέρει όλους-μας. Δεν πρόκειται για μια ρήξη αρμοδίων και ειδικών. Ο κόσμος πρέπει να μάθει να λέει τη γνώμη-του και οι άλλοι να την λογαριάζουν. Είναι ένα δικαίωμα που κανένας δεν πρέπει να το απαρνιέται. Στο κάτω - κάτω της γραφής είναι αυτό ακριβώς που χαρακτηρίζει τον άνθρωπο. Η μαζική συμμετοχή στη μάχη για την υγεία είναι και αναγκαία και ουσιαστική. Είναι ο μοναδικός τρόπος για την επιτυχία του στόχου.

Οι εχθροί κάθε υγειονομικής μεταρρύθμισης, κρυφοί ή φανεροί, είναι πολλοί, αλλά και οι δυνάμεις που επιθυμούν να πάψει το δραχμοβόρο κουκλοθέατρο είναι μεγάλες.

Μια αληθινή μεταρρύθμιση θίγει νευραλγικά γάγγλια του αραχνοϋφαντού ι-

στού των προνομίων και συμφερόντων που σχηματίστηκαν στα χρόνια της κακοκυβέρνησης και της αδιαφορίας, και ακριβοπληρώνονται από τους πολίτες και το μεγαλύτερο μέρος των υγειονομικών. Ένα μικρό μέρος από αυτούς που αντιτίθενται γνωρίζει καλά πως μια τέτοια μεταρρύθμιση θα ενεργήσει βαθιά στο σύστημα και δεν θα αφήσει χώρους για μανούβρες και πελατείες γιατί ο δημόσιος έλεγχος θα γίνεται όλο και στενότερος. Το άλλο μέρος, το μεγαλύτερο, σιγά - σιγά θα αγαπήσει τη μεταρρύθμιση, καθώς θα συνειδητοποιεί τις πλάνες-του.

Οι γιατροί που επιθυμούν να γράφουν λιγότερες συνταγές, να συμπληρώνουν λιγότερα έντυπα, να βοηθούν τον κόσμο να μην αρρωσταίνει και σωστά να θεραπεύεται όταν αρρωσταίνει, είναι έκδηλα υπέρ της ριζικής υγειονομικής μεταρρύθμισης. Είναι ακριβώς αυτοί που δέχονται πως «Η υγεία του κόσμου είναι το πρώτο καθήκον κάθε γιατρού», τη γνωστή δηλαδή θέση και της World Medical Association, που ούτε επαναστατική οργάνωση είναι, ούτε ιδιαίτερα προοδευτική.

Τα υπαρκτά Εθνικά Υγειονομικά συστήματα αντιπροσωπεύουν ανεκτίμητες εμπειρίες για όσους θέλουν να ενεργήσουν για μια Δημοκρατικότερη κοινωνία βασισμένη σε νέους κανόνες σχέσεων. Ίσως σήμερα να τους έχουμε ανάγκη περισσότερο απ' όσο χθες.

Οι πολιτικές δημοκρατίες, που δεν χρησιμοποιούν τις δυνατότητες του συστήματος για την καλυτέρευση του επιπέδου ζωής, της ποιότητας ζωής, παραμένουν ένα άδειο και εύθραυστο κέλυφος, διδάσκει η ιστορία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Με συμφωνία του 1981 στην Ιταλία αυξήθηκε η αμοιβή του γιατρού της βάσης.

Για μέχρι 500 άτομα ευθύνης ο γιατρός λαβαίνει 1.800 δραχμές το χρόνο για κάθε άτομο, ήτοι $1.800 \times 500 = 900.000$ δραχμές το χρόνο.

Για 501 και μέχρι 1.500 άτομα ευθύνης παίρνει 1.600 δραχμές το χρόνο κατά κεφαλήν, ήτοι 1.600×1.000 πολίτες = 1.600.000 δρχ. το χρόνο ή 1.600×1.500 πολίτες = 2.400.000 δρχ. το χρόνο.

Τα παραπάνω ποσά κρίθηκαν εκ των υστέρων ως υπερβολικά.

ΔΑΝΕΙΣΤΕΙΤΕ, ΚΛΕΨΤΕ Ή ΤΕΛΟΣΠΑΝΤΩΝ ΑΓΟΡΑΣΤΕ

ΣΤΟ ΝΕΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΗΣ ΒΑΒΕΛ
ΚΑΙ Η ΤΣΙΓΓΑΜΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ
ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΛΑΪΤΖΗ

ΣΑΤΙΡΑ, ΧΙΟΥΜΟΡ, ΦΑΝΤΑΣΙΑ
ΑΠΟ ΤΟ ΕΝΗΛΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΚΟΜΙΚΣ

ΤΗΝ ΒΑΒΕΛ ΠΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ. ΥΠΑΡΧΕΙ ΛΟΓΟΣ

Ο ΤΥΠΟΣ «αλλάζει» ;

του Κώστα Καριώτη

Η εξέλιξη των περί τον Τύπο στην Ελλάδα έχει πάντα ένα ειδικό ενδιαφέρον. Και όχι μόνο για τον κλασικό λόγο της ισχύος που διαθέτει η «τέταρτη εξουσία». Αλλά γιατί στον Τύπο καθρεφτίζονται με μεγαλύτερη ή μικρότερη διαύγεια συμπτώματα της βαθύτερης πολιτιστικής, πολιτικής και ιδεολογικής υφής της ελληνικής κοινωνίας. Ο Τύπος είναι πομπός αλλά και αποδέκτης, του ύφους και του ήθους της δημόσιας ζωής και της καθημερινότητας της ζωής. Κάθε εξέλιξη λοιπόν στον Τύπο συνήθως καταγράφει και νέες μορφές εκδήλωσης της παθολογίας — και σπανίως — της υγείας των κοινωνικών και πολιτικών λειτουργιών.

Πριν υπεισέλθουμε στις νέες πραγματικότητες που διαμορφώνουν οι πρόσφατες εκδόσεις της «ΕΓΝΑΤΙΑΣ» και του «ΕΘΝΟΥΣ», θα έπρεπε να υπενθυμίσουμε ένα παράδοξο, αλλά όχι ανεξήγητο, φαινόμενο: ότι δηλαδή οι νέες εκδόσεις πραγματοποιούνται σε μια εποχή όπου παρατείνεται η κοινά ομολογημένη «κρίση του Τύπου», όταν για παράδειγμα, τον Ιούνιο του '81, η μέση ημερήσια κυκλοφορία των 16 εφημερίδων των Αθηνών δεν ξεπερνούσε τα 762.562 φύλλα σε μια χώρα 10.000.000 κατοίκων. Αν, επομένως, ως προς την έκδοση ίσχυαν αποκλειστικά επιχειρηματικά κριτήρια, κανονικά κανείς δεν θα τολμούσε να «ξανοιχτεί» σ' αυτή την «πιάτσα».

Η επιχειρηματική τόλμη όμως υλοποιείται, απ' τη στιγμή που συνήθως η έκδοση είναι αποτέλεσμα μιας απόφασης ενός ισχυρού «λόμπυ», μιας ομάδας συμφερόντων οικονομικών ή πολιτικών, που θέλει μια αυτοδύναμη πρόσβαση στον καθημερινό επηρεασμό της κοινής γνώμης. Απ' αυτή τη σκοπιά, το οικονομικό «ρίσκο» έχει άλλα ανταλλάγματα... Γι' αυτό και λέγεται ότι σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα θα γίνουμε μάρτυρες νέων εκδοτικών εγχειρημάτων, όπως επανέκδοση της «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ» υπό τον κ. Παύλο Μπακογιάννη, γαμπρό του κ. Μητσοτάκη, αμέσως μετά τις εκλογές, ή άλλες απόπειρες, όπως ίσως της «ΑΘΗΝΑΪΚΗΣ».

ΟΙ ΔΥΟ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Η «ΕΓΝΑΤΙΑ» είναι η πρώτη βορειοελλαδίτικη εφημερίδα που επιχειρήσε να κινηθεί ισότιμα και στον αθηναϊκό χώρο. Σαν έκδοση παρουσίαζε μια πρωτοτυπία στην εμφάνιση, καθώς απολάμβανε το πλεονέκτημα της εκτύπωσης «όφσετ». Σαν γενική πολιτική κατεύθυνση κινήθηκε και αυτή στο σχήμα που ήδη έχουν καθιερώσει οι ομόλογες εφημερίδες των Αθηνών και της Θεσσαλονίκης: «γραμμή Αλλαγής» μέσα στο πλαίσιο του γενικού κλίματος «εθνικής ενότητας». Αντιπολίτευση δηλαδή που υπάγεται στο πλαίσιο της λογικής των θεσμών και των περιορισμών της βασικής δομής της πολιτικής εξουσίας.

Στη διάταξη της ύλης, το είδος και το ύφος των ρεπορτάζ, η «ΕΓΝΑΤΙΑ» δεν διαφοροποιείται από το γενικό μέσο όρο που διαμόρφωσε η ακάματη πρακτική της δημοσιογραφικής ρουτίνας, στην συντριπτική πλειοψηφία των ελληνικών εντύπων.

Σε γενικές, λοιπόν, γραμμές, η «ΕΓΝΑΤΙΑ» εντάσσεται ήπια στη μεγάλη οικογένεια του ελληνικού Τύπου, ως ο όγδοος αδελφός των απογευματινών εφημερίδων, αδελφός που διαφέρει μεν σε στοιχεία της ατομικής-του εμφάνισης, αλλά που διαθέτει τα ίδια βασικά κληρονομικά χαρακτηριστικά. Ίσως και λόγω αυτής της ομοιοτυπίας με ό,τι ήδη υπάρχει, τη φυσιολογία χωρίς «νεύρο», η κυκλοφορία-της να μην παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλούς δείκτες.

Αντίθετα, το «ΕΘΝΟΣ» θα αποτελέσει ίσως μια εκδοτική έκπληξη, αν σταθεροποιήσει σε υψηλά επίπεδα τους εξαιρετικά υψηλούς δείκτες των πρώτων ημερών κυκλοφορίας. Θα είναι όμως, ταυτόχρονα, μια έκπληξη καθόλου ευχάριστη, μια και το «ΕΘΝΟΣ», στα πρώτα-του τουλάχιστον φύλλα, τείνει να μετατρέψει σε θεσμό φαινόμενα νοσηρά, που πρώτη, με άλλο τρόπο, ενέβαλε στον ελληνικό Τύπο η «ΑΥΡΙΑΝΗ», απ' την οποία θα αποσπάσει ο-

πωσδήποτε υψηλότερο ποσοστό αναγνωστών απ' ό,τι από άλλες εφημερίδες.

Το «καινούργιο» του «ΕΘΝΟΥΣ» ξεκινάει πριν απ' όλα απ' την εμφάνιση. Αποτελεί την πρώτη συστηματική προσπάθεια να επιβληθεί στον καθημερινό Τύπο το tabloid σχήμα, που αποτελεί καθεστώς στις απογευματινές εφημερίδες των περισσότερων ευρωπαϊκών χωρών. Αυτό το «μικρό» σχήμα, έχει τεράστιες πρακτικές συνέπειες. Η εφημερίδα γίνεται εύχρηστη σε χώρους και συνθήκες που μέχρι σήμερα ήταν απογοητευτικές. Για παράδειγμα, το «ΕΘΝΟΣ» διαβάζεται θαυμάσια στο λεωφορείο, απ' το συνοδηγό σε ένα αυτοκίνητο, δεν δημιουργεί προβλήματα στο δίπλωμα, έχουμε να κάνουμε με ένα σχήμα «πασπαρτού».

Αυτή η ευκολία στην εμφάνιση συνοδεύεται και συμπληρώνεται από ένα ειδικό τρόπο γραφής και παρουσίασης των ειδήσεων, των ερευνών, των ρεπορτάζ κτλ. Εισάγεται, πριν απ' όλα, σε όλη την έκταση της εφημερίδας η τακτική του γιγαντότιτλου και λαμβάνεται ειδική πρόνοια το κείμενο που ακολουθεί να είναι ανάπτυξη με «περισσότερα λόγια» του μηνύματος του τίτλου. Είναι αυτό που θα λέγαμε «απλή» και «εύκολη» γραφή, υπό την έννοια ότι υποκρύπτεται μια ειδική πρόνοια να μην «κουραστεί» ο αναγνώστης με «περιττά» στοιχεία. Από μια σκοπιά, αυτό μπορεί να υποστηριχτεί με επιχειρήματα του τύπου ότι έτσι «διατηρείται μόνο η ουσία». Κατά τη γνώμη-μας το επιχείρημα είναι ευάλωτο «επί της αρχής-του». Γιατι η είδηση δεν έχει «ουσία», έχει «στοιχεία» και στα στοιχεία θα βρει ο αναγνώστης την ουσία. Δεν μπορεί να αποφασίζει κανείς πριν απ' αυτόν γι' αυτόν. Γιατι αυτή είναι η ουσία της έννοιας «χειραγώγηση», «κατευθυνόμενη πληροφόρηση», μη - πληροφόρηση δηλαδή. Αλλά δεν θα έπρεπε μια τέτοια επιχειρηματολογία εκ μέρους του «ΕΘΝΟΥΣ» και λόγω της διαδικασίας απόσταξης αυτής της «ουσίας». Ας πάρουμε για παράδειγμα, και φυσικά δεν είναι το μοναδικό, την «είδηση» στη σελίδα 4, του φύλλου της Πέμπτης 17 Σεπτεμβρίου με τίτλο: «Προειδοποίηση προς την Αλληλεγγύη». Η είδηση αποτελείται από τρία μέρη στο πρώτο υπάρχουν τα κύρια στοιχεία μιας ανακοίνωσης του Π.Γ. του ΠΕΕΚ που καταγγέλλει την «Αλληλεγγύη» για «παρανοϊκή πρόκληση» στο δεύτερο υπάρχει μια σύντομη δήλωση της πολωνικής εκκλησίας. Στο τρίτο μέρος ο συντάκτης της «είδησης» γράφει: «Λάδι στη φωτιά έριξε χτές άρθρο του Γιάσεκ Κουρόν, ενός από τους κυριότερους και δεξιότερους συμβούλους της Αλληλεγγύης που προβλέπει την κατάρρευση του σοσιαλιστικού καθεστώτος στην Πολωνία και λέει ότι η "Αλληλεγγύη" πρέπει να συμπληρώσει το κενό της εξουσίας που θα δημιουργηθεί. Ο Κουρόν, σαν να έχει ήδη την εξουσία στα χέρια-του, κάλεσε το Κ.Κ. της Πολωνίας να συμμετάσχει σ' ένα μέτωπο εθνικής σωτηρίας μαζί με την "Αλληλεγγύη" και την καθολική εκκλησία».

Ο «αντικειμενικός», «αμερόληπτος» και «ουσιαστικός» συντάκτης του «ΕΘΝΟΥΣ», φρόντισε και να φορτίσει την είδηση με κρίσεις του τύπου «ο δεξιότερος» Κουρόν, και κυρίως να αλλοιώσει εντελώς δια περικοπών και παραλείψεων το νόημα των δηλώσεών-του, όπως τουλάχιστον προκύπτει από τις ειδήσεις του ξένου Τύπου.

Έτσι, είτε με τις αποσιωπήσεις, είτε με τις έντεχνες «σφήνες» δυσφήμισης, ο αναγνώστης βρίσκεται μπρος σε μια «προκατασκευασμένη» στάση για την Πολωνία και τις πολιτικές δυνάμεις που συγκρούονται στη χώρα αυτή.

«ΑΡΛΕΚΙΝ» ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΣΧΗΜΑ

Η εφημερίδα αυτή, ακολουθώντας τα πρότυπα των μεγάλων «λαϊκών» εφημερίδων, κυρίως της Αγγλίας, και το εν Ελλάδι προηγούμενο της «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗΣ», ακολουθεί περισσότερο τη λογική ενός εντύπου «ποικίλης ύλης» παρά τις δεσμεύσεις μιας εφημερίδας ειδήσεων, πολιτικής ενημέρωσης και γενικής πληροφόρησης. Η θεματολογική προτίμηση βέβαια δεν παρακάμπτει το τρέχον κλίμα αιχμής, δηλαδή τις εκλογές. Αλλά το κέντρο

λάρους της εφημερίδας φαίνεται να βρίσκεται στην «παρακολούθηση» προβλημάτων της σύγχρονης κοινωνικής ζωής με μια ισχυρή «τσόντα» παρακολούθησης του βίου καλλιτεχνών, καθώς και ανοιχτή «τσόντα» με την παρακολούθηση της σεξουαλικής ζωής πριγκίπων - πριγκιπισσών, εφοπλιστών κτλ.

Έτσι, διαβάζουμε μια έρευνα για τον κ. Μινωτή, που παρουσιάζεται με τον εξής τίτλο: «Μινωτής: Αγκαλιά με τέσσερα ιερά τέρατα». Το «τέρας» της Πέμπτης 17 Σεπτεμβρη ήταν πάντως η Μαρία Κάλλας... Ή επίσης παρακολουθούμε την έρευνα στη στήλη «Θηλυκό και μοντέρνα δαντέλα» με τίτλο: «Πήγα για ομορφιά και έβγαλα μουστάκι». Υπάρχει, επίσης, η έρευνα με τίτλο: «Ο άνδρας μου είναι... λίγος» με τραγικές ιστορίες ανικανοποίητων σεξουαλικά γυναικών και ολίγων... ικανοποιημένων. Η έρευνα τελειώνει, πάντως, με το ενθαρρυντικό συμπέρασμα: «Υπάρχουν άντρες καλοί, άντρες χρυσοί, κι άλλοι, απρόσεκτοι ή βιαστικοί. Οι περισσότεροι όμως μπορούν να γίνουν ικανοποιητικοί. Οι γυναίκες έτσι κι αλλιώς είναι ικανοποιησιμες, το λέει και η Ιατρική. Φτάνει να υτάρξει μια συνεννόηση, στη βάση της ισοτιμίας, με αγάπη και δικαιοσύνη».

Επίσης δείγμα γραφής στο ίδιο φύλλο παίρνουμε απ' τη διήγηση των ερώτων της Καρολίνας (του Μονακό), με τίτλο «Μια αχόρταγη... μικρούλα»:

«Τί γίνεται με την πριγκίπισσα;», ρωτούσε την ίδια στιγμή ο Μισέλ τον Μπεμπέ στο μπαρ.

«Θαυμάσια. Η στιγμή που θα την κάνω δική-μου είναι πια πολύ κοντά. Και η πριγκίπισσα, παραδομένη στις αγκάλες-μου θα μου πει: "Αγάπη-μου, είσαι ο καλύτερος γκόμενος του κόσμου"».

«Κοίταξε να με ειδοποιήσεις», του είπε ο άλλος. Θα βγάλω τις ωραιότερες φωτογραφίες της καριέρας-μου».

Μπορούμε βάσιμα να υποθέσουμε πως όταν υποχωρήσει ο εκλογικός πυρετός, και αφού πάντως το «ΕΘΝΟΣ» θα έχει προσδώσει μια ορισμένη κατηγορία αναγνωστών, ο τομέας της «ποικίλης ύλης» θα κυριαρχήσει στις σελίδες αυτής της εφημερίδας, αποτελώντας στο χώρο της -νυν- Αντιπολίτευσης το αρμονικό συμπλήρωμα του ρόλου της «Απογευματινής» στο πλευρό της -νυν- συμπολίτευσης.

Η πολιτική θα αποτελεί ένα υποπάρρημα της καθημερινότητας, ο έξω κόσμος, η διεθνής σκηνή θα αποτελεί πηγή περιέργων ειδήσεων, η επιστήμη και η τέχνη θα στοιβάζονται χωρίς κριτήρια σε σελίδες που θα γαργαλούν. Με λίγα λόγια το «ΕΘΝΟΣ» θα αποτελέσει μια ιδιόρρυθμη καθημερινή απονέκρωση των κριτη-

ρίων των αναγνωστών-της.

Δεν θέλουμε, βέβαια, να κάνουμε δίκη προθέσεων ή να προεξοφλήσουμε το μέλλον. Και θα νιώθαμε πραγματική ικανοποίηση αν το «ΕΘΝΟΣ» διέψευδε τις εκτιμήσεις-μας, όπως προκύπτουν από τα πρώτα φύλλα-του.

ΑΛΛΑ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ

Θά 'πρεπε, πάντως να σημειωθεί, ότι η έκδοση του «ΕΘΝΟΥΣ» είχε αλυσιδωτές επιδράσεις και στις υπόλοιπες εφημερίδες, και όχι μόνο τις απογευματινές. Έτσι, όλες οι εφημερίδες της Κυριακής που προηγήθηκε της έκδοσης και της Δευτέρας, είχαν εξαιρετικά πλούσια και προσεγμένη ύλη και «ανοίγματα» στην εμφάνιση, πολυχρωμία, προσφυγή στο όφσεντ, κτλ.

Γνώρισμα της εποχής, επίσης, και ιδίως της πίεσης των εκλογών, είναι και οι κομματικές ή «ειδικού τύπου» εκδόσεις. Έτσι για παράδειγμα κυκλοφορεί η «Προοδευτική ΤΟΛΜΗ» (ή μήπως θράσος), που θα προβάλλει τις θέσεις του κ. Μαρκεζίνη, καθώς και η «Δημοκρατική Ενότητα», έκδοση προσεγμένη, που απηχεί τις θέσεις της ΚΕΑ (του κινήματος για την ενότητα της Αριστεράς) και του ΚΚΕ.

Θλιβερή αποτυχία γνώρισε η βασιλική απόπειρα των «ΚΑΙΡΩΝ» που εξέδωσε ο γνωστός Α. Παναγόπουλος. Οι «ΚΑΙΡΟΙ» πραγματοποίησαν 6 εκδόσεις, που έδωσαν την τέλεια μαθηματική εικόνα της φθίνουσας πορείας. Η πρώτη έκδοση πούλησε 3.000 φύλλα, και η έκτη είχε κατεβεί κάτω απ' τα 800. Λέγεται μάλιστα πως για την έκδοση αυτή είχαν κερδηθεί τα κονδύλια της βασιλικής χορηγίας από τον κ. Μιχαλόπουλο της «ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΩΡΑΣ» που τα διεκδικούσε επίσης. Φαίνεται ότι ο κ. Γλύγκμπουργκ ποτέ δεν θα καταλάβει, ότι όπου κι αν τα δώσει τα λεφτά-του, χαμένα θα πάνε...

Παρ' όλα αυτά, θά 'πρεπε και πάλι να υπομνήσουμε την ιδιαίτερη μορφή που έχει πια το θέμα της έκδοσης μιας εφημερίδας, όπου δεν είναι πια ο τολμηρός δημοσιογράφος που αποπειράται την έκδοση, αλλά όμιλοι οικονομικών, κυρίως, συμφερόντων, που επεκτείνουν τη δραστηριότητά-τους και στον Τύπο...

Θά 'πρεπε κάποτε να ανοίξει μια δημόσια συζήτηση για την ανάγκη να εναρμονιστεί ο Τύπος με την ουσία των ευθυνών που του αναλογούν στη θεσμική λειτουργία-του. Και ίσως θά 'πρεπε να αποτελέσει ένα από τα άμεσα ζητούμενα της «Αλλαγής», για την οποία άλλωστε ο Τύπος μπορεί να αποδειχτεί «κλειδί» ως προς την τελική-της έκβαση. □

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ

Τα σχόλια που ακολουθούν είναι γραμμένα από τον ΠΩΛ-NOP την αγλαή χρονιά 1933 στη σατιρική-του «ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ». Το κείμενο είχε τίτλο «ΜΑΘΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ» και κρινε χιουμοριστικά όλες τις τότε εφημερίδες της Αθήνας. Κρατήσαμε όλες τις παρατηρήσεις για εκείνες τις εφημερίδες που συνεχίζουν την έκδοσή-τους μέχρι τις μέρες-μας. Είναι αυτό άραγε το μόνο στοιχείο που κάνει το γραπτό του ΠΩΛ-NOP επίκαιρο — σε κάποιο βαθμό — και σήμερα; Η αλήθεια είναι, πάντως, πως δεν ταυτίζονται και τόσο οι παρατηρήσεις του ΠΩΛ-NOP με τη σημερινή εικόνα των αντίστοιχων εφημερίδων' έχουμε όμως έναν «οδηγό αναγνώσεως»...

«Ακρόπολις»

Δια να είσθε αναγνώστης της «Ακροπόλεως» απαιτούνται τα εξής προσόντα: Ηλικία: κατωτέρα των δύο πόντων και όχι ανωτέρα των τριών. Πεποισία: Μία δραχμή την ημέραν. Μόρφωσις: Περιττή. Επάγγελμα: Θέλετε άλλο επάγγελμα όταν είσατε α-

ναγνώστης της «Ακροπόλεως»; Μπορείτε να ζήσετε αξιόλογα από τα δώρα-της.

«Ελ. Βήμα»

Προσόντα απαιτούμενα δι' αναγνώστην του «Ελευθέρου Βήματος» και «Φωνής του Λαού».

Μόρφωσις: μετρία. Ηλικία: κατωτέρα των δύο μηνών και όχι ανωτέρα των τεσσάρων. Ευπιστία και επιπολαιότης με το καντάρι. Απόλυτος πεποίτησις ότι ο κ. Βενιζέλος είναι ο ευφύεστερος πολιτικός εις την ανοητοτέραν χώραν.

«Καθημερινή»

Δια να είσθε αναγνώστης της «Καθημερινής» σημαίνει ότι ευρίσκεσθε εις την ιδίαν μοίραν με τον Μαρκ Τουαίν, τον Ανατόλ Φρανς, τον Μπέρναρ Σω και να είσθε κατάτι εξυπνότερος. Να έχετε κάμει ειδικάς σπουδάς δια την κατανόησιν των καθημερινών-της διαλόγων. Να έχετε παρακολουθήσει την αρθρογραφίαν του διευθυντού-της επί μακρά έτη δια να είσθε τελειώς α π ο β λ α χ ω μ έ ν ο ς. Να θεωρήτε ως το καλύτερον έργον του παγκοσμίου δραματολογίου τον «Αγαπητικόν της Βοσκοπούλας». Να μην την διαβάσετε καθη-

μερινώς, δια να μη την βαρεθήτε, εκτός αν την έχετε ήδη βαρεθή.

«Αθηναϊκά Νέα» (Ανάγνωθι Αμαθηναϊκά Νέα).

Δια να είσθε αναγνώστης της εφημερίδος αυτής πρέπει να έχετε χρηματίσει διοικητής (τότε) πυροβολαρχίας. Να γνωρίζετε άριστα την πυροβολικήν τέχνην και ιδίως ότι το κανόνι είναι «μία τρύπα που έχει γύρω-γύρω σίδερο». Να έχετε φάει (και να τρώτε ακόμα) την Μικράν Ασίαν με το κουτάλι. Να μην ξέρετε τί σας γίνεται.

«Βραδυνή»

Δια να είσθε καθώς πρέπει αναγνώστης της «Βραδυνής», ανάγκη πάσα: να φορέσετε αμέσως πηλίκιον δια να ημπορέσετε να ακούσετε τα μαθήματα του Λαϊκού Πανεπιστημίου. Να κόβετε τις χρωματιστές χαλκομανίες. Να ζήσετε χίλια χρόνια για να ιδήτε το τέλος των «Μυστηρίων της Σαγκάης» και τας περιπετείας του Έλληνο Μπάφρα. Να έχετε εις το σπίτι-σας κεντρικήν θέρμανσιν και δεκάδα επανωφορίων δια να διαβάσετε τον Σατυρικόν Στίχον-της.

«Έθνος»

Ο αναγνώστης του «Έθνους» πρέπει να έχη τα εξής προσόντα: Να μην

έχη γιαγιά για να του λήη παραμύθια. Να πιστεύει ότι ο κ. Βελιανίτης έχει διαβάσει όσα έχει γράψει. Ότι ο διευθυντής του «Έθνους» είναι άνθρωπος μαχητικώτατος και αφιλοκερδής. Και να έχη υπ' όψιν-του ότι διαβάζοντας το «Έθνος» κάμνει κάτι καλόν: Το αποσύρει από την κυκλοφορίαν.

«Εστία»

Δια να είναι κανείς αναγνώστης της «Εστίας» πρέπει να έχη: Δίπλωμα του Πανεπιστημίου Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Σορβόνης, Οξφόρδης, Καίμπριτζ, Βερολίνου, Λειψίας, Μαδρίτης, Νέας Υόρκης, να γνωρίζη άριστα όλες τας γλώσσας, νεκράς, ζώσας ή εν νεκροφανεία, να απαγγέλλη από στήθους τον Όμηρον, τον Βιργίλιον, τον Δάντην και το Αλμανά του Γκότα, να γνωρίζη τα γενεαλογίας των Άγγλων ευπατριδών κατά βάθος μέχρι των Σταυροφορίων. Να έχη χρηματίσει αλιεύς μαργαριτών και να είναι αντεπιστέλον μέλος όλων των Ακαδημιών του κόσμου. Να έχη την ικανότητα να ξεχνά αμέσως «όσα ενθυμείται» ο κ. Ιωάννης Δαμβέργης. Και τέλος: Μετά το διάβασμα της εφημερίδος να περνά από τα γραφεία της «Εστίας» δια να του λύουν τας απορίας-του. □

«Αμ' στα Μέθυνα καημένε...»

του Γιώργου Καραμάνου

Ητανε να μας έρθουνε κείνη την Κυριακή και τους περιμέναμε. Η μάνα συγύρισε από νωρίς και ο πατέρας άρπαξε στα χέρια-του την «στιγμιαία». Την έστησε καταμεσής της αυλής, την ξεσκόνισε, δούλεψε δοκιμαστικά τη ροδέλα της φυσούνας, σκούπισε το φακό, κι ύστερα ζύγωσε στη μάντρα να κοιτάξει το βάθος του δρόμου.

— Έρχονται; ανησυχούσε η μάνα.

— Η ώρα-τους είναι. Μα πέντε λεπτά, μα δέκα, θα πρέπει σε λίγο να φανούν.

Αφήνοντας και τούτη τη θέση γύρισε πάλι της αυλής και προχώρησε για μέσα. Αργά τη νύχτα είχε εμφανίσει μερικές γυάλινες πλάκες — της άλλης μηχανής — κι έπρεπε να τις βγάλει από τη λεκάνη. Τις ξέπλυνε ακόμη μια φορά, τράβηξε τα νερά-τους με τη μαλακή κώχη της παλάμης κι ύστερα τις ακούμπησε, αραδιαστιά, στη βορεινή πλευρά της μεγάλης κάμαρης. Ήταν δουλειά του περασμένου μήνα — από δυο γάμους και μια κηδεία. Αργότερα, καθώς θα στέγνωναν, τόχε σκοπό να τις ρετουσάρει. Από τούτο τον υπολογισμό τοποθέτησε και τη ρετουσέρα στο κατώφλι της πόρτας. Ταχτική η θέση-της εκεί φωτιζότανε μόνο από μπρος. Στο πίσω μέρος-της κουκουλωνότανε ο πατέρας μ' ένα μαύρο πανί κι έκανε τις διορθώσεις. Σταθερό κι επιδέξιο το χέρι-του δούλευε τα μολύβια με ακρίβεια και κατάφερνε να εξαφανίζει όλα τα άσχημα σημάδια.

Οι σημερινοί όμως επισκέπτες αργούσανε και τ' απόσκια στους τοίχους είχαν αποτραβηχτεί. Έτσι και φεύγαν ακόμη μισό μέτρο θα δυσκόλευαν το τράβηγμα της φωτογραφίας και η μάνα βρήκε την αφορμή να τα βάνει με τον πατέρα.

— Μα τα συμφωνήσατε καθαρά ή μιλήσατε έτσι στον αέρα!

Την πρώτη φορά δε γύρισε μήτε να την κοιτάξει. Ξύνοντας, με γυαλόχαρτο, τα μολύβια είχε σκύψει μπροστά και πάλευε να μεγαλώσει τις μύτες-τους. Άμα όμως την άκουσε και πάλι σήκωσε απότομα το κεφάλι-του και της λέει.

— Στο σακάκι τάχω!

— Ποιά... στάθηκε να τον κοιτάξει χαζά η μάνα.

— Τα συμβόλαια! Για ριξτους κι εσύ μια ματιά είναι συνταγμένα κανονικά ή μήπως και με γέλασαν;

Ησυμφωνία είχε κλειστεί το προηγούμενο Σάββατο στο Πάρκο τ' Αναπλιού. Πρώτος είχε πάει ο Χελιώτης. Με την καούρα-του να περάσει μέσα ερχότανε γύρω - γύρω της πρασινάδας κι όλο κοντοστεκότανε. Ήθελε να κάνει συνάντηση με το φωτογράφο του Πάρκου μα μοδιζότανε από το μουλάρι που έσουρνε. Μπελάς-του και πρόβλημα, κείνη την ώρα, το βολτάριζε κυκλωτερά και πάσχιζε να βρεί το κοντινότερο σημείο. Παιδεύτηκε

έτσι κανά μισάωρο και ξαφνικά έβανε τη φωνή-του.

— Ρε πατριώτ'!

Σπασμένη η προφορά-του, από τ' αρβανίτικα, κέντρισε την περιέργεια των περαστικών και κάποιος στάθηκε να τον πειράξει.

— Τον «Κολοκοτρώνη» φωνάζεις;

— Όχι, τον άλλονε.

— Τον «Καποδίστρια»;

Φανερό το δούλεμα και ο Χελιώτης τού γύρισε τις πλάτες. Ξανατεζάρισε το καπίστρι και συνέχισε να πολλαπλασιάζει τους κύκλους-του. Ξαναβγήκε «Σιδηράς Μεραρχίας» και κεί τραχαρίστηκε με τον πατέρα. Πέρασε, σχεδόν, ξυστά-του κι όπως τον πρόσεξε να λοξοδρομίζει, κατά μεριά που τον έτρωγε, τον σταμάτησε.

— Πας μέσα;

— Μέχρι το φωτογράφο.

— Αυτόνε γυρεύω κι εγώ αλλά μποδιέμαι. Έχω τούτο το διάλο!

— Δέστο καημένε κάπου. Μαζί-του θα φωτογραφηθείς;

— Άει στο καλό-σου... ξεχώρισε αμέσως τη θέση-του ο Χελιώτης. Γίνονται και τέτοιες κουτουράδες; Εγώ για το Μανώλη νοιάζομαι.

— Ποιό Μανώλη;

— Το γιό-μου. Μας έπεσε μια ανάγκη και πρέπει να βγάλει.

— Φωτογραφίες;

— Ναι.

— Και πούναι τος ο Μανώλης. Γύρω-σου δεν το βλέπω.

— Γι' αυτό θέλω να κάνω συνεννόημα. Έξι ώρες, νάρθει δώ κάτου, είναι μισή μέρα και βάνε.

— Και σήμερα, βρε ευλογημένε-μου, δεν έγινε ο κόπος-σου;

— Άλλο το κατέβασμα του παιδιού κι άλλο το δικό-μου. Εμένα με κουβάλησε ο δραγάτης.

— Στην πλάτη-του;

— Από μήνυση ντε! Θέλει να γιομίσει κι αυτός τη γούλα-του.

Τραβήχτηκε αρκετά ο διάλογος και κοντά στ' άλλα αποδείχτηκαν και κοντοχωριανοί. Από το Χέλι ο ένας, από το Μάνεσι ο άλλος, τους χώριζαν... τρισήμισι ώρες δρόμο και δώσανε τα χέρια. Ο ενθουσιασμός ξεκίνησε από τον Χελιώτη. Μουδιασμένος στο χώρο της πολιτείας βρήκε τον άνθρωπο που του πήγαινε και ξανοίχτηκε μ' εμπιστοσύνη. Με τα νερά-του και ο πατέρας του ολοκλήρωσε τις συστάσεις. Του είπε πως βγάζει κι αυτός φωτογραφίες και τότε ο Χελιώτης ξαναμαζεύτηκε. Λογιάστηκε τώρα πως είχε πέσει σε δούλεμα και ζαρώθηκε πάλι στο καβούκι-του. Μα ό,τι πήγε να πάρει μεταβολή κάτι τον τσίμπησε. Κάτι φωτίστηκε στη μνήμη-του και η πρωτινή αισιοδοξία τον ξαναγέμισε.

— Από το Μάνεσι δεν είπες;

— Κατά από μέσα!

— Μωρέ κάτι ακούστηκε τις προάλλες... Θυμάμαι κιόλας που 'ίνανε διαδόματα ότι κατέχεις κι άλλα. Μη βαρείς και διολί;

— Παίζω λαούτο.

— Τα βλέπεις; ήρθε τώρα από πάνου ο Χελιώτης. Εμένα, κείνο του πιάνει τ' αυτί-μου, δεν με γελάει.

Φτάσανε και στα παζάρια της φωτογραφίας. Για ν' ανέβαινε στα βουνά, ο φωτογράφος του Πάρκου, ήταν από τ' αγίνωτα και ο Χελιώτης έριξε τις ελπίδες-του στο Μάνεσι. Δυόμισι ώρες δρόμο διαφορά τούπεφτε με συμφέρο. Χωριάτικος κόσμος και κείθε δεν είχε να πελαγώσει με την πολυτέλεια τ' Αναπλιού και πιάστηκε σε τούτη την τύχη να την σιγουρέψει. Μα έμενε το πρόβλημα με τα φάρμακα. Ο πατέρας θα έκανε διάλυση μόνον για το Μανώλη, πράγμα που θα τον ζήμιωνε. Οι γύρω χωριανοί-μας βγάζανε τις μεγάλες γιορτές κι έτσι θάτανε υποχρεωμένος να χύσει την «εμφάνιση» και την «στερέωση» αφού θα ήταν ανώφελο να παραμείνουν και στα μπουκάλια.

— Και δεν βγάνεις καθόλου;

— Κυνηγάω τα μικροπανηγύρια. Στα μεγάλα πηγαίνω με το λαούτο.

— Ωχ κακό που μ' έβρε... έπεσε πάλι στην απελπισία-του ο Χελιώτης.

Ο κόμπος λύθηκε μ' ένα... κεφαλοτύρι. Τόταξε από μόνος-του ο Χελιώτης σαν πρόσθετη αμοιβή στη συμφωνία.

— Μη σε ζημιώνω και τώρα;

— Γιο βρε βλά! τούδειξε την ικανοποίηση ο πατέρας με αρβανίτικη απάντηση. Κατέβασε, την Κυριακή, το παιδί-σου και θα γίνε η δουλειά-σου όπως την θέλεις.

Σηκωθήκανε αξημέρωτα της Κυριακής αλλά στανιώθηκε νάρθει μαζί-τους και η γυναίκα. Ξέροντας λείει από φωτογραφίες ήθελε νάναι κι αυτή μπροστά καθώς θα φωτογραφιζότανε το παιδί-τους. Επειδή είχε πάει ένα καλοκαίρι στα Μέθανα από τότε ζούσε με την εντύπωση πως είχε κατακτήσει όλο τον κόσμο και ήθελε να το δείχνει παντού. Χασομέρι και γκρίνια, έφυγαν αργοπορημένοι και τους βγήκε ο ήλιος στα μισά του δρόμου. Μετά που φτάσανε και στα δικά-μας χωριά σκόνταψαν και με άλλα εμπόδια. Ρωτούσανε για το σπίτι του φωτογράφου και οι άλλοι τους στρώνανε στην ανάκριση.

— Τόχουτε ξαναβγάνει το παιδί;

— Όχι.

— Και πώς το πάτε έτσι κουτουρού χωρίς να ρωτάτε.

— Γιατί δεν βγάνει; πήγε αλλού το μυαλό της μάνας του Μανώλη.

— Από το χωριό-μας κανείς!

— Τραβήξου κυρά... κρατούσε την ψυχραιμία ο αντρας-της. Αφού τάχω μιλήσει.

Ίσιαμε να πιάσουν την άκρη και του χωριού-μας νάσου και ο δραγάτης. Με πρόσθετα δικαιώματα αυτός ανέβασε το ζήτημα σε νομικό επίπεδο και ζήτησε ευθύνες.

— Βγάνετε χαρτί απ' τον πρόεδρο;

— Τι χαρτί.

— Χαρτί της βούλας! Εδώ υπάρχει Κράτος και Αστυνομία κι εσείς μου τραβάτε έτσι;

— Βρε που να παρ' η ευχή... τα χρειάστηκε τώρα και ο πατέρας του Μανώλη. Τόση κουβέντα και συζήτηση κάναμε στ' Ανάπλι και να μη μου πει τίποτα;

Ανικανοποίητη και ύποπτη απάντηση για το δραγάτη κόβει τον

συνομιλητή-του πλαγιαστά. Είναι ο συνηθισμένος τρόπος-του όταν θέλει να γραδάρει τη νοημοσύνη του άλλου και να δει κατά πόσον υπολείπεται της δικής-του.

— Καλά, εσύ δεν ξέρεις ότι για την άδεια του τσιγκαρόχαρτου και της αυτότητας χρειάζεται βεβαίωμα;

Άμα τάκουσε ο Χελιώτης ανάσανε.

— Μα δεν είναι να βγω εγώ βρε αδερφέ! Για το παιδί γίνεται ο κόπος.

— Έχουμε τη νουνά-του στην Αμερική και μας τη γυρεύει δυο χρόνια, έδωσε συμπληρωματική κατάθεση η γυναίκα-του και τρώμαξαν να ξεκολλήσουν.

Δεν προκάνανε δέκα μέτρα και υποχρεωθήκανε να σταθούνε πάλι. Τούτη τη φορά τους σταμάτησε η γιαγιά-μας. Είχε ακούσει τη φασαρία με το δραγάτη και βγήκε μπροστά να τους ξεθαρρέψει.

— Για φωτογράφισμα δεν πάτε;

— Έτσι λέμε.

— Ε, να κρατάτε το κεφάλι ψηλά και να μη λογαριάζετε κανέναν! Νά, εκεί κάθεται ο γαμπρός.

— Ποιός γαμπρός;

— Ο φωτογράφος. Έχει παρμένα τη Θιοφάνα-μου και σε λίγο θάρθω κι εγώ.

Μπήκανε και στην αυλή-μας και ησυχάσαμε. Πιο πολύ βέβαια ξεφούσκωσαν εκείνοι. Από τη μια η κούραση, από την άλλη οι παραξενιές του κόσμου, ξεφύσηξαν την σκοτούρα-τους και ξαλάφρωσαν. Όρα πια να πέσουνε και τα φάρμακα στη μηχανή. Καθώς τ' άδειαζε ο πατέρας κοίταξε με σημασία και το Χελιώτη. Ο τελευταίος όμως δεν κατάλαβε. Είχε το νου-του στη ρετουσέρα. Με την ίδια περιέργεια και η γυναίκα-του μας ρώτησε.

— Τούτο είναι το μεχάνημα;

— Όχι, της αποκρίθηκε ο πατέρας. Αυτό καβουρντίζει καφέ.

— Για δες το πράμα.. τόχαψε με το πρώτο καθώς δεν είχε προσέξει στο βάθος της αύλης την μηχανή. Εμείς, κείθε πάνου, δεν έχουμε αλλάξει ακόμη τα ρεβύθια.

— Ναι, μα εσείς έχετε καλό τυρί! γέλασε τώρα ο πατέρας και ξανακοίταξε το Χελιώτη.

Εκείνος τόπιασε αυτή τη φορά και σήκωσε το ταγάρι-του.

— Εδώ τόχω!

Τόδωσε της μάνας στα χέρια και κείνη τόβανε πάνου στο πάτερο — δίπλα στα καρβέλια. Στο γυρισμό έφερνε και τρίτη καρέκλα να κάτσει ο Μανώλης.

— Πόσο χρονών είναι; ενδιαφέρθηκε και για την ηλικία-του.

— Του χρόνου θα πορπατά στα οχτώ.

— Τόσο είναι και το τρίτο-μας. Πέρσι ο Γιώργος μας ήτανε έξι, και κοίταξε προς το μέρος-μου να καταλάβουν.

Δεν τον άντεξε ο πατέρας και λείει του Χελιώτη.

— Είδες γυναικεία συνεννόηση; Ρωτάς να μάθεις για την Παρασκευή κι αυτές σου μπερδεύουν την Πέμπτη και το Σάββατο. Τον ίδιο δρόμο τον αποφεύγουν.

— Και τώρα πού είναι τ' άλλα παιδιά-σας;

— Το μεγάλο κορίτσι πήρε το μικρό και πήγανε μια βόλτα μέχρι τη θειά-τους την Τασία. Ο Σωτήρης, πούναι μεγαλύτερος από τούτον, λείπει από το πρωί. Έχουμε μιά παλιογαϊδούρα και την ξέβγανε στα χωράφια να φάει καν' αγκάθι.

— Ναι, βλέπω εκεί πέρα το σαμάρι.

— Του Σωτήρη; είχε έρθει στη φτιάξη-του ο πατέρας και τάκοβε μ' ευκολία.

Η Χελιώτισσα δεν κατάλαβε τ' αστείο-του και θαρρεύοντας πως

είχε λαθέψει έκλεισε το στόμα-της και μουγκάθηκε. Άβουλη και η μάνα της ήρθε στο νου το φόντο της φωτογραφίας και τράβηξε από το γιούχο μια κόκκινη κουβέρτα. Σκούρο όμως το παντελόνι του Μανώλη δεν θα ξεχώριζε και ο πατέρας της συνέστησε να την αλλάξει με το γκριζο πανί.

— Είναι και τ' άσπρα σεντόνια, να φέρω ένα;

Άστοχος και ανόητος ο λόγος-της δεν της το συγχώρησε.

— Μα δε μου λες, αρρώστεια την έχουτε την κόντρα; Με το άσπρο, που λες, δεν θα δείξει το λευκό-του πουκάμισο.

— Καλάάά... ενοχλήθηκε σοβαρά η μάνα. Παντού το δικό-σας να γίνεται.

Ίσια που κρατήθηκε ο πατέρας. Τεντωμένα τα νεύρα-του προτίμησε να το ρίξει κι αυτό στα πλάγια.

— Τα βλέπεις φίλε μου; ξαναλέει του Χελιώτη. Λάβαμε και τα «υπόλοιπα». Εσένα σου δίνει καθόλου «ρέστα» η γυναίκα-σου;

Πήρε με παρανόηση τα πράγματα ο Χελιώτης κι αποκρίθηκε άλλ' αντ' άλλων:

— Μα δεν της γύρεφα και ποτέ. Εγώ έχω να κάνω με τον τυρέμπορα κι αυτή με τον αυγουλά.

— Μη ξέχασες τον καπνομεσίτη και το χασάπη;

— Γι' αυτούς το κουβεντιάσουμε μαζί.

Πήγε να προστέσει και κάτι ακόμη αλλά τον έκοψε η γυναίκα-του.

— Όχι κι όλα στα φόρα! του μурμουρίσε αγριεμένη. Να κρατάς και πισινή!

Το κλίμα σήκωνε κι άλλα τέτοια αλλά τ' απόσχια δεν περιμένανε. Σκέπαζαν μόνο το φόντο και η μηχανή ήταν εκτεθειμένη στον ήλιο. Έφερε κανά δυο βόλτες ο πατέρας και βούτηξε τη σκούπα. Μα δεν μου την έδωσε, όπως συνήθιζε. Δίπλα-του ο Χελιώτης δεν έβρισκε πού να σταθεί και προτίμησε αυτόνε γιά να τον βγάλει από την αμηχανία.

— Για πάρτην στα χέρια-σου.

— Για τις μύγες;

— Αυτές δεν μας βλάπτουν. Τον ήλιο πρέπει να μποδίσουμε που πέφτει στο φακό.

— Να πάω τότε μπροστά;

— Αμ, τότε είναι που δεν θα βγεί καθόλου η φωτογραφία.

— Όχι, να το φωτογραφήσουμε το παιδί γιατί' είν' ανάγκη! ξαναβρήκε τη μιλιά-της η Χελιώτισσα.

Πήρε τον Μανώλη ο πατέρας και αφού τον έστησε μπροστά στο φόντο τον συμβούλεψε να κοιτάζει ίσια. Γυρίζοντας όμως στη μηχανή, να χώσει το κεφάλι-του στο μαύρο πανί, τον κόβουνε οι φωνές της Χελιώτισσας.

— Στάσου! Στάσου! και μπροστοπήδησε τρομαγμένη. Έτσι αρώτηγα θα το τραβήξεις;

Ο πατέρας ορθώθηκε ξαφνιασμένος.

— Μα τί έπαθες και φωνάζεις έτσι;

— Δε λέω... κατσούλωσε κείνη τα μάτια-της χωρίς να της φύγει και η ανησυχία. Μάστορας είσαι και νοικοκύρης αλλά και το παιδί να μην τ' ορμηνέφουμε λίγο;

— Σε τί.

— Έτσι που στέκεται μαραμένο δείχνει σαν άρρωστο. Στην Αμερική θα πάει, μήπως είναι δώ χάμου;

— Α, βέβαια, είναι και η απόσταση.

— Είκοσι τρία μερόνυχτα και δεν φτάνουνε... κούναγε το κεφάλι-του ο Χελιώτης, ανίκανος τάχα να το συλλάβει.

— Έχεις πάει; δεν ήξερε με ποιόν να συνεννοηθεί ο πατέρας.

— Αχώ που το λένε... και η σκούπα τούγειρε χαμηλά μέχρι το φακό.

Το πρόσεξε, από τη θέση-της, η μάνα και πήγε να του την πάρει.

— Δεν την αφήνεις σε μένα. Κάτι συγύρια που κάνω τα τελειώνω κι αργότερα.

— Αν μιλάς για το βάρος, άστηνε! αντιρρήθηκε ο Χελιώτης. Εγώ ξεπατώνω πουρνάρια χωρίς ξινάρι και τούτο το παλιόπραμα θα με κόψει;

Μόλις είχε έρθει και η γιαγιά. Συνηθισμένη να βοηθάει την κόρη-της βρήκε πως ήταν καλύτερο να πάρει αυτή τη σκούπα. Άλλος πονοκέφαλος για τον πατέρα, αναγκάστηκε ν' αγριέψει.

— Σαν πολλοί κουμανταδόροι δεν μαζευτήκατε σήμερα; Για αραιώστε λιγάκι!

Αποτραβήχτηκαν η μάνα με τη γιαγιά. Περασμένο ένα δίμηνο, από την προηγούμενη συνάντηση, τους ήρθε και σαν ευκαιρία να κουβεντιάσουνε τα νεότερα. Η άλλη γυναίκα δεν έλεγε να παραμερίσει. Με την ιδέα πως κατέχει ήθελε νάχει γνώμη.

— Νά, το παιδί να σιάξω μια στάλα κι ύστερις θ' αλαργέψω κι εγώ.

— Φτιάχτο! της επιτρέπει ο πατέρας με απότομο νεύρο.

Μεγάλη ικανοποίηση γι' αυτήν, προχώρησε με τη σιγουριά της πολύξερης και στάθηκε μπροστά-του. Άλλη πόζα εκεί καμώνεται πως του παίρνει τα ζύγια.

— Τι είπαμε χτες βράδι μανάρι-μου, το θυμάσαι;

— Το θυμάμαι.

— Ε, για κάντο να σε δω.

Δίνει ένα τινάγμα ο Μανώλης και ισιώνεται σαν φτυαρόξυλο. Φουσκώνει μετά και τα μάγουλα, γουρλώνει τα μάτια και γίνεται αγνώριστος. Μεγάλη κολακεία για τη μάνα-του γυρίζει και λέει του πατέρα.

— Πάρτον τώρα πούναι σαν Τούρκος!

— Μωρέ μπορώ να σου τον τραβήξω και χειρότερον. Αλλά για πες μου: Για ανθρωποφάγο θα τον στείλουμε στην Αμερική ή για να προγκάει τη νουνά-του;

— Πάρτονε συ, πάρτονε!

Για να μην πάει κι από ασφυξία ο Μανώλης καμώθηκε πως τον τραβάει. Έκλεισε όλο το διάφραγμα, εσκάσε λίγο το καπάκι και παίζοντας με σκέρτσο την παλάμη-του την ξανακούμπησε πάνου στον κλειστό φακό.

— Εντάξει! φώναξε κι από πάνου να μην της μείνει καμιά αμφιβολία.

Ησυχασμένη η Χελιώτισσα, φάνηκε να τελειώνουν οι φασαρίες. Καθένας μαζεύτηκε στην κούρνια-του και τώρα ο πατέρας θάρχιζε την κανονική δουλειά-του. Με την δικαιολογία πως θέλει να κάνει κι αυτός ένα χάρισμα — αφού αυτοί μας δωρήσανε ολάκερο κεφαλοτύρι — ξανάβαλε το Μανώλη στη θέση του φόντου και τον έφτιαξε όπως ήθελε. Στην αρχή δεν έλεγε να ξεχάσει το μάθημα της μάνας-του. Στο φουσκωτό και πάλι ξέφευγε από τη φυσικότητα και ο πατέρας τον πάλαιψε με τα χέρια. Του χαλάρωσε το κορμί, έφερε το κεφάλι στην ευθεία-του, και μετά τον άφησε να πάρει ανάσα.

— Έτσι μπράβο!

Στη θέση-του και ο Χελιώτης με τη σκούπα, έγινε το τράβηγμα χωρίς εμπόδια. Με την εμφάνιση του αρνητικού μαζεύτηκαν και οι τρεις-τους γύρω στη μηχανή. Τους κάλεσε ο πατέρας για να δουν. Χωρίς να γνωρίζουν από «πρωτότυπα» και «πλάκες» παγώσανε με την πρώτη ματιά-τους. Σχεπασμένος ο Μανώλης με μια σκέτη μουντζούρα δεν ξεχώριζε για άνθρωπος και πρώτη η μάνα-του έβανε τις φωνές.

— Πω, πω συμφορά! και γανωτής νάτανε το παιδί-μας δεν θά-

γαίνει έτσι κατράμι!...

Στενοχωρημένος και ο άντρας-της δάγκωνε συνέχεια τα χείλη-του. Πιο συκρατημένος αυτός κοιτάζε την πλάκα απ' όλες τις γωνίες και δεν ήξερε πού ν' αποδώσει την τόση μαυρίλα. Σαν είχε όμως και την ευθύνη της συμφωνίας τράβηξε τον πατέρα παράμερα και τον παρακάλεσε.

— Μήπως γίνεται να τη μαστορέψουμε λίγο... Έτσι που βγήκε λουρτζούκος δε θα μας το γνωρίσουνε.

— Εγώ δε φταίω! φώναξε από την πλευρά-του ο πατέρας για ν' ακουστεί. Το παρατσίτωσε η γυναίκα-σου στο κόρδωμα και κάηκε το χαρτί.

Εκείνος ξανατράβηξε τον πατέρα άλλα δυο βήματα.

— Τη δικιά-σου την έχεις;

— Θα σας την κάνω χάρισμα, δεν είπαμε;

— Μωρέ βγάλτην να γίνει η δουλειά-μας κι απέ τις γυναίκες τις ξέρω γώ.....

Το τελευταίο τόριξε μέσα στ' αυτί του πατέρα και η Χελιώτισσα δεν τάκουσε. Μα της είχε κοπεί η φόρα. Έτσι πούχαν έρθει τα πράγματα είχε σταυρώσει τα χέρια-της και παρίστανε την Παναγιά.

Τώρα ο πατέρας προτίμησε να πάει μέσα. Σκληρό το φως της αυλής τούφτιαχνε αντηλιές πάνου στ' αρνητικό και δεν ήξερε κατά πού να γυρίσει τον αντιγράφέα. Στο εσωτερικό του σπιτιού δεν είχε πρόβλημα. Εκεί τον ευκόλυne το βορεινό παράθυρο κι όπως έπεφτε σπαστό το φως έκανε πιο «γλυκιά» την εκτύπωση. Μα ό,τι έσχυφε τη μηχανή, να τον χωρέσει η πόρτα, είδε τη γιαγιά που σκούπιζε και του ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι. Οι γυάλινες πλάκες είχαν ασπρίσει από τις σκόνες και καθώς ήσαν νωπές ακόμη είχανε πάθει τη ζημιά-τους.

— Βρε τί μούκανες εκεί! έπιασε να βλαστημάει αγίους και διαβόλους. Το ξέρεις ότι με κατέστρεφες μ' αυτή τη μανία-σου να σκουπίζεις κάθε φορά που έρχεσαι;

Άγνοιαστη η γιαγιά, για το κακό πούχε κάνει, έλεγε τα δικά-της.

— Την έχω κόρη τη Θιοφάνα, το ξέρεις; Άμα δε την βοηθάει η μάνα-της, που την πονάει, τότε ποιός θα τη νοιαστεί;

Την πήρε η μάνα από τη μέση και πήγανε στην πλαϊνή κάμαρη. Εκεί της τάπε με τη δική-της γλώσσα και τότε το γυρίσανε στο κλαφουριστό. Είδε κι έπαθε ο πατέρας να τελειώσει και με τους άλλους. Βρισκότανε σε τέτοια σύγχυση και υπερένταση που όλο μπερδευε το χρόνο της εκτύπωσης. Τη μια μετρούσε πολύ, την άλλη λίγο, πέταξε πεντέξι χαρτιά. Όξω τ' αντρώγυνο μουρμούριζε τα σχολιανά-του. Πιο περιεργή η γυναίκα έγερνε κάθε τόσο και κατασκόπευε τα μέσα.

— Αμ, δεν είναι η μηχανή-του της προκοπής... Τότες, πούχα παιμμένα στα Μέθενα τις βγάζανε στο πι και φι.

— Μα αφού δεν έβγανες, πώς το λες;

— Τόβλεπα και το ίδιο ήταν. Εκεί, καημένε-μου, μήτε σκούπα κρατάγανε ούτε και χασομέρι είχες. Σε φωτογραφίζανε στο λεφτό κι ήσουνα ξενοιασμένος.

Σταμάτησε να πολυλογάει όταν βγήκε ο πατέρας με τις φωτογραφίες στο χέρι. Άλλο πράμα αυτές είπε ο Χελιώτης «φχαριστούμε πολύ» και ο πατέρας του αποκρίθηκε «καλό δρόμο». Η γυναίκα δεν έβγανε λέξη. Αν και πετυχημένες οι φωτογραφίες είχε στραπατσarisτεί που δεν έγινε το δικό-της και το κρατούσε. Άφησε πρώτα να βγούνε στο δρόμο και τότε ξανάρχισε τα προηγούμενα.

— Αμ, στα Μέθενα καημένε...

— Βούλωστο και μ' έχεις πρήξει με τα Μέθενα! της έτριξε τα δόντια ο άντρας-της. Ο δρόμος-μας δεν πάει κατά κεί. Το σπίτι-μας είναι στο Χέλι, μόνο τραβήξου!

Λίγα μέτρα πιο πίσω έξεχε, πάνου στη μάντρα-μας, το κεφάλι του πατέρα. Αδιάφορος για ο,τιδήποτε, είχε ακουμπήσει βαρετά και κοιτάζε γύρω-του. Έδειχνε πως χάζευε το χωριό, μα στην πραγματικότητα ξεροκατάπινε την στενοχώρια-του.

* Από το ανέκδοτο βιβλίο-του: «Ο ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ»

Ο ΠΟΛΙΤΗΣ

Κέκροπος 2, Αθήνα (Γλάκα) 119, τηλ. 3245332

Από τα περιεχόμενα

- Α. Ελεφάντη: Η έξοδος του Μεσολογγίου
- Κ. Ζουράρη: Έλαχε ΕΛΕ... Ελεεύ
- Μ. Παπαγιαννάκη: Τα οικονομικά της «αλλαγής»
- Π. Ευθυμίου: Συνηγορία για την παράταξη της ανανεωτικής αριστεράς

- Δ. Παπαδημητρώπουλου: Αναγκαίες επαναλήψεις για να διατηρήσουμε την «ανάμνηση του μέλλοντος»
- Γιάν. Δάλλα: Η «νεότερη» ποίηση στην Εκπαίδευση
- Π. Ινγκράο: Τι σημαίνει ενότητα της Αριστεράς σήμερα;
- Επίσης κείμενα Γ. Πρεβελάκη, Μιχ. Μαδινού, Αιμίλιου Μεταξόπουλου, Σπύρου Ασδραχά.

Σημειώματα και Αλληλογραφία

Κυκλοφορεί το τεύχος 45

ΝΑΙ ΜΕΝ, ΑΛΛΑ...

ΝΑΙ ΜΕΝ

υπάρχουν κι άλλα έντυπα για Συλλέκτες

ΑΛΛΑ

ένα είναι τό πιο υπεύθυνο!

ή Συλλεκτική Έπιθεώρηση

Κ. ΖΟΥΡΑΡΗ: Ανανεωτικές δυνάμεις

σχυρισμού είναι εκατέρωθεν αναπόδεικτη διότι δεν είναι αποδείξιμη. Άσε που στην επικαιρότητα του σοσιαλισμού επιείγει πάντοτε και συνεχώς η δημοκρατία, όπως άλλωστε και από το πολύ βάθαιμα και πλάταιμα, κάπου και κάπως η δημοκρατία μοιάζει στο τέλος με σοσιαλισμό...

Γιατί λοιπόν τόση ανανεωτική αχθηδών;

Γιατί τόση ιδεοφορία που μοιάζει με αδιαφορία;

Άλλωστε ποιο είναι το Εσωτερικό και ποιά η Γραμμή-του;

Το Εσωτερικό, όπως όλα τα κόμματα, είναι διαταξικό ως προς την προέλευση των μελών, πανηλικιακό ως προς τις γενεές που συνυπάρχουν, πανσπερμία ιδιοσυγκρασιών, από βλοσυρούς καπεταναίους έως εγκρατείς αναρχοθολούρες, είναι δηλαδή, όπως όλα τα κόμματα, ένα κόμμα - κουρελού. Κι αυτή είναι η ζωντάνια αλλά κι η αδράνειά-του. Το μόνο συγκριτικό πλεονέκτημα του ΚΚΕσ., ως προς όλα τα υπόλοιπα κόμματα στην Ελλάδα, είναι ότι είναι λιγότερο τουρλού - μπριάμι στην ιδεολογία-του, στην παιδαγωγική-του παρουσία, στην πολιτική-του στοχοθεσία και κυρίως, ω και πόσο κυρίως, στην πολιτική-του συνθηματολογία.

Οι ανέντακτοι δεν μπορούν να παραβλέψουν ότι τμήματα σημαντικά της πολιτικής συμπεριφοράς του ΚΚΕσ., ανταποκρίνονται στις δικές-τους εκτιμήσεις, διότι κατά τομείς, το Εσωτερικό έχει ευτυχώς ξεχάσει μερικές αρχαιοπρέπειές-του. Π.χ.: Στην εβδομαδα μαρξιστικής σκέψης στην Πάντειο, σημαίνουν στέλεχος χρησιμοποίησε ως πολιτικό ερμηνευτικό όρο, τον «ηγεμονισμό», για να χαρακτηρίσει τη Μεγάλη Γεροντοκώρη. Π.χ.: Τελεσιδικά πια το γυναικείο πρόβλημα δεν θεωρείται ότι υπερπροσδιορίζεται και εξαντλείται ερμηνευτικά,

άρα και πολιτικά μέσα στην πάλη των τάξεων. Μέχρι το 1980, για το Εσωτερικό, όπως για όλους τους ορθόδοξους σοσιαλοκομμουνιστές, η γυναίκα ήταν ανήλικη, παραδουλεύτρια της πάλης των τάξεων, δηλαδή του Πρώτου Γραμματέα του Κόμματος...

Αυτά και άλλα διάφορα δείχνουν ότι το Εσωτερικό κινείται αλλά κινείται ανισοσκελώς. Οι ανέντακτοι πρέπει επιτέλους να κάνουν συγκεκριμένη ανάλυση της συγκεκριμένης κουρελούς, και να αποφασίσουν ότι είναι οργανικά ρέλια μέσα σ' αυτήν την πανσπερμία. Να κινηθούν μαζί με όσους συμπλέουν από τους εν τω Εσωτερικώ, να συγκινηθούν, για να πράξουν πολιτικά. Ας συναγελασθούν μέσα στην ιδεολογική ασυνέπεια, ας διδαχθούν και ας διδάξουν την «αγελαιοτροφική τέχνη» μέσα στη θεωρητική ασυνέχεια, ας πειθαρχήσουν στην «αυτεπιτακτική» των πολλαπλών ταχυτήτων, που θα μας πάει, όλους-μας, εκεί που θα μας πάει...

Εμπράγματα ασφάλειες, εγγυήσεις και συνυποσχετικά υπάρχουν μόνο στη μεταφυσική. Για όλη την Ανανέωση επιείγει ο καιρός της Πολιτικής... με αποδεκτές τις πολλαπλές ταχύτητες για να αποφύγουμε τη στασιμότητα και με επιβεβλημένους τους «Δισσούς Λόγους» για να μη μας νεκρώσει η ομοφωνία...

Ανυπότακτοι: ανανεωτική εμπάθεια και ιδεοκρατία

αυτοείδωλον εγενόμην
Ακολουθία του Μεγάλου Κανόνα

Οι ανυπότακτοι δεν σκέπτονται αλλά υπάρχουν.

Οι ανυπότακτοι είναι τα άπειρα εκείνα σταγονίδια, που αναρριπίζονται στην ατμόσφαιρα μετά τον Κατακλυσμό που επνίξε την Αριστερά και εξεβρασε ως κόμματα, οδωδότη και τυμπανία, το

ΚΚΕ και το ΠΑΣΟΚ.

Υπάρχουν... άπειροι και απειρόκαλοι.

Ενασμενίζονται με τη θέα του ειδώλου-τους, ιδεοκρατούνται μέσα στη μεθυστική ελευθερία-τους. Επιτέλους είναι αυτόνομοι, λιώνουν ηδυπαθώς από τη «φλόγα πάσης παραλόγου ορέξεως»... και μένεα πνέουν, με ανανεωτικά εμπάθη λογισμόν εναντίον του ΚΚΕ εσωτερικού. Τα επιχειρήματά-τους είναι σωστά και αυτό είναι το λάθος-τους. Είναι συνήθως ευφυέστεροι, δραστηριότεροι από το μέσο ανανεωτή και ξεχνούν ότι το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται. Χάιρονται πρόκαταβολικά την εξολόθρευση του Εσωτερικού, ως προϋπόθεση για το νέο Αριστερό Κάλλος.

Απειρόκαλλοι είναι αναμφισβήτητα γιατί μορφάζουν λόγω της δυσμορφίας του Εσωτερικού χωρίς να τους πνίγει η τερατομορφία της συμμορίας των Δύο.

Και απειρόκακοι.

Και εμείς όλοι, που βράζουμε μαζί-τους στο ίδιο καζάνι ας τους προειδοποιήσουμε: μακαρίσαντες υμών το απειρόκακον ου ζηλούμεν το άφρον. Διότι από την πολλή-τους αυτονομία, αν αύριο δεν υπάρξει η ασπίδα που είναι το ΚΚΕσ. και οι συν αυτώ, αύριο - μεθαύριο θα σφυροδρεπανοκοπιούνται, κλητήρες στο Ριζοσπάστη ή θα ηλιοβασιλεύουν στο Υπουργείο Συντονισμού των αμερικανικών Βάσεων, που θα ιδρύσει το ΠΑΣΟΚ για να στεγάσει τους αδιάλλακτους αντιμπεριαλιστές-του και να τους διδάξει ψήγματα της ρεάλ - πολιτικ...

Εν κατακλείδι: Ανανεωτικές, Ανέντακτες, Ανυπότακτες υπάρξεις, περιττεύει η ομφαλοσκοπία, φθείρει η ιδιολατρεία, ρυπαίνει ο ησυχασμός... Κι είναι καιρός να πούμε τα λιγοστά-μας λόγια, γιατί η ψυχή-μας αύριο κάνει πανιά.

□

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΖΩΟΔΟΧΉ ΠΗΓΗΣ 17, 90 36-39 980

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΠΛΗΡΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΙΜΗ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΛΩΝ
ΤΩΝ ΑΝΤΙΕΣΧΕΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
"Ελεύθερος Τύπος"

ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ

αφραζε

διαβαζε

διαδιδε

την **ΑΥΓΗ**

τη δική 68

ΦΩΝΗ

«Διαβάζω» ό,τι κι ό,τι...

Συχνά από τις στήλες του «ΑΝΤΙ» έχουμε ασκήσει κριτική στον τομέα διαφήμιση. Το ίδιο συχνά είχαμε την ευκαιρία να αποσαφηνίσουμε τους αντικειμενικούς οικονομικούς λόγους που κάνουν «αναγκαστική» την αποδοχή του διαφημιστικού υλικού, παρ' όλα αυτά. Αλλά, οπωσδήποτε, εξακολουθούμε να τιμένουμε στην άποψή-μας πως το διαφημιζόμενο, κάθε φορά, «προϊόν» και η παρουσίασή-του παραμένει στον πυρήνα του ένα πληροφοριακό υλικό. Είναι, δηλαδή, νομίζουμε, σαφές ως δίνοντας μια πληροφορία μέσω μιας διαφήμισης, αποσύ-ουμε — προς στιγμήν έστω — την κριτική-μας στάση απέναντι στο διαφημιζόμενο είδος και του επιτρέπουμε ανενόχλητα να ασκήσει την ιδεολογική-του παρέμβαση. Γιατι, οπωσδήποτε, φίσταται μία σαφής και τις περισσότερες φορές περιγραφική ιδεολογική χρήση της διαφήμισης.

Έτσι, δεν μπορεί κανείς να θεωρείται ανεύθυνος για το τι διαφημίζει. Ούτε είναι δυνατόν να δίνεται το ελαφρυντικό της οικονομικής ενίσχυσης του έργου που πραγματοποιείται, όταν πρόκειται για διαφημίσεις σαν κι αυτές που είδαμε στο «Διαβάζω» — πέραν της μίας φορές — και που εκφράζουν ουσιαστικά την κατάλυση των πολιτικών και πνευματικών εκείνων ιεσμών που μόνο μέσα στη δημοκρατία μπορούν να ισχύσουν.

Τα διαφημιζόμενα βιβλία των εκδόσεων «Νέα Θέσις» — στο μεγαλύτερο-τους μέρος — προσβάλλουν κάθε δημοκρατικό πολιτή. Από Γεωργιά, Δημ. Λαζογιώργο-Ελληνικό, Μιχ. Οικονομάκο, Κ. Πλεύρη, Δ. Σφαέλλο, ως Γκαίμπελς κ.ά. Διατυπώνεται φασιστική προέλευσης εκδόσεις από απροκάλυπτα φασιστικό «οίκο», δεν επιτρέπουν καμία ανοχή εκ μέρους-μας και προσδίδουν ενοχή σε όσους τους υποθάλλουν.

Όλα αυτά να συμβαίνουν, όμως, σ' ένα περιοδικό σαν το «Διαβάζω» που και απ' το είδος-του και μόνο θα όφειλε όχι μόνο να γνωρίζει τι, μ' αυτό τον τρόπο, προτείνει, αλλά και τι, αντιστρόφως, θα έπρεπε να κάνει για τέτοιας λογής βιβλία και βιβλιοπωλεία, είναι κάτι που αληθινά μας υπερβαίνει. Γιατι, θεωρούμε πως είναι ανεπίτρεπτο να μην έχει θέση πάνω στο ζήτημα.

Ίσως, λοιπόν, να έχει θέση την οποία να μην λείπει. Γι' αυτό, νομίζουμε, είναι η κατάλληλη στιγμή το περιοδικό «Διαβάζω» να επανορθώσει, ουσιαστικά, αυτό το σοβαρό-του ολίσθημα, ασκώντας μια ουσιαστική κριτική στο χώρο της «φασιστικής» ελληνικής βιβλιογραφίας.

Ένα έργο που οφείλουν να πραγματοποιήσουν όλοι όσοι ασχολούνται με το βιβλίο. Έργο που το κατ' εξοχήν ειδικό αλλά και μόνο στο είδος-του περιοδικό «Διαβάζω» έχει πρόσθετο χρέος να πράξει.

Ροκ, βία και επιχειρηματικό δαιμόνιο

Τελικά ή τα MAT θα γίνουν... κλόμους ή οι ρόκερς θα βαρε-

θούνε να τις «τρώνε» σε συναυλίες όπου οι διοργανωτές εκθειάζουν την... εταιρεία «Coca Cola» και εισπράττουν κάποια εκατομμύρια για λογαριασμό-τους και για λογαριασμό ορισμένων «αντιστάρ».

Όσο για μια μεγάλη μερίδα του Τύπου, σε μια τέτοια περίπτωση, θα χάσει «διαβαστερά» θέματα του είδους: «Είκοσι χιλιάδες νέοι επιτίθενται στα όργανα της τάξης και τα κάνουν γυαλιά-καρφιά, αλλά θα βολευτούν με την "Παρθένο μητέρα που έμεινε έγκυος εξ αποστάσεως"» (!)

Τώρα αν τα MAT άρχισαν πρώτα τον καυγά, αποθώντας με τις ασπίδες-τους τους ρόκερς, όχι προς τις εξόδους, μετά το τέλος της συναυλίας του Γκάλαχερ, αλλά προς τα κιγκλιδώματα του γηπέδου, αν ομάδες (γνωστές άλλωστε) «έξαλλων νεαρών» έσπασαν, στη συνέχεια, κάποιες βιτρίνες, αυτά δεν θα ξεδιαλυθούν ποτέ, όπως άλλωστε και οι πυροβολισμοί που λέγεται πως έπεσαν, πριν τα δακρυγόνα.

Πάντως για τα γεγονότα και

ειδήσεις

● Την Τετάρτη 23 Σεπτεμβρίου έγιναν τα εγκαίνια της Έκθεσης για τα 140 χρόνια της Εθνικής Τράπεζας στην Εθνική Πινακοθήκη.

Στην έκθεση παρουσιάζονται αναμνηστικά της Τράπεζας, η Νομισματική-της συλλογή και από την καλλιτεχνική συλλογή της Τράπεζας ζωγραφική, γλυπτά και χαρακτικά. Επίσης παρουσιάζονται και οι επιστημονικές σειρές και καλλιτεχνικές εκδόσεις της Τράπεζας και του Μορφωτικού-της Ιδρύματος.

Θα εκτεθούν ακόμα οι μακέτες και φωτογραφίες των συνθέσεων που σύγχρονοι Έλληνες καλλιτέχνες έκαναν για τα υποκαταστήματα της Τράπεζας.

Η ιδέα της Έκθεσης ανήκει στον Διοικητή-της κ. Ε.Ν. Χριστοδούλου. Την επιμέλεια την έχουν, ο Διευθυντής Δημοσίων Σχέσεων και Διευθυντής του Μορφωτικού Ιδρύματος της Τράπεζας, και η κ. Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν. Τις αίθουσες της Εθνικής Πινακοθήκης τις παρεχώρησε ευγενώς ο Διευθυντής-της κ. Δ. Παπαστάμος. Η Έκθεση θα λειτουργεί τις ώρες που είναι ανοιχτή η Πινακοθήκη μέχρι τις 12 Οκτωβρίου.

● Στο ωραίο Πελοποννησιακό περιοδικό «ΚΑΙΡΟΙ» διαβάσαμε ανάμεσα στην πραγματικά ενδιαφέρουσα ύλη-του ένα ωραίο αφιέρωμα στον πεζογράφο του χωριού Γιώργο Καραμάνο. Μία επιλογή από το έργο-του και κείμενα κριτικής αποτίμησης της προσφοράς αυτού του αληθινά σεμνού και βαθιά ρωμιού συγγραφέα. Πολύ ουσιαστικά και χαρακτηριστικά τα όσα γράφει γι' αυτόν ο κριτικός Δημήτρης Ραυτόπουλος, ένας από τους πρώτους που επεσήμαναν τη σημασία του έργου του Καραμάνου.

● Η Γκαλερί 3 εγκαινίασε την Έκθεση φωτογραφίας του

Δημήτρη Πανταζίδη την Πέμπτη 24 Σεπτεμβρίου.

Παρουσιάζονται έγχρωμες και μαυρόασπρες φωτογραφίες που εκφράζουν οπτικές γωνίες καθώς και αποχρώσεις της μεγαλούπολης. Η διακίνηση των ανθρώπων μιας πόλης σαν την Αθήνα, όπως την επιβάλλουν οι σημερινές συνθήκες ζωής, είναι από τα κύρια θέματα της δουλειάς του Δημ. Πανταζίδη.

● Σε φωτογραφική επανέκδοση κυκλοφόρησε το περιοδικό Τετράδιο από το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο. Η επανέκδοση περιλαμβάνει δύο τόμους. Ο πρώτος τα τετράδια 1-3 του 1945 και ο δεύτερος 1-3 του 1947.

Την έκδοση αυτή προλογίζει με ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον κείμενο, ένας από τους εκδότες των τετραδίων, ο αξιόλογος τεχνοκριτικός Αλέξανδρος

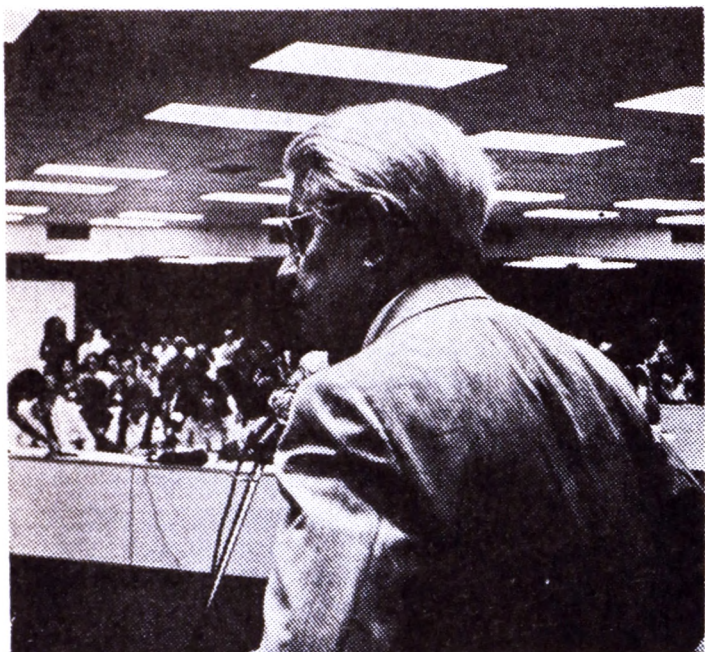
Ξύδης. Αξίζει, τέλος, να εξάρουμε την εκδοτική προσπάθεια που έχει αναλάβει το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο, με σειρά φωτογραφικών ανατυπώσεων.

την βία των MAT θα διαμαρτύρονται οι «ομάδες Ροκ από Αθήνα - Πειραιά», «ομάδες Μηχανόβιων από τις Δυτικές συνοικίες» κτλ. Σημεία των καιρών κι αυτές, σήμερα όπου οι μάχες (εντός ή εκτός εισαγωγικών) δεν δίνονται μόνο στις μάντρες με τις αφίσες.

Κι όπως ένας φίλος μας γράφει με τα λόγια του Έρικ Μπάρντον: «Μπορούν να μας εξοντώσουν, αλλά δεν μπορούν να πάρουν τη μουσική-μας».

Τα λεφτά-μας, όμως;

Δεξιά, μια φωτογραφία σε έκθεση του Πικασό το 1943. Ο Λακάν όρθιος (πρώτος αριστερά), στα πόδια-του ο Σαρτρ και δίπλα καθιστός ο Καμύ. Όρθιος στο κέντρο ο Πικασό. Κάτω, ο Λακάν διδάσκει σε σεμινάριο στο Καράκας.

«Μόνη η θεωρία-μου της γλώσσας σαν δομής του ασυνείδητου, μπορεί να λεχθεί πως συνυποθέτεται απ' τον μαρξισμό».

«Σαν θά 'ρθει η μέρα που θα φύγω πείτε πως στο τέλος έγινε επιτέλους Άλλος»

του Γιώργου Βέλτσου

«Λέω πάντα την αλήθεια: όχι ολόκληρη γιατί όλη δεν λέγεται. Να την πεις ολόκληρη είναι αδύνατο, υλικά: της λείπουν οι λέξεις. Για τούτο, μέσα απ' αυτή την αδυναμία, η αλήθεια συμμετέχει στην πραγματικότητα». Και σ' αυτό το σημείωμα, για τον ψυχαναλυτή Jacques Lacan που πέθανε στις 9 Σεπτεμβρίου στο Παρίσι, λείπουν οι λέξεις για να πουν όχι τόσο ποιός ήταν αλλά πώς ήταν. Γιατί ο Lacan ήταν περισσότερο ένα ύφος ανθρώπου, σύμφωνα με την προσφιλή-του ρήση του Buffon που έλεγε πως: ο άνθρωπος είναι το ύφος.

Ο Lacan, «μεσσιανική μορφή», «ιερό τέρας», «μέγας δραγώνος» ή «κοινωνικό φαινόμενο», όπως τον χαρακτήρισε σε πρωτοσέλιδο άρθρο-της ο προχτεσινός «Μοντ», διαμόρφωσε ένα ύφος ζωής και γραφής, διδασκαλίας και κίνησης που έκανε μαρξιστές σαν τον L. Althusser να γράψουν: «ο Lacan έχοντας να διδάξει τη θεωρία του ασυνείδητου σε γιατρούς, ψυχαναλυτές ή ψυχαναλυόμενους, τους δίνει με τη ρητορική του λόγου-του (με το ύφος), τη μίμηση του λόγου του ασυνείδητου, που είναι στην απώτατη ουσία-του, όπως το γνωρίζει ο καθένας: "witz", καλαμπουρί, μεταφορά αποτυχημένη ή πετυχημένη. Τους δίνει το ισότιμο της εμπειρίας που βίωσαν στην πρακτική-τους, είτε σαν ψυχαναλυτές, είτε σαν ψυχαναλυόμενοι».

Ποιός ήταν λοιπόν αυτός που έκανε την ένταση και το βίωμα ύφος δηλαδή αναπαράσταση; Και πώς παγίδευε ή εξαφάνιζε την πραγματικότητα, στην Συμβολική Τάξη του λόγου; Τι είδους λόγος θα έπρεπε να είναι αυτός, που θα υποκαθιστούσε τον άνθρωπο; («Το υποκείμενο είναι τέτοιο, μέσω του σημαίνοντος και για ένα άλλο σημαίνον»). Και τι είδους άνθρωπος θα έπρεπε να είναι ο Lacan που αδιαφορούσε για την επικοινωνιακή μορφή του λόγου, («η γλώσσα χρησιμεύει για όλα τα άλλα πράγματα, εκτός από την επικοινωνία»), τονίζοντας με έμφαση ότι «ο λόγος περικλείει πάντα υποκειμενικά την απάντησή-του»;

«Ο Lacan είναι ο διάβολος».

Το άκουσε να το λένε, ο A. Green, γάλλος ψυχαναλυτής και παλιός «δικός»-του. Και είναι (όχι ήταν) διάβολος ο Lacan. (Θα μιλήσω στο εξής γι' αυτόν τον μηδέποτε παρόντα, στον ενεστώτα).

Ο Lacan, διαβάλλει, ανατρέπει και εισέρχεται σαν ετερότητα, στην Τάξη του Θεού και του εϋτακτου Κόσμου. Κομίζει το «πονηρόν», την ανατροπή, την ειρωνεία, την απουσία έννοιας και νοήματος, την ατα-

ξία. Εγκαθιδρύει δηλαδή όχι τόσο απέναντι, αλλά μέσα στη θεολογία του ρασιοναλισμού, την αθεολογία του δαιμονικού παράλογου, κοντολογίς, του ασυνείδητου που ανακαλύπτει ο ίδιος.

Είπε, στις 5 Ιανουαρίου 1977: «το ασυνείδητο, λοιπόν, δεν είναι του Freud. Θα πρέπει να σας το πω ξεκάθαρα: είναι του Lacan».

Το ασυνείδητο. Τι είναι όμως το ασυνείδητο για το οποίο γίνεται μια καινούργια επιστήμη: η ψυχανάλυση;

Και το ασυνείδητο, αυτό το «μαύρο κουτί», το «κενό» ή η «χωρίς βάθος επιφάνεια», πώς είναι δομημένο;

Ο J. Lacan είναι κατηγορηματικός.

«Το ασυνείδητο, είναι δομημένο όπως μια γλώσσα».

Το ασυνείδητο, δηλαδή, είναι σύστημα ή σύνολο συστημάτων που διέπουν τις δυνάμεις της επιθυμίας και που «η ασύλληπτή-τους διαφορά», η ετερότητά-τους, «αποτελεί το ίδιο-του το μέτρο».

Κι αυτή τη διαφορά, που επισημαίνεται σαν «ουσία» του ασυνείδητου, αντιπροσωπεύει ο ίδιος ο Lacan με το ετερολογικό-του έργο.

Η αρχή, γίνεται το 1953 στη Ρώμη. Εκεί, αποκλεισμένος από το Διεθνές ψυχαναλυτικό συνέδριο, οργανώνει στον ίδιο τόπο και στις ίδιες ημερομηνίες, το δικό-του συνέδριο και διαβάσει τον «Λόγο της Ρώμης» (Le discours de Rome) όπου δηλώνει καθαρά πως τα ψυχαναλυτικά γεγονότα πρέπει να ερμηνεύονται ως γεγονότα της γλώσσας.

Με το κείμενό-του αυτό ο Lacan εξαγγέλλει την εγκατάλειψη της ψυχολογίας του «Εγώ» και της νευρολογίας και ευαγγελίζεται την «επιστροφή στον Freud». «Επιστροφή» συνεπώς, στα ίδια μέσα μιας θεωρίας αυτοδύναμης και συγχρόνως αναθεωρητικής, δηλαδή, δεκτικής και άλλων ομολογών νοητικών υποθέσεων — ή «παραδειγμάτων» — όπως π.χ. η δομική γλωσσολογία και τα μαθηματικά, αλλά συγχρόνως και (επι)στροφή από τον Freud, δηλαδή «στροφή» από την ρασιοναλιστική πλευρά του φροϋδικού έργου, «στροφή» από τα καρτεσιανά «υπόλοιπα» του φροϋδισμού που κάνουν το Lacan να αναφωνήσει πως: «πρέπει να διαβάσουμε τον Καρτέσιο σαν ένα εφιάλτη». Ωστόσο ο γάλλος ψυχαναλυτής επιμένει: «Είναι δικαίωμά-σας να είστε λακανιστές αν θέλετε. Εγώ είμαι φροϋδιστής».

Τι ακριβέστερα σημαίνει αυτή η «επιστροφή» που υλοποίησε η «Φροϋδική Σχολή του Παρισιού» — ή σχολή που ίδρυσε ο Lacan στα

64 μετά τον αφορισμό-του από την εθνική και ύστερα την διεθνή ψυχαναλυτική οργάνωση — μας το λέει πάλι ο Althusser που κατά τη γνώμη-μου τη θεώρησε και σαν «μοντέλο», για την δική-του (στροφή;) «επιστροφή» στο Marx με τα έργα-του του 1965: «Για τον Marx» και να διαβάσουμε το Κεφάλαιο».

«Επιστροφή στον Freud, πάει να πει: επιστροφή στη θεωρία που είναι κιόλας καλά αποκατεστημένη, καλά αρθρωμένη, καλά εγκατεστημένη μέσα στο έργο του ίδιου του Freud, στην ώριμη, επεξεργασμένη, διατυπωμένη, επαληθευμένη θεωρία. Στη θεωρία που έχει προχωρήσει αρκετά, που έχει διεισδύσει στη ζωή... Επιστροφή στον Freud...» είναι επιστροφή στην ωριμότητά-του».

Για τον αναγνώστη του αλτουσεριανού έργου η υπόδειξη είναι σαφής: «επιστροφή» στον Freud — ή αντίστοιχα στον Marx — σημαίνει αταγγελία του ψυχολογισμού — ή στο μαρξισμό, του οικονομισμού - ραγματισμού και βολονταρισμού. «Επιστροφή», τέλος, σημαίνει προσχώρηση σ' ένα πρότυπο σκέψης που δεν εφευρίσκεται, αλλά προϋπάρχει μέσα σε κάθε θεωρία που ωριμάζει: τον *στρουκτουραλισμό*. Σ' αυτόν, είχα την ευκαιρία να το γράψω πολλές φορές, το υποκείμενο γίνεται από μια προϋπάρχουσα δομή που ήδη το περιέχει: είτε πρόκειται για το *ασυνείδητο*, είτε για τη *γλώσσα*, είτε (στο μαρξισμό) για την *Ιστορία*.

(«Ο άνθρωπος νομίζει ότι μιλάει, στην πραγματικότητα μιλιέται... το υποκείμενο συνίσταται από τη γλώσσα και όχι το αντίθετο...»).

Το εγχείρημα του J. Lacan: ένα έργο διατεταγμένο από την αταξία, έργο διατυπωμένο ελλειπτικά («Δεν γράφω για όλο τον κόσμο». «Προπαθώ να αποκαταστήσω τα δικαιώματα της ειρωνείας»), έργο πλήρες αφορισμών, που το συνδέουν όχι αναγκαστικά με την γνώση, αλλά πάντως με την ένταση ή το «γίγνεσθαι» - ένταση - μουσική - απροσδιοριστία. Το έργο του Lacan προϋποθέτει τη δύναμη του αναγνώστη να γίνει ο ίδιος νόημα — και στην ανάγκη καινούργιο νόημα — στα λεγόμενα. («Διαβάζοντάς-τον κακά, είναι που ωστόσο τον έχουμε καλά διαβάσει»). Κι αυτό το εγχείρημα - σώμα, θέλει να είναι επιστημονικό. Όχι, ο Lacan δεν είναι «αστός μυθιστοριογράφος». Δεν είναι ένας «σοφός σαρκαστικός αδελφός του Flaubert».

Ο Lacan είναι επιστήμονας, γιατί αναφέρεται σε μια επιστήμη. Είναι βέβαια άλλο ζήτημα, αν η ψυχανάλυση «οφείλει» να είναι επιστήμη. «Αυτό», όπως σωστά παρατηρεί στις «Απαντήσεις σε φοιτητές της φιλοσοφίας...», «δεν είναι αντικείμενο παρουσιάσιμο». Αντικείμενο ωστόσο είναι, το «αντικείμενο» της ψυχανάλυσης που: «δεν είναι ο άνθρωπος, αλλά αυτό που του λείπει». Όταν αυτή την «έλλειψη», οι επιστήμονες και τα πανεπιστήμιά-μας θα μπορούν να την δεχθούν σαν θέμα διδακτορικής, ας πούμε, διατριβής, όταν δηλαδή θα πληρωθούν οι όροι για τους οποίους αγωνίστηκε και ο Lacan και ο Foucault και ο Barthes αλλά και ο Kuhn ή ο Feuerbend, τότε όλοι εμείς οι ετερολογούντες θα γυρίσουμε σπίτι-μας.

Ο Lacan δέχεται πως «μόνον η επιστήμη είναι ανατρεπτική» και πως έχει πολιτική σημασία ο ανατρεπτικός-της λόγος. Ας αναλογιστούμε εδώ το πολιτικό βάρος του εκ πρώτης όψεως ψυχαναλυτικού διαχωρισμού του «υποκειμένου» από το «εγώ»-του, που επισημαίνει η λακανική θεωρία. (Υποθέτω πως τα πάσης φύσεως φαινόμενα αρχηγισμού του μας δυναστεύουν, θα έπαυαν, αν ήταν συγκυριακά δυνατή η απεμπλοκή «υποκειμένου» — «Εγώ». Τότε, θα είχαμε πράγματι: δομική αλλαγή...).

Η ψυχανάλυση με τον Lacan αποκαθίσταται ως κριτική επιστήμη και ως κίνημα ανανεωτικό μέσα στις επιστήμες του ανθρώπου. Είναι χαρακτηριστική η πρόταση του ιδιαίτερα επιφυλακτικού για την ψυχανάλυση M. Foucault στο βιβλίο-του: «Οι λέξεις και τα πράγματα». Την παραθέτω: «Ενώ όλες οι επιστήμες του ανθρώπου οδεύουν προς το *ασυνείδητο* έχοντάς-του γυρισμένη την πλάτη, η ψυχανάλυση πάει σ' αυτό κατ' ευθείαν», αποφασισμένη, όχι να το πιθανολογήσει, αλλά γιατί το *ασυνείδητο* βρίσκεται εκεί, σαν δύναμη σιωπηρή, που η ψυχανάλυση θα της δώσει το λόγο. («Το *ασυνείδητο*, είναι τα αποτελέσματα (effets) της ομιλίας πάνω στο υποκείμενο, είναι η διάσταση όπου το υποκείμενο καθορίζεται μέσα στην τροχιά αυτών των αποτελεσμάτων της ομιλίας»).

Ποιός, λοιπόν, μιλά; Και τι σημαίνει να μιλάς; Νά, τι ερευνά η υπολογισμένη επιστήμη του J. Lacan.

Στο βιβλίο-μου, «Κοινωνία και γλώσσα», όταν επέμενα στην ενεργειακή - υλική φύση της γλώσσας (και της σιωπής), προσδιόριζα το πρόβλημα στις διαστάσεις της λακανικής θεωρίας. Ο άνθρωπος δεν

συγκροτείται μόνον από χημικά μόρια, αλλά και από λέξεις. Η γλώσσα-του, δεν είναι «εποικοδόμημα», δεν λειτουργεί ως «επιπλέον», δεν προστίθεται στην υλική-του υπόσταση, αλλά η ίδια είναι η υλική αιτία-του. «Parlêtre» λοιπόν ο άνθρωπος, δηλαδή «ομιλείν» και «είναι» συγχρόνως, «μιλιόν» όπως θα μπορούσαμε να αποδώσουμε στα Ελληνικά κι αυτόν τον νεολογισμό του γάλλου ψυχαναλυτή. Και η «γλώσσα»-του (le langage) είναι, θα το τονίσει, «χωρίς άλλο *καμωμένη από την "η γλώσσα" (lalanque)*» μέσα στην οποία φέρεται το υποκείμενο και από την οποία έχει *ασυνείδητο*.

(«Υπάρχει *ασυνείδητο* μόνον στο ομιλούν ον»).

Τι λοιπόν σημαίνει να μιλάς;

Σημαίνει πριν απ' όλα να αφήνεις το «Άλλο» να μιλάει. Γιατί το «Άλλο» πράγματι μιλά από τη «θέση»-του που είναι το «Εκείνο», το (Es) όπου σύμφωνα με την θεμελιακή φροϋδική προτροπή, «θα πρέπει να γεννηθεί» και να πάει εκεί που ήταν το «Εκείνο» («Wo Es war, soll Ich werden»). Αινιγματική στ' αλήθεια η πληρότητα του λόγου από το «Άλλο».

Το «Άλλο», ποιό;

Την φροϋδική «άλλη σκηνή» ως τόπο του *ασυνείδητου* ή τον «Άλλον» που ο λόγος-του είναι το *ασυνείδητο*;

(«Το *ασυνείδητο* είναι ο λόγος του Άλλου»). Κι ύστερα, ο «Άλλος», πού; Σε μένα μέσα-μου, στον άλλον απέναντί-μου (Έγελος) ή ανάμεσα, έξω από τον έλεγχο και των δυο-μας, σαν «τρίτος όρος» που πιέζει και τους δυο-μας να βγούμε από το ναρκισσικό αντικατοπτρισμό του ενός στο βλέμμα του άλλου και συνεπώς από την απατηλή επιβεβαίωση του «εγώ» που πάντα συντίθεται μέσα στον καθρέφτη;

Πάνω σ' αυτές τις μεταβλητές απορίες, διαμορφώνεται όχι μόνον η καθημερινή επικοινωνία «όπου ο πομπός, ξαναπαίρνει το ίδιο το μήνυμά-του από τον δέκτη (τον άλλον) υπό μορφήν αντεστραμμένη», αλλά διαπλέκεται και η ειδική, περισσότερο εξωθητική παρά επικοινωνιακή σχέση: η *ψυχανάλυση*.

Τον ψυχαναλυτικό «λόγον διδόναι», ο Lacan τον οριοθετεί με τα ακόλουθα: «Το υποκείμενο αρχίζει την ανάλυση μιλώντας για τον εαυτό-του, χωρίς να μιλάει σε σας, ή μιλώντας σε σας χωρίς να μιλάει για τον εαυτό-του. Όταν θα γίνει ικανό να μιλάει σε σας για τον εαυτό-του, η ανάλυση βρίσκεται στο τέρμα-της».

★ ★ ★

Τρία είναι τα στεφανιαία ως προς το *ασυνείδητο* θέματα της λακανικής θεωρίας.

Τα εκθέτω με συντομία εδώ:

- Το θέμα της *τοπολογίας* του λεγόμενου: «*βορρόμιου κόμβου*» (noeud borroméen), αντίστοιχου με την «τοπική» (topik) του Freud. Ανάλογο δηλαδή με τη θεωρία των «τόπων» (lieux) του ψυχικού μηχανισμού.
- Το θέμα της «*επιθυμίας*» (desir), που θα πρέπει να τη διακρίνουμε από τη φροϋδική «Wunsch» (ευχή) και να την εννοήσουμε μάλλον ως «*ηδονή*» (Lust).
- Το θέμα του *σημαίνοντος* ως εκπροσώπου του *υποκειμένου*.

(1) Ο J. Lacan διέκρινε τρία «πεδία» που ανταποκρίνονται σε τρεις θεμελιακές διαστάσεις όχι μόνο του ψυχισμού, αλλά και της ψυχαναλυτικής περιπέτειας γενικά: Πρόκειται για το «*φαντασιακό*», το «*συμβολικό*» και το «*πραγματικό*».

• Στο «*φαντασιακό*» (imaginaire) πεδίο εντάσσονται φαινόμενα που απορρέουν:

- σε *ενδοϋποκειμενικό επίπεδο*, από τις ναρκισσικές σχέσεις του υποκειμένου με το «εγώ» (που είναι ήδη μέρος-του) και,
- σε *διϋποκειμενικό επίπεδο*, από μια δυαδική σχέση θεμελιωμένη στην εικόνα του «όμοιου», όπου το υποκείμενο αναγνωρίζει τον εαυτό-του («Το στάδιο του καθρέφτη»).

Το «*φαντασιακό*» (imaginaire) πεδίο, άξονας της «ρωμαλέας τριλογίας» του J. Lacan, είναι η κατηγορία εκείνη όπου «εκτυλίσσονται όλες οι πλασματικές ενοποιήσεις ή ολοκληρώσεις της σχέσης του "συμβολικού" με το "πραγματικό", δηλαδή των λέξεων με το σώμα» (S. Leclair).

• Στο «*συμβολικό*» (symbolique) πεδίο υπάγονται όσα φαινόμενα είναι δομημένα σαν μια γλώσσα. Το «*συμβολικό*», είναι ένα πλέγμα ή ένα σύστημα σημαινόντων στοιχείων, μια *δομή*, όπως η γλώσσα που εν-

ΚΕΡΑΜΙΚΑ

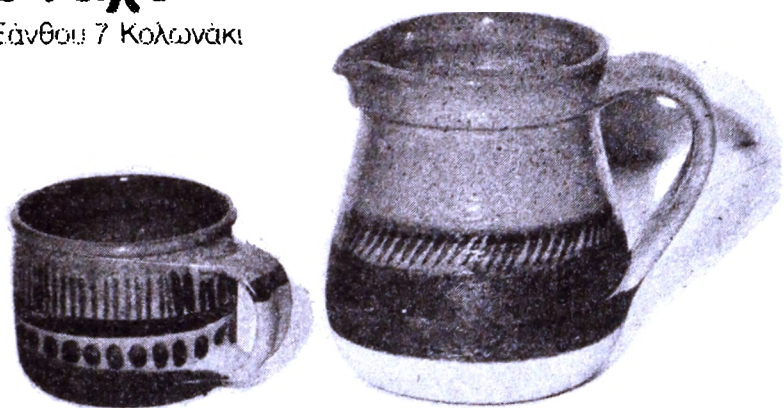
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Δημητρίου Γούναρη 30 Θεσσαλονίκη

ΣΤΑΧΥ

Ξάνθου 7 Κολωνάκι

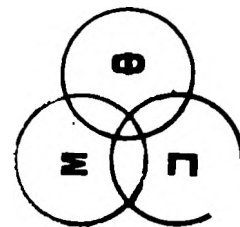

νοημάτων το υποκείμενο, το «αδράχνει» στη δική-του Τάξη και το κοινωνικοποιεί. Ο Νόμος, εκεί έχει το λημέρι-του, και η επιθυμία εκεί, από αποτέλεσμα της «έλλειψης», γίνεται δύναμη διαπλοκής σημείων, δηλαδή δημιουργία.

* Στο «πραγματικό» (réel) πεδίο υπάγεται ό,τι ξεφεύγει από την σημειωτική αντίσκηξη και την ονομασία. Ό,τι δηλαδή ανθίσταται στο Νόμο, στη γλώσσα και γενικά στο «συμβολικό» επίπεδο ή την «Συμβολική Τάξη».

Ο J. Lacan κατασκεύασε πολλά «μοντέλα» για να παραστήσει την «τριλογία» αυτή. Στο σεμινάριο του Καράκας που έγινε πέρσι, επέμεινε ειδικά στο «βορρόμειο κόμβο» όπου στο «πραγματικό» πεδίο αναπαριστάται μ' έναν ανοιχτό πάντα κύκλο. Παρουσιάζω όμως το σχήμα:

Φ. = «φαντασιακό»
Σ. = «συμβολικό»
Π. = «πραγματικό»

(2) Η «επιθυμία» (desir), γεννημένη από την διάσταση ανάμεσα στην «ανάγκη» και τη «ζήτηση» και πάντα ανέκπτωτη στο μέτρο που δεν ταυτίζεται ούτε με την πρώτη («ανάγκη») γιατί δεν αφορά στο πραγματικό αντικείμενο, αλλά ούτε και με τη δεύτερη («ζήτηση») αφού θέλει να επίβληθεί ανεξάρτητα από την αποδοχή-της, η «επιθυμία» λοιπόν, ζωτική δύναμη του «μιλιόντος», δεν είναι ούτε βιολογική («ανάγκη») ούτε αφηρημένη ή κοινωνική («ζήτηση»). Είναι αντίθετα, πάντα η διαφορά μεταξύ της ικανοποίησης της ανάγκης και της μνήμης μιας πρώτης μυθικής ικανοποίησης. Διαφορά, μηδέποτε εξομοιούμενη, δηλαδή σωστή έλλειψη. Και εδώ χρειάζεται προσοχή. Η «επιθυμία» στον Lacan όπως άλλωστε και στον Freud και στον Πλάτωνα («Συμπόσιο» 203a-204a) είναι έλλειψη εξ αιτίας-της. Η «επιθυμία» έχει ίδια αιτία (το αντικείμενο (α)μικρό) και ίδια πορεία (οδεύει προς την ικανοποίησή-της), συνεπώς δεν είναι «έλλειψη» εξ αιτίας του υποκειμένου, αλλά εξ αιτίας του «πραγματικού» που της αντιστέκεται.

(«Το πρόβλημα της επιθυμίας είναι ότι το υποκείμενο που σβήνει, νοσταλγεί να ξανάβρει τον εαυτό-του μ' ένα είδος συνάντησης μ' εκείνο το θαυμάτουργο πράγμα που εκφράζει η φαντασίωση»).

Δεν επιθυμούμε, λοιπόν, το αντικείμενο αλλά την ίδια την επιθυμία που καθίσταται έτσι φυγή, ροή, «μετωνυμία κάθε σημασίας».

Και η «απόλαυση» (jouissance); Η «απόλαυση», ως μερική ικανοποίηση της «επιθυμίας», τα «ρέστα» που αφήνει για το υποκείμενο η «αρχή της ηδονής», είναι «το μόνο πολύτιμο νόημα που έχει δοθεί στη ζωή-μας». Νόημα που μπορούμε να εξαντλήσουμε μόνον με τη διασπορά-μας στη γλώσσα, («Σαν μια πλευρά ενός ζώου που βρίσκεται στο έλεος της Γλώσσας, η επιθυμία του ανθρώπου είναι επιθυμία του Άλλου»). Αυτού του αινιγματικού, ουδέτερου «Άλλου», που διχάζει το υποκείμενο και το μεταθέτει διαρκώς στο σημαίνον.

(3) Το τρίτο λοιπόν θέμα της λακανικής θεωρίας είναι αυτή η αντικατάσταση του υποκειμένου από το σημαίνον, που σημαίνει κυρίως «αναγνώριση του διχασμού ανάμεσα σε σώμα και σε λέξεις, σε σωματική και σε σημαίνουσα υλικότητα, όχι σαν διάκριση υποδομής και εποικοδομήματος, αλλά σαν μιας διαλεκτικής διαδικασίας που είναι η ίδια η ζωή» (S. Leclaire).

Γιατί η ανθρώπινη ζωή «σημαδεύεται και δομείται στη διαλεκτική-της από την ίδια τη διαλεκτική της Συμβολικής Τάξης» (L. Althusser), από την προτεραιότητα δηλαδή της δομής (σημαίνον) στην άναρχη και άναρθη φαντασίωση. Το σημαίνον μετατρέπει το βιολογικό σε ανθρώπινο και αυτό καθίσταται εκ των υστέρων, πρώτο. Όσο για τους θετικιστές που νομίζουν ότι η πραγματικότητα και όχι η σήμανση (η γλώσσα) δίνει νόημα στο υποκείμενο, δεν έχουν παρά να σκεφτούν τον φροϋδικό-μαρξιστικό όρο του «υπερπροσδιορισμού». Μοναδικό κλειδί για την κατανόηση της μετωνυμικής και άνισα αναπτυγμένης ζωής-μας.

Τίποτα δεν είναι αντανάκλαση, αλλά υπερπροσδιορισμός αντιφατικών και άνισων δομών. («Η γλώσσα δεν είναι ποτέ σινιάλο, αλλά διαλεκτική κίνηση»).

Σημαδιακός αυτός ο θάνατος στην προεκλογική Ελλάδα, όπου η τρέλα υπάρχει κατ' οίκον ως περιορισμός και όχι ως όριο ελευθερίας.

Ας αφήσω την τελευταία-μου αναφορά στον Lacan, στη γλώσσα-της. Ελάχιστη πολυτέλεια... «l' être de l' homme, non seulement ne peut être compris sans la folie, mais il ne serait pas l' être de l' homme s' il ne portait en soi la folie comme la limite de sa liberté».

Θόδωρος Πάγκαλος
ράφει για το βιβλίο του
Θόδωρου Κατσανέβα «Το
σύγχρονο συνδικαλιστικό
κίνημα στην Ελλάδα».
Εκδόσεις Νέα Σύνορα — Α.
Λιβάνης

Η εξερεύνηση του συνδικαλιστικού φαινομένου στην Ελλάδα ταν μέχρι πρόσφατα καθυστερημένη, όπως ακριβώς και το συνδικαλιστικό κίνημα το ίδιο. Ο κ. Κατσανέβας επισημαίνει ότι η ελληνική εργατική τάξη δημιουργήθηκε καθυστερημένα και μείνει μέχρι και σήμερα σε μεγάλο βαθμό αδιαμόρφωτη οργανωτικά και ιδεολογικά. Αν απομυθοποιήσουμε τα στοιχεία που δίνουν οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι, δηλαδή οι συνδικαλιστές, βρίσκουμε μπροστά σε μια από τις λιγότερο συνδικαλισμένες εργατικές τάξεις στην Ευρώπη.

Και ίσως, θα προσθέταμε εμείς, η υποταγή στις κομματικές ιδεολογίες να περιορίσει ακόμα περισσότερο τις δυνατότητες αυτογνωσίας ενός συνδικαλισμού, που αντιμετωπιζόταν σαν ένας απλός διεκπεραιωτής του εργατικού τμήματος μιας γενικότερης πολιτικής σύλληψης. Είναι παρήγορο ότι μετά την μεταπολίτευση, πολλοί αξιολογοί ερευνητές, της ίδιας γενιάς με τον Θ. Κατσανέβα οι περισσότεροι, άρχισαν να μας δίνουν μια σειρά από συγκεκριμένες μελέτες για την οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα που συγκροτείται στη χώρα-μας από τον κόσμο της μισθωτής εργασίας, το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται, τις μορφές οργάνωσής-του και τις ιδέες που τον κινούν.

Ο Θ. Κατσανέβας εντυπωσιάζει αρχικά με τη μέθοδό-του. Σε μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση δίνονται οι χρονολογίες-τομές της ιστορίας του ελληνικού εργατικού κινήματος. Ακολουθεί η έκθεση της οργανωτικής δομής του ελληνικού συνδικαλισμού με διαγράμματα και στατιστικά στοιχεία. Και βέβαια η επισήμανση των εγγενών και εισαγόμενων νόσων που οδηγούν στην αποδυνάμωση των σωματείων και τη μετατροπή-τους σε οργανώσεις σφραγίδες, απλούς μεταβιβαστές της θέλησης της κυβέρνησης ή των κομματικών μηχανισμών. Τέλος προτείνεται μια πιθανή πρότυπη μορφή οργάνωσης με ά-

ξονα (τουλάχιστον στη βιομηχανία) τη νέα συνδικαλιστική πραγματικότητα: το εργοστασιακό σωματείο.

Ακολουθεί μια κριτική παρουσίαση του τρόπου διεξαγωγής των συνδικαλιστικών εκλογών και διοίκησης των σωματείων. Προβάλλει έτσι ανάγλυφα η συστηματική μεθόδευση χειραγώγησης των εργαζομένων από τη δεξιά. Η αδυναμία-της να μεταρρυθμίσει τους θεσμούς και να εκσυγχρονίσει τις μορφές παρέμβασής-της στα μαζικά κινήματα. Τα οικονομικά των συνδικάτων είναι ένας ιδιαίτερα συζητήσιμος τομέας κι ο συγγραφέας είναι εξαιρετικά αποκαλυπτικός, με αντικειμενικότητα και χαμηλό τόνο, χωρίς δηλαδή να γλιστρήσει ούτε στιγμή στη σκανδαλοθηρία. Κι όμως το θέμα προσφέρεται, δυστυχώς, για ένα τέτοιο γλιστρημα. Με ανάλογη αντικειμενικότητα, χωρίς να προσπαθεί να αποκρύψει τις ιδεολογικές-του προτιμήσεις, αναλύει το «προσωπικό» των συνδικαλιστικών οργανώσεων και τη διάταξη πολιτικών δυνάμεων στο χώρο.

Τέλος, στο τελευταίο κεφάλαιο επιχειρείται μια σύνδεση των βασικών χαρακτηριστικών του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος, όπως έχουν προκύψει από την έρευνα που έχει προηγηθεί, με τις ιδιομορφίες της ανισόμερης ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού.

Το βιβλίο του Θ. Κατσανέβα είναι ένας σπάνιος συνδυασμός σωστά προσανατολισμένης και πλούσιας έρευνας — ιδιαίτερα πολύτιμα μπορεί να είναι για τον αναγνώστη τα νομοθετικά και βιβλιογραφικά παραρτήματα — και διαύγειας στη διατύπωση. Περιεκτικό και σαφές, είναι σίγουρο ότι θα αποτελέσει βοήθημα για να γνωρίσουν οι συνδικαλιστές νέου τύπου το χώρο-τους. Και πώς να μη σκεφτούμε ότι θα αποτελούσε και ένα ξεχωριστό πανεπιστημιακό σύγγραμμα, αν βέβαια το Πανεπιστήμιό-μας ήταν άλλο.

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ
Οι κοινωνικές τάξεις στο
σύγχρονο καπιταλισμό
Εκδ: Θεμέλιο, Αθήνα 1981

Με το βιβλίο-του αυτό ο Ν. Πουλαντζάς συνεχίζει την προσπάθειά-του να συγκροτήσει τα στοιχεία μιας πολιτικής στρατηγικής με την εφαρμογή του μαρξισμού ως μεθόδου για την ανάλυση του σύγχρονου μονοπωλιακού καπιταλισμού.

Στο βιβλίο εξετάζεται η σημερινή εξέλιξη του καπιταλισμού προς την διεθνοποίηση, το συναγωνισμό και τις αντιθέσεις του καπιταλισμού υπό την αμερικανική ηγεμονία και το ρόλο του κράτους στη σημερινή φάση.

Ο Πουλαντζάς δίνει ιδιαίτερη σημασία στα διάφορα στρώματα της αστικής τάξης καθώς και τη μικροαστική τάξη, τόσο την παραδοσιακή όσο και τη νέα μικροαστική τάξη — τα λεγόμενα «νέα μεσαία στρώματα». «Με λίγα λόγια — όπως αναφέρει ο ίδιος ο συγγραφέας — οι αναλύσεις αυτές αναφέρονται κυρίως στον εχθρό και στους δυνάμει συμμάχους της εργατικής τάξης».

Άλλωστε, η ανάλυσή-του αυτή, περιέχει στον Πουλαντζά την ευκαιρία να διαχωρίσει τη θέση-του απέναντι στον τύπο συμμαχιών που συνεπάγεται η θεωρία ορισμένων ΚΚ για τον κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό.

Με λίγα λόγια, ένα βιβλίο απαραίτητο σε όσους προβληματίζονται για την πολιτική στρατηγική της Αριστεράς.

Γ. ΤΕΝΕΚΙΔΗ —
ΑΙΚ. ΤΕΝΕΚΙΔΟΥ —
ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ
Διεθνείς Οργανισμοί: (Α) Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί
Εκδ: Παπαζήση, Αθήνα 1981

Οι συγγραφείς μετά από μια εμπειριστατωμένη εισαγωγή για τη γενική θεωρία και την τυπολογία των διεθνών οργανισμών, εξετάζουν τη δομή και τον πολιτικό χαρακτήρα των διάφορων ευρωπαϊκών οργανισμών, διαιρώντας-τους σε οργανισμούς οικονομικής συνεργασίας, και οργανισμούς στρατιωτικοπολιτικού περιεχομένου. Ειδικότερα αναλύονται με λεπτομέρεια οι τρεις ευρωπαϊκές κοινότητες. Το σύγγραμμα κλείνει ένας επίλογος για τις σχέσεις της Ελλάδας με την ΕΟΚ.

Βιβλίο που αφιερώνεται στον Έλληνα σπουδαστή και ταυτόχρονα δείχνει πως ένα έργο διδακτικό είναι δυνατό να γραφτεί σε μian άρτια και γεμάτη ουσία γλώσσα, έτσι ώστε να κινεί το ενδιαφέρον και του ευρύτερου κοινού.

Θ. ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ -
J.H. WOLFE
Εισαγωγή στις διεθνείς σχέσεις:
εξουσία και δικαιοσύνη.
Εκδ: Παπαζήση, Αθήνα 1981

Το σύγγραμμα αυτό χωρίζεται σε τέσσερα μεγάλα τμήματα: Το πρώτο επανατοποθετεί σε σύγχρονη βάση τις αλληλοεπιδράσεις διεθνών σχέσεων και πολιτικής, το δεύτερο εξετάζει τη δραστηριότητα στο διεθνή χώρο του κράτους-έθνους, την επιδραση των εθνικιστικών ιδεών και τη διαμόρφωση των εθνικών συμφερόντων σε εξωτερική πολιτική, το τρίτο εξετάζει τις σχέσεις ισχύος ανάμεσα στα κράτη (διπλωματία, πολιτικούς ανταγωνισμούς, πόλεμους και άλλες συγκρούσεις) και το τέταρτο τους θεσμούς του διεθνούς συστήματος, δηλαδή το διεθνές δίκαιο, τους διεθνείς οργανισμούς, τα διεθνή οικονομικά ρεύματα.

Ο επίλογος παίρνει τη μορφή μιας εξέτασης των μεγάλων σύγχρονων διεθνών προβλημάτων άνισης ανάπτυξης, υπερεξοπλισμών και μη θεσμικών μορφών βίας.

ΘΑΝΑΣΗ ΒΕΝΕΖΗ
Παρίσταται
Αθήνα 81

Μια ενδιαφέρουσα ποιητική φωνή, στη δεύτερη εκδήλωσή-της. Περνώντας επιδέξια μέσα από επιρροές σαν του Ελύτη και του Σεφέρη, τις ενσωματώνει στην άρθρωση ενός δικού-του λόγου. Δείγμα γραφής: Παρίσταται/ ο ποιητής/ στο αργό σμιζίμο των βουνών... παρίσταται/ στην άνυδρο Εποχή/ των θαυμάτων. Στο καμίνι της Ζωής/ και στην παγωνιά του θανάτου/ Απλός, Μεγάλος και ένας/ Παρίσταται.

Φ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Η κρίση του Ελληνικού Κομμουνιστικού Κινήματος
Εκδ: Διάλογος, Αθήνα 1981

Ένα «σχεδιασμένο» διερευνήσης», όπως το χαρακτηρίζει ο ίδιος, για το τεράστιο αυτό θέμα που ακόμα δεν έχουν καν τεθεί με επάρκεια οι βάσεις για την εις βάθος συζήτησή-του, είναι η παραπάνω προσούρα. Ο συγγραφέας επιχειρεί να αναδείξει ορισμένες από τις πλευρές που πρέπει να οριοθετήσουν αυτή τη συζήτηση. Κυρίως απ' τη σκοπιά των αντικειμενικών συνθηκών της χώρας, όπως αλληλεπιδρούν στον υποκειμενικό παράγοντα, διαμορφώνοντας το ιστορικό πλαίσιο.

Εξόρμηση

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΜΙΑ ΠΟΛΥ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΑΠ' ΤΟ ΤΕΚΜΗΡΙΟ

μαρία αγγουριδου τα δικαιώματα του εργαζομένου σε ιδιωτικές επιχειρήσεις

αποδοχές ● άδεια ● αποζημίωση
αποχή ● ατύχημα ● απεργία
γυναίκες εργαζόμενες ● επιδόματα
προστασία συνδικαλιστών ● συλλογικές συμβάσεις
σύμβαση ● σωματεία κ.ά.

εκδόσεις ΤΕΚΜΗΡΙΟ 1981

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟ Ζ. ΠΗΓΗΣ 17
ΤΗΛ. 6448510

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό άστεράκι».
- Μιά μικρή δαση μέσα στο τσιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο - Διδασκαλία καί επίβλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι καί μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας καί αγάπης γιά τό παιδί.
- Έλάτε νά γνωριστούμε καί νά συζητήσουμε γιά τό παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εύθυμίου
Βαλσαμώνος 4 καί Άσκληπιού τηλ. 6447830 - 3635419.

ΓΙΑΝΝΗ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑ
Ο δεκάλογος του φιλότεχνου
Αθήνα 1981

Με την πρόθεση να πληροφορήσει το φιλότεχνο κοινό γράφει ο Γ.Μ. τα κείμενα αυτά για την τέχνη. Άλλοτε αναλύσεις έργων τέχνης και άλλοτε κείμενα γενικότερου ενδιαφέροντος. Χρήσιμο εγχειρίδιο, αλλά και κάπου αναποτελεσματικό: δυστυχώς, όπως λέει και ο ίδιος ο συγγραφέας, χρειάζεται μελέτη. Δεν αρκεί, σε καμία περίπτωση, η κωδικοποίηση σε «δεκάλογο» του τι πρέπει να κάνει «ο φιλότεχνος».

ΜΑΡΙΟΥ ΠΟΝΤΙΚΑ
Το τρομπόνι
Εκδ: Κέδρος, Αθήνα 1981

Θεατρικό έργο του Μ.Π. με θέμα τη χρησιμοποίηση από τους μηχανισμούς της πολιτικής βίας ακόμη και μέσω της μουσικής. Πρωτοανεβάστηκε από το Θεατρικό Εργαστήρι της «Τέχνης» στη Θεσσαλονίκη το 1973. Κατόπιν παρουσιάστηκε από τη «Νέα Σκηνή» του Εθνικού Θεάτρου, από την «Εργατική σκηνή Στουτγάρδης και από το «Θέατρο της Ελληνικής Κοινότητας Στοκχόλμης».

Περιλαμβάνονται, στην έκδοση αυτή, και όσες κριτικές δημοσιεύτηκαν στον ημερήσιο Τύπο με την ευκαιρία του ανεβάσματος του έργου.

ROLAND JACCARD
Η εξορία μέσα-μας
Σχιζοειδισμός και πολιτισμός
Εκδ: Χατζηνικολή, Αθήνα 1981

Μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα δοκιμογραφική παρουσίαση του προβλήματος της απομόνωσης των ανθρώπων στην εποχή-μας. Προσπαθεί και κατορθώνει ο συγγραφέας να περιγράψει και αναλύσει με ευκρίνεια την απόγνωση που περικλείει η ζωή του ανθρώπου της σύγχρονης εποχής.

ΒΑΓΓΕΛΗ ΠΙΣΣΙΑ
Αδιέξοδα της αγροτικής πολιτικής
Εκδ: Ιστορικές εκδόσεις,
Αθήνα 1981

Μελέτη για τον χαρακτήρα της μεταπολεμικής εξέλιξης της γεωργίας στην Ελλάδα, κατανεμημένη σε δυο περιόδους, αυτήν που διανύθηκε ήδη κι αυτήν που έρχεται μετά την ένταξη στην ΕΟΚ.

Ο συγγραφέας υποστηρίζει την άποψη πως η πορεία εκσυγχρονισμού της ελληνικής γεωργίας και προσαρμογής-της στις απαιτήσεις της ΕΟΚ είναι στην ουσία αντανάπτυξιακή και δεν αντιστοιχεί σ' ένα μοντέλο ισόρροπης οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής ανάπτυξης.

Ταυτόχρονα στη μελέτη αντι-

κρούεται και η εναλλαχτική πρόταση που προβάλλει στη θέση του εξαρτημένου απ' την ΕΟΚ καπιταλιστικού προτύπου το εξαρτημένο απ' την ΚΟΜΕΚΟΝ κρατικό καπιταλιστικό πρότυπο (όπως το ονομάζει ο συγγραφέας).

Στο τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου επιχειρείται μια προσέγγιση του προβλήματος «σοσιαλισμός και ανάπτυξη».

ΤΖΩΝ ΜΠΛΑΚΙΝΓΚ
Η έκφραση της ανθρώπινης μουσικότητας
Εκδ: Νεφέλη, Αθήνα 1981

Σε μετάφραση Μιχάλη Γρηγορίου κυκλοφόρησε η μελέτη του John Blacking, «How Musical is Man?», με τη μορφή που ο μεταφραστής την είχε πρωτοπαρουσιάσει στη σειρά εκπομπών του Τρίτου Προγράμματος «Μουσική Ποιητική», δηλαδή χωρίς εκείνα τα τμήματα της πρωτότυπης μελέτης που περιέχουν καθαρά μουσικολογικές παρατηρήσεις ή τεχνικά χαρακτηριστικά της μουσικής των V-enda.

Πρόκειται για την μελέτη του γνωστού καθηγητή της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Belfast που είναι πραγματικά μια σημαντική προσφορά όχι μόνο στο χώρο της εθνο-μουσικολογίας, αλλά κυρίως στην προσέγγιση της έννοιας της ανθρώπινης μουσικότητας.

ΤΑΣΟΥ ΑΙΓΙΑΛΟΥ
Το κορίτσι του κάστρου
Αθήνα 1981

Η νουβέλα του Τ.Α. δείχνει πως ούτε η «εκφώνηση μανιφέστων», ούτε όμως και η συγγραφή απλοϊκών ταξικο-ερωτικών διηγήσεων είναι δυνατόν να καταξιώσουν ένα έργο λογοτεχνικό. Οι απόψεις που έχει ένας άνθρωπος είναι σεβαστές, η λογοτεχνική όμως πρόσβαση στις απόψεις-του είναι υποχρεωτικό να καταξιώνεται απ' το ίδιο το έργο.

Α. ΦΑΣΙΑΝΟΥ
Οι ρίζες της κοινωνικής οντολογίας
Θεσσαλονίκη 1980

Φιλοσοφικό δοκίμιο γραμμένο σαν μανιφέστο που εκφράζει τις βασικές πεποιθήσεις του συγγραφέα. Γραμμένο σε απλή και άρτια δημοτική αναλύει «την κοινωνία της συνείδησης, από την πλευρά της συνείδησης» για να φτάσει στην εξέταση της καθοριστικής σχέσης «Αυτός - Εγώ» που τη θεωρεί ο συγγραφέας απαραίτητη προϋπόθεση για μίαν ουσιαστική ανάλυση του κοινωνικού φαινομένου.

ΚΑΡΖΗ

Ελληνική τηλεόραση: Προβλή-
τα και λύσεις

δόσεις ΚΑΚΤΟΣ, Αθήνα 1981

Ο συγγραφέας, γνωστός δημο-
γράφος και τέως διευθυντής
παιδευτικής τηλεόρασης και
ήσεων της ΕΡΤ γνωρίζει καλά
θέμα-του.

Γι' αυτό και δεν αρκείται σε
απιστώσεις, αλλά προτείνει έ-
 ολοκληρωμένο σχέδιο για την
υγίανση της ραδιοτηλεόρασης.
νάμεσα στις προτάσεις η αυτο-
μία τηλεόρασης και ραδιοφω-
ας, η ανεξαρτησία-τους απέν-
ντι στη κυβερνητική εξουσία,
μετατροπή της ΥΕΝΕΔ σε πο-
τιστικό κανάλι, η αποκέντρω-
η των λειτουργιών και η ανακα-
ινομή του προσωπικού-τους.

ΙΑΡΙΝΟΥ ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΥ

ναμνήσεις 1867 — 1957

κδ: Ελληνικό Λογοτεχνικό και
τορικό Αρχείο

θήνα 1981

Η πολυκύμαντη και ενδιαφέ-
ουσα ζωή του Μαρίνου Γερου-
άνου, γραμμένη απ' τον ίδιο με
ην πρόθεση να δώσει στον
αυτό-του ένα διέξοδο, αλλά και
ία παρακαταθήκη στα μέλη της
ικογένειάς-του, βρίσκει μία ε-
αιρετική εκδοτική τύχη από τις
όσο προσεγμένες εκδόσεις του
Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ι-
τορικού Αρχείου. Με επιμέλεια
της Μαρίας Μ. Καϊρή και του
ζυρ. Ντελόπουλου καταξιώνει το
ίδος της παρουσίασης που σέβε-
ται το κείμενο. Συνοδεύεται από
νδιαφέρουσες σημειώσεις των ε-
τιμηλητών και οικογενειακό δέν-
ρο.

ΜΑΡΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ- ΧΑΤΖΗΛΑΚΟΥ

Η καλαθοπλεκτική του Άργους
Ανάτυπο απ' τα «Εθνογραφικά»
Ναύπλιο 1980

Πρόκειται για μια συστηματι-
κή εργασία, που διασώζει τη ζωή
και τη δράση μιας από τις τελευ-
ταίες μεγάλες — και φθίνουσες
— συντεχνίες, εκείνης των καλα-
θάνων του Άργους.

Η συγγραφέας παρακολουθεί
το θέμα-της στις οικονομικές και
κοινωνικές διαστάσεις-του, πα-
ρουσιάζοντας με πληρότητα την
αμπύλη ανάπτυξης της καλαθο-
πλεκτικής του Άργους. Σημαντι-
κό τμήμα της μελέτης αφιερώνε-
ται επίσης στο παραγωγικό αντι-
είμενο, το καλάθι, όπου κατα-
ράφεται η τεχνική παραγωγής-
ου και οι διάφορες μορφές-του.

Θετική συμβολή στη μελέτη α-
ποτελεί το πλούσιο φωτογραφικό
λικό που τη συνοδεύει, καθώς
αι τα σχέδια της Β. Χατζηλά-
ου.

BIBLIA • BIBLIA • BIBLIA

Όλων των εκδοτικών οί-
κων στέλνονται με «αντικατα-
βολή» στην Ελλάδα και στο Ε-
ξωτερικό. Απαραίτητο στις
παραγγελίες-σας να αναφέ-
ρεται ο τίτλος του βιβλίου και
ο εκδοτικός οίκος. Η τιμή κά-
θε βιβλίου είναι αυτή που κα-
θορίζουν οι εκδοτικοί οίκοι. Η
επιβάρυνση στα έξοδα απο-
στολής είναι μόνο 65 δραχμ.
κατά παραγγελία. Γράψτε-
μας ή τηλεφωνήστε-μας.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΡΒΑΤΗΣ
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 8 - ΑΘΗΝΑ 122
ΤΗΛ. 32.29.303 (6-8 μ.μ.)

δημοκρατική

ενοήττα για την αλλαγή

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Περμπτη 10 Σεπτεμβρη

ΖΗΤΕΙΣΤΕ ΤΗΝ

απο τα
περιπτερα

Ρίσσαρ Γκομπέν

Η καταγωγή
του αριστερισμού

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

ΤΥΠΟΣ

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

“Ένας οδηγός φυσικής όμορφιάς
πού δά σ'α βοηθήσει να διαλέξετε
και να παρασκευάσετε μόνες
τά καλλυντικά σας
από βότανα και άλλα φυσικά υλικά

1. για την ομορφιά του προσώπου
2. για την φροντίδα των μαλλιών των ματιών
και του σιαματός
3. για την φροντίδα της ομορφιάς στον πλο
και συνταγές για αρρώματα
4. για την φροντίδα του σώματος
και συνταγές για το αδυνάτισμα

Φυσικές συνταγές
για την φροντίδα του σώματος
και συνταγές για το αδυνάτισμα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΙΔΑΛΙΑ»

σε λίγο κυκλοφορεί η νέα σειρά:

1. ΝΟΣΤΙΜΕΣ & ΦΥΣΙΚΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ

Πως να παρασκευάζετε ποτα, αναψυκτικά και γλυκίσματα.

2. ΤΑ ΦΥΤΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

οδηγίες για τα φυτώρια της κουζίνας. — για να παρασκευάζετε
νοστιμες σαλατες. — για τον καθαρισμο και καλωπισμο
του σπιτιου με βότανα και φυτα.

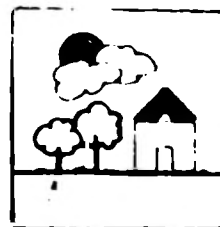
3. ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΖΩΗ

Βοτανα της υγείας.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΙΔΑΛΙΑ» ΝΑΡΣΗ 1 ΤΗΛ. 3631741

Παιδότοπος παιδικός σταθμός νηπιαγωγείο

“Ένας χώρος στην αποκλειστική διάθεση των παι-
διών. Οι ανάγκες του παιδιού για επικοινωνία, παιδα-
γωγικό παιχνίδι, δημιουργική συλλογική δραστηριό-
τητα, αντιμετωπίζονται με την αγάπη, -τη ζεστασιά
καί με ξεχωριστή ευθύνη από ανθρώπους ειδικούς.

Ντίνα Καψάλη

Λ. Πεντέλης 53 - Χαλάνδρι Τηλ. 68.32.073

- Σχολικά βιβλία
- Ελληνική και ξένη Λογοτεχνία
- Χαρτικά
- Πλούσια συλλογή παιχνιδιών

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΜΠΑΜΠΗ ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ

Θεμιστοκλέους 54 — τηλ. 36.15.567

ΑΘΗΝΑ

ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑΓΗ

● Μια μεγάλη σειρά επιστολών με θέμα την αλλαγή, το ΠΑΣΟΚ και τη στάση των κομμάτων της Αριστεράς έχουν έλθει στο ANTI. Δυστυχώς ο λίγος χώρος που έχει στη διάθεσή του το περιοδικό δεν μας επιτρέπει να τις δημοσιεύσουμε ολόκληρες ή έστω αποσπασματικά.

● Το ANTI εκφράζει τη λύπη του που δεν μπορεί να δημοσιεύσει το σύνολο των επιστολών που φαίνεται ότι θα πολλαπλασιασθούν εξ αιτίας και της επερχόμενης εκλογικής αναμέτρησης.

● Ο αναγνώστης-μας Διαμαντής Τσιριγώτης, τελειόφοιτος Φυσικομαθηματικής, προσπαθεί να οικοδομήσει έναν αντίλογο στην μέχρι σήμερα κριτική που ασκεί η κομμουνιστική Αριστερά στο ΠΑΣΟΚ. Ισχυρίζεται έτσι ότι το ΠΑΣΟΚ παραμένει σταθερό σε όλες τις θέσεις-του και με συνεχή προσανατολισμό στις αρχές της Ιδρυτικής Διακήρυξης της 3ης του Σεπτεμβρίου. Οι αριστεροί, συνεχίζει, πρέπει να ενταχθούν στο Κίνημα κάνοντας εποικοδομητική κριτική στο ΠΑΣΟΚ που είναι το μόνο ικανό να χτίσει μια σοσιαλιστική Ελλάδα.

● Στο νόημα της «αλλαγής» αναφέρεται η επιστολή του Χ.Μ. Η θριαμβευτική νίκη του σοσιαλισμού και στην Ελλάδα, τονίζει, θα είναι «νίκη όλων των Ελλήνων, η πραγμάτωση της ελπίδας και της αναζήτησης για ένα διαφορετικό αύριο» και όχι «μονάχα

νίκη της Αριστεράς ή νίκη της προόδου».

● Αναφερόμενος στην επιστολή του Μπάμπη Δημακόπουλου ο αναγνώστης-μας Κ.Χ. ισχυρίζεται ότι η συνεργασία του ΠΑΣΟΚ με τα κόμματα της αντιπολίτευσης δεν σημαίνει συμβιβασμό και διακρίνει αντίθετα συμβιβαστικές τάσεις σε θέσεις του ΠΑΣΟΚ.

● Η κρίση που μας μαστίζει είναι καθολική, οικονομική, πολιτική και ηθική, διαπιστώνει ο Γιάννης Διαμαντόπουλος. Οι ευθύνες, τονίζει, δεν βρίσκονται μόνο σ' αυτούς που «κυβερνούν» τη χώρα εδώ και 150 χρόνια, αλλά και στην αντιπολίτευση.

● Με αφορμή τη στάση της τοπικής ελληνικής εκκλησίας στο Ντόρτμουντ σε πρωτοβουλίες των εκεί Ελλήνων, η Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ αναφέρεται στο πρόβλημα των σχέσεων των Ελλήνων κληρικών με τα κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στο εξωτερικό.

● Από τον αναγνώστη-μας Βλάση Δελημπάση πήραμε και δημοσιεύουμε την ακόλουθη επιστολή σχετικά με το ΚΚΕ, την Αριστερά και το 17% μ' αφορμή το άρθρο του Χρ. Βλάχου για τους εκλογικούς στόχους του ΚΚΕ στο ANTI τχ. 186.

Αφορμή γι' αυτό το σημείωμα στάθηκαν οι τελευταίες, κύρια, αράδες του κείμενου του Χρίστου Βλάχου για το ΚΚΕ (ANTI, 186).

Κι ας εξηγούμαστε: Γράφω γιατί κι εγώ προέρχομαι από την παραδοσιακή αριστερά (αν κι όχι από το ΚΚΕ αλλά από τον νεωτεριστή αδελφό-του). Γιατί κι εγώ τοποθετούμαι στον χώρο που, κατά κάποιο τρόπο, ο Χ.Β. δείχνει να νοιάζεται (των ανένταχτων της αριστεράς). Γράφω, τέλος, γιατί εγώ τό'χω λυμένο: Δεν πρόκειται να ψηφίσω ΚΚΕ.

Τα παραπάνω όμως δεν με εμποδίζουν να βλέπω τα προβλήματα της συλλογιστικής του Χ.Β. Προβλήματα που άμεσα επηρεάζουν τον στόχο: Το να μην περάσει ο εκβιασμός του ΚΚΕ σε κάποιους, περιωρισμένους, έστω, ανένταχτους αγωνιστές.

Γιατί αν βλέπουμε, κι ο Χ.Β. φαίνεται να βλέπει, τον πρώτο μύθο που η αριστερά προωθεί για το μαζικό κίνημα που θα «επελάσει» την επαύριο των εκλογών, αν μπορούμε να διαπιστώνουμε τα αδιέξοδα της αριστεράς μπροστά σ' αυτό που 4 χρόνια μ' όλους τους τόνους επιζητούσε, τις εκλογές, δεν μας επιτρέπεται να μη διακρίνουμε τον δεύτερο μύθο που σύσσωμη προβάλλει.

Το δεδομένο δηλ. των μεγεθών της πολιτικής σκηνής. Με άλλα λόγια, την «ανάγκη» υπερψήφισης ή του ΠΑΣΟΚ, ή του ΚΚΕ, ή του Εσωτερικού. Τον επιδιωκόμενο από κάθε πλευρά, εκ των τριών, εκβιασμό (με κοινό στόχο τους ανένταχτους της αριστεράς) με την «απλή» λογική του «μι-

κρότερου κακού».

Και τότε, φίλτατε Χ.Β., ακροβατισμοί του είδους «ακόμη περισσότερο για τους ανεξάρτητους αριστερούς... δεν μπορεί να αποτελέσει ακρογωνιαίο λίθο της προβληματικής-τους το τί θα ψηφίσουν» (ANTI, σελ. 15), δεν μας δίνουν τη δυνατότητα να αποκρύψουμε (ή να αποφύγουμε τις συνέπειες από) την πραγματική ανεπάρκεια της «άλλης» αριστεράς σήμερα.

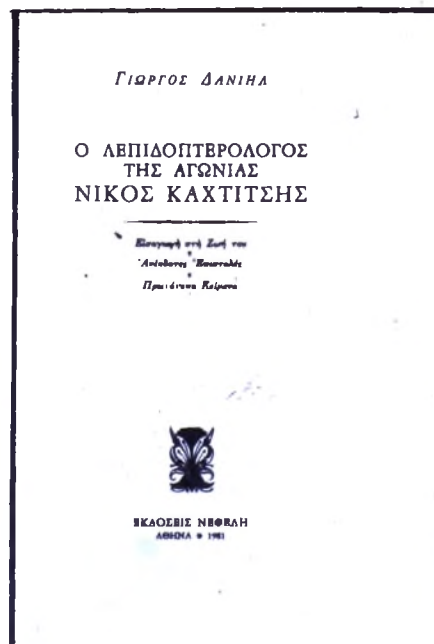
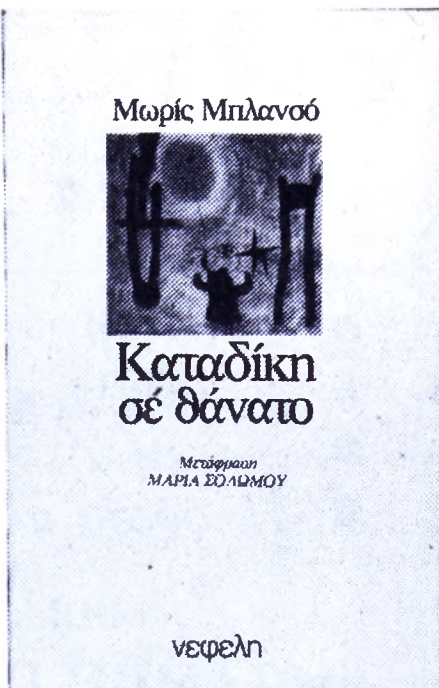
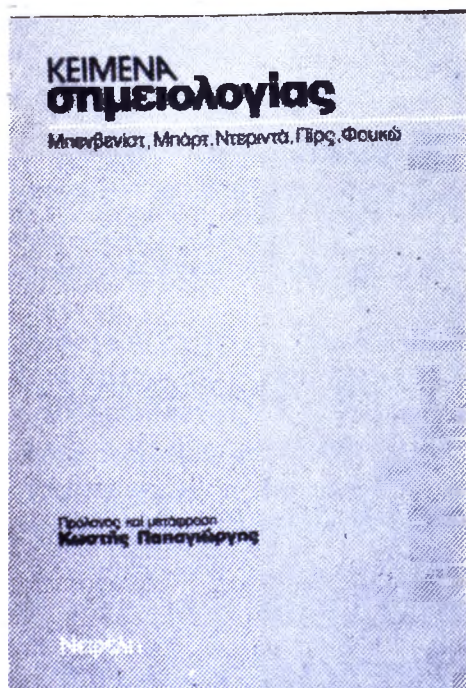
Την έλλειψη δηλ. εκλογικής παρέμβασης, μέχρι ΚΑΙ στο ζήτημα της ψήφου.

Γιατί οι εκβιασμοί περνάνε όταν το μόνο που αντιπαραθέτουμε είναι, λιγότερο ή περισσότερο συγκεκριμένες, ενστάσεις για την πολιτική-τους ορθότητα. Γιατί η, τελεσιδική πια, απουσία μιας «άλλης» αριστερής εκλογικής παρέμβασης είναι το έδαφος που τους τρέφει...

Κι αυτό το κενό της συλλογιστικής του Χ.Β. διευρύνεται όταν την προηγούμενη διατύπωση ακολουθούν άλλες σαν: «Κι ακόμη πιο πολύ οι πιθανοί ψηφοφόροι παραδοσιακών κομμάτων ή ομάδων της αριστεράς (ο όρος παραδοσιακός για να αποκλείσει το ΠΑΣΟΚ) βλέπουν το ασυνάρτητο της επιχειρηματολογίας του ΚΚΕ... Η ψήφος-τους, λοιπόν, θα κριθεί από μια σειρά άλλους παράγοντες που θα 'χουν σχέση με την προϊστορία-τους στο κίνημα, την ιδιαίτερη οπτική γωνία με την οποία αντιμετωπίζουν την επικείμενη εκλογική μάχη» (ο.π.).

Γιατί για μένα, φίλτατε Χ.Β., κι όλους, πιστεύω, τους απλούς

Τα τελευταία βιβλία της Νεφέλης

Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ Μαυρομιχάλη 9 τηλ. 36.07.744

αναγνώστες εφημερίδων, αν από την παραδοσιακή αριστερά αφαιρεθεί το ΚΚΕ δεν μένει παρά το Εσωτερικό...!

Και τότε τα επιχειρήματα του Χ.Β. (σωστά ή λαθεμένα, με κενά ή όχι) για την αποφυγή του ενός εκβιασμού αποκαλύπτονται τερτίπια για την επιβολή ενός άλλου.

Το «πραγματικό ερώτημα» (υπότιτλος, ο.π.) μοιάζει να απαντήθηκε χωρίς να τεθεί. Η απουσία οποιασδήποτε, απλής έστω, νύξης για το Εσωτερικό στα απολογιστικά στοιχεία του κείμενου φανερώνεται ολότελα σκόπιμη. Κι οι στόχοι («μετά τις εκλογές, τι;», ο.π.) αντηχούν ψευδώνυμοι...

Γιατί, βέβαια, πώς να αποδειχτεί η ορθότητα αυτού του εκβιασμού; Πώς να φανεί ότι (κριτικό-) υποστηρίζοντας αυτή την καρικατούρα στοχεύεις σε «ένα κόμμα της αριστεράς που θα θέτει συγκεκριμένα και ορθά τη δομή των κοινωνικών συμφερόντων που οφείλει να συνθέτει και να εκφράζει»; (ο.π. - Χ.Β.).

Πώς να ειπωθεί πως μόνη ελπίδα (;) παρουσιάζεται ένα συνέδριο του ΚΚΕ εσωτ. με τη δυνατότητα κάποιων ακόμα να συμμετάσχουν; (από τους γνωστούς και μη εξαιρετέους ενασχολούμενους σε περιοδικά «ιδιάζοντος στυλ» ή μεταπτυχιαζόμενους στο Λονδίνο ή ίσως στο Παρίσι...).

Και για να τελειώνουμε: Ο οποιοσδήποτε νομιμοποιείται να νοιάζεται για το «πολιτικόν-του μέλλον», την καριέρα-του... Κανείς όμως δεν δικαιούται μιλώντας και δουλεύοντας για κάτι τέτοιο να δηλώνει πως μιλά και νοιάζεται για την προοπτική αυτού του χώρου...

Βλάσης Δελήμπασης

Η ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

● Από τον εκδότη κ. Γιάννη Γιαννίκο πήραμε το ακόλουθο αποσαφηνιστικό σημείωμα:
Κύριε Διευθυντά,

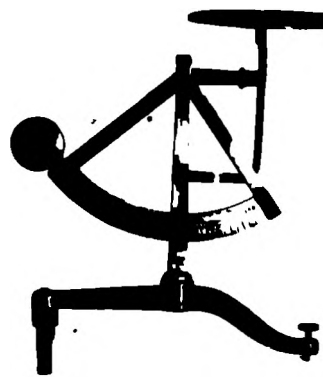
Στο δημοσίευσμά-σας — σελίδα 10, τεύχος 185 της 28-8-1981 — του κ. Κώστα Καριώτη με τίτλο «Η ΑΣΑΛΕΥΤΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΝΕΑ ΕΚΔΟΤΙΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ», «ΕΘΝΟΣ» και «ΕΓΝΑΤΙΑ» περιέχεται η ανακρίβεια ότι εκδότης της «ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ» είναι ο κ. Γεώργιος Μπόμπολας.

Επειδή γνωρίζω ότι ενδιαφέρεσθε για την αντικειμενική πληροφόρηση του αναγνωστικού-σας κοινού σας παρακαλώ να δημοσιεύσετε την παρούσα-μου για την αποκατάσταση της αλήθειας που είναι ότι εκδότης της «ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ» είναι η «Εκδοτική εταιρεία ΑΚΑΔΗΜΟΣ Α.Ε.» στην οποία είμαι μέτοχος κατά 50%, εκδότης και ιδρυτής, όπως άλλωστε συνεκδότης και συνιδρυτής είναι και ο κ. Μπόμπολας, ο οποίος όμως αρέσκεται (όπως και τον συμφέρει φυσικά) να παρουσιάζεται σαν ο μόνος εκδότης της «ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ» εις βλάβη των συμφερόντων-μου και της Εταιρείας. Για αυτές τις πράξεις-του, σημειωτέον, έχω αρχίσει προ καιρού δικαστικό αγώνα, τα αποτελέσματα του οποίου άρχισαν κιόλας να με δικαιώνουν.

Μετά πλείστης τιμής
Γιάννης Χρ. Γιαννίκος

- Φωτοστοιχειοθετήσεις
- Λιθογραφικές αναπαραγωγές
- Τυπογραφική επιμέλεια

Ευσυνείδητη δουλειά
και επαγγελματική επάρκεια

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δεινοκράτους 131, Αθήνα (τ.τ. 601)
τηλ. 729-237

Γραφτείτε συνδρομητές στο ANTI

Είναι

χρήσιμο

για σας

και

βοηθά

το

περιοδικό

Η συνδρομή στο ANTI σας εξασφαλίζει την τακτική παραλαβή του τεύχους στο σπίτι ή στη δουλειά-σας.

Αλλά βοηθά και μας και εξασφαλίζει μια καλύτερη διακίνηση του περιοδικού και οικονομία στην έκδοσή-του.

Όταν το περιοδικό διακινείται μόνον μέσω του Πρακτορείου απαιτείται η εκτύπωση ενός μεγαλύτερου αριθμού τευχών για την ικανοποίηση της ζήτησής-του. Όσο αυξάνονται οι συνδρομητές, τόσο περιορίζεται η εκτύπωση περιττών τευχών και η οικονομία στο χαρτί — που αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο στη διαμόρφωση του κόστους του περιοδικού.

Γραφτείτε σήμερα συνδρομητές στο ANTI.

Έχετε μια τακτική επαφή με την έκδοσή-του και συγχρόνως βοηθάτε το περιοδικό.

ΘΟΔΩΡΗΣ ΒΛΑΧΟΔΗΜΗΤΡΗΣ

«Νέα από την πόλη του Νέστο-
ρα», Αθήνα 1954

«Τα κύμβαλα του Μπενάρες», Α-
θήνα 1956

«Κωστής Παλαμάς», Αθήνα
1963 Α' έκδοση, Αθήνα 1973 Β' έκ-
δοση

«Πέτρινη χώρα», Αθήνα 1973

«Ο άλλος δρόμος - Der andere
Weg», Αμβούργο 1973 (ελληνο-
γερμανική έκδοση)

«Οικουμενική διακήρυξη των
ανθρωπίνων δικαιωμάτων» από
τον ΟΗΕ, Αθήνα 1973

«Πέτρινη χώρα - Land aus
Stein», Αμβούργο 1975 (ελληνο-
γερμανική έκδοση).

«Θεωρία δημιουργικής κριτι-
κής», Αθήνα 1975

«Κύμβαλα - Zimbeln», Αθήνα
1977 (ελληνογερμανική έκδοση).

«Ο γυρισμός του Τειρεσία», Α-
θήνα 1977

«Κύμβαλα - Cymbals», Αθήνα
1978 (ελληνοαγγλική έκδοση)

«Ανθρώπινο μέγεθος», Αθήνα
1978

«Ο άλλος δρόμος - Der andere
Weg», Αθήνα 1980 (ελληνογερμα-
νική έκδοση)

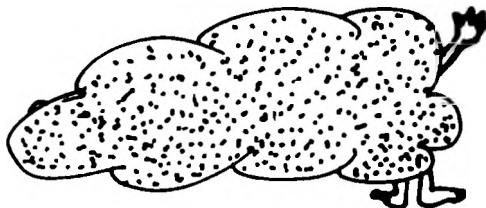
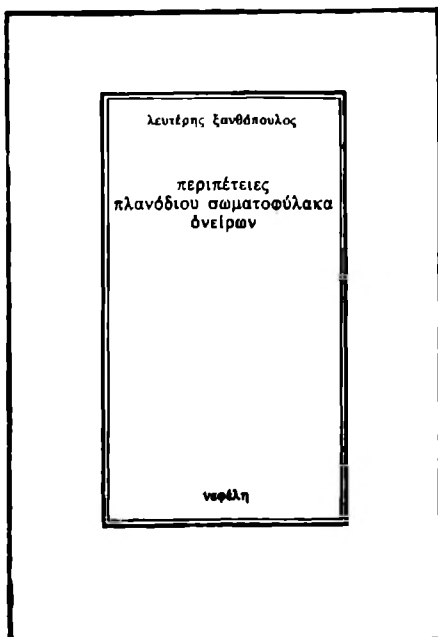
Τίμιες και έγκυρες φωνές της
τέχνης και του στοχασμού, ελλη-
νικές και ξένες, αναγνωρίζουν
στα έργα του ΘΟΔΩΡΗ ΒΛΑΧΟ-
ΔΗΜΗΤΡΗ έναν προικισμένον
ποιητή, λαμπρό στοχαστή και επι-
στήμονα ανθρωπιστή, αγωνιστή.

Έφηβος στην Εθνική Αντίστα-
ση, νέος στη εξορία, βασανισμέ-
νος στη Μακρόνησο, έμπρακτος
αντίμαχος της δικτατορίας, επι-
στημονικός συνεργάτης Ακαδη-
μίας ξένης χώρας, εξαιρετος με-
ταλαμπαδευτής ελληνισμού και
πολιτισμού σε ξενόγλωσσους α-
κροατές.

Ποιοί κριτικοί, συντάχτες σχο-
λικών βιβλίων, συγγραφείς ιστο-
ριών Φιλολογίας - Λογοτεχνίας,
συνεργάτες εγκυκλοπαιδειών
γνωρίζουν, τιμούν και διαδίδουν
το έργο-του;

Ο ίδιος λέει: «στο λάκο της ά-
γνοιας και της σιωπής θάβονται
πάντα εκείνοι που αγνοούν ή σκό-
πιμα σιωπούνε».

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ:

ΑΠΕΡΧΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟΥ

● Δημοσιεύουμε την παρακάτω
καταγγελία του ζωγράφου Κώστα
Παπασταμούλη παρ' ότι ο επιστο-
λογράφος-μας εκφράζει φόβους ό-
τι δεν θά 'χει μελλοντικά δυνατό-
τητά αλληλογραφίας με τον Τύπο.

Από συνήθεια να εκμεταλλευό-
μαστε τα πάντα, και τα στραβά
και τα ανάποδα, τούτη τη φορά
ήρθε η σειρά του νέφους και της
μπόμπας νετρονίου. Σαν πρό-
σφατος λιποτάκτης της Αθήνας,
θέλω να καταγγείλω αυτούς που
ασχολούνται μαζί-τους είτε σαν
άτομα είτε σαν πολιτικά κόμμα-
τα που τ' ανακάλυψαν προεκλο-
γικά, ή τέλος σαν καλλιτέχνες
που το εξορκίζουν με ακριβού-
τσικες κι ευχάριστες συναυλίες
που καθησυχάζουν και διασκε-
δάζουν τον κοσμάκη.

Μαζί προτείνω να μην ληφθούν
υπ' όψιν οι υπογραφές που διαδη-
λώνουν την αντίθεσή-τους για τη
μπόμπα νετρονίου, γιατί αυτοί
ζουν και ανέχονται μια ατμό-
σφαιρα χειρότερη απ' αυτή της
μπόμπας. Όπου ριχτεί η μπόμπα
καταστρέφει μόνο το έμψυχο υλι-
κό, τό 'παν και οι κατασκευα-
στές, ενώ μέσα από το αγκάλια-
σμα του νέφους δεν γλιτώνουν, ό-
χι μόνον τα μάρμαρα του παρθε-
νώνα, αλλά ούτε οι όρθιες πέ-
τρες.

Με εκτίμηση
ο καθ' οδόν απερχόμενος του λε-
κανοπεδίου
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
Ζωγράφος

ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

● Με αφορμή το άρθρο του
συνεργάτη-μας Πασχάλη Κιτρο-
μηλίδη, «Αγώνες για ιδεολογική
ανανέωση στην παιδεία των Ιω-
αννίνων», ο αναγνώστης-μας
Ν.Χ. Χαρακάκος γράφει:

Θα ήθελα να αναφέρω ένα πε-
ριστατικό από την πνευματική
ζωή του Βούλγαρη, που δείχνει ό-
τι, σε ορισμένες πλευρές του
χαρακτήρα-του ήταν ένα περιερ-
γο συμπλήρωμα, από τη μια μεριά
της Ορθόδοξης Χριστιανικής Βυ-
ζαντινής παραδόσεως, που όξυνε
τη διάνοιά-του και από την άλλη
των νεόφερτων δυτικοευρωπαϊ-
κών φιλοσοφικών επιδράσεων.

Η στάση του Βούλγαρη έναντι
του Βολταίρου ομολογουμένως
παραξενεύει. Ενώ στην αρχή ο
Βούλγαρης ήταν υποστηρικτής
των ιδεών του Βολταίρου και δει-
νός μάλιστα μελετητής-του, μετά
άρχισε να γίνεται η μεταστροφή-
του. Ο Βούλγαρης τόσο πολύ είχε
ενστερνισθεί τις γνώμες του Γάλ-
λου διανοουμένου έτσι, ώστε ανέ-
λαβε τη μετάφραση ενός πολύ

σπουδαίου έργου του Βολταίρου,
του «MEMNONA». Δεν μετέ-
φρασε όμως μόνον το «MEMNO-
NA». Μετέφρασε και άλλο ένα
έργο του Βολταίρου, το «ΔΟΚΙ-
ΜΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙ-
ΚΟΝ ΤΩΝ ΔΙΧΟΝΟΙΩΝ ΤΩΝ
ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ ΤΗΣ
ΠΟΛΩΝΙΑΣ». Σ' αυτό-του το
«δοκίμιον», ο Βολταίρος υπο-
γραμμίζει τη θρησκευτική διαφο-
ρά στην πληθυσμιακή σύνθεση
της Πολωνίας. Οι κάτοικοι της
Λιθουανίας ήταν Ορθόδοξοι Χρι-
στιανοί, οι Πολωνοί αντίθετα ή-
ταν ρωμαιοκαθολικοί, ενώ όσοι
κατοικούσαν στη διαχωριστική
περιοχή μεταξύ Λιθουανίας και
κυρίως κράτους της Πολωνίας
είχαν ασπασθεί τον προτεσταντι-
σμό.

Το γεγονός και μόνον ότι ο
Βούλγαρης μετέφρασε αυτά τα
δύο σημαντικά έργα του Γάλλου
διανοητή, δείχνει την εκτίμηση,
που έτρεφε προς το πρόσωπό-
του.

Μετά όμως έρχεται η απότο-
μη, αλλά όχι αδικαιολόγητη, με-
ταστροφή. Ο Βούλγαρης, όπως
ήταν φυσικό, είχε μεγάλη αλλη-
λογραφία. Σε μια επιστολή-του
λοιπόν θεωρεί το Βολταίρο ως έ-
να από τα «μεγάλα και ξακου-
στά επι δυσεβεία ονόματα».

Η στάση του Βούλγαρη οφείλε-
ται στο ότι αυτό έπρεπε να ταυτι-
σθεί με την τακτική της Αικατε-
ρίνης Β' της Ρωσίας, στην οποία
την υπηρεσία βρισκόταν εκείνη
την εποχή ο Κερκυραίος λόγιος
και Ιερωμένος. Εκείνη την εποχή
λοιπόν η Αικατερίνη η Β' είχε
σπάσει τους δεσμούς-της με την
προοδευτική γαλλική σκέψη και
είχε αρχίσει τις επαφές με τους
Τούρκους προς συμφιλίωση.

Νικόλαος Χ. Χαρακάκος

αντι

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 732.713-732.819

● Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 601

● Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΝΕΝΗ ΡΑΪΣ

● Υπεύθυνος Διαφημίσεων:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΙΤΗΣ

● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 729.237

● Αναπαραγωγή φιλμ
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 729.237

● Εκτύπωση:
ΛΙΘΟΥΤΥΠ Α.Ε.
Ιασιού 5, Περιστέρι
Τηλ. 57.22.201

● Κάθε ενυπόγραφο άρθρο
εκφράζει την προσωπική άπο-
ψη του συγγραφέα-του.
● Χειρόγραφα δεν επιστρέ-
φονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

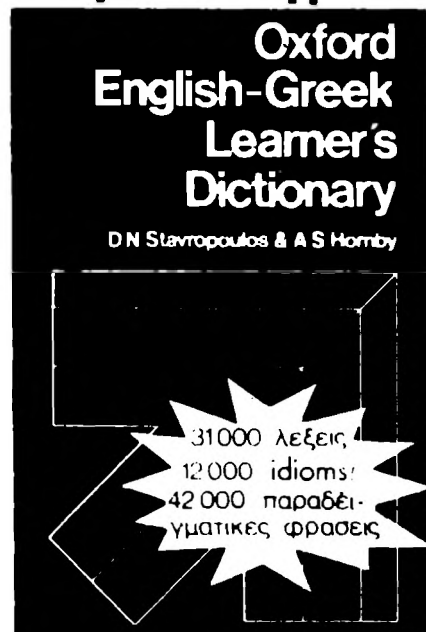
Εσωτερικού
Εξάμ. 390 δρχ. - Ετήσια 780
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κλπ: 2.000 δρχ.
Για φοιτητές έκπτωση 15%

Εξωτερικού
Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη:..... απλή δολ. 18
"..... αεροπ. δολ. 20
ετήσια:..... απλή δολ. 36
"..... αεροπ. δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
εξάμηνη:..... απλή δολ. 18
"..... αεροπ. δολ. 27
ετήσια:..... απλή δολ. 36
"..... αεροπ. δολ. 53
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη:..... απλή δολ. 18
"..... αεροπ. δολ. 35
ετήσια:..... απλή δολ. 36
"..... αεροπ. δολ. 70

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 30
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 50

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας
Στα γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732.713
● για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ σε ροθινει αγγλικά!

ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΔΩΡΟ!

ΕΡΕΤΗΣΤΕ ΤΟ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ☎ 6722357

ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΒΑΝΗΣ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»

Σόλωνος 94, τηλ. 36.10.589 — 36.00.398

Μια σειρά από βιβλία που καλύπτουν όλα τα ενδιαφέροντα του σύγχρονου προβληματισμένου αναγνώστη.

Εκδόσεις που φέρουν τη σφραγίδα καταξιωμένων και πρωτοπόρων συγγραφέων και υπεύθυνων μεταφραστών.

Μια μικρή επιλογή μαρτυρεί το φάσμα της προσπάθειας:

- «ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ»
Μινιατούρες της χειρόγραφης έκδοσης
στη Ρουμανία
- «Ο ΜΠΡΕΧΤ ΕΡΜΗΝΕΥΕΙ ΜΠΡΕΧΤ»
Μπέρτολντ Μπρέχτ
- «ΑΝ Ο ΗΛΙΟΣ ΠΕΘΑΝΕΙ»
Οριάννα Φαλάτσι
- «ΟΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ»
Ηλία Καζάν
- «ΣΚΛΗΡΟΙ ΚΑΙΡΟΙ», «ΝΥΧΤΑ
ΑΓΩΝΙΑΣ», «ΦΩΣ ΣΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ»
Χορχέ Αμάντο
Α' ΒΡΑΒΕΙΟ ΛΕΝΙΝ
- «ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΜΟΝΑΞΙΑΣ»
Γκαμπριέλ Γκαρσία Μαρκές
- «ΑΝΥΠΑΝΤΡΗ ΜΗΤΕΡΑ»
Κύριλ Τοπάλοβ
- «ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΝΤΡΟΠΗΣ»
Άννα Μένλεμπελτ
- «ΤΟ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ ΣΤΗ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
(1453 — 1974)»
Γιώργη Δ. Κατσούλη
- «ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»
Ανδρέα Γ. Παπανδρέου
- «ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ»
Ντέιβιντ Χόροβιτς
- «ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ»
Μάριου Νικολινάκου
- «Η Ε.Ο.Κ. ΚΑΙ Ο ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ — ΑΜΕΡΙΚΗΣ»
Έρνεστ Μαντέλ
Επιμέλεια: Μάριου Νικολινάκου
- «Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ»
Γκέρχαρντ Κάντε
Επιμέλεια: Μάριου Νικολινάκου
- «ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ»
Βασίλη Φίλια
- «ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ»
Ζαν Πιαζέ
- «Η ΕΥΡΩΠΗ, ΧΘΕΣ - ΣΗΜΕΡΑ -
ΑΥΡΙΟ»
Ζακ Χούτζιγκερ
Επιμέλεια - Πρόλογος:
Σπήλιος Παπασπηλιόπουλος
- «ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ»
Άλκης Κυριακίδου - Νέστορος
- «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΑΪΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ»
Γιώργου Κοντογιώργη
- «Ο ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ
ΣΕ ΑΠΟΡΡΥΘΜΙΣΗ»
Κώστα Χατζηαργύρη

εξάντας τα βιβλία του χειμώνα

Κάρσον Μακ Κάλερς

Η ΚΑΡΔΙΑ
ΚΥΝΗΓΑΕΙ ΜΟΝΑΧΗ

Ταχάρ Μπεν Ζελούν

ΜΟΧΑ Ο ΤΡΕΛΟΣ,
ΜΟΧΑ Ο ΣΟΦΟΣ

Μιχαήλ Σαλτίκωφ Στσεντρίν

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΓΚΟΛΟΒΛΙΟΦ

Τσαρλς Μίνγκους

ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ
ΚΙ ΑΠΟ ΣΚΥΛΙΑ

Κριστιάνε Φ.
?

Τάκης Σιμώτας

Ο ΚΥΝΗΓΟΣ

Αϊσά Λεμσίν

Η ΧΡΥΣΑΛΙΔΑ

Κωστούλα Μητροπούλου

Ο ΕΝΟΧΟΣ

Λία Μεγάλου

PUZZLE

Γιώργος Μανιώτης

ΟΙ ΑΚΡΟΒΑΤΕΣ

Μισέλ Τουρνιέ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

Αλέξης Κοσματόπουλος

ΤΑ ΔΥΟ ΦΟΡΕΜΑΤΑ

Βασίλης Αλεξάκης

ΤΑΛΓΚΟ

Αραγκόν

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ ΤΟΥ
ΠΑΡΙΣΙΟΥ

Σταντάλ

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ
ΠΑΡΜΑΣ

Κριστιάνε Φ.
?

Μαρκήσιος ντε Σάντ

ΙΟΥΛΙΕΤΑ, Β'

Νεντίμ Γκιουρσέλ

ΜΑΚΡΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ
ΣΤΗ ΣΤΑΜΠΟΥΛ

Αρτούρ Ουσλάρ-Πιέτρι

ΚΟΚΚΙΝΕΣ ΛΟΓΧΕΣ

Κάρσον Μακ Κάλερς

Η ΚΑΡΔΙΑ
ΚΥΝΗΓΑΕΙ ΜΟΝΑΧΗ

Γιώργος Μανιώτης

ΟΙ ΑΚΡΟΒΑΤΕΣ